GEMEENTE HEERENVEEN

THEMABEGROTING 2026-2029

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Ynlieding 4
Inleiding 6
Financieel perspectief 8
Leeswijzer 12
Overzicht thema's en programma's 13
Programma's 14
Gezond welzijn vernieuwen 16
Meedoen aan de samenleving 20
Toonaangevend in de circulaire samenleving 24
Een thuis voor iedereen 28
Landschap in balans 31
Energie van morgen 34
Dienstverlenende overheid 37
Thema's 39
Sociale Leefomgeving 40
Economische leefomgeving 51
Fysieke leefomgeving 58
Middelen, mensen en bestuur 68
Algemene dekkingsmiddelen 72
Overhead 74
VPB 75
Onvoorzien 75
Paragrafen 76
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 77
Onderhoud kapitaalgoederen 90
Financiering 103
Bedrijfsvoering 110
Samenwerking 119
Grondbeleid 140
Lokale Heffingen 145
WOO (Wet Open Overheid) 154
Financiën 157
Overzicht van baten en lasten 158
Overzicht incidentele lasten en baten per thema 159
Overzicht reserves en voorzieningen 164
Uiteenzetting financiële positie 166
Uitgangspunten Themabegroting 2026-2029 167
Bijlagen 168
Investeringsplan 2026 - 2029 169
Taakvelden begroting en Beleidsindicatoren 179
Overzicht van te verstrekken subsidies 183
Indicatoren 186

Ynlieding

Foar jo leit de ‘Themabegroting 2026’ fan de gemeente It Hearrenfean. Yn de temabegrutting stiet wat wy berikke wolle, hoe't wy dat dwaan wolle en wat it kostet. De transysjes en de programma’s dy’t dêrút fuortkomme en dy’t yn it ‘Hoofdlijnenakkoord’ fêstlein binne, steane sintraal.
Yn dit ‘Hooflijnenakkoord’ rjochtsje wy ús benammen op it ‘wêrom’ fan de programma’s en yn de Temabegrutting rjochtsje wy ús op it ‘hoe’ foar it kommende jier. Ek de ûnderwerpen fan de riedsaginda, lykas duorsumens, tsjinstferliening, besteanssekerheheid en folkshúsfêsting, binne hjiryn ferwurke.

Lêste begruttingsjier fan de hjoeddeistige gemeenteried

Us motto is en bliuwt 'Samen voor Goud'. Op it stuit dat dizze begrutting yn wurking giet binne de tariedings foar de ferkiezingen foar de nije gemeenteried yn folle gong. Yn de ôfrûne trije jier is hurd wurke oan de útgongspunten út it haadlineakkoart en is der in soad berikt. Dat betsjut dat yn dizze Temabegrutting 2026 gjin grutte nije doelen nei foaren komme. Steane we dêrmei stil?
Nee, wis en seker net; wy hawwe in soad yn gong setten en op basis dêrfan wurdt der in soad útfierd. De ûntwikkelingen binnen de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) geane troch, wêrby’t wy hieltyd mear sjogge nei hoe’t ynwenners earst gebrûk meitsje kinne fan besteande regelingen of harren eigen netwurk, foardat oanfoljende stipe nedich is. De grûn-eksploitaasjes binne taret en de útfiering is yn de kommende perioade. Dêrneist is de fyzje op tsjinstferliening fêststeld. Om dy fyzje aanst yn de praktyk te bringen, wurdt in útfieringplan opsteld. De basis fan de gemeentlike organisaasje is fersterke en is dêrmei in goede útgongsposysje foar in folgjende riedsperioade.

Ynvestearje yn de wenopjefte

Wy sette yn om sneller ús ambysje op it mêd fan de wenningbou te realisearjen: op syn minst 2.000 wenten tafoegje fóár 2030. We bouwe nije wenten yn besteande gebieten, lykas yn it sintrum fan It Hearrenfean, we ferbouwe winkel - of kantoarromten om ta wenromte. We wurkje aktyf oan it perspektyf om wenten te bouwen yn ‘Heerenveen-West’. Om al dy prosessen goed út te fieren is it fan belang dat wy de omjouwingsfyzje aktualisearje en dat wy foldwaande kapasiteit (minskkrêft) hawwe. De oanfrege útwreiding yn de ‘Perspektiefnota 2026’ is ferwurke yn dizze begrutting.

Nei in sûne finansjele posysje

Yn de ôfrûne oardel jier is der wurke oan in sûne, finansjele posysje, mei it each op it ferwachte ravynjier yn 2026.
De ‘Meicirculaire 2025’ fan it gemeentefûns jout ús wat mear lucht, mar we sjogge ek dat it ravynjier nei 2028 ferskoot. Dit komt foar it grutste part troch de soarchkosten fan ús jeugd.
Underwilens hawwe wy berjocht krigen dat it tekoart foar kosten foar jeugdsoarch fan 2023 en 2024 foar ien kear kompensearre wurdt, lykas dat ek foarsteld is troch de kommisje Van Ark. Dizze temjittekomming sil, nei alle gedachten, ferwurke wurde yn de ‘Septembercirculaire’ fan it gemeentefûns. Dêrom is dizze post net meinommen yn dizze begrutting.
Tagelyk binne we ús bewust dat ek it Ryk besunigje moat, wêrtroch't net alles wat wy dwaan wolle helber wêze sil. Ek de ferkiezings foar de Twadde Keamer en dêrmei it foarmjen fan it regear bringt ûnwissichheid mei him mei. It betsjut dat wy ambysjes en prioriteiten bystelle moatte. In ynvestearring yn it foarlizzend fjild by de jeugdsoarch en

oare mooglike aksjes om de jeugdsoarchkosten te ferminderjen, ûndersykje of fiere wy it kommende jier út.
By de Perspektyfnota 2026 binne ferskate ombûgingsútstellen foarlein om derfoar te soargjen dat wy foar de jierren 2026 en 2027 in struktureel slutende begrutting opstelle koene. It foarkarsenario foar dizze ombûgingen is ferwurke yn dizze Themabegrutting 2026, mei de oanfragen dy't goedkard binne by de Perspektyfnota 2026. It opstellen fan dizze begrutting hat in mienskiplik proses west fan ried, kolleezje en organisaasje, wêrby't ek drege besluten nommen binne. Wy steane noch hieltyd foar in útdaging om in finansjeel en sûn mearjierreperspektyf foar de gemeente It Hearrenfean foarm te jaan. Dit freget om it stellen fan prioriteiten en skerp te kiezen yn wat wy al of net dogge. Eksterne ûntwikkelings – lykas it op’e nij besjen fan it gemeentefûns, mooglike ryksbesunigings en nije gemeentlike taken – beynfloedzje ús temabegrutting.

Foarútsjen
Dizze temabegrutting foar 2026 jout ús foar de kommende jierren in stabyl útgongspunt om ús plannen en ambysjes wier te meitsjen. Dochs bliuwt it rjochting 2028 needsaaklik om skerp stjoere te bliuwen op in sûne finansjele posysje. Dêrfoaroer ynvestearje we noch hieltyd wol yn ús gemeente. Sa wurdt bygelyks it sintrum fan It Hearrenfean oanpakt, bouwe wy oan ferskate skoallen, sille wy oan ’e slach mei it Kultuerhûs en wurde de Burgemeester Falkenaweg en de Hiddingastraat en omkriten rekonstruearre.

Inleiding

Voor u ligt de Themabegroting 2026 van de gemeente Heerenveen. In de themabegroting staat wat we willen bereiken, hoe we dat willen doen en wat het kost. De transities en de daaruit voortvloeiende programma's die zijn vastgelegd in het hoofdlijnenakkoord staan centraal. In het hoofdlijnenakkoord richten we ons vooral op het 'waarom' van de programma's en in de Themabegroting richten we ons op het 'hoe' voor het komende jaar. Ook de onderwerpen van de raadsagenda, zoals duurzaamheid, dienstverlening, bestaanszekerheid en volkshuisvesting, zijn hierin verwerkt.

Laatste begrotingsjaar van de huidige gemeenteraad

Ons motto is en blijft 'Samen voor Goud'. Op het moment dat deze begroting in werking treedt zijn de voorbereidingen voor de verkiezingen van de nieuwe gemeenteraad in volle gang. De afgelopen drie jaar is hard gewerkt aan de uitgangspunten uit het hoofdlijnenakkoord en is veel bereikt. Dat betekent dat in deze Themabegroting 2026 geen grote nieuwe doelen naar voren komen. Staan we daarmee stil? Nee zeker niet, we hebben veel beweging in gang gezet en op basis daarvan wordt veel uitgevoerd. De ontwikkelingen binnen de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) gaan door, waarbij we steeds meer kijken naar hoe inwoners eerst gebruik kunnen maken van bestaande regelingen of hun eigen netwerk, voordat aanvullende ondersteuning nodig is. De grondexploitaties zijn voorbereid en de uitvoering vindt de komende tijd plaats. Daarnaast is de visie op dienstverlening vastgesteld. Om de visie straks in de praktijk te brengen wordt een uitvoeringsplan opgesteld. De basis van de gemeentelijke organisatie is versterkt en is daarmee een goede uitgangspositie voor een volgende raadsperiode.

Investeren in de woonopgave

We zetten in op een versnelling van de woningbouw om onze ambitie te realiseren: minimaal 2.000 woningen toevoegen vóór 2030. We bouwen nieuwe woningen in bestaande gebieden, zoals in het centrum van Heerenveen, we vormen winkel- of kantoorruimtes om tot woonruimte. We werken actief aan het perspectief om woningen te bouwen , en we onderzoeken de mogelijkheden om nieuwe woningen in Heerenveen-West te bouwen. Om al deze processen goed uit te voeren is het van belang dat we de omgevingsvisie actualiseren en we voldoende capaciteit (menskracht) hebben. De aangevraagde uitbreiding in de Perspectiefnota 2026 is verwerkt in deze begroting.

Naar een gezonde financiële positie

De afgelopen anderhalf jaar is gewerkt aan een gezonde financiële positie, met het oog op het verwachte ravijnjaar in 2026. De Meicirculaire 2025 van het gemeentefonds biedt ons iets meer lucht, maar we zien ook dat het ravijnjaar naar 2028 verschuift. Dit komt grotendeels door de zorgkosten van onze jeugd. Inmiddels hebben we bericht ontvangen dat het tekort op kosten voor jeugdzorg van jeugd van 2023 en 2024 eenmalig zal worden gecompenseerd, zoals ook is voorgesteld door de commissie van Ark. Deze tegemoetkoming zal, naar alle waarschijnlijkheid, worden verwerkt in de Septembercirculaire van het gemeentefonds. Daarom is deze nog verwerkt in deze begroting. Daarom is deze post niet meegenomen in deze begroting.
Tegelijkertijd realiseren we ons dat ook het Rijk moet bezuinigen, waardoor niet alles wat we willen doen haalbaar zal zijn. Ook de verkiezingen voor de Tweede Kamer en daarmee het vormen van de regering brengt onzekerheid met zich mee. Het betekent dat we ambities en prioriteiten moeten bijstellen. Een investering in het voorliggend veld bij de jeugdzorg en andere mogelijke acties om de jeugdzorgkosten te verminderen, onderzoeken of voeren we het komende jaar uit. Bij de Perspectiefnota 2026 zijn

verschillende ombuigingsvoorstellen gepresenteerd om ervoor te zorgen dat we voor de jaren 2026 en 2027 een structureel sluitende begroting konden opstellen. Het voorkeursscenario voor deze ombuigingen is verwerkt in deze Themabegroting 2026, samen met de aanvragen die zijn goedgekeurd bij de Perspectiefnota 2026. Het opstellen van deze begroting is een gezamenlijk proces geweest van raad, college en organisatie waarbij ook lastige besluiten zijn genomen. We staan nog steeds voor een uitdaging om een financieel en gezond meerjarenperspectief te creëren voor de gemeente Heerenveen. Dit vraagt om het stellen van prioriteiten en scherpe keuzes in wat we wel of niet doen. Externe ontwikkelingen – zoals de herijking van het gemeentefonds, mogelijke rijksbezuinigingen en nieuwe gemeentelijke taken – blijven onze themabegroting beïnvloeden.

Vooruitkijken

Deze Themabegroting 2026 geeft ons voor de komende jaren een stabiel uitgangspunt om onze plannen en ambities waar te maken. Toch, al blijft het richting 2028 noodzakelijk om scherp te blijven sturen op een gezonde financiële positie. Daarentegen blijven we investeren in onze gemeente. Zo,wordt bijvoorbeeld het centrum van Heerenveen aangepakt, bouwen we aan diverse scholen, gaan we aan de slag met het Cultuurhuis, ondersteunen we bij of ontwikkelen we woningbouwlocaties en worden de Burgemeester Falkenaweg en de Hiddingastraat en omgeving gereconstrueerd.

Financieel perspectief

De raad heeft met de Perspectiefnota 2026 en de daarbij voorgestelde ombuigingen ingestemd. Daarmee kwam het structurele resultaat bij deze Perspectiefnota voor 2026 uit op € 76.000 positief.
Bij het opstellen van de Themabegroting 2026 zijn diverse zaken doorgerekend, waaronder de actualisatie van de investeringen. Door kritisch te kijken naar de planning, worden de kapitaallasten (de rente en afschrijving op investeringen) lager geraamd dan eerder gedacht. Daarnaast zijn verschillende voor- en nadelen verwerkt in de Themabegroting 2026. Per saldo bedraagt het structurele resultaat voor 2026 en 2027 ruim € 1 miljoen. Voor 2028 en daarna blijft het de financiële situatie onder druk staan. Het nu geprognosticeerde resultaat van € 1 miljoen is nog steeds een beperkt resultaat op een totale begroting van € 247 miljoen. Het resultaat is 0,4% van de totale lasten. Daarnaast staat de algemene reserve onder druk, waardoor een beperkt resultaat een positieve impuls zou zijn. Dus ondanks deze verbetering blijft het noodzakelijk scherp aan de wind te zeilen en de financiën strak te monitoren. In onderstaande tabel worden de mutaties in de begroting 2026 weergegeven.

Bedragen x € 1.000

	Financiële toelichting begroting	2026	2027	2028	2029
	Gepresenteerd resultaat Perspectiefnota 2026 inclusief ombuigingen en Meicirculaire 2025	76	406	-3.692	-3.645
	Mutaties in de Themabegroting 2026				
1	Indexatie	0	0	0	0
2	Personeelsbegroting	0	0	0	0
3	Gemeenschappelijke regelingen	3	55	99	99
4	Aanpassing boekjaar 2029	0	0	0	1.577
5	Actualisatie kapitaallasten	757	886	1.052	-561
6	Uitstel parkeergarage BK-plein	0	-33	-333	-192
7	Actualisatie Riolering	121	116	136	574
8	Actualisatie Afval	108	112	119	132
9	Onroerende zaakbelasting (incl. HOF/centrummanagement)	571	646	646	645
10	Bijdrage kinderopvang	-186	0	0	0
11	Vrijval stelposten	-254	-457	-336	-736
12	Aanpassing budget ivm nieuwe gemeentehuis	0	-120	-120	256
13	Overige mutaties	-185	-368	97	160
	Resultaat Themabegroting 2026	**1.011**	**1.243**	**-2.332**	**-1.691**

Toelichting op de mutaties tussen het gepresenteerde resultaat in het besluit bij de Perspectiefnota 2026 inclusief de ombuigingen en Meicirculaire 2025 en de Themabegroting 2026

Bij de aangeleverde stukken voor de raadsvergadering van de Perspectiefnota 2026 is ook een voorkeursscenario voor ombuigingen en de gevolgen van de Meicirculaire gepresenteerd. Dit is het uitgangspunt voor het opstellen van de Themabegroting 2026 geweest. Bij het opstellen van de Themabegroting 2026 zijn nog meerdere mutaties verwerkt. Dit zijn vooral technische mutaties en actualisaties. Deze zijn opgenomen in bovenstaande tabel en worden hieronder nader toegelicht.

1. Indexatie

Vanaf de begroting 2025 voeren we de indexatie door op basis van constante prijzen. Dat betekent dat we alleen het begrotingsjaar indexeren en niet cumulatief voor de jaren daarna. Vanuit de algemene uitkering van het gemeentefonds ontvangen we een bedrag voor indexatie. Dit bedragen benutten wij voor de dekking van de indexatie. Aangezien de geraamde indexatie lager is dan het bedrag dat wij hiervoor ontvangen is deze mutatie voor 2026 en verder resultaat neutraal.

2. Personeelsbegroting
Voor de stijging van de salariskosten wordt een bedrag ontvangen in de algemene uitkering van het gemeentefonds. De stijging van de salariskosten in de nieuw vastgestelde CAO voor een bedrag van € 667.000 voor 2026 kan hieruit worden gedekt.
3. Gemeenschappelijke regelingen
Een aantal gemeenschappelijke regelingen hebben een begroting voorgelegd die afwijkt van de reguliere indexatie. Het gaat hier om de Marrekrite, Veiligheidsregio, de FUMO en de ledenbijdrage aan de VNG. Deze begrotingen zijn al voorgelegd en goedgekeurd door de raad. Deze afwijking hebben we meerjarig verwerkt.
4. Aanpassing boekjaar 2029
Tussen verschillende boekjaren zitten mutaties doordat de kosten niet jaarlijks gelijk zijn. Deze mutaties onder andere op het gebied van kapitaal- en exploitatielasten zijn voor 2029 in dit bedrag verwerkt.
5. Actualisatie kapitaallasten
Bij het opstellen van de Themabegroting 2026 is de gehele investeringslijst in detail doorgenomen. Hierbij is gekeken of de planning nog juist en haalbaar is, of de geraamde bedragen nog toereikend zijn en of de investeringen nog passen bij de huidige ontwikkelingen. Daarnaast zijn de desinvesteringen geactualiseerd en is de rente opnieuw berekend op basis de verwachte kapitaalbehoefte. Al deze ontwikkelingen zorgen voor een herziening van de kapitaallasten (afschrijving en rente). Per saldo heeft dit een positief resultaat tot gevolg.
6. Uitstel parkeergarage Burgemeester Kuperusplein
Zoals al met u is gedeeld is de planning voor de bouw van de parkeergarage aangepast en iets naar achteren verschoven. In de Themabegroting 2026 zijn de geraamde inkomsten (meer parkeeropbrengsten) en de geraamde uitgaven (exploitatielasten en kapitaallasten) gecorrigeerd en verwerkt.
7. Actualisatie Riolering
De kosten voor riolering worden elk jaar opnieuw bepaald. Bij de berekening mogen naast de directe kosten ook de kosten voor overhead, personeelslasten en de BTW worden toegerekend aan de rioolheffing. De berekening voor 2026 zorgde ervoor dat er meer van deze zogenaamde indirecte kosten konden worden doorberekend dan waar we al rekening mee hadden gehouden. Dat betekent dat er meer ten gunste van de algemene middelen gebracht kon worden. Hierdoor heeft het een positief effect op het resultaat.
8. Actualisatie Afval
De kosten voor afval worden elk jaar opnieuw bepaald. Bij de berekening mogen naast de directe kosten ook de kosten voor overhead, personeelslasten en de BTW worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing. De berekening voor 2026 zorgde ervoor dat er meer van deze zogenaamde indirecte kosten konden worden doorberekend dan waar we al rekening mee hadden gehouden. Dat betekent dat er meer ten gunste van de algemene middelen gebracht kon worden. Hierdoor heeft het een positief effect op het resultaat.
9. Onroerendezaakbelasting (incl. HOF/centrummanagement)
Zoals in de paragraaf lokale heffingen is aangegeven zijn er diverse mutaties geweest op de onroerendezaakbelasting. De stijging uit de ombuigingen was al meegenomen in de Perspectiefnota 2026, maar daarnaast is ook het areaal gestegen. Er zijn dus meer woningen en bedrijfspanden waar wij onroerendezaakbelasting op kunnen leggen. Door deze uitbreiding stijgt de totale opbrengst van onroerendezaakbelasting en dat is hierbij verwerkt in het resultaat. Door de wijziging van de opbrengst wijzigt ook de bijdrage aan het Heerenveens Ondernemersfonds (HOF).

10. Bijdrage kinderopvang
Vanuit het IHP (Integraal Huisvestingsplan) worden diverse schoolgebouwen nieuw gebouwd of verbouwd. In een aantal van deze gebouwen is ook kinderopvang gevestigd. Zij betalen een bijdragen in de kapitaallasten van het schoolgebouw. Doordat de planning is gewijzigd, ontvangen wij deze bijdrage ook later, terwijl deze wel geraamd was. We hebben deze bijdrage nu gecorrigeerd op basis van de huidige planning.
11. Vrijval van stelposten
Er waren nog diverse kleine bedragen vanuit de algemene uitkering van het gemeentefonds opgenomen in de begroting op een stelpost. Deze waren gereserveerd om te beoordelen of de benodigde budgetten noodzakelijk waren. Dat blijkt op dit moment niet het geval voor een paar stelposten, waardoor deze nu ten gunste van het resultaat kunnen worden gebracht.
12. Aanpassing budget i.v.m. nieuwe gemeentehuis
De ontwikkelingen rondom het nieuwe gemeentehuis zorgen ervoor dat er een verschuiving van kosten plaatsvindt. Dat is in deze Themabegroting verwerkt.
13. Overige mutaties
Diverse kleine mutaties (individueel kleiner dan € 50.000) zijn hier opgenomen.

De gedetailleerde toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2025 en de begroting 2026 worden in de thema's per taakveld toegelicht.

Overzicht van baten en lasten

(incl. reserves)

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
Sociale Leefomgeving	-74.689	-77.406	-81.457	-79.544	-82.576	-79.854
Economische Leefomgeving	-60.720	-62.607	-59.326	-50.056	-50.419	-50.980
Fysieke Leefomgeving	-59.719	-73.111	-68.750	-62.948	-62.129	-56.594
Mensen Middelen en Bestuur	-10.081	-7.870	-8.018	-7.570	-7.630	-7.915
Totaal lasten	**-205.208**	**-220.994**	**-217.551**	**-200.118**	**-202.754**	**-195.342**
Baten						
Sociale Leefomgeving	6.600	5.419	4.212	3.865	4.520	3.385
Economische Leefomgeving	36.712	36.007	32.461	22.666	22.396	22.396
Fysieke Leefomgeving	39.440	41.252	46.310	39.590	37.629	31.414
Mensen Middelen en Bestuur	5.157	3.167	3.268	3.314	3.148	3.149
Totaal baten	**87.909**	**85.845**	**86.251**	**69.435**	**67.693**	**60.343**
AD, overhead, VPB, onvoorzien lasten	-28.216	-35.805	-29.015	-28.083	-26.551	-28.602
AD, overhead, VPB, onvoorzien baten	148.330	150.994	158.882	160.978	158.118	160.407
Geraamd saldo van baten en lasten	**2.815**	**-19.960**	**-1.433**	**2.211**	**-3.495**	**-3.194**
Totaal Toevoegingen reserves	**-12.283**	**-5.802**	**-1.864**	**-1.634**	**-1.073**	**-2.697**
Totaal onttrekkingen reserves	**19.361**	**27.143**	**4.308**	**665**	**2.236**	**4.200**
Geraamd resultaat	**9.893**	**1.380**	**1.011**	**1.243**	**-2.332**	**-1.691**

De opgenomen cijfers voor 2025 in deze Themabegroting 2026 betreffen de meest actuele cijfers die zijn vastgesteld door de gemeenteraad. De vergelijkende cijfers van 2025 betreffen de vastgestelde begroting inclusief de door de gemeenteraad geautoriseerde mutaties.

Leeswijzer

De inrichting van deze begroting bestaat uit de programma's (transities), de thema's, de (verplichte) paragrafen en de financiële begroting. We starten bij de programma's zoals deze gepresenteerd zijn in het Meerjaren planning (MJP)-1 en -2 in 2023. Daarna volgen de thema's. De thema indeling sluit aan op de nieuwe thematische indeling zoals vastgesteld in de financiële verordening in februari 2025.

De beleidsmatige thema's van deze begroting zijn

- Sociale leefomgeving;
- Economische leefomgeving;
- Fysieke leefomgeving;
- Mensen, middelen en bestuur.

Daarnaast zijn er nog vier niet beleidsmatige onderdelen die verplicht zijn vanuit de Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) om apart te presenteren. Dit zijn:

- Algemene dekkingsmiddelen;
- Overhead;
- Vennootschapsbelasting;
- Onvoorzien.

De opbouw van de programma's

Elk programma begint met een kernboodschap en de ontwikkelingen voor de ingezette transitie. In het programma staan naast de vastgestelde doelen en de maatschappelijke effecten ook wat we ervoor gaan doen in 2026. De middelen zijn onderdeel van de thema's.

De opbouw van de thema's

Elk thema begint met de kernboodschap en speerpunten uit het hoofdlijnenakkoord. De speerpunten zijn per thema vertaald naar wat we willen bereiken. Wat we gaan doen om de doelen te behalen is opgenomen onder 'Wat we daarvoor gaan doen in 2026'.
De grotere financiële afwijkingen in 2026 ten opzichte van 2025 lichten we per thema toe. We presenteren wij dit na de tabel 'Wat mag het kosten'. We werken daarmee met de 3 W's, namelijk **W**at willen we bereiken, **W**at gaan we daarvoor doen en **W**at mag het kosten.

Paragrafen

Na het programmaplan geven de paragrafen een overzicht van de in de thema's opgenomen elementen. Zoals de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen of de paragraaf verbonden partijen. We gebruiken in de opzet de standaard indeling van het BBV.

Financiële begroting

In dit hoofdstuk zijn de uitgangspunten voor de begroting opgenomen, het totaaloverzicht van de (incidentele) baten en lasten, het verloop van de reserves en voorzieningen.

Als bijlagen zijn opgenomen:

- Investeringsplan 2026 - 2029;
- Overzicht van baten en lasten per taakveld;
- (verplichte) beleidsindicatoren;
- Overzicht van te verstrekken subsidies.

De mutaties die in de begroting zijn opgenomen met een min (-) zijn nadelen zoals extra lasten of minder inkomsten. De positieve bedragen voordelen die bestaan uit lagere lasten of hogere inkomsten.

Overzicht thema's en programma's

Thema's	Programma's/ transities
Sociale Leefomgeving	Gezond welzijn vernieuwen (Zorgtransitie) Meedoen aan de samenleving (Sociale transitie) Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Energie van Morgen (Energietransitie) Dienstverlenende overheid
Economische leefomgeving	Gezond welzijn vernieuwen (Zorgtransitie) Meedoen aan de samenleving (Sociale transitie) Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Landschap in balans Dienstverlenende overheid
Fysieke Leefomgeving	Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Landschap in balans (Ruimtetransitie) Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Dienstverlenende overheid
Mensen, middelen en bestuur	Dienstverlenende overheid

Programma's

Algemeen

Na de verkiezingen in 2022 heeft uw raad een raadsagenda opgesteld met vijf thema's. Daarnaast is er een hoofdlijnenakkoord vastgesteld met een aantal transities. Deze transities (of programma's) zijn naast de reguliere thema's opgenomen in deze begroting.

Tot en met 2026 is er een half miljoen euro per jaar voorgesteld voor de inzet van personeel in de programma's. Deze middelen zijn toegekend aan de transities en de onderwerpen uit de raadsagenda. Voor de uitvoering van de transities was meer geld gevraagd. Dit was ook nodig voor de inspanningen zoals die zijn opgenomen in het MJP deel 1 van 2023. Dat we het met minder geld moeten doen, heeft effect op de te realiseren doelen.

Het werken met de programma's is nieuw en ontwikkelt zich lerenderwijs. De ontwikkelingen in de programma's hebben impact op de doelen in de thema's en andersom. We laten waar mogelijk zien waar de verbindingen liggen, maar deze ontwikkelen zich de komende periode nog verder. In 2026 presenteren we de uitkomsten van de eerste evaluatie van de transities/programma's. Hierna lichten we de transities/programma's toe voor het jaar 2026.

Gezond welzijn vernieuwen

Gezond welzijn vernieuwen

Transitie
We maken een beweging van zorg naar gezondheid en preventie. We maken minder gebruik van intramurale zorg en lossen meer op in de wijk. We gaan hierbij uit van vertrouwen en minder controle. We werken samen op basis van verbinding en niet op basis van concurrentie.

Kernboodschap
Het programma Gezond welzijn vernieuwen (ook bekend als de zorgtransitie) speelt in op de veranderingen in ons gezondheidssysteem als gevolg van demografische ontwikkelingen en stijgende kosten. Om ondersteuning te kunnen blijven bieden, moeten we anders te werk gaan. We staan voor grote financiële uitdagingen en een tekort aan zorgpersoneel op korte termijn. Tegelijkertijd streven we naar een gezonde, vitale en weerbare samenleving, zowel nu als in de toekomst. Dit alles komt samen in het programma Gezond welzijn vernieuwen.
De kern van dit programma is de verschuiving van minder zorg naar meer gezondheid en preventie. Hoe gaan we te werk? Het programma vormt de leidraad voor de komende jaren, waarbij de programmadoelen centraal staan. Focus, efficiëntie, samenhang, versobering, faciliteren en versterken van de sociale basis zijn de sleutelwoorden in onze strategie.
De koers van het programma is tweeledig. Enerzijds richten we ons op de financiële uitdaging (waarbij een taakstelling vanaf 2026 op de uitgaven Wmo onderdeel is van het programma). Anderzijds werken we aan het versterken van de sociale basis en het sociale netwerk in de wijk. Dit doen we door anders te organiseren, met als doel de vitaliteit, weerbaarheid en participatie van onze inwoners te vergroten. Onderdelen uit het programma raken inhoudelijk aan onderdelen in het thema sociale leefomgeving.

<u>Er is nog veel onzekerheid</u>
De toekomst is onzeker. In hoeverre worden we gecompenseerd door het Rijk? Komt er weer een inkomensafhankelijke bijdrage? Kunnen zorgaanbieders het nog aan?
Zijn er voldoende mantelzorgers en vrijwilligers beschikbaar? En lukt het ons met de beperkte invloed en middelen die we hebben om de beweging van zorg naar gezondheid en preventie te maken? Is de samenleving er klaar voor om meer zelf op te lossen in de eigen omgeving en minder met inzet van professionele ondersteuning?

Doelen
- Minder inzet van professionals door de juiste zorg op de juiste plek te organiseren.
- Een sterkere ketensamenwerking in het voorliggend veld voor alle doelgroepen.
- Een toekomstbestendig en beheersbaar stelsel om zorg te kunnen blijven bieden aan wie dit echt nodig heeft.
- Een gezondere fysieke en sociale leefomgeving.

Maatschappelijke effecten

- We toetsen alle herinrichtingen op een gezonde, fysieke en sociale leefomgeving.
- In 2030 lossen we tachtig procent van de huidige hulpvragen voorliggend op.
- In 2030 zijn alle schoolpleinen in het Primair Onderwijs (PO) en Voortgezet Onderwijs (VO) vergroend.
- Het aantal vrijwilligers dat actief is in de buurt neemt toe met tien procent.
- Er is meer hulp en ondersteuning te vinden in eigen wijk/dorp.
- De binnen- en buitensportvoorzieningen zijn in balans en beschikbaar voor iedereen.
- In 2030 voldoet 75 procent van de doelgroep 18+ aan de combinorm sport en bewegen.
- Vanaf 2026 stabiliseren de uitgaven in de Wmo.
- Per 2025 is er één strategisch partner in het voorliggend veld voor verbinding.
- Tenminste één Wmo maatwerkvoorziening zorgt bij de helft van haar huidige aantal cliënten voor een voorliggende oplossing. We zien hier een beweging van individu naar collectief.

Beweging van zorg naar preventie

Wat willen we bereiken?

Het gezondheidssysteem staat onder druk door demografische ontwikkelingen, stijgende zorgkosten en een krappe arbeidsmarkt. Om ook in de toekomst ondersteuning te kunnen blijven bieden aan inwoners, is een andere aanpak noodzakelijk. Maar hoe verander je een systeem terwijl de middelen schaars zijn en de tijd dringt?

Door te investeren in preventie, eigen regie en samenwerking in de wijk, verlagen we de druk op professionele zorgvoorzieningen en vergroten we de vitaliteit en zelfredzaamheid van inwoners. Deze beweging vraagt om een andere manier van werken, waarbij de gemeente een ondersteunende en verbindende rol vervult.

Doel: Eind 2026 zien we de eerste effecten van de beweging van zorg naar preventie. Inwoners, professionals en de gemeente werken meer samen aan een sterke sociale basis. Dit vergroot de zelfredzaamheid en verlaagt de druk op zwaardere zorg. Deze ontwikkeling sluit aan bij de visie op brede gezondheid en mienskip, waarin eigen regie, verbondenheid en lokaal initiatief centraal staan.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Vanaf 1 januari 2026 wegen we alle maatschappelijke subsidies via een vastgesteld afwegingskader, waarbij minimaal tachtig procent aantoonbaar bijdraagt aan ten minste één programmadoel.
- In 2026 brengt de gemeente Heerenveen per woonservicezone twee keer per jaar in beeld welke bestaande bewonersinitiatieven versterking nodig hebben.
- We voeren alle relevante beleidsdocumenten en bijbehorende maatregelen zoals GALA, IZA, het nieuwe sport- en beweegbeleid, de lokale woonzorgvisie, het gezondheidsbeleid en het Wmo-preventieplan in samenhang uit. Ondanks het verschillende tempo van ontwikkeling, stemmen we deze beleidslijnen jaarlijks af op de programmadoelen via een over-all voortgangsrapportage van het programma. Deze rapportage verschijnt in het vierde kwartaal van 2026.
- Uiterlijk eind 2026 zijn aantoonbaar werkzame elementen uit tijdelijke projecten, zoals Welzijn op Recept en de Gezonde Wijkaanpak, structureel geborgd binnen

het gemeentelijk beleid en de uitvoeringspraktijk. Dit betekent dat deze interventies zijn opgenomen in werkwijzen en samenwerkingsafspraken met partners.

Meedoenlocaties

Wat willen we bereiken?

Vanaf 2024 zijn we gestart met het uitbreiden van drie bestaande 'meedoen-locaties' in combinatie met een voorliggende dagbesteding. Medewerkers van de toegang kijken bij nieuwe hulpvragen eerst of ondersteuning mogelijk is via één van deze locaties, voordat we een Wmo-indicatie overwegen.
Deze meedoen-locaties hebben een dubbele functie:

1. **Preventief** – als collectieve voorziening die bijdraagt aan welzijn en eigenwaarde.
2. **Alternatief** – als vervanging voor individuele ondersteuningsindicaties binnen de Wmo.

Door inwoners en professionals bewust te maken van het belang van eigen regie en informele ondersteuning, vergroten en versterken we de zelfredzaamheid van inwoners. De 'meedoen-locaties' zijn hier een onderdeel van. Ze bieden méér dan dagbesteding. Ze versterken het sociale netwerk, verminderen eenzaamheid en bieden lichte vormen van thuisondersteuning. De kracht zit hem in de samenwerking tussen toegang, preventie en maatwerk. Dankzij deze integrale benadering neemt het gebruik van duurdere maatwerkvoorzieningen af. Het break-evenpoint ligt in Heerenveen op 35 deelnemers per locatie.

Doel: Het versterken van de zelfredzaamheid van inwoners door laagdrempelige, collectieve ondersteuning te bieden in de vorm van 'meedoen-locaties', zodat het beroep op geïndiceerde Wmo-voorzieningen op zijn minst stabiliseert.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Uiterlijk vanaf 1 januari 2026 is structurele financiering geregeld voor de drie bestaande meedoen-locaties, zodat die locaties minimaal vier jaar kunnen blijven functioneren binnen het vastgestelde exploitatiebudget.
- We starten twee nieuwe meedoen-locatie op voor eind 2026, verspreid over de gemeente.
- We monitoren het gebruik van geïndiceerde voorzieningen, met als streefwaarde maximaal nul procent stijging in het gebruik van dag- en thuisondersteuning ten opzichte van 2025.

Taakstelling Wmo

Wat willen we bereiken?

Sinds het laatste kwartaal van 2023, na de besluitvorming over het MJP-II, willen we een taakstelling realiseren op de Wmo-uitgaven. In 2026 is deze taakstelling begroot op € 1,9 miljoen, oplopend tot € 2,7 miljoen in 2027. De ingezette koers is: Eenvoudig en sober waar het kan, professioneel waar het moet.

Deze koers leidde tot de volgende resultaten:

- een beperking van de toegekende minuten binnen maatwerkvoorzieningen;
- een verschuiving van de dag- en thuisondersteuning naar collectieve en voorliggende voorzieningen;
- en sober ingerichte nieuwe aanbestedingen.

Deze aanpak levert niet alleen financieel voordeel op, maar draagt ook bij aan een nieuwe balans in het sociaal domein. Ondersteuning wordt dichter bij huis georganiseerd, is laagdrempeliger en meer gericht op eigen regie en participatie. Dit vraagt om een structurele versterking van de sociale basis, een verschuiving van zorg naar preventie en het slim inzetten van collectieve voorzieningen.

We bouwen de komende jaren verder aan deze beweging, met behoud van kwaliteit en maatwerk voor wie dat nodig heeft. Dit betekent ook een omkering van de zogenaamde 'piramide', met minder nadruk op zware, individuele zorg en meer nadruk op lichte, collectieve ondersteuning en zelfredzaamheid.

Doel: Per 31 december 2026 is de begrote taakstelling op de Wmo-uitgaven voor 2026 gerealiseerd, met behoud van passende ondersteuning voor inwoners die dit nodig hebben.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Uiterlijk eind 2026 worden alle nieuwe aflopende contracten maatwerkvoorzieningen volgens het principe sober en administratief-arm ingekocht met als doel de uitgaven voor maatwerkvoorzieningen te stabiliseren.
- Voor 31 december 2026 is op vijf plekken een structurele samenwerking tot stand gebracht tussen formele zorgaanbieders en informele netwerken (zoals vrijwilligersorganisaties of buurtinitiatieven) voor dag- en thuisondersteuning.
- Uiterlijk per 31 december 2026 is er per wijk en dorp een actueel overzicht beschikbaar van voorliggende voorzieningen die als alternatief kunnen dienen voor maatwerkvoorzieningen. Dit overzicht wordt elk kwartaal geactualiseerd en gedeeld met de medewerkers van de toegang, met als doel het gebruik van maatwerkvoorzieningen te stabiliseren (ten opzichte van 2025).
- Vanaf eind 2026 leggen we binnen het proces van indicatiestelling in het sociaal domein concrete doelen vast per individuele situatie (casusniveau). Deze doelen volgen we actief en vormen de basis om ondersteuning indien mogelijk af te kunnen schalen.
- Uiterlijk per 1 juli 2026 zijn in alle meedoen-locaties minimaal twee freonskippers actief die gezamenlijk ten minste tien procent van de lichte thuisondersteuning overnemen van formele aanbieders.

Meedoen aan de samenleving

Meedoen aan de samenleving

Transitie
Iedere inwoner heeft gelijke kansen en kan meedoen. Zij/hij heeft hiermee perspectief op het gebied van gezondheid, onderwijs en werk. Hiertoe werken we aan een gemeenschap waarin mensen elkaar vertrouwen en eigenaarschap tonen voor het creëren van een kansrijke (opvoed)omgeving. We willen vanuit een gezamenlijke visie met onze maatschappelijke partners en inwoners werken aan een sterk sociaal weefsel in onze dorpen en buurten, zodat onze inwoners zich verbonden voelen met elkaar en vanuit vertrouwen met elkaar samenleven.

Kernboodschap
De jeugd is de toekomst van onze samenleving. Jeugdigen brengen frisse ideeën, energie en innovatie met zich mee. Ze dragen een grote potentie in zich en verdienen kansen om zich optimaal te ontwikkelen. We staan met elkaar voor een uitdaging om te voorkomen dat jeugdigen vastlopen in hun leven. We streven ernaar dat ze veilig en gezond opgroeien en zich kunnen ontwikkelen op een manier die past bij hun mogelijkheden. Dit vraagt om een brede aanpak waarbij we verder kijken dan alleen jeugdhulp en de financiële haalbaarheid van het systeem.

Als we doorgaan op dezelfde voet, loopt een bepaalde groep jeugdigen vast. Met het programma Sociale transitie willen we een verandering realiseren. Van een individuele focus (op de jeugdige) naar een meer contextgerichte focus, zodat er op termijn minder specialistische hulp nodig is. Dit vraagt om een beweging van enkel inzetten op jeugdhulp, naar inzetten op ook andere gebieden. Als gemeente willen we deze verandering samen met onze partners realiseren, want het is van belang dat we deze beweging met z'n allen maken.

Doelen
- Het versterken van de onderlinge verbondenheid, het vertrouwen en de veiligheid in de samenleving.
- Professionals, ouders en andere inwoners vormen samen een sterk netwerk rondom de Heerenveense jeugd.
- Dit netwerk creëert een omgeving waarin elk kind zich naar vermogen kan ontwikkelen (brede ontwikkeling).
- Meer kinderen groeien op tot zelfredzame (jong)volwassenen.
- Een veerkrachtiger jeugd en meer gezinnen die in balans zijn.
- Kinderen groeien veilig op.
- Meer bestaanszekerheid onder gezinnen.

Maatschappelijke effecten

- Scholen zijn een (inclusieve) leef-, leer- en zorggemeenschap waar onderwijs, talentontwikkeling en zorg samenkomen.
- Minder thuiszitters en minder voortijdige schoolverlaters.
- De jeugd is veerkrachtiger.
- Gezinnen ervaren meer balans tussen draagkracht en draaglast.
- Minder gebruik van middelen (alcohol en drugs) door de jeugd.
- Een gegarandeerde bestaanszekerheid van gezinnen.

Recht op leren en kansengelijkheid

Wat willen we bereiken?

Elk kind heeft recht op leren en kansengelijkheid. Onderwijs is de sleutel tot ontwikkeling, zelfredzaamheid en een kansrijke toekomst. Daarom zetten we ons actief in voor het verkleinen van onderwijsachterstanden. Ieder kind verdient een eerlijke start, ongeacht achtergrond of omstandigheden. We nemen onze wettelijke taken serieus en gaan bovendien verder dan dat. Onderwijs moet toegankelijk en bereikbaar zijn voor alle jeugdigen, passend bij hun talenten en mogelijkheden.

Een goede start begint al voor de basisschool. Daarom investeren we in toegankelijke en kwalitatieve peuteropvang en in Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). Deze voorzieningen helpen jonge kinderen om zich spelenderwijs te ontwikkelen en bereiden hen voor op de basisschool.

Onderwijs is geen opzichzelfstaand domein. Het vraagt om samenwerking. Daarom bouwen we aan sterke verbindingen tussen gemeente, scholen, kinderopvang, zorg en welzijnsorganisaties. Deze samenwerking krijgt vorm in onze lokale educatieve jeugdagenda (LEJA), waarin we onze gezamenlijke doelen en acties vastleggen. Samen creëren we een positief en ondersteunend pedagogisch klimaat op school, thuis en in de wijk. Zo voorkomen we problemen en versterken we de pedagogische basis waarin kinderen opgroeien. Want als we investeren in onderwijs, investeren we in de toekomst van onze jeugd en daarmee in de toekomst van onze samenleving.

Doel: In 2026 realiseren we - in samenwerking met pedagogisch partners - een samenhangende aanpak. Deze leidt tot een meetbare afname van het aantal thuiszitters in het voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen, een verbeterde doorgaande ontwikkellijn voor jeugdigen van 2 tot 27 jaar en een sterkere samenwerking met ouders en professionals. Dit moet blijken uit minimaal twee integrale netwerkbijeenkomsten en een vastgesteld plan van aanpak voor overdrachten en jonge kind doelstellingen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We voeren een analyse uit die gericht is op thuiszitters binnen het voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen. Deze analyse vormt het fundament voor een verbeterplan. Met onze pedagogisch partners stellen we vervolgens een verbeterplan op waarmee we het aantal thuiszitters kunnen terugdringen.
- We formuleren in 2026 samen met de pedagogische partners rondom het jonge kind nieuwe doelstellingen, afspraken en een plan van aanpak passend bij de nieuwe LEJA agenda en de visie op jeugd.

- In 2026 maken we een plan om tot passende overdrachten te komen ten behoeve van een ononderbroken ontwikkeling van jeugdigen (2-27 jaar), met speciale aandacht voor specifieke doelgroepen (zoals nieuwkomers, VVE, SO, gelijke kansen doelgroep) en we onderzoeken de kansen en belemmeringen die jeugdigen ervaren.
- We organiseren in 2026 twee integrale ontwikkel/netwerkbijeenkomsten over de samenwerking rondom en met jeugdigen en ouders bij vragen.

Preventie

Wat willen we bereiken?

Iedere ouder wil het beste voor zijn kind. Opvoeden hoef je niet alleen te doen. In een samenleving waarin ouders, scholen, welzijnswerkers en andere opvoeders elkaar ondersteunen, groeit ieder kind op in een liefdevolle, gezonde, veilige en kansrijke omgeving. Wij geloven in de kracht van preventie. Op tijd signaleren, ondersteunen waar nodig en zo samen bouwen aan een stevige pedagogische basis.

Gezondheid - zowel fysiek als mentaal - is hierbij onmisbaar. Een gezonde leefstijl, voldoende beweging en mentale veerkracht vormen de basis voor welzijn en ontwikkeling. Of het nu thuis is, op school, in de buurt of online: elk leefdomein telt mee. Daarom zorgen we voor een samenhangend aanbod van activiteiten, ondersteuning en begeleiding voor jeugdigen en hun ouders. Van sport en cultuur tot mentorcontact en ouderbijeenkomsten: we zetten in op talentontwikkeling, verbinding, gezondheid en vertrouwen. Want opvoeden doen we samen. Voor een generatie die sterk, gezond en vol vertrouwen de toekomst tegemoet gaat.

Doel: Er is voldoende samenhangend (preventief) aanbod aanwezig waar jeugdigen en ouders terecht kunnen met vragen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Het eerste half jaar van 2026 inventariseren we het huidige preventie-aanbod rondom opvoeding en onderzoeken we wat er ontbreekt.
- We ontwikkelen in 2026 een ketenaanpak Kind Naar Gezond Gewicht (KNGG).

Netwerk stimuleren en faciliteren

Wat willen we bereiken?

We zetten in de gemeente Heerenveen vol in op kansrijk opgroeien. Wij willen dat alle jeugdigen opgroeien in een kansrijke omgeving die ertoe bijdraagt dat ze gelukkig, gezond en vol vertrouwen de toekomst in gaan. Een omgeving met ruimte om te leren, te ontdekken en te groeien, zodat zij zich ontwikkelen tot veerkrachtige volwassenen.

Omdat gelijke kansen hierbij de norm zijn, hebben we bijzondere aandacht voor jeugdigen die opgroeien onder kwetsbare omstandigheden. Zodat ook zij de ondersteuning krijgen die nodig is om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Een belangrijk onderdeel is het programma Kansrijke Start, waarmee we investeren in een goede basis vanaf het prille begin.

We zorgen voor een sterke verbinding tussen zorg, ondersteuning en het sociale netwerk rondom jonge gezinnen. We versterken de pedagogische basis in de gemeente: dit is een fundament van betrokkenheid, ondersteuning en positieve interactie tussen jeugdigen en volwassenen. Dit fundament is zichtbaar in de manier waarop ouders, leerkrachten, sportcoaches, buurtbewoners en andere opvoeders met jeugdigen omgaan - thuis, op school, bij verenigingen en op straat. Ook plekken zoals het park, het wijkcentrum of de bibliotheek dragen bij aan een omgeving waarin jeugdigen zich veilig en gewaardeerd voelen.

Naast kansrijk opgroeien zetten we in op veilig opgroeien. Iedere jeugdige in Heerenveen verdient een omgeving die veilig, liefdevol en ondersteunend is. We stellen de veiligheid van jeugdigen altijd voorop: in het gezin, op school, bij verenigingen en in de wijk. Samen met ouders, scholen en buurtbewoners bouwen we aan sterke sociale netwerken en veilige gemeenschappen waarin jeugdigen onbezorgd kunnen opgroeien.

Doel: In 2026 realiseren we een samenhangende en preventieve aanpak gericht op opvoeden en opgroeien waarin pedagogische partners, informele netwerken en buurtinitiatieven samenwerken volgens de OKO aanpak en de visie op de sociale basis.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We formuleren in 2026 samen met onze pedagogische partners van Kansrijke Start doelstellingen, afspraken en een plan van aanpak die passen bij de visie op jeugd.
- In 2026 werken we volgens de OKO aanpak (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving).
- We werken in 2026 volgens de visie op de sociale basis en preventie en het afwegingskader.
- We monitoren en evalueren de voortgang van de proeftuin Buurtgezinnen.
- We zetten intensiever in op het stimuleren van informele betrokkenheid bij de opvoeding, zoals de oudercafés.

Toonaangevend in de circulaire samenleving

Toonaangevend in de circulaire samenleving

Wij zetten ons in voor een wereld zonder verspilling van waardevolle producten en schaarse grondstoffen. Een wereld waarin alles wat we maken, (in)kopen of gebruiken een blijvende functie houdt als product of grondstof. Een wereld waarin de producten van nu, grondstoffen zijn voor later.

De schaarste aan grondstoffen en onze wens voor een leefbare toekomst voor iedereen maken onze inspanningen hiervoor noodzakelijk. We denken niet meer in bezit, maar in gebruik. De samenleving wordt een deeleconomie. Elk product zien we als samenstelling van grondstoffen. Deze grondstoffen worden geen afval, maar hebben te allen tijde een restwaarde. We denken al bij het ontwerp na wat we naderhand met de grondstoffen doen en de gehele keten werkt samen aan een sluitende kringloop.

Leren en veranderen
Dit vraagt veel van onze samenleving. We moeten nog veel leren om de verandering te kunnen maken naar consuminderen, andere verdienmodellen, het anders ontwerpen en verwerken van stromen, meer samenwerken en anders inkopen.

Circulair werken
We informeren en inspireren ambtenaren om circulair te werken, zodat we van 25 procent circulair inkopen in 2025, toewerken naar honderd procent circulair inkopen in 2035. Dit betekent niet alleen om anders werken, maar ook om een ander soort besluitvorming waarbij we bijvoorbeeld ook milieu-impact of CO2 beprijzing meenemen in afwegingen.

Gedragsverandering inwoners
Inwoners produceren geen afval meer en hebben minder bezit, dankzij hergebruik en deelinitiatieven. We werken aan een gedragsverandering voor zover we hier invloed op hebben. Daarom blijven we werken aan een circulair ambachtscentrum, kennisdeling, inspiratie en stimulerende acties zoals de 'bofkontjesregeling'.

Samenwerking organisaties

Bedrijven ondernemen circulair met nieuwe circulaire verdienmodellen en werken samen in de keten om kringlopen te sluiten. We dragen als gemeente bij aan een innovatief ecosysteem dat bedrijven helpt om dit te bereiken. Samenwerking is hierbij essentieel. We denken mee over de juiste vestigingslocaties, verbinden bedrijven waar we kansen zien zodat kringlopen worden gesloten en we informeren en lobbyen voor de juiste financiering, wet- en regelgeving. De circulaire transitie vraagt om een ander ruimtebeslag. Zo moet er bij hergebruik van materialen bijvoorbeeld een tijdelijke opslaglocatie zijn. Welke rol kunnen en willen wij hierin nemen?

Doelen

- Inwoners produceren geen afval meer en hebben minder bezit, dankzij hergebruik en deelinitiatieven.
- Bedrijven ondernemen circulair met nieuwe circulaire verdienmodellen en werken samen in de keten om kringlopen te sluiten.
- We creëren een innovatief ecosysteem waarin vernieuwende concepten worden ontwikkeld die wereldwijd oplossingen bieden voor de circulaire transitie.
- De gemeentelijke organisatie is zelf toonaangevend in circulariteit via inkoop en beleid.

Maatschappelijke effecten

- In 2025 naderen we de VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) van maximaal dertig kilo restafval per inwoner.
- In 2026 zijn tien circulaire (bewoners)initiatieven ontplooid.
- In 2030 is circulariteit geborgd en zichtbaar binnen onderwijsprogramma's.
- In 2030 hebben honderd bedrijven circulariteit doorgevoerd in hun bedrijfsvoering, proces of vastgoed.
- Er is een cultuur van vernieuwing en innovatie met nieuwe samenwerkingsverbanden vanuit de keten.
- Werklocaties van de gemeente worden duurzaam en circulair (her)ontwikkeld (circulaire bedrijventerreinen).
- Nieuwbouw van gemeentelijk vastgoed wordt optimaal circulair ontworpen en ontwikkeld.
- Per jaar zetten we minimaal tien procent van inkoop om naar circulair.
- We verankeren circulariteit in al het gemeentelijke beleid.
- Heerenveen is vanaf 2024 herkenbaar als Circular Valley (we communiceren dit intern en extern).
- We monitoren de voortgang van de circulaire transitie actief.
- De gemeente werkt sterk samen in het (Europese) circulaire netwerk.
- Hiermee zorgen we voor lobby, financiering en profilering.

Huishoudelijk afval

Wat willen we bereiken?

In 2024 was Heerenveen voor het vijfde jaar op rij koploper in afvalscheiding in Fryslân met een VANG-cijfer van slechts 91 kilogram. Dit betekent dat er in 2024 gemiddeld 91 kilo afval per persoon is verbrand, inclusief het afval van milieustraten. De toenemende druk op afvalvermindering gaat ten koste van de kwaliteit van de recyclebaarheid van de afvalstromen. Hierom wordt de landelijke meetmethode dit jaar aangepast, waarbij de nadruk meer komt te liggen op daadwerkelijk gerecycled materiaal in plaats van op de

hoeveelheid verbrandt restafval per inwoner. Deze verschuiving naar recyclingpercentage betekent dat de gemeente niet alleen moet zorgen voor minder restafval, maar vooral voor schonere afvalstromen. De focus verschuift van kwantiteit naar kwaliteit.

Als gemeente focussen we ons op het verder verbeteren van afvalscheiding en de preventie van afval. Er is op dit moment echter geen specifiek afval- of grondstoffenbeleid in de gemeente Heerenveen. Gezien de veranderingen in de wet- en regelgeving is het wel wenselijk om dit beleid te ontwikkelen. Hierin kunnen we onze gemeentelijke doelstellingen vastleggen en kaders creëren voor de toekomst.

Doel: We willen ook op lange termijn koploper blijven in Fryslân. Niet alleen met het laagste VANG-cijfer maar ook met de nieuwe meetmethodiek van het recyclepercentage.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We stellen in 2026 beleid vast waarmee we onze ambities en acties borgen, zodat we ook op lange termijn koploper blijven op het gebied van huishoudelijk afval.
- We stellen bij dit beleid ook een uitvoeringsagenda op.
- We evalueren de ingezette maatregelen, bofkontjesregeling en zindelijkheidstraining, en bepalen het vervolg hiervan.

Circulaire economie

Wat willen we bereiken?

Op 14 mei is tijdens het World Circular Economy Forum (WCEF) in São Paulo het Circularity Gap Report Fryslân gepresenteerd door Circle Economy. Fryslân scoort 10,6 procent op de circularity metric, wat betekent dat we meer dan één tiende van de grondstoffen in onze provincie terugwinnen en opnieuw gebruiken. Ter vergelijking: het Nederlands gemiddelde ligt op 9,8 procent en wereldwijd is dit 6,9 procent. Binnen Fryslân is de gemeente Heerenveen koploper, met onder meer Omrin voor de verwerking van afval.
In 2025 hebben we samen met onze partners de visie van Circular Valley neergezet en de merkpositionering bepaald. In 2026 geven we hier verder invulling aan met een communicatiecampagne en een uitvoeringsagenda. We begeleiden bedrijven in de transitie naar een circulaire economie, met speciale aandacht voor circulaire plastics en bouw.

Doel: In 2026 blijven we wereldwijd circulair koploper door een stevige economische positionering en profilering.

Circulaire organisatie

Circulariteit is samen met de energietransitie, biodiversiteit en klimaatadaptatie onderdeel van het brede thema duurzaamheid. In de paragraaf Bedrijfsvoering leest u meer over hoe we duurzaam werken onderdeel maken van onze (inkoop)processen en projecten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We stellen in 2026 een uitvoeringsagenda vast bij de visie Circular Valley.
- We voeren in 2026 een communicatiecampagne uit op basis van de in 2025 vastgestelde visie en positionering.
- We maken een keuze over oprichting van een bouwcluster en onze rol hierin, om invulling te geven aan de pijler 'bouw' van Circular Valley.
- We organiseren minimaal twee inspiratiesessies op het gebied van circulaire economie voor onze ondernemers in samenwerking met Samen Circulair.

Circulaire organisatie

- We starten in 2026 met de uitvoering van pilotproject circulaire woningbouw Noordplot. We verkennen tot hoever onze circulaire ambities haalbaar zijn.
- We werken verder aan een zo circulair mogelijke onderwijshuisvesting, waarbij we gebruikmaken van financiële restwaarde.

Een thuis voor iedereen

Een thuis voor iedereen

Sneller, integraler en met oog voor de publieke waarde. Met meer regie bij de overheid als het gaat om volkshuisvesting. Dat is de kern van de transitie die ten grondslag ligt aan het programma Een thuis voor iedereen.

Wij willen dat huidige en toekomstige inwoners (onder andere van elders) hier een thuis vinden en fijn kunnen wonen op een plek die passend is bij zijn of haar behoefte. We willen vitale dorpen en wijken die de brede welvaart versterken en duurzaam zijn. Als gemeente Heerenveen nemen we hiervoor in het ruimtelijke en sociale domein een sturende en regisserende rol in die gericht is op de toekomst.

We werken aan de hand van een programmatische aanpak aan verschillende doelen. Deze doelen vloeien voort uit de door de gemeenteraad vastgestelde Woonvisie. Dit doen we in samenwerking met partners (zoals de woningcorporaties), marktpartijen en overheden (zoals de provincie, gemeenten in Zuidoost Fryslân en F4-gemeenten).

Er is veel werk te verrichten. Veel meer dan de ambtelijke organisatie op dit moment kan uitvoeren. Zoekend naar balans, kijken we naar wat moet en wat kan en naar welke werkzaamheden de grootste bijdrage leveren. Zo hopen we maximale impact te maken met Een thuis voor iedereen. Hoewel we deze werkwijze constant bijstellen, werpen we bij de thema's toch alvast een blik in de toekomst.

Doelen

- Een beter betaalbaar, groter en gevarieerder aanbod van verschillende woonvormen en woonomgevingen.
- Woningzoekenden van het hier en nu, de toekomst en van elders vinden sneller een passende woning.
- Een toekomstbestendiger, inclusiever en duurzamer woningaanbod, passend bij de ontwikkelingen (waaronder de Lelylijn, de energiecongestie, klimaatverandering en ambulantisering).
- Het versterken van de sociale cohesie, het woonplezier en de leefbaarheid in vitale en gemêleerde kernen en wijken.

Maatschappelijke effecten

- Twee derde van de nieuwe woningen is betaalbaar.
- Minimaal dertig procent van de totale woningvoorraad is sociale huur.
- De wachttijd voor een sociale huurwoning is niet langer dan achttien maanden.
- Een gezonde bandbreedte van de verkooptijd van woning (CBS).
- Jaarlijks komen er netto driehonderd woningen bij.
- Een passend voorzieningenniveau (CBS, FSP).
- De woontevredenheid is hoger dan het gemiddelde van het onderzoek FSP.
- Een afname van twintig procent van het aantal keren buurtbemiddeling en de overlast in 2030.

- Een positief migratiesaldo (tien procent per 2030).
- In 2050 zijn alle woningen aardgasvrij.

Een thuis voor iedereen

Wat willen we bereiken?

Doel: Met het programma 'een thuis voor iedereen' wordt in samenwerking met diverse partijen doelgericht gewerkt aan wonen en woningbouw.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Om deze transitie te realiseren, voeren we verschillende beleid- en monitoringsinspanningen uit. Te weten:

- We stellen een volkshuisvestingsprogramma op. De woonvisie en woonzorgvisie worden onderdeel van het integrale volkshuisvestingsprogramma. Dit programma en krijgt een plek in de beleidscyclus van de Omgevingsvisie.
- We maken jaarschijfafspraken voor 2026 en voeren deze uit, als uitwerking van de meerjarige prestatieafspraken die we in 2024 maakten met de woningcorporaties (Accolade, Elkien en WoonFriesland) en huurdersverenigingen;
- We volgen en monitoren de inspanningen en effecten van het thema en programma Een thuis voor iedereen, met behulp van de woonmonitor die in 2024 is gemaakt. Ook breiden we de woonmonitor uit met nieuwe onderwerpen;
- We werken integraal samen aan woonzorgthema's en vraagstukken, waaronder het uitvoeringsplan voor de woonzorgvisie.
- Samen met partners, zoals de gemeenten in Zuidoost Fryslân, de provinsje Fryslân en het Rijk, werken we aan de realisatie (van de doelen) van de herijkte woondeal.

Woningbouwprojecten

Wat willen we bereiken?

Zoals we hebben opgenomen in ons visiedocument 'Heerenveen Groeit' zetten we in op een versnelling van de woningbouw om onze ambitie te realiseren: minimaal 2.000 woningen toevoegen vóór 2030. De kaders vanuit het beleid over doelgroepen, betaalbaarheid, sociaal en zorg zijn daarin leidend. We sturen op de uitvoering van de afspraken in het convenant sociale woningbouw die we met de corporaties hebben gesloten. Naast diverse kleinschalige dorpsuitbreidingen, inbreidingslocaties in Heerenveen en het 'afbouwen' van Skoatterwâld, gaan we ons richten op de uitvoering van de gebiedsvisie A32. Daarnaast werken we aan een gebiedsvisies voor de uitbreiding van Akkrum en Heerenveen-West.
Om deze woningbouw te versnellen, passen we onze bestuurlijke en ambtelijke werkwijze aan. Met name bij kleinere en middelgrote projecten, levert dit een versnelling op waarbij we streven naar een periode van anderhalf jaar tussen de start van een project en de start van de bouw. Tevens zetten we blijvend in op het effectueren we de bestuursovereenkomst voor Heerenveen – West. We werken samen, in het Fries Stedelijk Netwerk, om vanuit de regio bij te dragen aan de landelijke opgave voor voldoende en versnelde woningbouw meer draagvlak onder voorzieningen (zoals het ziekenhuis) en het opvangen van de gevolgen van vergrijzing (behoud economie).

Doel: in de periode 2023 – 2030 willen we minimaal tweeduizend woningen toevoegen, waarvan zeshonderd sociale huurwoningen. We doen dit op basis van de Woonvisie, Heerenveen Groeit en het Convenant Sociale Huur.

Onze ambitie voor woningbouw loopt natuurlijk ook na 2030 door. In 2026 maken we op basis van het woonbehoefte-onderzoek een nieuwe analyse. De ontwikkelingen in Heerenveen-west zijn zo snel als mogelijk noodzakelijk om ambities voor de woningbouw mogelijk te maken.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- De tweeduizend woningen worden in de periode 2026-2030 toegevoegd in ruim zestig projecten, verdeeld over de kern Heerenveen (ongeveer veertienhonderd woningen) en de dorpen (ongeveer zeshonderd woningen). De gemeente treedt hierbij zowel actief als faciliterend op. Enkele grote projecten zijn:
    - Heerenveen West;
    - A32-zone;
    - Akkrum.

Landschap in balans

Landschap in Balans

Met het programma Landschap in Balans werken we aan drie transities: ruimte, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Het wordt passen en meten in onze gemeente, want huizen, zonnepanelen, wegen, landbouw en natuur verdienen allemaal een plek. Maar waar? En hoe voorkomen we dat deze zaken een te grote impact hebben op dat waar we zuinig op zijn: de natuur, de bodem en het water? Dit spanningsveld vraagt de komende jaren een integrale aanpak. De Omgevingswet helpt ons hierbij.

Ons klimaat verandert. Het wordt warmer, natter en droger. Hittegolven en hevige buien worden het nieuwe normaal en we krijgen vaker te maken met (langdurige) periodes van droogte. Dit alles vormt een bedreiging voor de gezondheid en bezittingen van onze inwoners, bedrijven en bezoekers.
De genoemde feiten vragen van ons dat we ons aanpassen aan een nieuw klimaat (klimaatadaptatie). Dit betekent dat we moeten accepteren dat dit het nieuwe normaal is en dat we niet om enige overlastgevende gevolgen van deze veranderingen heen kunnen. Schade valt tot op zekere hoogte te voorkomen, maar hier komt nogal wat bij kijken. Een klimaatrobuuste inrichting - waarmee we zo goed mogelijk zijn voorbereid op overlast en schade zo veel mogelijk voorkomen - vraagt om een grote investering. Verstandig werken (werk met werk maken en 'geen spijt-maatregelen') en onze beperkte middelen vragen om een zorgvuldige, decennialange aanpak. In deze bestuursperiode maken we hiermee een start. We doen dit met het beleidsplan Klimaatadaptatie en het hieraan gekoppelde uitvoeringsplan. Beide producten zijn in 2024, in combinatie met het Watertakenplan 2025-2029, vastgesteld.

De biodiversiteit – ecosysteemdiversiteit, soortendiversiteit en genetische diversiteit – nam de afgelopen decennia fors af. De leefomgeving van planten en dieren is minder geworden: er is minder voedsel, minder veiligheid, minder ruimte voor voortplanting en verbinding en minder variatie. Als gemeente maken we bij ons eigen beheer en onderhoud al lange tijd ecologische keuzes, maar we willen meer impact maken. De soortenrijkdom neemt ook deze bestuursperiode nog af, maar we maken een start voor een steviger aanpak – vastgelegd in het groenstructuurprogramma.

Doelen

- Een klimaatbestendig(er) inrichting van de ruimte, waarbij water en bodem sturend zijn.
- Een grotere biodiversiteit door hierop te sturen bij inrichting en beheer.
- De omgevingsvisie als basis voor al ons ruimtelijk beleid en ons handelen.
- Ruimte voor (nieuwe) ontwikkelingen en stimuleren dat deze de kwaliteit van de directe leefomgeving actief versterken.
- De historie, identiteit en waarde(n) van onze leefomgeving zijn beter herkenbaar en inspireren en enthousiasmeren onze bewoners en bezoekers.
- Duidelijker profilering van gebieden voor recreatie en toerisme.

Maatschappelijke effecten

- Vanwege een tekort aan middelen stellen we de maatschappelijke effecten bij. Dit gebeurt op basis van de door de gemeenteraad vast te stellen Omgevingsvisie 2.0 (2026), het Groenstructuurprogramma en het beleidsplan Klimaatadaptatie (2024 en/of 2025).

Landschap en brede welvaart in samenhang

Wat willen we bereiken?

Het landschap wordt de natuurlijke integrale drager bij de uitwerking van ruimtelijke ontwikkelingen en de impact op de brede welvaart geeft richting aan de te maken keuzes.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

In de nieuwe omgevingsvisie, die naar verwachting eind 2026 wordt vastgesteld, nemen we landschap en brede welvaart samenhangend mee als uitgangspunt.
Bij grote ruimtelijke ontwikkelingen, zoals Heerenveen-West en gebiedsvisie Akkrum, nemen we de doelen van dit programma mee in de uitwerking.

Klimaatadaptatie

Wat willen we bereiken?

In 2050 wil de gemeente Heerenveen klimaatadaptief zijn. Dit betekent dat de openbare ruimte zo is ingericht dat klimaatverandering (wateroverlast, hitte en droogte) minder ontwrichtende effecten heeft op de maatschappij. Om dit te bereiken, zijn in het beleidsplan Klimaatadaptatie (onderdeel van het Watertakenplan 2025-2029) diverse knelpunten in kaart gebracht. Dit zijn concrete locaties waar wateroverlast, hitte of droogte een probleem is of kan zijn. In 2026 pakken we een aantal van deze knelpunten aan.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Het klimaatadaptiever maken van het centrum Heerenveen; regenwater wordt deels afgekoppeld en er komt meer groen.
- In diverse straten of buurten richten we de openbare ruimte opnieuw in. Hier wordt minder verharding teruggebracht, komt er meer groen en/of zorgen we voor een goede afstroming van regenwater (Kattebos, President Kennedylaan en Jelle van Damweg).
- In 2026 wordt de Friese Klimaatatlas vernieuwd met een nieuwe stresstest.

Biodiversiteit

Wat willen we bereiken?

In het kader van de Europese Wet Natuurherstel moeten alle lidstaten in 2026 een nationaal herstelplan opstellen. In 2026 wordt duidelijk wat de (financiële en ruimtelijke) impact van het herstelplan is en in hoeverre dit aanpassingen vraagt van de openbare ruimte en het ingezette beleid voor vergroting biodiversiteit en klimaatadaptatie.

In de notitie biodiversiteit is in 2024 de opgave beschreven voor biodiversiteit - zowel wereldwijd als voor Heerenveen - evenals de doelen en maatregelen die we al nastreven en wat we als gemeente Heerenveen nog meer kunnen doen om de biodiversiteit te vergroten.

We werken de notitie biodiversiteit uit in concreet beleid via het groenstructuurprogramma en in het biodiversiteitsbeleid dat we in 2026 ter vaststelling voorleggen. Het groenstructuurprogramma (onder andere de Natuurnetwerkkaart) en het biodiversiteitsbeleid bieden kaders en richtlijnen voor beheer, inrichting en monitoring. We verwachten hiermee in hoofdlijnen al aan te sluiten op de doelen van een Nationaal herstelplan.

In het kader van klimaatadaptatie en biodiversiteit voeren we projecten uit om de openbare ruimte te vergroenen (groen en bomen). Dit betreft kleine 'groen voor grijs' projecten, maar ook grotere herinrichtingen. Daarnaast vergroten we biodiversiteit in de wijken met een herinrichting van de openbare ruimte en verdere optimalisering van ecologisch (maai-)beheer.

Doel : In 2026 hebben we een uitgewerkt biodiversiteitsbeleid, passend binnen de financiële kaders, met kaders en richtlijnen voor uitvoering en monitoring die aansluiten op de verplichtingen vanuit de Wet Natuurherstel.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- In 2026 stelt het college een Groenstructuurprogramma vast. Het Groenstructuurprogramma wordt ter informatie voorgelegd aan de raad.
- In 2026 stellen we biodiversiteitsbeleid vast met daarin een kader/richtlijnen voor uitvoering en monitoring en keuzes voor monitoring.
- We laten IVN tuinrangers 100 adviezen maken voor inwoners van onze gemeente om hun tuin biodiverser in te richten.
- Bij ruimtelijk ontwikkelingen en onderhoud en renovatie is vergroting biodiversiteit en klimaatadaptatief inrichten een uitgangspunt.
- Afronding project Monitoring insecten en vegetatie pilot bermbeheer rond Aldeboarn.
- Vergroening openbare ruimte en optimalisatie ecologisch beheer ten behoeve van vergroting biodiversiteit

Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Klimaatadaptatie en biodiversiteit zijn samen met de energietransitie en circulariteit onderdeel van het brede thema duurzaamheid. Onder de paragraaf Bedrijfsvoering leest u meer over hoe we duurzaam werken onderdeel maken van onze (inkoop)processen en projecten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- In 2026 werken we er verder naartoe dat duurzaamheid onderdeel uitmaakt van onze gemeentelijke projecten en processen. We doen dit onder andere door herkenbaar te maken dat duurzaamheid een vast onderdeel is van raadsvoorstellen.

Energie van morgen

Energie van morgen

De energietransitie is de overgang van een fossiel, centraal energiesysteem naar een duurzaam, decentraal energienetwerk. Als gemeente dragen we bij aan het samenspel tussen eindgebruikers, (technische) marktontwikkeling en kennisontwikkeling, regelgeving en andere overheden.

Doelen

- Meer besparing en duurzame verwarming in de gebouwde omgeving.
- Meer duurzaam opgewekte elektriciteit en een toekomstbestendige energie-infrastructuur.
- Meer duurzame mobiliteit.
- Verduurzaming van het energiegebruik in de industrie.

Maatschappelijke effecten

- In 2030 is twintig procent van de gebouwen aardgasvrij.
- Duurzame warmtebronnen zijn goed beschikbaar.
- In 2030 besparen we 26 procent van de energie ten opzichte van 2018.
- In 2030 is de helft van het gemeentelijk vastgoed verduurzaamd.
- Gemeente Heerenveen gebruikt alleen nog maar duurzame energie.
- Gemeente Heerenveen vraagt om minimaal vijftig procent duurzame energie bij de inkoop van diensten en producten.
- We besparen energie in de openbare ruimte.
- Duurzaam energiegebruik door bedrijven.
- Duurzaam energiegebruik door maatschappelijke organisaties;
- Alle huishoudens met energie-armoede hebben toegang tot (financiële) hulp en advies.
- In 2030 wekken we zeventig procent van de benodigde elektriciteit duurzaam op in de gemeente.
- In 2030 zijn er geen knelpunten meer in de (terug-) levering van energie (elektriciteit).
- Belanghebbenden zijn volledig in de gelegenheid om te participeren in relatie tot de veranderende leefomgeving.
- De gemeente zet alle inkomsten van zonneparken in voor het stimuleren van lokale duurzame initiatieven en projecten.
- De gemeente heeft een platform ontwikkeld met als doel om participatie en draagvlak te vergroten en om goede ideeën te benutten en/of te creëren met de lokale samenleving.
- Er is een visie op duurzame mobiliteit in 2030.
- Verduurzamen mobiliteit gemeentelijke organisatie.
- Energiebesparing en verduurzaming energiegebruik.

Natuurvriendelijk isoleren

Wat willen we bereiken?

Energiebesparing is een essentieel onderdeel van de energietransitie. Daarom stimuleren we het isoleren van woningen, onder andere via de subsidies. Met ca. € 8 miljoen uit het Nationaal Isolatie Programma kunnen 3688 woningen worden geïsoleerd.
Voor isolatie van spouwmuren en daken aan de buitenzijde geldt echter een beperking vanuit de wet Natuurbescherming: nu mag slechts bij maximaal 6% van de woningen per CBS-buurt worden toegepast. In Heerenveen wordt al veel geïsoleerd en komen in veel gebieden de limieten dichterbij. Om voor álle gebouwen in Heerenveen spouwmuur- en dakisolatie mogelijk te maken, is een Soortenmanagementplan (SMP) nodig. Dat geeft aan hoe de isolatiemaatregelen uitgevoerd moeten worden zonder beschermde diersoorten - zoals vleermuizen en laagvliegende vogels – te schaden.
Het opstellen van een SMP duurt minimaal 2 jaar (2026 en 2027). De aanbesteding en start van het onderzoek wordt gedaan in 2026. Daarna mogen alle spouwmuren en daken volgens de aanwijzingen van het SMP geïsoleerd worden.

Doel: We stimuleren energiebesparing door natuurvriendelijk isoleren mogelijk te maken.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We beginnen met het opstellen van een SMP.

Publiek energiebedrijf

Wat willen we bereiken?

Het verwarmen van gebouwen gaan we in de toekomst doen met alternatieven voor aardgas. Veel alternatieven gebruiken stroom (o.a. warmtepompen) en leveren congestie op de elektriciteitsnetten op. Daarom is het ook nodig om andere duurzame warmtebronnen in te zetten, zoals warmtenetten en duurzame gassen.
Bij de aanleg van warmtenetten moet een publieke partij een meerderheidsaandeel in een warmtebedrijf hebben, volgens de Wet Collectieve Warmte (WCW). Deze wet beoogt een goede borging van betaalbaarheid en leveringszekerheid en past in de verschuiving van privaat eigenaarschap naar publiek eigenaarschap en sturing. De publieke partij kan de gemeente zijn, maar ook de provincie, waterschap, OVEF of andere overheden of een mix hiervan.
Voor Heerenveen is verkend of en hoede gemeente een rol kan nemen in een ‘publiek energiebedrijf’ (PEB). Het doel van het onderzoek is om onze rol te onderzoeken in een publiek energiebedrijf, dit vooruitlopend op de verwachte landelijke wetgeving waarin publieke sturing wordt geborgd. Dit wordt eind 2025 afgerond met een raadsvoorstel.
Afhankelijk van het raadsbesluit start in 2026 de samenwerking met (een mix van) overheden, bedrijven en de netbeheerder om warmtenetten in Heerenveen te realiseren. Het doel is om zo betaalbare, betrouwbare en duurzame warmte te leveren aan onze inwoners en ondernemers. Daarnaast bestaat ook nog de mogelijkheid om nationaal deel te nemen via Energie Beheer Nederland (EBN).

Doel: In 2026 onderzoeken we of en zo ja hoe we de realisatie van een warmtenet in Heerenveen willen organiseren.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- In 2026 werken we het raadsbesluit verder uit, zoals de financiële en organisatorische aspecten van de mogelijke samenwerking met de andere publieke en maatschappelijke organisaties (zoals de provincie, andere gemeenten, OVEF en de netbeheerder). Hierbij worden alle opties in kaart gebracht.

Toekomstgericht energiesysteem

Wat willen we bereiken?

Verduurzaming door elektrificatie zet in deze fase van de energietransitie de elektriciteitsnetten onder grote druk. Om in 2030 geen knelpunten meer te hebben in de (terug-) levering van elektriciteit, is het nodig om nu te gaan werken aan andere energiesystemen. Energie was eerder een vanzelfsprekende randvoorwaarde die altijd en op het laatste moment geleverd kon worden; door energieschaarste kan gebiedsontwikkeling stilvallen of alleen met een netbewuste aanpak doorgang vinden. Dat vraagt om pionieren.

We richten ons daarom op toekomstbestendige woningbouw en bedrijventerreinen. Bij de bedrijventerreinen neemt de gemeente de rol van initiatiefnemer en ondersteuner aan, om een collectief van bedrijven te vormen, dat zelf met een toekomstbestendig energiesysteem bezig gaat. Besproken wordt hoe mogelijke groepscontracten, lokale smart grids of energy hubs een oplossing kunnen vormen voor de energievoorziening van bedrijven en een nieuw onderdeel van het toekomstig energiesysteem kan zijn.

Op Heerenveen Zuid heeft zich inmiddels een collectief gevormd, op IBF zijn de verkenningen gaande en op KNO maakt het toekomstbestendige energiesysteem onderdeel uit van de gebiedsontwikkeling.

Duurzame woningbouw gaat over circulair bouwen, over biodivers en klimaatadaptief ontwerpen en inrichten en voor wat betreft energie gaat het om netbewust bouwen, dat wil zeggen met minimale impact op het elektriciteitsnet, door energieverbruik te beperken, te spreiden en slim te sturen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door energiezuinig te ontwerpen, lokaal op te wekken en te gebruiken als dan niet in combinatie met energieopslag in de wijk, en slimme technieken toe te passen om piekbelasting te voorkomen. Zo ontdekken we oplossingen voor de netcongestie die nu grote knelpunten veroorzaken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Vanwege het innovatief karakter is samenwerken met en lobby bij Liander, TenneT en met Ministerie van Klimaat en Groene Groei een wezenlijk onderdeel.

Binnen de Friese Energietafel en het actieprogramma Netcongestie gaan we het concept van netbewust bouwen verder uitwerken en concreet toepassen. Daarbij zetten we actief in op samenwerking met diverse partners, zowel binnen als buiten de gemeente.

Doel: In 2026 leren we of en hoe netbewust bouwen gebiedsontwikkeling mogelijk en schaalbaar maakt.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We starten bij één van onze woningbouwlocaties een pilot met Liander, waarbij we netbewust bouwen in de praktijk brengen. Deze pilot maakt het mogelijk om ervaringen op te doen en de aanpak te optimaliseren, zodat we netbewust bouwen op termijn breder kunnen implementeren in toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

Dienstverlenende overheid

Dienstverlenende overheid

De transitie overheid is de beweging om als overheid van buiten naar binnen te denken en te doen. Het doel hiervan is om de lokale democratie te versterken en de kloof tussen burger en politiek te verkleinen door samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties te werken aan maatschappelijke opgaven.

Als lokale overheid zoeken we naar een nieuwe balans in de relatie met onze inwoners, ondernemers en de markt. Wij zijn vaak een onderdeel van een groter netwerk waarin we gezamenlijk aan maatschappelijke opgaven werken. Afhankelijk van de opgave bepalen we onze rol. Deze kan regisserend, verbindend of faciliterend zijn. Bij elke rolinvulling is een goed samenspel belangrijk tussen bestuur, samenleving en organisatie.

Doelen

- We zijn meer gericht op de verwachtingen en de behoeften van inwoners en ondernemers, nu en in de toekomst. Zo is onze dienstverlening vraaggerichter.
- We behandelen (complexe) vragen meer samenhangend. We werken procesgerichter en over de grenzen van afdelingen[1] heen.
- We pakken (eenvoudige) vragen waar het kan efficiënt en digitaal op.
- We richten participatie processen samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in, passend bij onze rol en de opgave.

Maatschappelijke effecten

- In 2025 is 75 procent van de inwoners en ondernemers tevreden over de dienstverlening in de gemeente Heerenveen.
- In 2025 heeft 75 procent van de inwoners en ondernemers vertrouwen in de gemeente Heerenveen als betrouwbare samenwerkingspartner.
- In 2025 is 75 procent van de inwoners en ondernemers tevreden over de bejegening van de gemeente Heerenveen.
- Per 1 januari 2026 behandelen we tachtig procent van de meervoudige complexe (aan)vragen met één aanspreekpunt.
- Eind 2026 is tachtig procent van de dienstverlenende processen lean ingericht en sturen we op zowel efficiency als klanteffect.

[1] Sinds de organisatieverandering spreken we nu van domeinen

Verdere vertaling van de visie op dienstverlening

Wat willen we bereiken?

De samenleving verandert en daarmee veranderen ook de verwachtingen van inwoners, ondernemers en partners. In 2025 stelden we een nieuwe visie op dienstverlening vast die richting geeft aan hoe we als gemeente betrouwbaar, toegankelijk en in verbinding willen werken.

In 2026 vertalen we deze visie door naar een concreet uitvoeringsplan, samen met de teams in de organisatie. Dit plan biedt ruimte voor maatwerk per domein en zet aan tot actie. Zo maken we onze ambities zichtbaar in de praktijk – voor inwoners én voor collega's.

Doel: In juni 2026 is de vastgestelde visie op dienstverlening uitgewerkt in een uitvoeringsplan met een financiële vertaling voor de begroting 2027. Dit plan geeft richting aan de verbetering van onze dienstverlening tot en met 2029, met concrete acties per domein of team.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Aan het eind van het tweede kwartaal van 2026 stellen de directie en het college een organisatiebreed uitvoeringsplan vast, waarin de ambities uit de visie zijn vertaald naar concrete doelen, acties en benodigde middelen per jaar.
- In de tweede helft van 2026 stellen de teams hun eigen plannen op voor de verbetering van de dienstverlening binnen hun domein, passend bij de overkoepelende visie en de beleidsambities van de nieuwe raad en het college.

Verbeteren kwaliteit dienstverlening

Wat willen we bereiken?

In de aanloop naar het uitvoeringsplan starten we in 2026 met initiatieven die aansluiten bij de inhoudelijke lijn van de nieuwe visie op dienstverlening. Denk aan thema's als participatie, begrijpelijke communicatie, digitalisering en klantgerichte processen. Hierbij houden we ruimte om de visie verder te concretiseren.

Doel: In 2026 geven we een eerste invulling aan deze nieuwe koers met activiteiten die bijdragen aan toegankelijke, begrijpelijke en gebruiksvriendelijke dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We verbeteren in 2026 de participatie van onze inwoners met de actualisatie van de inspraakverordening naar een participatieverordening, de opzet van een digitaal participatieplatform en met een toolbox voor participatie in projecten.
- We voeren in 2026 bij minimaal twee dienstverleningsprocessen een klanttevredenheidsonderzoek uit. De resultaten analyseren en verwerken we in een halfjaarlijkse managementrapportage waarmee we gericht sturen op de verbetering van onze dienstverlening.
- We maken in 2026 een vervolgstap in het procesgericht werken door kennis en kunde te faciliteren en ontwikkelen in de lean-methode. Daarnaast optimaliseren we elk jaar een aantal processen.

Thema's

Sociale Leefomgeving

Us Mienskip

Input vanuit de raadsagenda

- Bestaanszekerheid van inwoners
- Cultuur

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Samen werken aan welzijn
- Geven om gezondheid en zorg
- Een sterke sociale samenhang
- Verbinding zoeken in vrije tijd
- Een veilige gemeente

Aansluiting met programma's

Binnen dit thema is er sprake van inhoudelijke samenhang met de programma's:

- Gezond welzijn vernieuwen
- Meedoen aan de samenleving
- Een thuis voor iedereen
- Energie van morgen

Wet maatschappelijke opvang (Wmo)

Wat willen we bereiken?

De inzet op het beheersen van de Wmo-uitgaven en het versterken van de sociale basis is noodzakelijker dan ooit. De gemeente staat voor grote uitdagingen: een toenemende zorgvraag door vergrijzing, een groeiend aantal inwoners met complexe ondersteuningsbehoeften, en tegelijkertijd beperkte financiële ruimte.

Deze ontwikkelingen zetten de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van maatwerkvoorzieningen onder druk. Daarom is eind 2023, na de besluitvorming over MJP-II, een duidelijke koers ingezet: **Eenvoudig en sober waar het kan, professioneel waar het moet.** Met deze koers willen we collectieve en voorliggende voorzieningen versterken, onnodige maatwerkvoorzieningen beperken en de samenwerking tussen formele en informele ondersteuning verbeteren.

Doel: Uiterlijk eind 2026 is de inzet van maatwerkvoorzieningen voor dag- en thuisondersteuning gestabiliseerd en niet verder toegenomen ten opzichte van 2025. De toename in de inzet van hulp bij het huishouden blijft beperkt tot de verwachte cliëntgroei van drie procent als gevolg van de vergrijzing.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Per 1 januari 2026 is de budget- en administratief arme inkoopvariant voor hulp in het huishouden geïmplementeerd. Inwoners zijn goed geïnformeerd en begeleid bij de overgang naar de nieuwe situatie en het aantal aanbieders is teruggebracht naar twee.

- In het tweede kwartaal van 2026 krijgen de Friese gemeenteraden een nieuwe regionale kadernota maatschappelijke opvang ter besluitvorming voorgelegd. Deze kadernota verbindt de brede aanpak dakloosheid, de woonzorgvisie en de urgentieverordening.
- In het vierde kwartaal van 2026 is de inkoop van begeleiding (dag- en thuisondersteuning) opnieuw ingekocht en gegund. Hierin is verbinding gelegd met informele ondersteuning. Ook is er samenhang met de lokale woonzorg-agenda met het doel om gebruik (nul procent stijging) en uitgaven (enkel indexatie) te stabiliseren.
- Uiterlijk in het vierde kwartaal van 2026 is er een gemeentelijk beleidsplan toezicht voor Wmo en jeugd om de kwaliteit en rechtmatigheid van Wmo-voorzieningen te verbeteren.

Specialistische jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Binnen het uitvoeringsplan is expliciet aandacht voor de beheersing van de kosten op jeugdhulp. Dit is geen doel op zich, maar wel een belangrijke voorwaarde om duurzame, passende en beschikbare ondersteuning te realiseren voor jeugdigen en gezinnen. De visie en het uitvoeringsplan reiken verder dan alleen financiële kaders. Ze richten zich op het liefdevol, gezond, veilig en kansrijk opgroeien van jeugdigen.

Betaalbaarheid is essentieel om de continuïteit en toegankelijkheid van jeugdhulp te waarborgen. Door grip te krijgen op de kosten kan meer financiële ruimte ontstaan voor investeringen in preventie, vroegsignalering en de versterking van de pedagogische basis. Dit draagt bij aan het voorkomen van zwaardere hulpvragen en het verminderen van de druk op jeugdhulp. We zetten hiermee nadrukkelijk in op de beweging om een verschuiving van zorg naar voorliggend veld te creëren.

We koppelen kostenbeheersing in het uitvoeringsplan aan een bredere transformatie, namelijk het investeren in voornoemde beweging. Deze aanpak sluit aan bij de gedachte dat voorkomen beter is dan genezen. Door nu te investeren in een sterke basis en preventieve structuren, beperken we op termijn de inzet van intensieve jeugdhulp en daarmee ook de kosten.

Gedurende de looptijd van het uitvoeringsplan monitoren we de kostenontwikkeling actief. We kijken hierbij naast de uitgaven ook naar:

- de effectiviteit van de interventies;
- de doelmatigheid van inkoop en samenwerking;
- de impact op het welzijn van jeugdigen en gezinnen;
- de invloed van externe verwijzers, zoals huisartsen, medisch specialisten op het volume en de aard van de instroom in de jeugdhulp;
- en de werking van de open-einde-regeling, waarbij we de financiële risico’s van onbeperkte toegang tot zorg afwegen tegen de noodzaak van tijdige en passende hulp.

Op basis van deze inzichten sturen we bij waar nodig, met als doel een gezond financieel fundament en een kwalitatief sterk jeugdstelsel.

Doel: We zetten vol in op de beweging van zorg naar preventie en op de beheersmaatregelen waarmee we over 2026 de eerder geconstateerde kostenstijging op zijn minst willen stabiliseren - en waar mogelijk terugdringen - ten opzichte van 2025.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

De beheersmaatregelen worden samengebracht in een integraal uitvoeringsplan. De raad wordt via de P&C cyclus geïnformeerd over de voortgang van de in 2026 te nemen beheersmaatregelen, namelijk:

- Een onderzoek naar de inzet van POH-jeugd, waarna in het tweede kwartaal van 2026 een advies volgt aan het college.
- Een onderzoek naar de (on)mogelijkheden om Welzijn op Recept uit te breiden voor jongeren, waarna in het tweede kwartaal van 2026 een advies volgt.
- Het maken van afspraken over verwijzingen met externe verwijzers, zoals huisartsen en jeugdartsen. In het derde kwartaal moet duidelijk zijn hoe we concreet kunnen samenwerken.
- De (door)ontwikkeling van het dashboard jeugd. In het eerste kwartaal van 2026 moet er duidelijkheid zijn over de ontwikkelingen (instroom, uitstroom, financiële prognoses) binnen de jeugdhulp. Dit helpt ons om prognoses te maken en ons beleid af te stemmen.

Sportstad en Thialf

Wat willen we bereiken?

Sportstad en Thialf zijn instrumenten die bijdragen aan meerdere gemeentelijke doelen. Doorontwikkeling en versterking hiervan zijn belangrijk.

Doel: In 2026 onderzoeken we wat er mogelijk is om de bijdragen van Sportstad en Thialf te vergroten op het gebied van gezondheid, vitaliteit, participatie en verduurzaming.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Samen met de stakeholders formuleren we een nieuwe visie voor Sportstad. Deze wordt ter vaststelling voorgelegd aan de betreffende gremia, waaronder de gemeenteraad (dit moet in het vierde kwartaal 2026 klaar zijn).
- De nieuwe afspraken rond het gemeentelijke zwembad worden samen met Sportstad ingericht en uitgewerkt (dit moet uiterlijk 31 mei 2026 klaar zijn). Vervolgens worden deze jaarlijks gemonitord en met de gemeenteraad gedeeld.
- Samen met de stakeholders maken we de uitdagingen van Thialf en de ijshockeyhal concreet. We zoeken naar oplossingen en leggen de opties voor aan de gemeenteraad (gereed vierde kwartaal 2026)
- Samen met stakeholders onderzoeken we de kansen voor Heerenveen als voorbereidingscentrum van de winterspelen. Dit werken we uit om ons 'Stad van Sport-profiel' te versterken (dit moet in het vierde kwartaal 2026 klaar zijn).

Asiel en Migratie

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar een warm welkom voor al onze nieuwe inwoners, waarmee we een gastvrije gemeente zijn die zich sterk maakt voor haar medemens. Het is nog niet duidelijk of wetsvoorstellen zoals het intrekken van de voorrang van statushouders en de Spreidingswet tot uitvoering komen. De zogenaamde Regeling Tijdelijke Bescherming (Oekraïners) is wel verlengd tot maart 2027.

Doel: In 2026 dragen wij als gastvrije gemeente bij aan structurele en zorgvuldige opvang en integratie van nieuwe inwoners passend bij de wetgeving en met draagvlak in de gemeenschap.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We anticiperen op de ontwikkelingen om te voldoen aan de bepalingen van de Spreidingswet en we voeren, indien nodig, een samenlevingsgesprek over de invulling en uitvoering van deze wet.
- Om te voldoen aan de opgelegde taakstelling, zetten we ons gedurende 2026 samen met de woningbouwcorporaties in voor het huisvesten van statushouders.
- We zetten in om de achterstand op de taakstelling statushouders in te halen.
- In 2026 houden wij minimaal 314 bedden beschikbaar voor de meer structurele opvang van Oekraïense ontheemden en houden wij 75 noodveldbedden beschikbaar voor de HUB-functie van onze gemeente.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Omschrijving		Rekening 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028	2029
Lasten							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-3.704	-4.139	-4.175	-4.175	-4.175	-4.175
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.161	-1.143	-1.486	-1.481	-1.480	-1.479
2.2	Parkeren	-3	-	-	-	-	-
2.3	Recreatieve havens	-8	-27	-30	-30	-30	-30
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-78	-95	-98	-97	-99	-99
3.4	Economische promotie	-514	-615	-590	-583	-586	-589
4.2	Onderwijshuisvesting	-351	-328	-328	-328	-328	-328
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-997	-2.034	-1.366	-1.366	-1.366	-1.366
5.1	Sportbeleid en activering	-1.149	-1.102	-1.206	-891	-896	-899
5.2	Sportaccommodaties	-3.294	-3.427	-4.386	-4.411	-4.478	-4.525
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-3.468	-3.041	-3.229	-3.209	-3.139	-3.138
5.4	Musea	-414	-573	-901	-599	-474	-474
5.5	Cultureel erfgoed	-138	-66	-61	-61	-61	-61
5.6	Media	-1.451	-1.719	-1.548	-1.345	-1.345	-1.344
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-858	-1.156	-755	-749	-750	-750
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-6.350	-6.202	-6.283	-5.312	-5.312	-5.312
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-1.475	-1.426	-1.361	-1.351	-1.360	-1.351
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd	-	-2.828	-575	-537	-537	-537
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-2.956	-2.799	-2.855	-3.106	-3.369	-3.595
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-7.338	-8.086	-9.086	-9.091	-9.101	-9.114
6.712	Begeleiding (WMO)	-5.667	-6.273	-5.581	-5.578	-5.579	-5.578
6.713	Dagbesteding (WMO)	-2.297	-2.688	-2.437	-2.434	-2.434	-2.434
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-	-	-
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-	-414	-1.003	-961	-961	-961
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-16.235	-12.614	-16.623	-16.578	-16.579	-16.578
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-	-257	-839	-797	-797	-797
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	-357	-368	-364	-365	-364
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	-257	-264	-260	-260	-260
6.791	PGB Wmo	-	-1.095	-1.154	-1.152	-1.152	-1.152

6.792	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-8.368	-4.475	-4.673	-4.666	-4.666	-4.666
6.811	Beschermd wonen (WMO)	-320	-307	-331	-328	-328	-328
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-79	-150	-156	-156	-156	-156
6.821	Jeugdbescherming	-2.378	-2.257	-2.358	-2.354	-2.354	-2.354
6.822	Jeugdreclassering	-232	-411	-425	-421	-421	-421
6.91	Coordinatie en beleid Wmo	-	-574	-626	-586	-586	-585
6.92	Coordinatie en beleid Jeugd	-	-574	-626	-586	-586	-585
7.1	Volksgezondheid	-2.440	-2.687	-2.752	-2.752	-2.752	-2.752
8.1	Ruimte en leefomgeving	-955	-804	-692	-620	-3.485	-487
8.3	Wonen en bouwen	-14	-406	-227	-228	-229	-230
Totaal lasten		**-74.689**	**-77.406**	**-81.457**	**-79.544**	**-82.576**	**-79.854**
Baten							
2.2	Parkeren	28	19	20	20	20	20
2.3	Recreatieve havens	16	16	16	16	16	16
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	106	85	89	89	89	89
3.4	Economische promotie	313	271	409	409	409	409
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	988	1.404	811	811	811	811
5.1	Sportbeleid en activering	-	15	76	76	76	76
5.2	Sportaccommodaties	211	336	340	340	340	340
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.046	656	886	886	886	886
5.6	Media	241	284	51	-	-	-
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	217	240	-	-	-	-
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.412	1.320	742	-	-	-
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	48	-	-	-	-	-
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	571	534	560	560	560	560
6.712	Begeleiding (WMO)	-	11	12	12	12	12
6.811	Beschermd wonen (WMO)	1.201	158	165	165	165	165
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	1	-	-	-	-	-
8.1	Ruimte en leefomgeving	200	69	34	480	1.135	-
Totaal baten		**6.600**	**5.419**	**4.212**	**3.865**	**4.520**	**3.385**
Geraamd saldo van baten en lasten		**-68.088**	**-71.987**	**-77.246**	**-75.679**	**-78.056**	**-76.469**
Toevoegingen reserve		-2.860	-	-	-446	-	-
Onttrekking reserve		3.633	1.915	300	-	1.865	-
Geraamd resultaat		**-67.315**	**-70.073**	**-76.946**	**-76.125**	**-76.191**	**-76.469**

Toelichting tabel

Afwijkingen groter dan € 50.000 worden hieronder toegelicht. Hierbij vergelijken wij de gewijzigde begroting 2025 met de begroting 2026 en verder.

1.2 Openbare orde en veiligheid (hogere lasten € 343.000)

In de Perspectiefnota 2026 is een extra bedrag van € 400.000 beschikbaar gesteld voor onder andere extra inzet van Boa's, maar ook inzet op andere vlakken op het gebied van veiligheid, zoals ondermijning en juridisch advies. Het is duidelijk dat deze investering niet direct zorgt dat al onze doelen en ambities op het gebied van veiligheid worden behaald, maar het is hiermee een balans tussen ambities en financiële haalbaarheid.

3.4 Economische promotie (hogere baten € 138.000)

Bij het vaststellen van de Perspectiefnota 2026 is ook voorgesteld om het tarief voor de toeristenbelasting aan te passen. Voor meer gedetailleerde informatie wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (lagere lasten € 668.000 en lagere baten € 593.000)

De begroting was in 2025 incidenteel voor zowel de lasten als de baten € 593.000 hoger door de toevoeging van de Spuk onderwijsachterstanden en de Spuk op basis van de Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen Omdat deze gerelateerd zijn aan corona en voor 31 juli 2025 moeten zijn besteed komend deze niet terug in 2026. Daarnaast is er in 2026 in het kader van de verschuiving van maatwerk naar preventie € 100.000 budget overgeheveld naar taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie voor opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO). Dit is in de Voorjaarsrapportage 2025 toegelicht.

5.1 Sportbeleid en activering (hogere lasten € 104.000 en hogere baten € 61.000)

De begrote lasten voor 2026 zijn hoger door doorbelasting van salariskosten (€ 62.000) en indexatie. Vanaf 2023 is er een aanpassing doorgevoerd waarbij de gecombineerde rol van vakleerkracht en buurtsportcoach vervalt. Het onderwijs is nu zelf financieel verantwoordelijk voor de inzet van vakleerkrachten. De bate voor deze regeling € 58.000 ontvangen wij niet meer.

5.2 Sportaccommodaties (hogere lasten € 959.000)

De toename van de lasten ontstaat doordat bij de Perspectiefnota 2026 structureel een exploitatiebijdrage voor het zwembad is toegekend van € 1.005.000. Daarnaast was in 2025 een incidentele bijdrage voor onderzoek naar uitbreiding sportpark Skoatterwâld (€ 60.000) begroot die in 2026 niet opnieuw is begroot. Bij de Perspectiefnota 2026 is een ombuiging vastgesteld voor het onderhoud van de sportvelden, waardoor het budget hiervoor in de begroting 2026 is verlaagd (€ 75.000).

5.3 Cultuurpresentatie, - productie en - participatie (hogere lasten € 188.000 en hogere baten € 230.000)

De toename van de lasten ten opzichte van 2025 ontstaat door wijzigingen vanuit MJP deel 2 - 2023. Omdat door de verplaatsing naar het ABC complex de exploitatiekosten van de bibliotheek toenemen is in MJP deel 2-2023 voor 2026 € 125.000 meer begroot voor verhoging van de subsidie. In 2025 was incidenteel geld beschikbaar voor Museum Belvédère voor aanpassing van de faciliteiten vanuit de Perspectiefnota 2024 (€ 50.000). Bij de Perspectiefnota 2026 zijn tevens de ombuigingen vastgesteld. Het lastenbudget van het Posthuis is met € 100.000 te verhogen. Hier staat een hogere bate voor het

Posthuis van € 200.000 tegenover. Dit betreft de technische ombuiging Mens & maatschappij.

5.4 Musea (hogere lasten € 328.000)
Bij het besluit over de realisatie van het Cultuurkwartier is besloten om, onder voorwaarden, een eenmalig subsidie (€ 300.000) in 2026 aan Museum Heerenveen toe te kennen voor de opstelling "De Friese Droom". De voorwaarden zijn dat er een getekende intentieverklaring en een door de participanten gedragen plan op hoofdlijnen is gepresenteerd aan de raad.

5.6 Media (lagere lasten € 171.000 en lagere baten € 233.000)
In 2025 zijn, zowel aan de baten als lastenkant, de bedragen voor de SPUK Bibliotheek meegenomen (€ 232.000). In 2026 is dit bedrag niet van toepassing.

5.7 Openbaar Groen en (openlucht) recreatie (lagere lasten € 401.000 en lagere baten € 240.000)
Deze verschillen komen doordat in het 2025 (en ook de jaren ervoor) bedragen beschikbaar waren gesteld in het kader van de RegioDeals. Voor 2026 is dat niet meer het geval, waardoor nu lagere lasten en ook lagere baten zijn.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (hogere lasten € 81.000 en lagere baten € 578.000)
De verschillen op de lasten tussen 2025 en 2026 op dit taakveld zijn als volgt:

- In 2026 is in het kader van de beweging van maatwerk naar preventie van taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken € 100.000 overgeheveld voor opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO).
- De structurele financiering van drie bestaande meedoenlocaties € 750.000 van taakveld 6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo) is overgeheveld.
- Twee nieuwe meedoenlocaties (€ 500.000) worden gefinancierd uit de compensatie voor de inkomensafhankelijke bijdrage huishoudelijke hulp die beschikbaar is gesteld in de algemene uitkering bij de Meicirculaire 2025.
- In 2025 was een budget voor onderzoek ziekenhuis (€ 147.000) incidenteel geraamd.
- In 2025 was incidenteel een budget voor de zorgtransities opgenomen (€ 530.000).
- In 2025 waren overhevelingen vanuit 2024 meegenomen (€ 262.000). Deze incidentele bedragen zijn in 2026 niet geraamd.
- Bij de Perspectiefnota 2026 is besloten om in de ombuiging het budget voor experimenten te verlagen (€ 46.000).
- Overige effecten betreffen lasten van Spuk regelingen en andere subsidie regelingen die in 2025 wel en in 2026 (nog) niet zijn begroot.

De begrote baten zijn € 578.000 lager dan in 2025. Dit wordt veroorzaakt doordat de Spuk hoofdlijnen GGZ (€ 142.000), de Spuk FRIZA (€ 139.000) en lokale aanjager (€ 82.000) niet zijn begroot. De Brede SPUK is voor 2026 € 194.000 lager begroot dan in 2025, een aantal onderdelen loopt niet door in 2025.

6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO (lagere lasten € 65.000)
Er is sprake van een lagere doorbelasting van salariskosten aan dit taakveld. Door de doorbelasting van de salariskosten over de taakvelden van de Wmo te herzien realiseren we een verdeling die beter aansluit bij de werkzaamheden per taakveld. Dit heeft geen gevolgen voor het resultaat binnen Wmo.

6.22 Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd (lagere lasten € 2.253.000)
Bij de Najaarsrapportage 2024 is besloten tot incidenteel extra formatie voor de flexschil van Team Jeugd en Gezin (€ 500.000) voor 2025. Bij de Perspectiefnota 2026 is opnieuw incidenteel € 250.000 beschikbaar gesteld, dit is verwerkt bij in taakveld 0.4 overhead. Daarnaast worden er in 2026 minder lasten doorbelast aan dit taakveld (€ 1.757.000). Door de salariskosten te herverdelen over de taakvelden Jeugd komen wij tot een zuiverdere doorverdeling. Dit is binnen het aandachtsgebied Jeugd een neutrale mutatie.

6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO) (hogere lasten € 55.000)
Voor 2026 is bij de Perspectiefnota 2026 een structurele bijdrage voor demografische ontwikkelingen toegekend (€ 254.000). Dit omdat er wordt verwacht dat door de vergrijzing het aantal cliënten toeneemt. De taakstelling op de Wmo (2023 MJP-2), € 1.900.000 in 2026, wordt voor € 280.000 ingevuld op dit taakveld. Hierdoor dalen de lasten ten opzichte van 2025.

6.711 - 6.91 Taakvelden WMO (hogere lasten € 199.000)
Voor de Huishoudelijke hulp Wmo (taakveld 6.711) is voor 2026 structureel € 640.000 indexatie op reële prijsontwikkeling toegekend vanuit de Perspectiefnota 2024. Daarnaast stijgen de lasten voor de Huishoudelijke hulp door de reguliere indexatie (€ 424.000). Tevens door het schuiven met budgetten tussen taakvelden WMO in eerdere jaren is het budget structureel verhoogd voor de Huishoudelijke hulp (€ 472.000). In de Perspectiefnota 2026 is structureel € 145.000 indexatie toegekend voor loonstijging huishoudelijke hulp als gevolg van de nieuwe CAO. Er is een beweging naar voorliggende voorzieningen. Voor de bekostiging van 3 meedoen centra is vanuit de begroting voor huishoudelijke hulp € 750.000 structureel overgeheveld naar taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie. De taakstelling op de Wmo (2023 MJP-2), € 1.900.000 in 2026, wordt voor € 1.287.00 ingevuld op dit taakveld. Hierdoor dalen de lasten ten opzichte van 2025.
Door stijging van de doorbelasting van salariskosten en een herverdeling van salariskosten over de taakvelden Wmo stijgt de doorbelastingen met € 172.000. Door de doorbelasting van de salariskosten over de taakvelden van de Wmo te herzien realiseren we een verdeling die beter aansluit bij de werkzaamheden per taakveld.

6.751 - 6.92 Taakvelden Jeugdhulp (lagere lasten € 691.000)
Bij de Perspectiefnota 2024 is vanaf 2026 structureel € 200.000 extra toegekend voor Jeugdhulp, tevens is het structureel verwachte tekort van € 2,6 miljoen toegekend. De doorbelasting van salariskosten is € 1,8 miljoen hoger dan in 2025. Door de salariskosten te herverdelen over de taakvelden Jeugd komen wij tot een zuiverdere doorbelasting. Dit is binnen het aandachtsgebied Jeugd een neutrale mutatie.
Overige verschillen worden veroorzaakt door de reguliere indexatie.

7.1 Volksgezondheid (hogere lasten € 64.000)
De bijdrage (€ 56.000) aan de Veiligheidsregio is overeenkomstig de begroting 2026 van de Veiligheidsregio aangepast.

8.1 Ruimte en leefomgeving (lagere lasten € 112.000)
De lagere lasten worden deels veroorzaakt doordat in 2025 een incidentele last was opgenomen voor de aanleg van kabels en leidingen nabij het Gashouderplein en het Burgemeester Kuperusplein. Daarnaast zijn er minder uren toegeschreven aan de centrumvisies van Heerenveen, Akkrum, Jubbega en Aldeboarn. Dit op basis van de inschatting van de uren.

8.3 Wonen en bouwen (lagere lasten € 179.000)
In 2025 was incidenteel geld beschikbaar voor een subsidieregeling in het kader van lokale energie initiatieven. Dat geld is voor 2026 niet beschikbaar.

Economische leefomgeving

Us Ekonomy

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Economische eensgezindheid
- Vitaal werken, genoeg verdienen

Aansluiting met programma's

Binnen dit thema is er sprake van inhoudelijke samenhang met de programma's:

- Toonaangevend in een circulaire samenleving
- Energie van morgen
- Landschap in balans
- Dienstverlenende overheid
- Meedoen aan de samenleving
- Een thuis voor iedereen
- Gezond welzijn vernieuwen

Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

In de Perspectiefnota 2026 schetsten we een aantal grote ontwikkelingen waarmee gemeenten en ondernemers op het gebied van economische ontwikkeling te maken hebben. Namelijk:

- Een diverse economie die doorlopend in ontwikkeling is. In deze tijd van transities, digitalisering, circulariteit, duurzame energie en geopolitieke veranderingen is het belangrijk dat de economie wendbaar en dynamisch is én blijft. Hierbij staat het verdienvermogen onder druk. Innovatie en productiviteitsgroei zijn (mede in verband met de krapte op de arbeidsmarkt) belangrijk om onze brede welvaart te behouden;
- Schaarste die ons vestigingsklimaat en ondernemersklimaat onder druk zet. We zien schaarste op het gebied van arbeid, ruimte, energie en grondstoffen;
- En een economische ontwikkeling die regionale samenwerking en een integrale benadering vereist. Het is noodzakelijk dat we zorgvuldig afgestemde keuzes maken en zorgen voor een goede samenwerking tussen gemeenten onderling en met de provincie, ontwikkelmaatschappijen, onderwijs- en kennisinstellingen en ondernemers.

Uitgaande van deze grote ontwikkelingen en transities willen we in 2026 de volgende zaken bereiken:

- verduurzaming en energietransitie bij bedrijven;
- versnelling van de circulaire economie;
- slimme groei van recreatie en toerisme;
- versterking van het (boven)regionale vestigings- en ondernemersklimaat (waaronder de samenwerking met onderwijs en ondernemers);
- en een optimale dienstverlening voor onze ondernemers, met een focus op het MKB.

Doel: In 2026 dragen we met onze inzet en activiteiten bij aan een verantwoorde en slimme groei van de economie, die bijdraagt aan onze brede welvaart en de maatschappelijke transities. We hebben hierbij extra aandacht voor het brede MKB dat de drager is van onze economie en werkgelegenheid.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- De havengebonden/watergebonden economie is een nieuw aandachtsgebied voor onze gemeente. We onderzoeken of het wenselijk is om hiervoor een visie of uitvoeringsplan op te stellen.
- We maken een visie voor de gastvrijheidseconomie, daarin leggen we onze ambitie en focus vast voor de komende jaren. De visie gaat ter kennisneming naar de raad. De ruimtelijke aspecten van de gastvrijheidseconomie (waar willen we welke vormen van verblijfsaccommodatie toestaan) zal onderdeel worden van de omgevingsvisie.
- We stellen samen met de andere F4 gemeenten, Innovatie Pact Fryslân en de provincie een strategische agenda economische ontwikkeling op en werken gezamenlijk aan de versterking van de economische structuur in Fryslân (waaronder een economic board).

Voor de werkzaamheden die bijdragen aan de programma's Toonaangevend in een circulaire samenleving en Energie van morgen verwijzen we naar betreffende programma's.

Bestaanszekerheid

Wat willen we bereiken?

Ook in 2026 zetten we ons beleid voor bestaanszekerheid door. Hierbij zijn we uiteraard afhankelijk van de landelijke politieke ontwikkelingen:

- De nieuwe Participatiewet in balans lijkt gefaseerd door te gaan.
- De landelijke en gemeentelijke armoederegelingen worden vereenvoudigd, met meer aandacht voor de positie van werkenden.
- Samen met de andere aandeelhouders sturen we op een positief rendementsherstel van Caparis en een solide liquiditeits- en solvabiliteitspositie. Hiervoor zetten we onder andere onze transitiemiddelen van het impulsbudget sociale ontwikkelbedrijven in.

Bestaanszekerheid in de gemeente Heerenveen betekent: het hebben van een stabiel en voldoende besteedbaar inkomen, toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid tot gezond eten, gelijke kansen in het onderwijs, veilig en fatsoenlijk kunnen werken en betaalbaar kunnen wonen.

Het Werkcentrum Fryslân is onderdeel van een landelijke hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur. Hiervoor opent iedere arbeidsmarktregio een Werkcentrum. Het Werkcentrum Fryslân is er voor iedereen met vragen over werk. Alle huidige 28 samenwerkingspartners van Fryslân Werkt zijn onderdeel van het Werkcentrum Fryslân. De start is in oktober 2025 met de lancering van de website www.werkcentrumfryslan.nl en een fysieke pilotlocatie in de deelregio Midden in Leeuwarden. Met de naam Werkcentrum Fryslân zorgen we voor één centrale toegang en één herkenbare naam en plek voor inwoners en werkgevers. Het Werkcentrum Fryslân

zorgt voor meer gemak en overzicht bij onze inwoners en werkgevers en voorkomt dat inwoners en werkgevers tussen wal en schip vallen.

Doel: In 2026 zorgen we ervoor dat meer werkzoekenden, werkenden en werkgevers de weg weten te vinden naar werk en participatie. Voor wie niet in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien, verzorgen we de bijstand.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We zorgen ervoor dat de omvang van de bijstand stabiliseert en bij voorkeur daalt van 1.180 naar 1.160 uitkeringen.
- We stimuleren (nog meer) het gebruik van onze zorgkostenregeling voor inwoners met een lager inkomen, de Heerenveen Zorgt Regeling (HZR): van duizend naar twaalfhonderd toekenningen.
- We zetten onze vroegsignaleerders in om schulden van inwoners eerder met hen op te lossen en/of te stabiliseren. Het gaat hier om circa 3.000 meldingen die wij jaarlijks ontvangen van de woningcorporaties, zorgverzekeraars en energiebedrijven wanneer er sprake is van een betalingsachterstand.
- We passen de Participatieverordeningen aan (op basis van de nieuwe Participatiewet).

Heerenveen 'n Gouden Plak

Wat willen we bereiken?

'Regio Heerenveen: ’n Gouden Plak' heeft de afgelopen jaren haar meerwaarde bewezen. De stichting ondersteunt diverse evenementenorganisatoren bij het organiseren en promoten van hun evenementen, zorgt voor de verbinding met organisatoren en is actief betrokken bij het aantrekken van aansprekende evenementen. Dit is zeker ook gericht op topsport, want wij geloven dat de topsport kansen creëert voor breedtesport - ofwel de amateursporten die door alle lagen van de bevolking worden beoefend.

Doel: We halen minimaal 1 nieuw (inter)nationaal (top)sportevenement naar onze regio en organiseren minimaal viermaal per jaar een Event Academy. Hiermee zorgen we voor de verbinding met lokale evenementenorganisatoren en laten we hen leren op onder andere het gebied van duurzaamheid, gezondheid en vitaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Op basis van ons recent vastgestelde evenementenbeleid en -profiel geven we in 2026 samen met 'Regio Heerenveen: ’n Gouden Plak' verder invulling aan ons algemene doel en de specifieke punten uit het vastgestelde beleid.
- We organiseren bijeenkomsten om evenementenorganisatoren te (ver)binden en hun evenementen voorbereid te houden op toekomstige ontwikkelingen.
- We stellen een meerjarenstrategie op waarbij we de rol van het evenementenbureau binnen het lokale evenementenbeleid kaderen en vastleggen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	-1.768	-1.756	-1.497	-1.533	-1.264	-1.265
4.2 Onderwijshuisvesting	-4.277	-7.284	-5.752	-6.900	-7.539	-8.121
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.495	-1.218	-1.622	-1.210	-1.210	-1.210
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-12.001	-10.937	-11.288	-1.278	-1.278	-1.278
6.3 Inkomensregelingen	-28.683	-28.855	-26.324	-26.305	-26.302	-26.304
6.4 WSW en beschut werk	-10.018	-10.279	-9.526	-9.513	-9.512	-9.491
6.5 Arbeidsparticipatie	-2.478	-2.278	-3.317	-3.318	-3.315	-3.312
Totaal lasten	**-60.720**	**-62.607**	**-59.326**	**-50.056**	**-50.419**	**-50.980**
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	180	515	248	273	3	3
4.2 Onderwijshuisvesting	135	259	41	230	230	230
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	8	2	2	2	2	2
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	12.235	10.144	10.010	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	24.014	24.982	22.160	22.160	22.160	22.160
6.5 Arbeidsparticipatie	141	105	-	-	-	-
Totaal baten	**36.712**	**36.007**	**32.461**	**22.666**	**22.396**	**22.396**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-24.008**	**-26.600**	**-26.864**	**-27.390**	**-28.024**	**-28.585**
Toevoegingen reserve	-2.115	-2.209	-	-	-	-
Onttrekking reserve	3.236	4.468	573	28	-	-
Geraamd resultaat	**-22.887**	**-24.340**	**-26.291**	**-27.362**	**-28.024**	**-28.585**

Toelichting tabel

Afwijkingen groter dan € 50.000 worden hieronder toegelicht. Hierbij vergelijken wij de gewijzigde begroting 2025 met de begroting 2026 en verder.

3.1 Economische ontwikkeling (lagere lasten € 259.000 en lagere baten € 267.000)

Het grootste verschil in dit taakveld komt door de CDOKE-regeling (SPUK-regeling waarvan de huidige tranche loopt t/m 2027). De besteding van deze SPUK-gelden is niet in alle jaren gelijk. Hierdoor is de afwijking op de baten en lasten ten opzichte van 2025 identiek, want de kosten worden gedekt uit de specifieke uitkering.

4.2 Onderwijshuisvesting (lagere lasten € 1.532.000)

In 2025 zijn er een aantal incidentele posten begroot die niet begroot worden in 2026, wat leidt tot een daling van de begrote lasten ten opzichte van 2025. Dit zijn overheveling van de bij de Perspectiefnota 2024 toegekende middelen voor 1e inrichting 3 scholen (€ 98.000), bij de Voorjaarsrapportage 2025 toegekende middelen voor uitbreiding Internationale schakelklas voor het voorgezet onderwijs (ISK VO) (€ 50.000) en desinvestering school Tjalleberd (€ 97.000). Ook zijn de incidentele overgehevelde IHP budgetten (€ 2.115.000) nog niet begroot in 2026. Wanneer blijkt dat deze in 2025 nog niet volledig benut zijn, zullen wij met een voorstel tot overheveling komen.
In het kader van de jaarlijkse actualisatie van het programma Toekomstwijs (Integraal Huisvestingsplan voor het primair en voortgezet onderwijs (IHP PO en IHP VO)) stijgen de afschrijvings- en rentelasten. De stijging komt met name door de rentelasten en toegepaste indexering. In lijn met de verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs indexeren we jaarlijks onze investeringen met de BDB Index. Tevens desinvesteren we in een aantal scholen die we vervangen. De begrote last voor 2026 stijgt hierdoor met (€ 800.000).

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (hogere lasten € 404.000)

Bij de Perspectiefnota 2026 is incidenteel € 400.000 toegekend voor het opvangen van stijging van de lasten van leerlingenvervoer door indexatie en nieuwe en wettelijke voorwaarden rondom duurzaamheid bij leerlingenvervoer.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (hogere lasten € 282.000 en lagere baten € 134.000)

De begrote lasten stijgen met € 430.000 door de doorbelasting van de salariskosten voor de taak inburgering naar dit taakveld. Dit betreft een interne verschuiving om te komen tot een zuiverdere doorbelasting. In 2025 was voor de Spuk onderwijsroute incidenteel zowel voor de lasten als de baten € 134.000 opgenomen. Deze komt niet terug in 2026.

6.3 Inkomstenregelingen (lagere lasten € 2.531.000 en lagere baten € 2.882.000)

In 2025 hebben we een hogere bijdrage (€ 2,8 miljoen) uit de BUIG (Gebundelde uitkering in het kader van de bekostiging van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz) ontvangen. Wanneer we voor 2026 een hogere bijdrage ontvangen zal dit aan de gemeenteraad worden voorgelegd en de verwachting is dat dit resultaatneutraal verwerkt zal worden.
Bij de Voorjaarsrapportage 2025 is voor de aanpassing van de BUIG in de lasten incidenteel € 770.000, voor aanpassing BUIG studietoeslag € 123.000 en voor loonkostensubsidie € 1.928.000 begroot.

6.4 WSW en beschut werk (lagere lasten € 753.000)
Bij de Perspectiefnota 2026 is structureel € 100.000 toegekend vanuit het impulsbudget. In de decentralisatie- en integratie uitkering bij de Meicirculaire 2025 is € 326.000 beschikbaar gesteld ter dekking van de gestegen loonkosten als gevolg van de nieuwe Cao WSW. Dit is aan het budget voor WSW toegevoegd. Tevens is in de decentralisatie- en integratie uitkering bij de Meicirculaire 2025 € 67.000 beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van een nieuwe sociale infrastructuur voor inwoners met een arbeidsbeperking. De doorbelasting van de salariskosten is € 1.248.000 lager. Dit betreft grotendeels de doorbelasting voor de jobcoaches, deze is verschoven naar taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie. Daar horen ze ook en dat maakt de doorbelasting zuiverder.

6.5 Arbeidsparticipatie (hogere lasten € 1.038.000 en lagere baten € 105.000)
De begrote lasten stijgen met € 1,1 miljoen door de doorbelasting van de salariskosten van de jobcoaches. De werkzaamheden van jobcoaches hebben betrekking op arbeidsparticipatie en zij stonden bij taakveld 6.4, per saldo heeft dit geen resultaateffect. Dit leidt tot een zuiverdere doorbelasting. De in 2025 begrote ESF bijdrage voor actieve en sociale inclusie (€ 105.000) is niet begroot in 2026 omdat deze nog niet bekend is.

Fysieke leefomgeving

Us Romte

Input vanuit de raadsagenda

- Wonen en volkshuisvesting
- Duurzaamheid

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Opgaven uit het onderwijs
- Wonen waar je wil
- Een betere bereikbaarheid
- Doen en laten in landschap en milieu

Aansluiting met programma's

Binnen dit thema is er sprake van inhoudelijke samenhang met de programma's:

- Een thuis voor iedereen
- Landschap in balans
- Energie van morgen
- Toonaangevend in de circulaire samenleving
- Dienstverlenende overheid

Beleidshuis van de omgevingswet

Wat willen we bereiken?

Het beleidshuis van de Omgevingswet is het kader voor alle ruimtelijke ontwikkelingen. In het beleidshuis voor de Omgevingswet maken we met de omgevingsvisie duidelijk waar we als gemeente naartoe willen tot 2050. Hoe we dit willen bereiken, werken we in omgevingsprogramma's uit. Deze verschillende beleidsdocumenten zijn de basis voor de juridische regels in het omgevingsplan.

Doel: We versterken in 2026 de kwaliteit van de leefomgeving voor nu en de toekomst. Dit doen we door de langetermijnvisie uit te werken voor het omgevingsplan in de vorm van integrale beleidsmatige uitgangspunten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- Naar verwachting stelt de raad in december 2025 de uitgangspunten vast voor de nieuwe omgevingsvisie. In 2026 werken we de uitgangspunten verder uit. Parallel hieraan onderzoeken we de omgevingseffecten van de beleidskeuzes (OER). We actualiseren de definitieve omgevingsvisie en willen deze in het vierde kwartaal van 2026 of in het eerste kwartaal van 2027 ter vaststelling aan de raad aanbieden.
- We stellen een nieuw mobiliteitsbeleid op. In 2025 is de Mobiliteitsvisie 2040 in de raad vastgesteld en in de eerste helft van 2026 leggen we het Mobiliteitsplan 2035 aan de raad voor. De Mobiliteitsvisie 2040 geeft richting aan de ontwikkeling van verkeer en vervoer in de gemeente op de lange termijn. De visie vormt het strategische kader voor beleid en investeringen en draagt bij aan een bereikbare, leefbare, veilige en duurzame gemeente. De Mobiliteitsvisie 2040 en

Mobiliteitsplan 2035 worden daarna vertaald naar een uitvoeringsprogramma met een looptijd 2 á 3 jaar.

- Op 13 februari 2025 heeft de minister het wetsvoorstel Wet Versterking regie volkshuisvesting ter behandeling naar de Tweede Kamer gezonden. In het ontwerpbesluit van deze wet staat onder andere dat verschillende overheden een volkshuisvestingsprogramma en een urgentieverordening moeten opstellen. Wij werken daarom in de tweede helft van 2026 de woonvisie uit in een omgevingsprogramma volkshuisvesting. De urgentieverordening, die we in een provinciebrede samenwerking maken, bieden we naar verwachting in het vierde kwartaal van 2025 ter vaststelling aan de raad aan.
- In 2026 blijven we doorwerken aan de realisatie van één omgevingsplan voor de hele gemeente en willen we de werkzaamheden voor een standaard regelset afronden. Dit jaar gaan we aan de slag met een deel van de kern Heerenveen en maken we een begin met het deel buitengebied.

Maatschappelijke woonopgave

Wat willen we bereiken?

Met het vaststellen van de woonvisie heeft de raad het doel gesteld om tot 2030 minimaal tweeduizend woningen aan onze woningvoorraad toe te voegen. We willen van Heerenveen een thuis maken, waardoor we een goede mix van woningtypes en betaalbaarheidsklassen maken bij het toevoegen van woningen. Hierbij wordt rekening gehouden met de opgaven uit de vastgestelde woonzorgvisie.

In Heerenveen Groeit zijn de projectlocaties benoemd waarop ingezet wordt om de uitbreiding van de woningvoorraad te bouwen. Heerenveen-West is de grootste uitleglocatie, die nodig is om ook in de toekomst in de woonbehoefte te voorzien. Heerenveen groeit en kijkt verder dan de autonome groei. Met onze inzet binnen het Fries Stedelijk Netwerk zetten wij in op het realiseren van meer woningen, om daarmee bij te dragen aan de nationale woonbehoefte.
Daarnaast biedt de mogelijke komst van de Lelylijn unieke kansen voor verdere uitbreiding van onze gemeente. Wij bereiden ons voor op groei – doordacht, duurzaam en met oog voor de toekomst.

Doel: In 2026 geven we uitvoering aan de maatschappelijke woonopgave door het proces van initiatief tot oplevering bij woningbouwontwikkelingen te versnellen en door de basis op orde te brengen van de hiervoor benodigde ambtelijke capaciteit.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Basis op orde

- We versterken in 2026 de ontwikkelprocessen om woningbouwprojecten te versnellen. Met het structureel op orde brengen van de ambtelijke basiscapaciteit zorgen we voor een goede verbinding tussen de maatschappelijke opgave, om de ambities op het gebied van volkshuisvesting in aantal, typologie en kwaliteit, ook gerealiseerd te krijgen. Daarnaast beoordelen we onze processen om te bepalen waar verbeteringen en versnelling aangebracht kunnen worden. Om dit te kunnen realiseren is het van belang dat we de vacatures kunnen vervullen in de huidigeze lastige arbeidsmarkt.

- Dankzij een tijdelijke versterking van de uitvoeringscapaciteit op het gebied van vergunningverlening en toezicht, werken we uiterlijk in 2026 tachtig procent van de achterstanden weg van de wettelijk verplichte werkzaamheden.
- In 2026 gaan we de aanpassingen van het bestaande tijdelijke omgevingsplan oppakken. voor het mogelijk maken van ontwikkelingen (onder andere op het gebied van wonen). hHierbij gaan we werken volgens de nieuwe landelijke digitale standaard die hoort bij het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Versnelling woningbouw

- In het domein Ontwikkeling versterken en professionaliseren we in 2026 de organisatie van het projectmatigwerken met het projectbureau.
- Energie was altijd een vanzelfsprekende randvoorwaarde die nog op het laatste moment kon worden geleverd. Door energieschaarste kan gebiedsontwikkeling echter stilvallen of alleen met een netbewuste aanpak doorgang vinden. Dit vraagt om pionieren. Daarom starten we bij één van onze woningbouwlocaties een pilot samen met Liander, waarbij we netbewust bouwen in de praktijk brengen. Zo kunnen we ervaringen opdoen en de aanpak optimaliseren, zodat we op termijn netbewust bouwen breder kunnen implementeren in toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.
- In 2026 start de bouw van het laatste deel Skoatterwâld – Kop van Skoatterwâld. Samen met een corporatie en ontwikkelaar leveren we hier de eerste woningen op.
- Aan de andere kant van de snelweg ronden we het ontwerptraject in Hepkema's park af en starten we het planologisch traject.
- Vanuit parallel-plannen is inzet gericht om processen naast elkaar te laten plaatsvinden zodat er op korte termijn veel extra woningen op de markt komen.
- Ook in het centrum leveren worden enkele woningbouwprojecten opgeleverd, waaronder de ABN-locatie en Geert Willigen Plein locatie.
- In Akkrum maken we in 2026 een visie op woningbouw, waarin we de nieuwe woningbouwlocatie(s) vastleggen en een bredere stedenbouwkundige uitwerking maken.

Heerenveen-West

In december 2025 staan de raden van de gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren voor het belangrijke besluit om het plan van aanpak vast te stellen. Wat betreft Heerenveen-West staat 2026 in het teken van projectformatie en organisatie en de start van het opstellen van een nieuwe integrale gebiedsvisie. Ook maken we afspraken met marktpartijen en voeren we - afhankelijk van de gekozen samenwerkingsvorm tussen gemeenten - de hiervoor benodigde acties uit (waaronder de grenscorrectie).

Samenwerking in majeure ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?

Lelylijn

In 2025 en 2026 werken we aan het Masterplan Lelylijn met het doel om een besluit over de vervolgfase (MIRT-verkenning) dichterbij te brengen. In dit masterplan ontwikkelen we een visie voor honderd jaar over het Lelylijn-gebied, onderzoeken we alternatieve financieringsmogelijkheden én worden integrale gebiedsverdiepingen gedaan in Heerenveen, Drachten, Groningen en Emmeloord. Doel is om een aantal integrale

toekomstbeelden te schetsen voor 2050-2060 en zicht te krijgen op de impact van de Lelylijn op de ontwikkeling van - in ons geval - Heerenveen.

Fries Stedelijk Netwerk (FSN)
Voor de lange(re) termijn hebben wij, samen met Leeuwarden, Smallingerland en Sûd-West Fryslân (de F4-gemeenten), een sterke propositie en strategie ten aanzien van wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen. Vanuit het Fries Stedelijk Netwerk kunnen we met een groei in het woningaanbod en ontwikkeling van de economie, bijdragen aan de landelijke opgave voor voldoende en versnelde woningbouw, meer draagvlak onder voorzieningen (zoals het ziekenhuis) en het opvangen van de gevolgen van vergrijzing (versterken en behoud economie).
Bij het bestuurlijk overleg leefomgeving (BOL) zijn afspraken gemaakt met de Rijksoverheid. Zo bezien we met het Rijk - gelijktijdig met het uitwerken van de verstedelijkingsstrategie en investeringsagenda - welke gerichte ondersteuning kan helpen om de provincie en de F4-gemeenten verder te brengen, onder meer in het licht van economisch beleid en de woningbouwopgave. Het Fries Stedelijk Netwerk wordt opgenomen in het Stedelijk Netwerk Nederland en zo onderdeel van de Ontwerp Nota Ruimte (de Nationale omgevingsvisie).

Doel: In 2026 brengen we in samenwerking met andere overheden, de kansen en impact van toekomstige grote ruimtelijke ontwikkelingen voor Heerenveen in beeld. Zo kunnen we deze integraal meenemen in de nieuwe omgevingsvisie, samen met lokale ruimtelijke ontwikkelingen zoals project 380 KV en de woningbouwopgave.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Lelylijn
In 2026 objectiveren we de integrale toekomstbeelden voor 2050-2060 en de impact van de Lelylijn op de ontwikkeling van Heerenveen aan de hand van indicatoren brede welvaart.
Fries Stedelijk Netwerk (FSN)
De provincie Fryslân en de F4-gemeenten werken samen de verstedelijkingspropositie Fries Stedelijk Netwerk 2050 uit tot een verstedelijkingsstrategie en investeringsagenda. Hierbij betrekken we ook de andere Friese gemeenten. De aanpak hiervoor is in voorbereiding en vindt in ieder geval in 2026 plaats.

Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Veiligheid raakt ons allemaal. Iedereen in onze gemeente moet hier veilig kunnen wonen, verblijven, werken en ondernemen. In 2023 stelden we het Integrale Veiligheidsplan 2023-2026 vast waarin we onze ambities en doelen vastlegden. Recente onderzoeken, zoals het rekenkameronderzoek naar toezicht en handhaving in de openbare ruimte, laten echter zien dat onze huidige capaciteit niet in lijn is met de gestelde ambities. Dankzij extra investeringen in 2026 zijn we beter in staat de veiligheidsopgaven uit te voeren, met name op het gebied van toezicht en handhaving, door boa's die je zichtbaar aantreft op straat en zo een direct aanspreekpunt kunnen zijn op het moment dat je ze nodig hebt.
Doel: We verkleinen de kans op ondermijnende criminaliteit in onze gemeente door extra ondermijningscontroles uit te voeren.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

- We stellen het uitvoeringsplan Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2026 vast, waarin we realistische ambities en doelen opnemen die aansluiten bij onze capaciteit.
- We stellen een nieuw Bibob-beleid vast.
- We verhogen onze toezicht en handhavingsactiviteiten met extra ondermijningscontroles.

Besluiten rondom parkeren in de Perspectiefnota

Bij het vaststellen van de Perspectiefnota zijn verschillende besluiten genomen over parkeren. Deze maatregelen gaan voor een deel in 2026 en voor een deel in 2027. De ombuigingen hebben grotendeels als doel om te zorgen voor hogere inkomsten of lagere uitgaven. De verhoging van de parkeeropbrengsten is hier onderdeel van.
Het gaat om de volgende punten:

1. Geert Willigengarage
    - Het uurtarief wordt in 2026 verhoogd van € 1,80 naar € 2,00 per uur (ombuigingsvoorstel 31).
    - Het dagtarief blijft € 7,00.
2. Sportstad
    - Vanaf 2027 wordt ook bij Sportstad betaald parkeren ingevoerd (ombuigingsvoorstel 18).
3. Straatparkeren
    - Het uurtarief voor parkeren op straat gaat in 2026 omhoog van € 1,80 naar € 2,00 (ombuigingsvoorstel 40).
    - Het dagtarief blijft € 9,00.
4. Parkeervergunningen voor bewoners
    - De jaarlijkse kosten voor een parkeervergunning in vergunninghoudersgebieden stijgen van € 48,96 naar € 102,00 (ombuigingsvoorstel 41) Dit is op de tarieven van 2025 daarnaast zal de inflatie hier nog wel op worden toegepast.
    - Hiermee worden de kosten gelijkgetrokken met die van bewoners in het gebied voor betaald parkeren.

De tarieven worden voorgesteld bij de actualisatie van de tarieven welke in december van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

<u>Aangenomen motie Tegemoetkoming centrumondernemers en inwoners</u>
Daarnaast is er een motie aangenomen waarin wordt gevraagd om:

- Een onderzoek naar de mogelijkheden voor een tijdelijke tegemoetkoming tijdens de periode waarin gewerkt wordt aan een bruisender, groener en toekomstbestendiger centrum (tot uiterlijk 31 december 2028).
- In dat onderzoek ook het gesprek aan te gaan met de HCOV over hun ideeën en mogelijkheden.
- Uiterlijk op 1 januari 2026 een voorstel aan de gemeenteraad te doen voor deze tijdelijke regeling, gericht op ondernemers en inwoners in het centrum.

<u>Vervolg</u>
Deze wijzigingen hebben invloed op de aanpak in 2026. De gemeenteraad wordt actief betrokken bij de verdere ontwikkelingen op dit gebied.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
1.2 Openbare orde en veiligheid	-533	-412	-423	-423	-422	-422
2.1 Verkeer en vervoer	-8.766	-10.390	-9.423	-9.856	-10.475	-10.656
2.2 Parkeren	-1.182	-1.318	-1.249	-1.417	-1.559	-2.045
2.3 Recreatieve havens	-17	-16	-20	-21	-21	-20
2.4 Economische havens en waterwegen	-581	-4.418	-1.614	-1.533	-1.554	-1.427
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-10.651	-4.317	-5.630	-5.142	-2.747	-1.666
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-1	-3	-4	-4	-4	-4
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.231	-7.053	-6.877	-6.809	-7.021	-7.180
6.3 Inkomensregelingen	-615	-741	-713	-713	-713	-713
7.2 Riolering	-6.737	-5.923	-5.815	-6.112	-5.959	-5.561
7.3 Afval	-6.318	-6.601	-6.988	-6.970	-7.001	-7.022
7.4 Milieubeheer	-2.786	-3.161	-2.123	-2.142	-2.163	-2.164
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-441	-650	-666	-659	-664	-663
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.782	-2.319	-2.154	-1.582	-1.573	-1.484
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-8.304	-17.781	-19.888	-14.343	-15.552	-10.833
8.3 Wonen en bouwen	-4.773	-8.009	-5.162	-5.223	-4.702	-4.733
Totaal lasten	**-59.719**	**-73.111**	**-68.750**	**-62.948**	**-62.129**	**-56.594**
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	590	334	417	431	356	356
2.2 Parkeren	1	2	2	2	2	2
2.3 Recreatieve havens	18	10	10	10	10	10
2.4 Economische havens en waterwegen	499	1.686	338	338	338	338
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	13.034	4.888	6.146	5.034	2.619	1.337
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	1	1	1	1	1
3.4 Economische promotie	51	56	73	77	81	81
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	65	87	22	22	22	22
7.2 Riolering	8.115	7.764	7.816	7.816	7.816	7.816
7.3 Afval	7.194	7.652	8.130	8.132	8.145	8.165
7.4 Milieubeheer	648	882	514	514	514	514
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	448	297	311	311	311	311
8.1 Ruimte en leefomgeving	426	476	478	478	348	128

8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	6.240	11.820	19.630	13.887	15.094	10.362
8.3	Wonen en bouwen	2.109	5.300	2.424	2.539	1.974	1.974
Totaal baten		**39.440**	**41.252**	**46.310**	**39.590**	**37.629**	**31.414**
Geraamd saldo van baten en lasten		**-20.279**	**-31.859**	**-22.440**	**-23.358**	**-24.500**	**-25.179**
Toevoegingen reserve		-4.549	-2.846	-1.817	-1.140	-1.026	-2.650
Onttrekking reserve		4.002	11.738	1.213	308	199	2.107
Geraamd resultaat		**-20.826**	**-22.967**	**-23.044**	**-24.190**	**-25.327**	**-25.722**

Toelichting tabel

Afwijkingen groter dan € 50.000 worden hieronder toegelicht. Hierbij vergelijken wij de gewijzigde begroting 2025 met de begroting 2026 en verder.

2.1 Verkeer en vervoer (lagere lasten € 967.000 en hogere baten € 83.000)

Wanneer nutsbedrijven in onze grond sleuven graven, ontvangen wij een vergoeding om de schade aan de bestrating te herstellen. De kosten hiervan komt vaak later dan het ontvangen van de vergoeding. Daarom is in 2024 een bedrag van € 150.000 uit de vergoeding overgeheveld naar 2025 voor de herstelwerkzaamheden. Dat is incidenteel en niet weer beschikbaar voor 2026. In de Perspectiefnota 2026 is wel een structurele opbrengst opgenomen voor deze leges en daar staan de kosten van een toezichthouder tegenover.
Bij het vaststellen van de Perspectiefnota 2026 is ook de ombuiging in het kader van de voorziening groot onderhoud kapitaalgoederen besloten. Hierdoor wordt de dotatie aan de voorziening over een langere periode (12 in plaats van 10 jaar). Dit levert voor dit onderdeel een lagere dotatie van € 586.000.
In 2025 wordt er een subsidie ontvangen in het kader van de Light Challenge, daar staan voor hetzelfde bedrag uitgaven tegenover. Die inkomsten en uitgaven zijn er niet voor 2026. Dat gaat om een bedrag van bijna € 70.000.
Bij het vaststellen van de Perspectiefnota 2026 is ook een aantal ombuigingen vastgesteld, waaronder het verlagen van het budget voor verkeer met € 160.000. Daarentegen zijn de kapitaallasten voor 2026 hoger geraamd, dit komt vooral doordat het project rondom de verbeteringen van de A32 en ook de herinrichting van Akkrum zijn afgerond en daarvan de kapitaallasten gaan lopen.

2.2 Parkeren (lagere lasten € 69.000)

De doorbelaste salariskosten zijn € 95.000 lager. Per saldo heeft niet geen impact op het resultaat.

2.4 Economische havens en waterwegen (lagere lasten € 2.804.000 en lagere baten € 1.348.000)

In 2025 waren bedragen begroot voor het baggeren van het stedelijk water dat op termijn wordt overgedragen aan het Wetterskip Fryslân. Daar stond ook een bijdrage vanuit het waterschap tegenover. Het waren incidentele bedragen die niet beschikbaar zijn voor 2026.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (lagere lasten € 1.313.000 en lagere baten € 1.258.000)
Een groot onderdeel van dit taakveld betreft de bouwgronden voor bedrijven. Deze grondexploitaties wijzigen jaarlijks. De kosten zijn afhankelijk van ontwikkelingen en de opbrengsten van de mogelijkheid tot verkopen van de bouwgronden. Voor een wat meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

5.7 Openbaar groen en (openlicht) recreatie (lagere lasten € 176.000 en lagere baten € 65.000)
In dit taakveld valt onder andere het natuurvriendelijk isoleren. Hiervoor is een specifieke uitkering uit de regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren ontvangen in 2025, waarvoor ook in dat jaar de uitgaven zijn begroot. Dat geldt niet voor 2026.
Tevens waren er in 2025 een aantal incidentele budgetten beschikbaar voor klimaatadaptatie en beleid biodiversiteit. Deze bedragen zijn voor één jaar beschikbaar gesteld of overgeheveld. Totaal gaat dit om een bedrag van € 425.000. Daarentegen zijn er hogere lasten in 2026 door de geactualiseerde verdeling van de uren van onze mensen die in het groen werken. Per saldo heeft dat geen invloed op het resultaat.

7.2 Riolering (lagere lasten € 75.000 en hogere baten € 85.000)
De lagere lasten zijn een combinatie van meerdere oorzaken. Zo was er in 2025 nog een incidenteel budget beschikbaar voor advieskosten € 152.000, welke voor 2026 niet is geraamd, datzelfde geldt voor een budget voor inhuur. Daarentegen is wel de indexatie doorgevoerd en zijn de kosten voor straatvegen en de rente in de kapitaallasten hoger dan in 2025. De hogere baten komen uit de toerekening van indexatie aan de rioolheffing.

7.3 Afval (hogere lasten € 387.000 en hogere baten € 478.000)
De hogere lasten betreffen met name de gestegen kosten afvalinzameling, afvalverwerking en de kosten bij de milieustraten. Daarnaast is de onttrekking uit de voorziening lager dan voorgaand jaar, doordat de voorziening voor van derden verkregen middelen langzamerhand uitgeput begint te raken. Al deze wijzigingen zorgen ervoor dat meer kosten in rekening gebracht worden via de afvalstoffenheffing, waardoor de baten ook hoger zijn. In de baten zit daarnaast ook nog een incidentele bijdrage Single Use Plastics (SUP), waarvan op dit moment duidelijk is dat we deze gaan ontvangen. De ontwikkelingen voor de toekomst hiervan zijn nog onduidelijk.

7.4 Milieubeheer (lagere lasten € 1.038.000 en lagere baten € 368.000)
In 2025 was een SPUK (specifieke uitkering) beschikbaar in het kader van Energiearmoede. Dit is incidenteel geld dat in 2026 niet begroot is, daardoor ontstaat een verschil in de uitgaven van bijna € 1 miljoen. Daarnaast is voor 2026 (tot en met 2030) een verwachte inkomst vanuit de CDOKE gelden geraamd waar ook de uitgaven tegenover staan die zijn opgenomen in de ombuigingen. Op deze wijze vindt de dekking plaats, zoals die is bedoeld. Voor € 2026 betreft dit een geraamde inkomst van € 500.000. Per saldo zorgen beide mutaties voor een lagere bate in 2026 ten opzichte van 2025 van € 368.000.

8.1 Ruimte en leefomgeving (lagere lasten € 165.000)
Voor de voorbereiding en uitwerking van de ontwikkelingen rondom Heerenveen-West was een bedrag van € 75.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor 2025. Hiervoor is in 2026 geen bedrag geraamd. Daarnaast was voor het programma Landschap in balans en voor de verder uitwerking van de omgevingswet een bedrag overgeheveld uit 2024 van € 424.000. Dat betreft ook incidenteel geld en is ook niet voor 2026 geraamd.
Bij de Perspectiefnota 2026 is in het kader van de maatschappelijke opgave wonen meer capaciteit beschikbaar gekomen. Een deel van die uitbreiding is op dit taakveld terecht gekomen.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (hogere lasten € 2.107.000 en hogere baten € 7.930.000)
Dit taakveld betreft de bouwgronden voor woningbouw. Deze grondexploitaties wijzigen jaarlijks. De kosten zijn afhankelijk van ontwikkelingen en de opbrengsten van de mogelijkheid tot verkopen van de bouwgronden. Voor een wat meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

8.3 Wonen en bouwen (lagere lasten € 2.847.000 en lagere baten € 2.876.000)
Net als bij taakveld 8.1 is ook hier sprake van een hogere lasten doordat bij de Perspectiefnota 2026 is in het kader van de maatschappelijke opgave wonen meer capaciteit beschikbaar gekomen. Daarentegen is een aantal incidentele bedragen van 2025 in 2026 niet of lager geraamd het gaat hier om de lokale aanpak isolatie (SPUK NIP) van € 2.289.000 en CDOKE gelden. Dat is ook de verklaring voor de lagere baten.

Middelen, mensen en bestuur

US MINSKEN EN MIDDELS

Input vanuit de raadsagenda

- Dienstverlening van de gemeente

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Programma’s, prioriteiten en portemonnee

Aansluiting met programma's

Dienstverlenende overheid

In dit programma zijn geen nieuwe doelen opgenomen voor het uitvoeringsjaar 2026. In 2025 is de visie op dienstverlening voorgelegd aan de raad en op basis van dit besluit vindt de uitvoering plaats. In de paragraaf Bedrijfsvoering lichten we dit verder toe.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
0.1 Bestuur	-3.911	-3.242	-3.536	-3.416	-3.416	-3.416
0.2 Burgerzaken	-2.446	-2.063	-2.262	-2.298	-2.262	-2.135
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-3.186	-2.471	-2.394	-2.480	-2.518	-2.506
0.5 Treasury	-532	-44	198	648	590	166
1.2 Openbare orde en veiligheid	-	-2	-2	-2	-2	-2
6.3 Inkomensregelingen	-2	-27	-2	-2	-2	-2
8.3 Wonen en bouwen	-5	-19	-19	-19	-19	-19
Totaal lasten	**-10.081**	**-7.870**	**-8.018**	**-7.570**	**-7.630**	**-7.915**
Baten						
0.1 Bestuur	1	-	-	-	-	-
0.2 Burgerzaken	1.171	1.015	1.251	1.297	1.216	1.216
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.833	1.755	1.801	1.801	1.717	1.717
0.5 Treasury	1.132	370	188	187	187	187
1.2 Openbare orde en veiligheid	20	24	25	25	25	25
8.3 Wonen en bouwen	-	3	3	3	3	3
Totaal baten	**5.157**	**3.167**	**3.268**	**3.314**	**3.148**	**3.149**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-4.924**	**-4.703**	**-4.750**	**-4.256**	**-4.482**	**-4.766**
Toevoegingen reserve	-372	-547	-47	-47	-47	-47
Onttrekking reserve	1.039	580	120	-	-	-
Geraamd resultaat	**-4.257**	**-4.670**	**-4.677**	**-4.303**	**-4.529**	**-4.813**

Toelichting tabel

Afwijkingen groter dan € 50.000 worden hieronder toegelicht. Hierbij vergelijken wij de gewijzigde begroting 2025 met de begroting 2026 en verder.

0.1 Bestuur (hogere lasten € 294.000)

In het kader van de verkiezingen is er in de Perspectiefnota 2024 een extra budget van € 120.000 toegekend voor extra ondersteuning van de griffiewerkzaamheden. Daarnaast is de bijdrage voor de gemeenteraadsleden verhoogd waardoor ook de lasten zijn gestegen.

0.2 Burgerzaken (hogere lasten € 199.000 en hogere baten € 236.000)

De hogere baten (€ 236.000) komen voort uit extra leges door de verwachte piek in de aanvragen voor reisdocumenten en rijbewijzen. Door de extra inkomsten dragen we ook € 100.000 meer af aan leges. Daarnaast verwachten we meer medewerkers in te zetten, wat leidt tot € 31.000 hogere salariskosten en € 60.000 hogere inhuurkosten. De inschatting op extra baten en lasten voor reisdocumenten is gebaseerd op een rekenmodel. In de praktijk kan dit afwijken. Zo zien we dat in 2025 meer aanvragen zijn dan gedacht. Naast de hogere piek in verlopen reisdocumenten komt dat ook door verloren reisdocumenten, toegenomen verhuisbewegingen richting onze gemeente en de leeftijdsopbouw van inwoners.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden (lagere lasten € 77.000)

Het onderhoud van de diverse gebouwen en gronden is geactualiseerd en aangepast op het huidige bezit van de onroerende zaken. Hierdoor is een klein deel van de kosten vrij komen te vallen.

0.5 Treasury (hogere lasten € 242.000 en lagere baten € 182.000)

Op basis van de verwachte inkomsten en uitgaven in het komende jaar, mede op basis van de geactualiseerde investeringsbegroting, zijn de verwachte renteopbrengsten en rentelasten aangepast.

Algemene dekkingsmiddelen

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op de lasten en baten die niet rechtstreeks aan een thema zijn toe te schrijven. Dit betreft de volgende onderdelen:

- overzicht algemene dekkingsmiddelen;
- overhead;
- vennootschapsbelasting (VPB);
- en onvoorzien.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Dit overzicht omvat de volgende onderdelen:

- dividend;
- lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- uitkering gemeentefonds;
- saldo van de financieringsfunctie (treasury);
- en overige algemene dekkingsmiddelen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
0.61 OZB woningen	-217	-228	-289	-289	-289	-289
0.63 Parkeerbelasting	-	-40	-62	-60	-62	-64
0.64 Belastingen overig	-493	-366	-295	-292	-292	-292
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-218	-211	-260	-260	-260	-260
0.8 Overige baten en lasten	-132	-624	289	423	1.781	1.861
Totaal lasten	**-1.059**	**-1.469**	**-617**	**-477**	**878**	**956**
Baten						
0.5 Treasury	120	162	162	162	162	162
0.61 OZB woningen	8.376	8.438	9.569	9.914	9.919	9.923
0.62 OZB niet-woningen	8.823	8.860	10.030	10.300	10.303	10.305
0.63 Parkeerbelasting	3.405	3.623	3.516	4.017	4.017	4.622
0.64 Belastingen overig	247	186	215	215	215	215
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	126.621	129.448	135.239	136.219	133.351	135.028
0.8 Overige baten en lasten	246	132	138	138	138	138
Totaal baten	**147.838**	**150.850**	**158.869**	**160.965**	**158.105**	**160.394**
Geraamd saldo van baten en lasten	**146.779**	**149.381**	**158.252**	**160.488**	**158.983**	**161.351**
Toevoegingen reserve	-169	-	-	-	-	-
Onttrekking reserve	-	-	173	172	172	-
Geraamd resultaat	**146.611**	**149.381**	**158.425**	**160.660**	**159.155**	**161.351**

Toelichting tabel

Afwijkingen groter dan € 50.000 worden hieronder toegelicht. Hierbij vergelijken wij de gewijzigde begroting 2024 met de begroting 2025 en verder.

0.61 en 0.62 Onroerend zaakbelasting (hogere lasten € 61.000 en hogere baten € 2.301.000)

Zie voor een uitgebreidere toelichting de paragraaf lokale heffingen. De onroerendezaakbelasting wordt gebaseerd op de verwachte WOZ-waarde. Daar wordt ook de uitbreiding van areaal in meegenomen. Daarnaast is op basis van de vastgestelde ombuigingen het tarief verhoogd. Al deze zaken zorgen voor een hogere opbrengst. De hogere lasten hebben te maken met een toerekening van uren aan dit taakveld. Per saldo heeft dat geen invloed op het resultaat.

0.63 Parkeerbelasting (lagere opbrengsten € 107.000)

Bij de Voorjaarsrapportage 2025 zijn de opbrengsten voor straatparkeren naar beneden bijgesteld. De verwachting is dat deze opbrengsten voor 2026 wel worden gerealiseerd. Hierdoor zijn de opbrengsten hoger geraamd dan in 2025. Een deel van dit verschil wordt opgevangen door een hoger tarief voor straatparkeren, zoals dat ook is opgenomen in de vastgestelde ombuigingen. Vanaf 2027 worden de opbrengsten nog hoger geraamd, vanwege de uitbreiding van het gebied waar parkeergeld wordt geïnd.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (hogere opbrengsten € 5.791.000)

De berekening van de omvang van deze uitkeringen is gebaseerd op de Meicirculaire 2025 (laatst bekende circulaire voor het opstellen van de Themabegroting). De indexaties die door het Rijk zijn verwerkt zijn hierin meegenomen. De overige afwijkingen in de algemene uitkering worden veroorzaakt door:

- Demping terug van gemeentefonds jeugd € 1.320.000
- Tekorten jeugdzorg commissie van Ark € 1.380.000
- Verzachten van het ingroeipad van de Hervormingsagenda € 1.100.000

0.8 Overige baten en lasten (lagere lasten € 913.000)

Bij het vaststellen van de ombuigingen bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026 is een taakstelling ingesteld op de kosten voor bedrijfsvoering van € 1,5 miljoen. Deze taakstelling moet op 1 januari 2026 zijn ingevuld en is daardoor nog niet verdeeld over de taakvelden waar het betrekking op heeft. Dit komt bij de Voorjaarsrapportage 2026. Ook is een aantal stelposten in het kader van de algemene uitkering vrij komen te vallen.

Overhead

Overhead omvat alle kosten die samenhangen met de sturing en de ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. De overhead is geen onderdeel meer van de thema's.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
0.4 Overhead	-26.714	-34.069	-28.147	-27.566	-27.389	-29.519
Totaal lasten	**-26.714**	**-34.069**	**-28.147**	**-27.566**	**-27.389**	**-29.519**
Baten						
0.4 Overhead	492	144	13	13	13	13
Totaal baten	**492**	**144**	**13**	**13**	**13**	**13**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-26.222**	**-33.925**	**-28.134**	**-27.553**	**-27.376**	**-29.506**
Toevoegingen reserve	-2.219	-200	-	-	-	-
Onttrekking reserve	7.113	8.442	1.717	157	-	2.093
Geraamd resultaat	**-21.328**	**-25.684**	**-26.417**	**-27.396**	**-27.376**	**-27.413**

Toelichting tabel

Afwijkingen groter dan € 50.000 worden hieronder toegelicht. Hierbij vergelijken wij de gewijzigde begroting 2024 met de begroting 2025 en verder.

0.4 Overhead (lagere lasten € 5.922.000 en lagere baten € 131.000)

Mede door de inrichting van de nieuwe organisatie heeft er een gewijzigde toerekening plaatsgevonden aan de verschillende taakvelden. Per medewerker wordt een inschatting gemaakt hoeveel tijd de medewerker veerwacht wordt te besteden aan de verschillende taakvelden. Door de nieuwe inrichting is ook deze verdeling gewijzigd, maar het betreft een verschuiving van het ene naar het andere taakveld. Op totaalniveau heeft dit geen impact, dus per saldo heeft dit geen effect op het resultaat.

VPB

Op dit taakveld staat de raming van het te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting. Vennootschapsbelasting is vooral van toepassing op grondexploitaties.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-443	-266	-250	-39	-39	-39
Totaal lasten	**-443**	**-266**	**-250**	**-39**	**-39**	**-39**
Baten						
Totaal baten						
Geraamd saldo van baten en lasten	**-443**	**-266**	**-250**	**-39**	**-39**	**-39**
Toevoegingen reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking reserve	339	-	211	-	-	-
Geraamd resultaat	**-104**	**-266**	**-39**	**-39**	**-39**	**-39**

Onvoorzien

Voor onvoorziene lasten is structureel € 1.000 begroot.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
0.8 Overige baten en lasten	-	-1	-1	-1	-1	-1
Totaal lasten	**-**	**-1**	**-1**	**-1**	**-1**	**-1**
Baten						
0.8 Overige baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-**	**-1**	**-1**	**-1**	**-1**	**-1**
Toevoegingen reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking reserve	-	-	-	-	-	-
Geraamd resultaat	**-**	**-1**	**-1**	**-1**	**-1**	**-1**

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's op te vangen. De grondslag van deze paragraaf is vastgelegd in het BBV.
Deze paragraaf is aangevuld met een aantal relevante financiële kengetallen die een beeld geven van de financiële positie van onze gemeente.

Risico's en weerstandsratio

Algemeen

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om niet begrote, onverwachte en substantiële tegenvallers op te vangen zonder het beleid te veranderen. Een sluitende begroting zonder weerstandscapaciteit betekent dat iedere tegenvaller een probleem oplevert en dwingt tot het nemen van maatregelen. Een buffer is daarom wenselijk. Hoe groot die buffer precies moet zijn is afhankelijk van veel factoren. Het in kaart brengen van risico's is dan ook een belangrijke factor bij de beoordeling van de financiële positie, omdat deze niet (automatisch) tot uitdrukking komen in de begroting- en jaarcijfers.

De resultaten van de risico inventarisatie komen tot uitdrukking in deze paragraaf. In deze paragraaf wordt enerzijds de relatie benoemd tussen weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risicomanagement, anderzijds wordt de huidige stand van zaken beschreven. De paragraaf bevat volgens het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) voorschriften ten minste:

a) een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
b) een inventarisatie van de risico's;
c) het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
d) een kengetal voor de:
   - netto schuldquote;
   - netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
   - solvabiliteitsratio;
   - grondexploitatie;
   - structurele exploitatieruimte; en
   - belastingcapaciteit.
e) een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Achtergrond

Gemeente Heerenveen vind het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.
Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen, is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is daarnaast het weerstandsvermogen berekend.

Beleid over weerstandscapaciteit en risicomanagement

Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen

De nota 'risicomanagement en weerstandsvermogen' is in december 2024 door de Raad vastgesteld. Doel van deze nota is dat de raad het beleidskader voor het

risicomanagement en het weerstandsvermogen vaststelt. Deze nota vloeit voort uit de "Financiële verordening gemeente Heerenveen" (cf. artikel 212 gemeentewet) en het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten). De raad is verantwoordelijk voor een begroting die duurzaam en reëel in evenwicht is en een weerstandsvermogen dat van voldoende omvang is. Vanuit deze verantwoordelijkheid stelt de raad het beleid omtrent het risicomanagement en het weerstandsvermogen op en houdt toezicht hierop.

Risicomanagement bij Heerenveen: het beheersen van risico's door op een gestructureerde wijze expliciet risico's te inventariseren, beheersmaatregelen uit te voeren en te evalueren ter vermijding/vermindering van die risico's. Dit alles in een cyclisch proces waarin de inventarisaties voortdurend up-to-date worden gehouden.
Doel: integraal risicomanagement: Vanuit de huidige fase waarin we risico's gestructureerd en overzichtelijk op geld zetten aan de hand van vaste methodieken zetten we een volgende stap naar integraal risicomanagement, dat geïntegreerd is in de bedrijfsprocessen en opgenomen is in het DNA van onze organisatie. Met deze werkwijze bepalen we de risico's vanuit de organisatie (in plaats vanuit de onderdelen) en krijgen we een volledig en betrouwbaar beeld van de risico's om daadwerkelijk op te kunnen sturen:

- het leidt tot een betere beheersing van de risico's door vooraf rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen en gebeurtenissen die impact kunnen hebben op kosten, tijd en/of kwaliteit.
- Het leidt tot het vergroten van het risicobewustzijn in de gehele gemeentelijke organisatie.

<u>Weerstandscapaciteit</u>
De beschikbare risicobuffer bestaat uit het geheel aan middelen dat beschikbaar is om de risico's in financiële zin af te dekken, de zogenaamde *beschikbare weerstandscapaciteit*. Bij Heerenveen bestaat dit uit de algemene reserve.

De *benodigde weerstandscapaciteit* betreft de optelsom van alle risico's waarvoor geen dekking is gegeven, bijvoorbeeld via een verzekering of in de begroting.
Het relateren van de buffer aan de benodigde weerstandscapaciteit levert de ratio weerstandsvermogen op. Deze ratio geeft aan in welke mate we de risico's, indien zij zich op enig moment voordoen, kunnen opvangen.

<u>Risicomanagement:</u>
Er is een aantal factoren van invloed op de hoogte van het weerstandsvermogen. Zo gaan we bij de berekening van de risicosimulatie uit van het vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. Ook de ratio weerstandsvermogen is een factor die van invloed is. Deze is vastgesteld op de waarderingscategorie C (bandbreedte van tussen de 1,0 en de 1,4).
Tenslotte is de vermenigvuldiging van de risico's met de factor 1,2 van invloed op de hoogte van het weerstandsvermogen. De reden daarvan is dat er van te voren niet ingeschatte risico's kunnen optreden ("de zogenaamde zwarte zwanen") en dat er daarnaast altijd een bepaalde mate van onzekerheid bij de inschatting van risico's is.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve. De ratio weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Voor 2026 ziet dat er als volgt uit:

Uit bovenstaande volgt een ratio weerstandsvermogen van **2,7.** Dit valt binnen categorie A, waarmee we voldoen aan het door de Raad vastgestelde waarderingscategorie C. Bij de jaarrekening bedroeg de ratio **2,9.** Deze lagere ratio wordt met name veroorzaakt door de stijging van de risico's grondexploitatie van 3,5 in jaarrekening 2024 naar 5,0 miljoen in de begroting 2026.

Deze ratio wordt aan de hand van de onderstaande tabel beoordeeld.

Ratio	Waardering	Betekenis
>2	A	Uitstekend
1,4 – 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	C	Voldoende
0,8 – 1,0	D	Matig
0,6 – 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

Ontwikkeling ratio weerstandsvermogen:

Ratio weerstandsvermogen	rekening 2022	rekening 2023	rekening 2024	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Ratio weerstandsvermogen	**2,6**	**3,6**	**2,9**	**1,7**	**2,3**	**2,7**

Inventarisatie van de risico's

Risico's exclusief grondexploitatie
Om de risico's van de gemeente Heerenveen in kaart te brengen, is door de organisatie een risicoprofiel opgesteld. De afgelopen periode zijn nieuwe risico's geïnventariseerd en is het risicoprofiel uit de jaarrekening 2023 geactualiseerd. Voor het kunnen opvangen van de risico's die geïnventariseerd zijn, zijn we genoodzaakt een financiële buffer aan te houden. Aangezien niet alle risico's tegelijkertijd en in maximale opvang optreden, wordt gebruik gemaakt van de Monte Carlo risicosimulatie om de hoogte van de financiële reserve te bepalen. Deze risicosimulatie is een computergestuurde techniek waarbij een fysiek proces niet één keer, maar vele malen wordt gesimuleerd. Via kansberekening (hoe vaak zal de gebeurtenis zich voordoen) en de ingeschatte schade (indien de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet) wordt de benodigde financiële buffer berekend.

De totale maximale financiële omvang van de risico's van Heerenveen bedraagt op dit moment € 69,0 miljoen. De top 10 risico's vertegenwoordigen een waarde van € 60,7 miljoen. Op basis van de ingevoerde risico's is de hierboven genoemde risicosimulatie uitgevoerd. Achteraan in deze paragraaf worden de top 10 risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Bij de berekening van de risicosimulatie gaan we uit van het door de gemeente Heerenveen vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. Uit de risicosimulatie in de

tabel hieronder, volgt dat met 90% zekerheid kan worden gesteld dat alle risico's zijn afgedekt met een bedrag van
€ 14,4 miljoen (was: € 14,5 miljoen bij jaarrekening 2024). Onderstaande figuur en tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie. De berekende € 14,4 miljoen x factor 1,2 voor zwarte zwanen[2] betekent een totaal van: € 17,3 miljoen exclusief grondexploitatie.

Zekerheids-percentage	**Bedrag**
10	1.777.117
25	2.555.201
50	3.952.170
75	9.520.876
80	10.935.319
90	**14.432.348**
95	17.518.419
99	22.826.876

Risico's grondexploitatie
De risico's voor de voor de grondexploitatie worden per 1-1 van het begrotingsjaar in kaart gebracht en verwerkt in de jaarrekening. Bij de begroting vindt vervolgens een actualisatie plaats. In verband met de in juni door de Raad vastgestelde gebiedsvisie A32 is er voor die grondexploitaties waar dit betrekking op heeft een uitgebreide risicoanalyse uitgevoerd. Hierbij wordt een inschatting van de financiële risico's op de grondexploitaties gemaakt. Er wordt rekening gehouden met algemene risico's (onvoorziene stijging van kosten en daling van opbrengsten, rente veranderingen etc.) en specifiek per grondexploitatie worden risico's benoemd.
Ook voor de grondexploitatie risico's wordt gebruik gemaakt van de Monte Carlo risicosimulatie om de hoogte van de financiële reserve te bepalen en ook wordt uitgegaan van het vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. Per grondexploitatiecomplex wordt berekend wat de totale omvang van de risico's is.

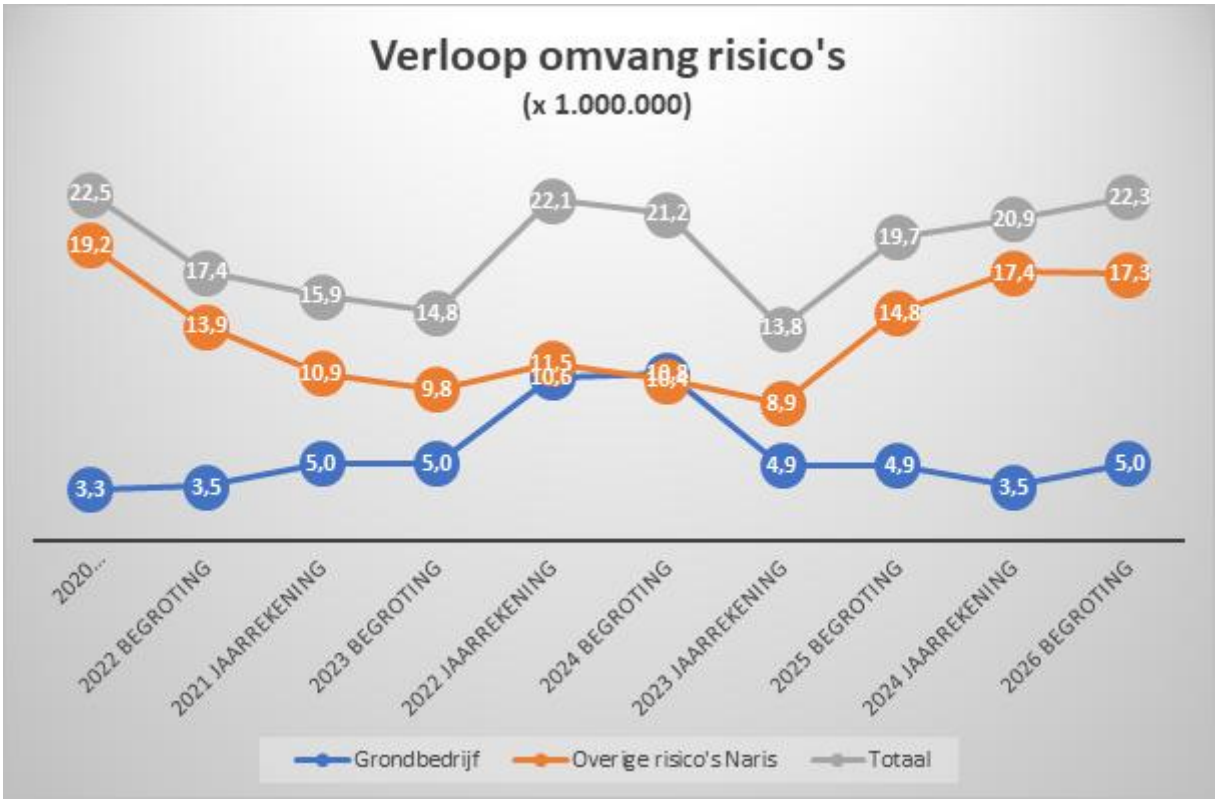
Omvang risico GREX
De totale maximale financiële omvang van de risico's in de grondexploitatie van Heerenveen bedraagt op dit moment € 15,3 miljoen. Deze risico's worden voor € 11,1 miljoen afgedekt door de verliesvoorziening. De totale risico's in de grondexploitaties leggen voor € 5 miljoen beslag op de algemene reserve. Dit was ten tijde van de jaarrekening 2024 € 3,5 miljoen.
De stijging van de risico's in de grondexploitaties worden met name veroorzaakt door het verwerken van de gebiedsvisie A32.

Samengevat alle risico's
In onderstaande tabel is het totaal aan risico's opgenomen voor 2026:

1. Grondexploitaties	€ 5,0 miljoen
2. Overige risico's	€ 17,3 miljoen
Totaal	**€ 22,3 miljoen**

[2] Zwarte zwanen:

Ontwikkeling risico's
In onderstaand overzicht zien we de ontwikkeling van de risico's van het grondbedrijf (blauwe lijn) en de overige risico (oranje) vanaf de jaarrekening 2020.

Overzicht niet gekwantificeerde risico's met hoge kans van voorkomen:

1. Netcongestie
   Er is geen capaciteit op het elektriciteitsnet voor uitbreidingen op bestaande en nieuwe grondexploitaties, dit kan leiden tot uitstel of afstel van investeringen en het niet behalen van doelen. Voor de grondexploitaties en grootste projecten (zoals centrumontwikkeling en huisvesting onderwijs) is de impact verwerkt in het project. Voor overige projecten is het risico lastig in te schatten.

2. Verbonden partijen
   Er spelen diverse risico's op het gebied van verbonden partijen. Te denken valt aan grote investeringsverplichtingen die de partijen niet zelf kunnen dragen en waarbij de gemeente wordt gevraagd om in te springen. Ook het risico dat verbonden partijen continuïteitsproblemen krijgen is momenteel actueel. In de paragraaf verbonden partijen worden deze risico's per verbonden partij toegelicht. Momenteel wordt de nota samenwerken geactualiseerd waarbij de grip op verbonden partijen in relatie tot de diverse een belangrijk onderdeel is.

3. Lange termijn financiën
   Bij de perspectiefnota 2026 zijn ombuigingen doorgevoerd waardoor de begroting voor 2026 en 2027 een positief begrotingssaldo hebben. Voor de jaren 2028 en verder is er nog sprake van financiële onzekerheden. We staan voor een gezamenlijke uitdaging om een financieel en gezond meerjarenperspectief te creëren voor de gemeente Heerenveen. In een tijd van onzekerheden binnen de gemeentefinanciën – zoals de herijking van het gemeentefonds, mogelijke

bezuinigingen van het Rijk en nieuwe gemeentelijke taken – blijven externe ontwikkelingen invloed hebben op onze begroting.

4. Krapte op de arbeidsmarkt / ziekteverzuim / werkdruk

Zowel bij de gemeente Heerenveen als ook landelijk is sprake van een lastig bedrijfsvoeringsvraagstuk, namelijk een tekort aan gekwalificeerd personeel. Dit is ook een landelijke trend. Uit de landelijke personeelsmonitor 2024 blijkt dat:

- Vacatures zowel landelijk als bij Heerenveen moeilijk vervulbaar zijn.
- landelijk de werkdruk een serieus probleem is. De belangrijkste oorzaken van lang of extra lang verzuim zijn werkdruk & stress en fysieke aandoeningen. 9 op de 10 gemeenten geeft aan dat werkdruk een actueel thema is.
- Het ziekteverzuim hoog is (6,2%). Bij Heerenveen ligt het percentage op 7,5%.

Gemeenten gemiddeld 20% van de loonsom besteedden aan externe inhuur om in de krappe arbeidsmarkt toch werk gedaan te krijgen. Bij Heerenveen is dat 27%.
Risico: Werkzaamheden kunnen we niet volledig en tijdig realiseren. Dit levert expliciete aandachtspunten op, prioritering, wat kan wel en wat kan niet, wat kan anders.
Beheersmaatregel: Er zijn diverse acties onderhanden. Er is in de perspectiefnota 2026 geld beschikbaar gesteld voor een extra recruiter om vacatures sneller in te vullen. In het kader van ziekteverzuim is er verzuimbeleid opgesteld en is het inzetbaarheidsprotocol geactualiseerd. Ook volgen alle teammanagers een leiderschapstraject waarin aandacht is voor duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Ook het hebben ven een strategisch personeelsplanning is onderdeel de acties die worden gezet om dit risico te minimaliseren.

5. Wet DBA

De belastingdienst heeft aangekondigd vanaf 2025 strenger te gaan handhaven. Als de Belastingdienst oordeelt dat een zzp'er feitelijk als werknemer functioneert, kan de gemeente met terugwerkende kracht tot 5 jaar terug loonbelasting en sociale premies moeten betalen. Het risico is dat er boetes kunnen volgen bij ernstige of opzettelijke overtredingen. Daarnaast kan de zzp'er aanspraak maken op rechten zoals vakantiedagen, loondoorbetaling bij ziekte en pensioenopbouw indien de arbeidsrelatie achteraf als dienstverband wordt aangemerkt.
beheersmaatregel: op dit moment wordt inzichtelijk gemaakt welke inhuurcontracten de gemeente allemaal heeft (mede i.r.t. rechtmatigheid), wat de risico's in dit kader zijn en wat er nodig is om dit risico op te lossen.

6. Olympische Spelen

Gemeente Heerenveen is kandidaat voor het organiseren van het langebaan schaatsten voor de Olympische winterspelen. Het besluit over mogelijke toekenning is naar verwachting in december 2025. Gezien de onzekerheid zijn er in de begroting 2026 geen middelen gereserveerd. Wel is er een bedrag van € 1,25 miljoen gereserveerd in een bestemmingsreserve bij de jaarrekening 2024. Op dit moment zijn de mogelijke gevolgen (en kansen) nog onzeker.

7. Project heroverweging huisvesting

Na besluitvorming in uw Raad (eind 2025) over het project wordt een uitgebreide risicoanalyse uitgevoerd door het projectteam. De uitkomsten daarvan worden vervolgens opgenomen in de eerstvolgende van toepassing zijnde paragraaf weerstandsvermogen.

8. Strategische risico's Leefomgeving

Binnen het domein Leefomgeving zijn diverse strategische risico's onderkend. Deze risico's hebben betrekking op waterbeheer, bodemgebruik, klimaatverandering, landbouw, infrastructuur en economische ontwikkeling. Hoewel de gemeente vaak niet het bevoegde gezag is, kan zij wel geraakt worden door de gevolgen van deze risico's. De impact op inwoners, bedrijven en gemeentelijke assets kan aanzienlijk zijn.

Water en bodem
De provincie Fryslân kent drie landschapstypen met elk hun eigen wateropgaven: zoute kwel in het kleigebied, bodemdaling in het veenweidegebied en snelle afwatering op zandgronden. Door ontwatering van het veenweidegebied verdwijnen natuurlijke tegenkrachten, wat negatieve effecten versterkt. Beleidswijziging van 'peil volgt functie' naar 'functie volgt peil' is noodzakelijk, maar heeft grote gevolgen voor landbouw, CO_2-uitstoot en ruimtelijke ordening.

Landbouwproblematiek
Het huidige waterbeheer is technisch en financieel niet houdbaar. Een hoger grondwaterpeil vermindert landbouwopbrengsten in veengebieden, maar verbetert duurzaamheid op klei- en zandgronden. Juridische risico's ontstaan door mogelijke conflicten tussen gemeentelijke bestemmingsplannen en provinciaal waterbeleid.

Funderingsproblematiek
Verdroging en bodemdaling leiden tot schade aan funderingen van woningen en infrastructuur, vooral bij houten paalfunderingen en op staal gefundeerde gebouwen. De gemeente kan aansprakelijk worden gesteld en schade ondervinden aan eigen infrastructuur.
Gaswinning
Door afname van gaswinning in Groningen neemt de winning in Friese velden toe. Dit veroorzaakt maaivelddaling, wat de wateropgaven verergert en schade aan eigendommen kan veroorzaken. Juridische procedures en schadeclaims zijn mogelijke gevolgen.

Stikstof
De Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering vereist maatregelen om depositie te verminderen. Het UPS-programma van Fryslân heeft directe gevolgen voor vergunningverlening en uitvoering van gemeentelijke projecten.

Waterkwaliteit en drinkwater
De KRW stelt eisen aan chemisch en ecologisch gezond water. Gemeenten moeten bijdragen aan de uitvoering. De druk op drinkwater neemt toe door bevolkingsgroei en klimaatverandering. ASV-gebieden kunnen ruimtelijke beperkingen opleggen.

Klimaatverandering
Toenemende droogte, hitte en neerslag vragen om klimaatrobuuste inrichting van de openbare ruimte. Ondanks maatregelen blijven restrisico's bestaan. Juridische aansprakelijkheid bij schade door extremen is een reëel risico.

Vestigingsklimaat
Ruimtedruk, netcongestie, arbeidsmarktkrapte en focus op woningbouw belemmeren economische ontwikkeling. Het MKB heeft moeite met innovatie. Verminderd verdienvermogen kan leiden tot lagere werkgelegenheid en welvaart.

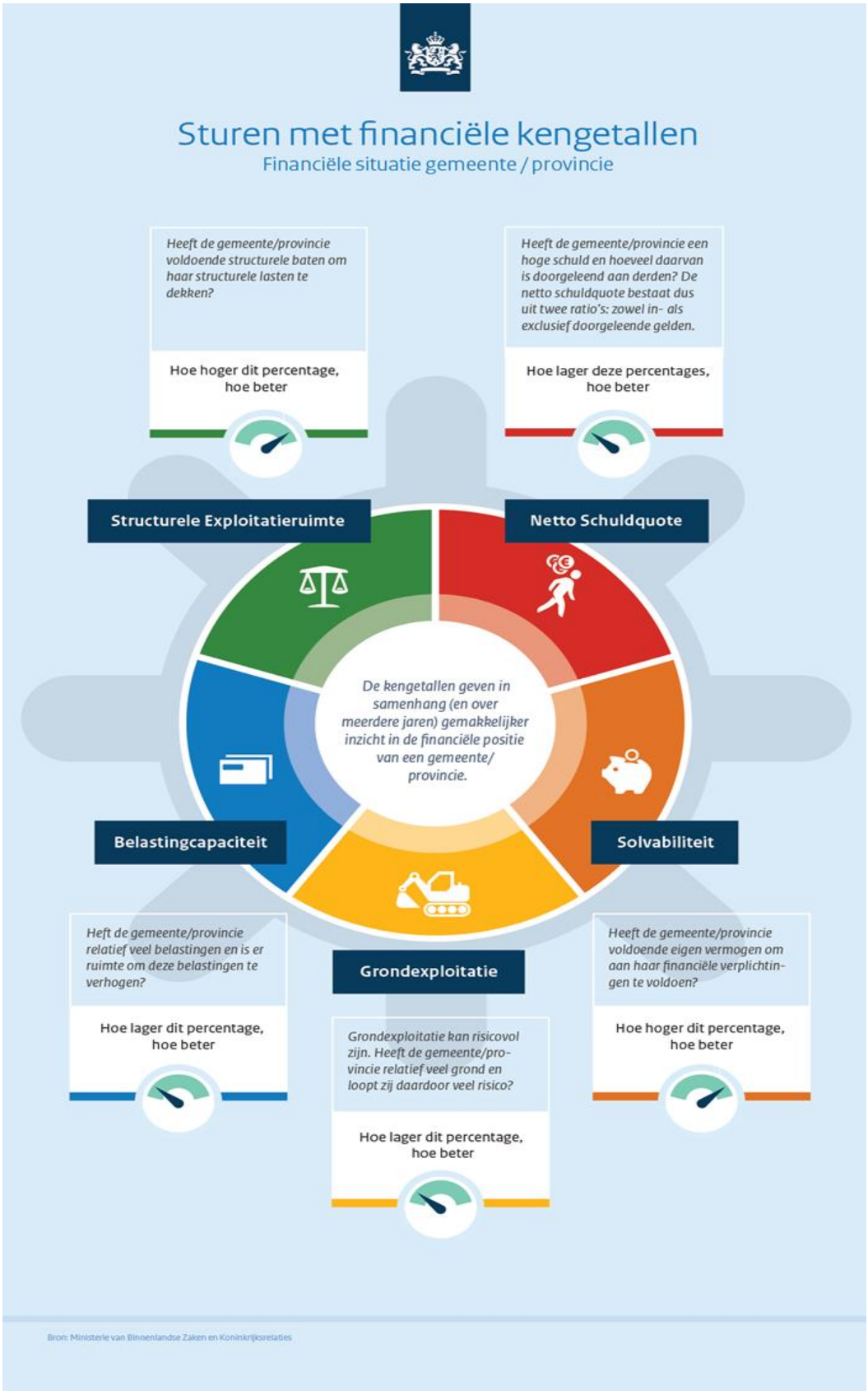
Uitvoering
Veranderende eisen aan materiaal en werkwijze leiden tot hogere kosten. Deze zijn nog niet verwerkt in reguliere begrotingen. Aanpassing van middeleninzet is noodzakelijk om uitvoering te waarborgen.

Financiële en maatschappelijke impact
Veel van de opgaven zijn opgenomen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Frysk Programma Landelijk Gebied (FPLG). De kosten voor uitvoering bedragen € 5,4 miljard, inclusief € 1,4 miljard voor stikstofmaatregelen. Het niet oplossen van deze opgaven kan leiden tot maatschappelijke schade van honderden miljoenen euro’s. Landelijk bedraagt de schade door stikstof jaarlijks ca. € 14 miljard.

Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Netto Kans (%)	Netto Financieel Maximum
Risk0028	37,16	De kosten voor programma Centrum vallen hoger uit en het doel wordt niet behaald	29	19.770.000
Risk0011	9,71	Hoge vraag PW waarvoor geen budget is ondanks zorgplicht.	75	1.200.000
Risk0002	9,23	Garantstelling treedt in werking voor leningen waarbij we garant staan.	10	11.847.000
Risk0023	8,15	Het budget voor de Jeugdzorg is niet toereikend	75	1.400.000
Risk0012	8,03	De kosten van het project 'Heerenveen beter bereikbaar' vallen hoger uit.	47	2.250.000
Risk0014	7,76	Een inbraak waarbij informatie wordt gestolen of gegijzeld	10	10.000.000
Risk0036	3,08	Financiële problemen verbonden partijen	5	11.900.000
Risk0038	2,33	Door derden kunnen juridische claims worden ingediend bij de gemeente	25	1.100.000
Risk0005	2,30	Hoog ziekteverzuim percentage langdurig verzuim gehele organisatie	70	317.000
Risk0047	1,85	Tegenpartij van uitstaande leningen kan niet aan verplichtingen voldoen	25	926.000

Financiële kengetallen

Voor een goede meting voor de gezondheid van de gemeentefinanciën is het presenteren van een aantal (voorgeschreven) financiële kengetallen van belang. Zie onderstaande infographic.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten van de financiële kengetallen.

Kengetallen		Realisatie 2024	Begr. 2025 na wijz.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1	Netto schuldquote	35,5%	59,8%	73,5%	86,0%	101,0%	120,2%
2	Netto schuldquote gecorr. voor alle leningen	35,2%	59,4%	73,1%	85,6%	100,6%	119,7%
3	Solvabiliteitsratio	30,4%	23,1%	20,0%	19,1%	16,7%	14,3%
4	Grondexploitatie	6,4%	5,3%	2,4%	-0,4%	0,6%	-1,7%
5	Structurele exploitatieruimte	3,3%	0,1%	0,0%	0,4%	-1,1%	-0,9%
6	Belastingcapaciteit	88,0%	87,2%	93,7%	93,7%	93,7%	93,7%

Conclusie

Alle kengetallen laten een negatieve trend zien. Waar we in de begroting 2025 nog voldoen aan het gros van de geadviseerde normen constateren wij dat vanaf 2028 de situatie op bepaalde onderdelen zorgelijk is. Het al eerder genoemde investeringsprogramma zorgt voor een forse financieringsbehoefte wat zichtbaar wordt in de ontwikkeling van de solvabiliteit en de netto schuldquote. In 2029 bedraagt de solvabiliteit 14,3% en is daarmee lager dan de geadviseerde ondergrens van 20%. Een toename van vreemd vermogen en de afname van de algemene reserve zijn hier de oorzaak van. De netto schuldquote nadert de kritisch grens van 130% waarop gemeenten wordt geadviseerd direct actie te ondernemen.

Netto schuldquote

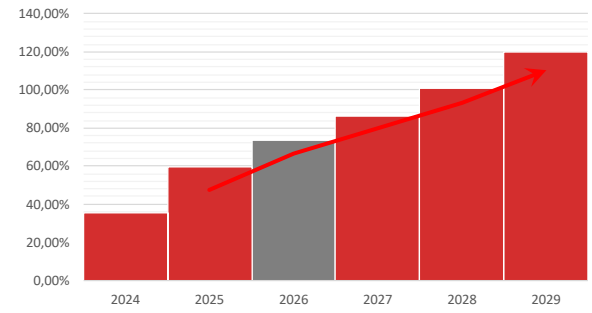
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Indien de netto schuldquote boven de 100% ligt spreekt men van een hoge gemeenteschuld. Hoger dan 130% betekent dat gemeenten wordt geadviseerd direct maatregelen te treffen om de schulden te verminderen. We zien een stijl stijgende lijn in de netto schuldquote waarbij de verwachting voor 2029 wel zorgwekkend is.
Criterium voor mate van gezondheid: "De netto schuldquote is lager of gelijk aan 100%".

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Het aandeel verstrekte leningen is stabiel en zeer gering. De uitkomsten hiervan zijn in lijn met de netto schuldquote zonder dat deze gecorrigeerd is voor verstrekte leningen. Daarmee is de conclusie gelijk dat de stijgende lijn die we zien in de jaren 2026naar 2029 zorgwekkend is. Zeker de verwachting voor 2028 met een schuldquote boven de 100% is niet gezond. Dit is één van de inzetten van het project Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief.
Criterium voor mate van gezondheid: "De netto schuldquote gecorrigeerd is lager of gelijk aan 100%".

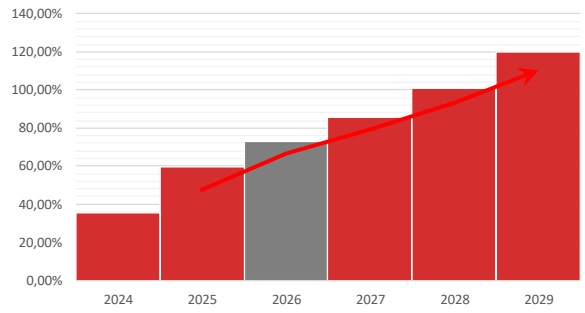
Netto Schuldquote

Hoe lager dit percentage, hoe beter

Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

Hoe lager dit percentage, hoe beter

Solvabiliteitsratio

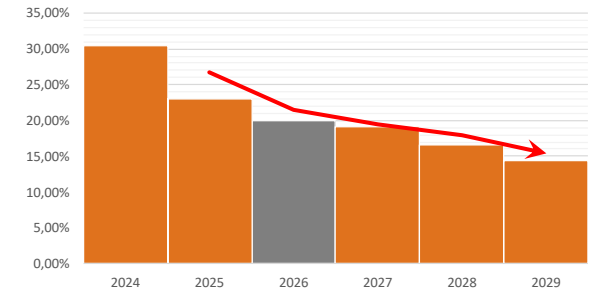
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Bij een ratio kleiner dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. We zien dat de solvabiliteitsratio voor 2025 en 2026 nog wel boven of op de 20% wordt ingeschat, maar op basis van de huidige cijfers zakt deze naar een zorgelijke 14,3%.
Criterium voor mate van gezondheid: "De solvabiliteitsratio is groter of gelijk aan 20%".

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Dat de grondexploitatie voor 2026 nog positief is en de jaren daarna negatief wordt, komt mede doordat de huidige grondexploitaties allemaal in de eindfase bevinden en nog nieuwe exploitaties opgestart moeten worden.
Criterium voor mate van gezondheid: "De grondexploitatie is minimaal 0%".

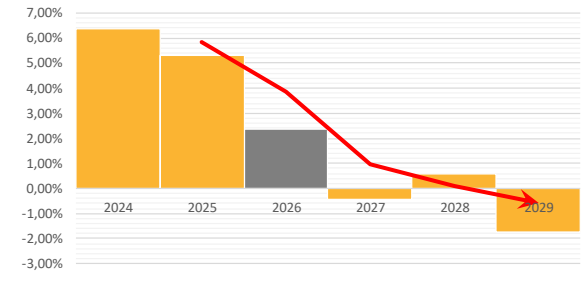
Solvabiliteit

Hoe hoger dit percentage, hoe beter

Grondexploitatie

Hoe lager dit percentage, hoe beter

Structurele exploitatieruimte

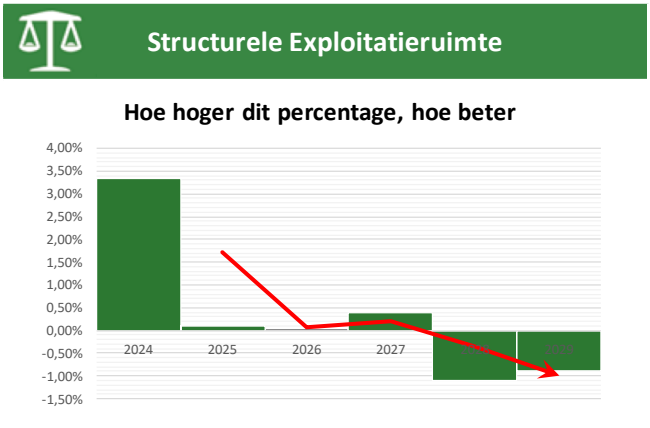
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Mede door de negatieve verwachte resultaten voor de jaren 2028 en verder is deze ratio negatief.

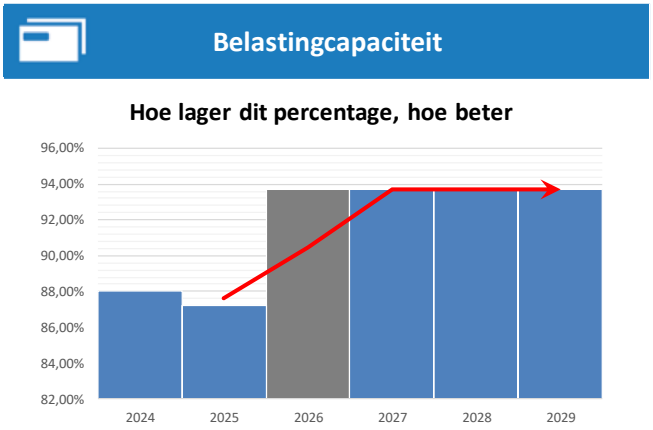
Criterium voor mate van gezondheid: "De structurele exploitatieruimte is groter of gelijk aan 0%".

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De uitkomsten laten zien dat wij naar verwachting onder het landelijk gemiddelde blijven.

Criterium voor mate van gezondheid: "De woonlasten ten opzichte van het landelijke gemiddelde zijn lager dan 100%".

Onderhoud kapitaalgoederen
Algemeen

De gemeente beheert in de openbare ruimte diverse kapitaalgoederen (die we ook wel assets noemen). Kapitaalgoederen zijn zaken die van waarde zijn en/of waarde creëren voor de samenleving/gemeente. Het gaat daarbij onder andere om wegen (verhardingen), civieltechnische kunstwerken (bruggen, tunnels), oevers en kaden, groen (waaronder bomen), gebouwen, riolering en water. Ook openbare verlichting, speelvoorzieningen, bebording en straatmeubilair zijn assets. Het beleidsmatig en financieel kader waarmee we onze belangrijkste kapitaalgoederen duurzaam in stand houden, is geborgd in de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 en het Watertakenplan 2025-2029.

Eind 2022 is de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 door de raad vastgesteld. Onderdeel hiervan zijn de beheerplannen voor verhardingen, civieltechnische kunstwerken, oevers/kaden, groen en vastgoed (gebouwen en kunst). In deze beheerplannen zijn de onderhoudsopgaven, de benodigde budgetten, de onderbouwing van de onderhoudsvoorzieningen en de vervangingsinvesteringen opgenomen.

Met de vaststelling van de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023 - 2027 zijn de volgende beleidskaders vastgesteld:

- We zetten het huidige beleid voort zoals dit is vastgesteld in 2016 en 2021 (dus: 'bewust beheer' voor de openbare ruimte en conditiescore 3 voor het vastgoed).
- Het onderhoudsniveau voor fietspaden stellen we bij naar een hoog niveau in plaats van het eerder gehanteerde basisniveau.
- We stellen per 2023 een onderhoudsvoorziening in voor het kapitaalgoed verhardingen.
- We hanteren de (financiële) voorschriften zoals die zijn opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording (de BBV).
- De de financiële verordening van de gemeente Heerenveen en de wijze van het activeren van investeringen wordt gehanteerd.

We maken de actuele staat van het onderhoud periodiek inzichtelijk door inspecties en schouw. De resultaten vertalen we, rekening houdend met de vastgestelde beheerplannen, naar de uitvoering. De financiële effecten van die beheerplannen worden in tijd en geld vertaald in de (meerjaren)begroting. In aansluiting op de planning en control cyclus verantwoorden we de resultaten in de jaarrekening en stellen we ze zo nodig bij.

Op deze manier werken wij aan het vastgestelde kwaliteits- en veiligheidsniveau met extra aandacht voor het onderhoudsniveau voor de fietspaden. Met deze beleidskaders voorkomen we achterstallig onderhoud en kapitaalvernietiging.

Voor het kapitaalgoed riolering en water is het beleid vastgelegd in het Watertakenplan 2025-2029. Hierin zijn vijf doelen opgenomen:
1. We willen voldoen aan wet- en regelgeving (zorgplichten).
2. We willen het areaal goed beheren.
3. We willen de gemeente Heerenveen klimaatadaptief maken.
4. We willen integraal kijken naar de waterketen en het watersysteem.
5. We willen samenwerken aan een toekomstbestendig en duurzaam Heerenveen.

Met name de eerste drie doelen hebben een directe relatie met het (onderhoud) van het kapitaalgoed riolering. De doelen zijn vervolgens vanuit visie en strategie vertaald in concrete acties waaronder onderhoud, renovatie en vervanging van riolering en gemalen (inclusief het beheerplan voor de vervangingen) en diverse klimaatmaatregelen.

Beheerplannen per kapitaalgoed:

Beheerplannen per kapitaalgoed	Naam beheerplan	Vastgesteld in raad	Looptijd	Achterstallig onderhoud?
Verhardingen	Brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Civieltechnische kunstwerken	Brede nota kap.goederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Oevers en kaden	Brede nota kap.goederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Gemeentelijke gebouwen	Brede nota kap.goederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Kunstobjecten	Brede nota kap.goederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee
Riolering	Watertakenplan 2025 - 2029	19-12-2024	2025 t/m 2029	Nee
Sportvelden en sportaccommodaties	Accommodatieplan Sport	9-11-2021	2022 t/m 2036	Nee
Openbaar groen	Brede nota kap.goederen 2023 - 2027	19-12-2022	2023 t/m 2027	Nee

De totale onderhoudskosten per kapitaalgoed bedraagt als volgt :

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht onderhoudskosten per kapitaalgoed	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Verhardingen (wegen, fiets- en voetpaden etc.)	5.154	4.988	5.354	5.454
Civieltechnische kunstwerken (bruggen, viaducten en steigers)	2.301	1.044	1.367	1.377
Oevers en kaden (beschoeiing, damwand, oevers & kaden)	1.219	1.227	1.246	1.119
Gemeentelijke gebouwen en overig vastgoed	6.782	7.980	9.548	10.475
Kunstobjecten (beeldende kunst)	35	35	35	36
Riolering (beheer en instandhouding riolering)	6.840	5.133	6.231	6.222
Sportvelden en sportaccommadaties	1.956	1.707	2.666	2.233
Openbaar groen	3.574	3.504	3.702	3.861
Totaal onderhoudskosten kapitaalgoederen	**27.861**	**25.618**	**30.149**	**30.777**

Infrastructuur

Wegen (verhardingen)

De gemeente beheert in totaal ruim vier miljoen vierkante meter aan verhardingen. Het gaat om verharding met verschillende functies zoals wegen, fietspaden, voetpaden en parkeerterreinen. Verharding moet veilig en functioneel te gebruiken zijn en er mag geen sprake zijn van kapitaalvernietiging.

Hierin is voorzien met de in december 2022 vastgesteld Brede Nota Kapitaalgoederen 2023 t/m 2027. Daarbij is met ingang van 2023 ook besloten om een onderhoudsvoorziening verhardingen in te stellen. Onderdeel van deze nota is het

Beheerplan Verhardingen 2023 t/m 2027, waarin we het onderhoud en de vervangingsinvesteringen hebben vastgelegd.

De gemeente voert elke twee jaar een inspectie uit naar de kwaliteit van de verhardingen. Op basis hiervan anticiperen we op de staat van het onderhoud in relatie tot het beschikbare budget. Alles wordt vastgelegd in het gemeentelijke beheerssysteem Obsurv. Aan de hand van rekenregels stellen we een kwalitatieve planning op, die we omzetten naar een beheerplan en naar uitvoeringsplannen. Op een aantal plekken, zo constateerden we in 2022, werd het basisniveau (ondergrens rapportcijfer 5,5) niet gehaald. Met name de asfaltverharding op bedrijventerreinen en in woongebieden vraagt om extra inzet. Deze extra inzet is geborgd in de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023 t/m 2027 en het daarin opgenomen beheerplan verhardingen.

De Brede Nota Kapitaalgoederen kent een planhorizon van tien jaar (tot en met 2032) waarop de omvang van de onderhoudsvoorziening is bepaald. Beheerplannen kennen een looptijd van vijf jaar, waarbij de huidige lopen van 2023 tot en met 2027. Voor de periode 2028 en verder moeten we de Brede Nota Kapitaalgoederen en een nieuw beheerplan actualiseren en opnieuw vaststellen. Deze geldt (in principe) voor de periode 2028 tot en met 2037 (het beheerplan van 2028 tot en met 2032).

Gelet op onder meer beperkingen in de beschikbaarheid van voldoende voorbereidings- en uitvoeringscapaciteit, noodzakelijke afstemming en participatie, vergunningen en ontheffingen gaan we uit van een iets langere doorlooptijd. De middeleninzet voor wat betreft de onderhoudsvoorziening is hierop bijgesteld. In analogie geldt dit ook voor de hierna beschreven kapitaalgoederen/assets civieltechnische kunstwerken en oevers en kaden.

De volgende werkzaamheden zijn in de planning voor 2026 opgenomen:

- Herinrichting Kattebos Noord, deel Oude veenscheiding tot Valeriaan (Heerenveen);
- Herinrichting President Kennedylaan/ Rembrandtlaan (Heerenveen);
- Herinrichting Jelle van Damweg Fase 2 (Jubbega);
- Voorbereiding herinrichting Lange Miente (Akkrum);
- Voorbereiding renovatie Brouwerslaan/Wilhelminalaan (Heerenveen);
- Voorbereiding herinrichting van Goghlaan (Heerenveen).

Op basis van het beheerplan voeren we naast de genoemde renovatie- en herinrichtingsprojecten ook groot onderhoud aan verhardingen uit, zoals: het aanbrengen van asfalt-deklagen, het aanbrengen van asfalt-slijtlagen en het herstraten van wegen, fiets- voetpaden. Daarnaast voeren we kleinere reparaties (klein onderhoud) uit aan wegen, fiets- voetpaden.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht onderhoudskosten verhardingen	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Klein onderhoud	863	864	862	862
Groot onderhoud (voorziening)	2.297	1.755	1.755	1.755
Kapitaallasten	1.994	2.370	2.737	2.837
Totaal onderhoudskosten verhardingen	**5.154**	**4.988**	**5.354**	**5.454**

Civieltechnische kunstwerken

De gemeente beheert bruggen (vast en beweegbaar), tunnels en viaducten, steigers en duikers. In totaal gaat het om 563 civieltechnische kunstwerken. Het beheer vindt plaats op basis van de landelijke erkende CROW systematiek, richtlijnen voor kunstwerkenbeheer en de geldende NEN-normering (2767-4). Het doel is gericht op duurzame instandhouding en het borgen van de veiligheid en functionaliteit van de kunstwerken. Elke vijf jaar voeren we een volledige inspectie en conditiemeting uit. We leggen alles vast in het beheersysteem. Aan de hand van rekenregels maken we een kwalitatieve (meerjaren)planning en meerjarenbegroting op, die we verwerken in het beheerplan civiele kunstwerken en de benodigde uitvoeringsplannen. We geven daarbij ook een onderbouwing van de benodigde investeringen en de beoogde inzet vanuit de onderhoudsvoorziening.

Naast enkele onderzoeksopgaven zijn onder meer de volgende werkzaamheden in de planning voor 2026 opgenomen:

- Voorbereiding/uitvoering aan diverse kunstwerken:
  - conserven en reinigen;
  - herstel en vervangen slijtlagen (bruggen);
  - vervangen onderdelen (bruggen);
  - herstel voegwerk en voegovergangen.
- Voorbereiding vervangen diverse civiele kunstwerken park de Heide (Heerenveen).
- Voorbereiding vervanging Weidlânsbrêge (Akkrum).

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht onderhoudskosten civieltechnische kunstwerken	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Klein onderhoud	72	72	72	72
Groot onderhoud (voorziening)	1.904	630	630	630
Kapitaallasten	325	342	666	676
Totaal onderhoudskosten civieltechnische kunstwerken	**2.301**	**1.044**	**1.367**	**1.377**

Oevers en kaden

De gemeente beheert oevers en kaden, beschoeiingen, damwanden en natuurlijke oevers. In totaal meer dan 55 kilometer. Elke vijf jaar - en als het nodig is ook tussentijds - inspecteren we het gehele areaal. De gegevens verwerken we in het beheersysteem. We beheren en onderhouden ze om ze duurzaam in stand te houden, kapitaalvernietiging te voorkomen en veiligheid en functionaliteit te borgen.

Op basis van de conditiemetingen (conform de NEN 2767-4) maken we een onderhoudsplanning die we in het beheerplan en in uitvoeringsplannen verwerken. Dit gebeurt aan de hand van vastgelegde cyclische normeringen. In het beheerplan nemen we op welke investeringen hiervoor nodig zijn. Ook nemen we een onderbouwing van de onderhoudsvoorziening op. De benodigde investeringen en onderhoudsopgaven vertalen we naar de begroting.

Het areaal is in 2024 aangepast als gevolg van 'de overdracht van oevers langs vaarwegen. Hiertoe vond de afgelopen jaren veel afstemming plaats tussen de Friese gemeenten, de provincie en het wetterskip. Voor Heerenveen leidde dit tot een uitbreiding in areaal en daarmee de (toekomstige) beheer- en onderhoudsopgaven. De financiële meerjarige consequenties hiervan zijn via het proces van de Perspectiefnota 2024 verwerkt in de meerjarenbegroting.

De volgende werkzaamheden zijn in de planning 2026 opgenomen:

- Vervanging damwanden op diverse locaties.

Naast de bovenstaande opgaven voeren we, op basis van het beheerplan oevers en kaden, divers onderhoud uit aan damwanden en beschoeiingen. Waar mogelijk leggen we natuurvriendelijke oevers aan in plaats de aanwezige 'harde' oeverbescherming te herstellen of te vervangen.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht onderhoudskosten oevers en kaden	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Klein onderhoud	722	561	560	417
Groot onderhoud (voorziening)	-	105	105	105
Kapitaallasten	497	561	581	596
Totaal onderhoudskosten oevers en kaden	**1.219**	**1.227**	**1.246**	**1.119**

Openbare verlichting

In de begroting zijn voor het versneld verledden van de openbare verlichting financiële middelen beschikbaar. Eind 2029 is alle verlichting verled en daarmee verduurzaamd. In 2026 voeren we hiertoe onder meer de onderstaande werkzaamheden uit:

- Buitengebied Jubbega, 72 lichtmasten;
- Aenwirderweg, Hegedyk, Deelenweg, Hooivaartsweg, Tijnjeweg en Verseweg (Gersloot), 39 lichtmasten;
- Bornego, P.G. Otterweg, Aenwirderweg en Jonkersweg (Luinjeberd), 17 lichtmasten;
- Wjitteringswei Sudkant West, 52 lichtmasten;
- Deelspaad, Dorpstraat, Hellingpad, Konvintspaad, Rijksstraatweg, Spitsendyk, Stobbega'ster Pad, Tolvepaed, Kapellewei, Leeuwardenstraatweg en Lier (Haskerdijken Nieuwbrug), 60 lichtmasten;
- Kern Heerenveen, 250 lichtmasten in combinatie met voorbereiding/uitvoering herinrichting Centrum Heerenveen;
- Pr. Kennedylaan, 22 lichtmasten;
- Kattebos, 23 lichtmasten;
- Oranjewoud: Anna Charlottelaan, Casimiralaan, Heidelaan, Henriëtte Amalialaan, Sophia Hedwiglaan, 90 lichtmasten.

Riolering

Gemeentelijke watertaken

Voor een gezonde, veilige leefomgeving en het duurzaam, toekomst- en klimaatbestendig maken van Heerenveen, zijn goede rioleringen, robuuste watersystemen en passende inrichting van de openbare ruimte nodig. Zo zorgen we voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu (de waterkwaliteit) en een voldoende klimaatrobuuste inrichting van de (openbare) ruimte waarmee we overlast door water en droogte voorkomen of beperken. De taken en opgaven zijn vastgelegd in het eind 2024 vastgestelde Watertakenplan 2025 - 2029 (inclusief bijlagen).

We beheren circa 19.000 kolken, 450 kilometer vrijvervalriolering, 950 rioolgemalen en grote ondergrondse bergingskelders voor rioolwater. Samen vertegenwoordigen deze assets inmiddels een vervangingswaarde van ca. € 400 miljoen.

Het beheer en onderhoud van de riolering is gericht op het functioneel en veilig houden en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Voor een goed beeld voeren we jaarlijks inspecties uit voor een deel van het areaal. Die inspecties verwerken we in het rioolbeheersysteem. Op basis hiervan worden herstel- en onderhoudsmaatregelen en vervangingsopgaven bepaald, ingepland en uitgevoerd. We combineren de werkzaamheden zo veel mogelijk met andere opgaven.

Onderdeel van het Watertakenplan 2025 - 2029 is een kostendekkingsplan met een onderbouwing van de kosten voor het beheer en onderhoud. Dit kostendekkingsplan geeft een doorkijk op de langere termijn, met een langere termijn ontwikkeling van het rioolheffingstarief. Hiermee borgen we het beheer, onderhoud en de vervanging op een duurzame manier. Het kostendekkingsplan houdt ook rekening met maatregelen in het kader van klimaatadaptatie, gericht op het voorkomen of beperken van wateroverlast en droogte.

We blijven ook de komende jaren inzetten op risicogestuurd beheer, het vergroenen van Heerenveen, het creëren van meer ruimte voor water, het repareren en vervangen van slechte riolering en een goede samenwerking met bewoners en bedrijven.

De volgende grootschalige rioleringsmaatregelen staan onder andere voor 2026 gepland:

- Kattebos te Heerenveen. Uitvoering herinrichting (verbetering en renovatie van de riolering in combinatie met herinrichting van de weg en vergroening van het straatprofiel).
- Hiddingastraat en omgeving te Heerenveen. Aanleg hemelwater riolering en vervangen/repareren van bestaande riolering.
- Jelle van Damweg te Jubbega (tweede fase). Rioolvervanging en afkoppelen verharding.
- President Kennedylaan te Heerenveen. Uitvoeren herinrichting (rioolvervanging en aanleg hemelwaterriool in combinatie met herinrichting van het straatprofiel inclusief vergroening).
- Kernwinkelgebied Heerenveen. Aanleg van hemelwaterriool, vervangen van bestaande riolering en renovatie/reparatie van riolen.
- Voorbereiding van renovatie (relinen) van de riolering op diverse plekken in de gemeente Heerenveen.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht onderhoudskosten riolering	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Klein en groot onderhoud	2.566	2.549	2.549	2.549
Vervangingsinvesteringen (voorziening)	3.061	1.319	2.372	2.352
Kapitaallasten	1.213	1.264	1.310	1.320
Totaal onderhoudskosten watertakenplan	**6.840**	**5.133**	**6.231**	**6.222**

Water

Waterbeheer bestaat uit het beheer van:

- vaarwegen;
- water in bebouwd gebied;
- water in landelijk gebied.

Vaarwegen

De provincie Fryslân heeft de Friese vaarwegen toebedeeld aan zichzelf en aan het Wetterskip Fryslân. De gemeente Heerenveen heeft geen vaarwegen in beheer en onderhoud.

Water in bebouwd gebied

In 2016 hebben de Friese gemeenten en Wetterskip Fryslân een overeenkomst ondertekend voor de overdracht van het oppervlaktewater in bebouwd gebied. Het gaat hierbij om de watergangen en brede waterpartijen.

Wetterskip Fryslân is verantwoordelijk voor het beheer en het onderhoud. De gemeente voert echter het feitelijk onderhoud uit, in ruil voor een vergoeding van het wetterskip. Het onderhoud betreft het tijdig uitmaaien (hekkelen) en periodiek baggeren van de wateren. De uitvoering van het beheer en onderhoud (welke maatregelen en wanneer) stemmen we af met het Wetterskip Fryslân en nemen we op in het gemeentelijk beheersysteem. In totaal onderhouden wij voor het Wetterskip Fryslân circa 95 kilometer watergang en 60 hectare water (brede waterpartijen) in het bebouwd gebied.

Met Wetterskip Fryslân is afgesproken dat we alle achterstallige bagger, voor wat betreft de over te dragen watergangen, op basis van een 50/50 kostenverdeling wegwerken. Dit is in 2023 - 2025 uitgevoerd. Zoals afgesproken in de overeenkomst zijn de watergangen daarmee overgedragen aan het Wetterskip. Voor de brede waterpartijen ontvangen we als gemeente nog een jaarlijkse bijdrage in de onderhoudskosten en kiezen we zelf het moment van baggeren.

Baggerplan 2023 - 2030

De baggeropgaven zijn vastgelegd in het baggerplan 2023 - 2030. Dit hebben we samen met het Wetterskip Fryslân opgesteld. In deze begroting zijn de kosten voor het baggeren vertaald en opgenomen.

Water landelijk gebied

In het landelijk gebied voeren wij zelf deels het onderhoud uit van de watergangen. Dit gebeurt veelal op basis van de schouwplicht die ons door het Wetterskip Fryslân is opgelegd. Daarnaast voeren agrariërs onderhoud voor ons uit. Hiervoor krijgen zij van

ons een vergoeding. In totaal onderhouden wij in het landelijk gebied ruim 250 kilometer aan watergangen.

Groen

Het beheer en onderhoud van het groen voeren we uit op basis van het huidige beleid 'bewust beheer', zoals dit eind 2022 bij de vaststelling van de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023 t/m 2027 is bepaald. Dit beleidskader is ook uitgangspunt voor deze begroting.

We maken onderscheid in bomen, bos, bosplantsoen, gras, hagen, heesters, houtwallen, plantenbakken en vaste plantvakken, op basis van de gebiedsindeling bedrijventerrein, buitengebied, centra, groengebied, hoofdwegen en woongebied. In 2022 is besloten het kwaliteitsniveau van eerdere jaren voort te zetten. Over het algemeen geldt een onderhoudsniveau 'basis', maar in sommige gebieden is bewust gekozen voor een aldaar acceptabel geacht 'laag' of juist 'hoog' onderhoudsniveau. Vandaar de naamgeving 'bewust beheer'. We betalen het onderhoud aan het groen vanuit de onderhoudsbudgetten.

Er zijn ook middelen in de begroting opgenomen voor de duurzame vervanging en het herstel van boomstructuren. De investeringsmiddelen hiervoor zijn opgenomen in de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023 t/m 2027 en kunnen we inzetten om goede, duurzame groeiplaatsen voor de bomen te creëren (groeiplaatsverbetering). Nieuw te planten bomen (als vervanging van huidige slechte exemplaren) kunnen uitgroeien tot volwassen en volwaardige grote bomen en herstel leidt tot volwaardige boomstructuren. We hebben besloten om het tempo van de daadwerkelijke inzet van de middelen - ten opzichte van de planning in de Brede Nota Kapitaalgoederen - iets te vertragen, rekening houdend met de financiële positie van de gemeente. Dit is ook verwerkt in deze themarekening. De vervanging van bomen is verder uitgewerkt in het Vervangingsplan boomstructuren Heerenveen, voor de periode 2024-2032. De vertraging is hier onderdeel van.

De kwaliteit van de openbare ruimte beoordelen wij op basis van rapportcijfers. Dit doen we door eens per jaar een schouw uit te voeren op minmaal zes locaties per wijk, verdeeld over de betreffende structuurgebieden. Al ons areaal is vastgelegd in ons (groen)beheersysteem. We beheren ongeveer zes miljoen vierkante meter groen en ruim 41.000 bomen. Het beheer van onze bomen volgt uit een veiligheidsinspectie. We inspecteren alle bomen gebiedsgericht met een omlooptijd van vier jaar, waaruit de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten voortvloeien. Voor het groenbeheer werken we met maatregelenpakketten (arbeid, materiaal) en maken we een begroting van de benodigde kosten van onderhoud. Dit doen we aan de hand van het ambitieniveau 'bewust beheer'. Zowel de technische staat van de groenonderdelen als de verzorging ervan passen bij het huidige ambitieniveau en daarmee het vastgestelde beleidskader bewust beheer.

Zoals wettelijk verplicht zorgen wij voor het beheer en onderhoud in onze gemeente. Hieronder valt ook onze zorgplicht voor bomen en de naleving van de hiertoe opgenomen bepalingen in de Omgevingswet. In 2026 moeten alle lidstaten een Nationaal herstelplan hebben opgesteld in het kader van de Wet Natuurherstel. Een van de verplichtingen uit deze wet is herstel van de ecosystemen in de bebouwde omgeving.

Wij willen vooral optreden als goede rentmeester, waarbij we kapitaalvernietiging tegengaan. Bij het beheer en onderhoud houden we waar mogelijk rekening met biodiversiteit, klimaatontwikkeling, plaagdierbestrijding en invasieve soorten.

De volgende werkzaamheden zijn in de planning voor 2026 opgenomen:

- Het groenstructuurprogramma leggen we ter informatie voor aan de raad. Het opstellen van een groenstructuurprogramma volgt mede uit de Omgevingsvisie.
- Vervanging/herstel van circa zes boomstructuren (in het kader van het vervangingsplan boomstructuren).
- Het herstel van lanen in Oranjewoud (volgens het uitvoeringsplan lanen Oranjewoud). Onder projectleiding van de provincie Fryslân voeren we het herstel gezamenlijk met alle eigenaren uit. Herstel van de gemeentelijke lanen is in het vervangingsplan boomstructuren opgenomen.
- Het vastgestelde Plan van aanpak Bestrijding invasieve exoten gemeente Heerenveen 2023-2027 evalueren en actualiseren we in 2026. De financiële effecten nemen we mee bij de actualisatie van de Brede Nota Kapitaalgoederen.
- In het kader van klimaatadaptatie en biodiversiteit voeren we projecten uit om de openbare ruimte te vergroenen (groen en bomen) en de kwaliteit te behouden. Dit betreft kleine renovaties maar ook grotere herinrichtingen.
- We stellen in 2026 een meerjarenplan renovatie/investeringen groen op. De financiële effecten nemen we mee bij de actualisatie van de Brede Nota Kapitaalgoederen.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht onderhoudskosten openbaar groen	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Klein en groot onderhoud	3.143	3.145	3.139	3.140
Kapitaallasten	430	359	563	721
Totaal onderhoudskosten openbaar groen	**3.574**	**3.504**	**3.702**	**3.861**

Spelen en speelvoorzieningen (een aantal van de geplande werkzaamheden voor 2026)

- Vervanging van de speeltoestellen op de Jan van der Heydenweg, Willem Lodewijklaan, Zevenwoudenlaan en Eerste Compagnonsweg.
- We vervangen en/of repareren diverse speeltoestellen aan de hand van de keuringsrapporten die aan het einde van elk jaar worden opgesteld.

Gebouwen

De gemeente Heerenveen heeft diverse gebouwen in eigendom en beheer. Om het onderhoud hiervan planmatig en efficiënt te kunnen uitvoeren, is het belangrijk om te weten welk bouwkundig en installatietechnisch onderhoud precies nodig is. Daarom hebben we in 2021 de staat van het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en de daar aanwezige installaties in kaart gebracht. De inspecties zijn deels uitgevoerd op basis van de landelijk gehanteerde NEN 2767 norm en voor een deel geïnspecteerd door de eigen organisatie. De uitkomst was dat alle gebouwen in een redelijke staat van onderhoud verkeren (conditiescore 3).

De inspecties en de gebouwspecifieke data (waaronder bouwjaar en adres) zijn opgenomen in het gebouwenbeheersysteem. Met behulp van dit systeem is een

meerjarige planning opgesteld op basis waarvan we al onze gebouwen en hun installaties in stand houden. Waar onderhoud of vervanging nodig is, vertaalden we die opgave in de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023 t/m 2027 en het beheerplan gebouwen. Via het beheersysteem zijn aan deze opgaven/maatregelen eenheidsprijzen gekoppeld, waarna we ze hebben vertaald in een financiële opgaaf voor onderhoud- en vervanging voor de komende jaren. De uitkomsten voor 2026 zijn geactualiseerd en meegenomen in deze begroting.
De volgende werkzaamheden staan onder meer in de planning voor 2026:

- Voorbereiding en uitvoering buiten- en binnen schilderwerk gemeentelijke panden.
- Voorbereiden en uitvoeren vervangen buitenkozijnen en CV-installaties gymzaal Van Kleffenschool.
- Voorbereiden en vervangen deel zonnepanelen Gemeentewerf.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Klein onderhoud	984	984	930	1.068
Groot onderhoud (voorziening)	1.174	894	1.483	1.483
Kapitaallasten	4.624	6.102	7.134	7.924
Totaal onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen	**6.782**	**7.980**	**9.548**	**10.475**

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht onderhoudskosten kunstobjecten	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Klein en groot onderhoud	32	32	32	32
Kapitaallasten	3	3	4	4
Totaal onderhoudskosten kunstobjecten	**35**	**35**	**35**	**36**

Huisvesting onderwijs

De gemeente is ervoor verantwoordelijk dat het basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs voldoende en passende schoolgebouwen heeft. We zorgen er dus niet zomaar voor dat de huisvesting op orde is: het is onze wettelijke taak. Voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) geldt deze verantwoordelijkheid niet.

Scholenplan *ToekomstWIJS* (Duurzaam Integraal Huisvestingsplan Onderwijs – PO)

In maart 2021 zijn we samen met de schoolbesturen van het primair onderwijs gestart met het herijken van het integrale huisvestingsplan uit 2016. Vanwege inhoudelijke opgaven en onze ambities op het gebied van duurzaamheid, financiën en onderlinge samenwerking kozen we voor een beleidsrijk plan: scholenplan *ToekomstWIJS* (voorheen Duurzaam Integraal Huisvestingsplan). Dit plan is op 12 mei 2022 door de raad vastgesteld en geeft inzicht in de huisvestingsplannen voor de basisscholen van 2023 tot 2038.

Kindcentrum De Buitenkans
Het huidige schoolgebouw is ruim veertig jaar oud en eigendom van de gemeente. In scholenplan *ToekomstWIJS* is gekozen voor renovatie en uitbreiding waar nodig. De voorbereidingen zijn in 2023 gestart, met extra aandacht voor de zorgen van omwonenden over de verkeerssituatie rondom de school. De start van de bouwwerkzaamheden staat na de zomer van 2025 gepland en duurt tot na de zomer van 2026.

Kindcentrum De Greiden (inclusief gymzalen)
Voor de vier basisscholen in de wijk De Greiden is een haalbaarheidsonderzoek voor toekomstige huisvesting uitgevoerd. Er zijn meerdere scenario's in beeld gebracht. In scholenplan *ToekomstWIJS* is voor kindcentrum Ekke de Haan en het kindcentrum Het Kompas gekozen voor vernieuwbouw. Voor de scholen Het Vogelnest en De Roerganger is gekozen voor nieuwbouw in één gebouw: kindcentrum De Greiden. De vernieuwbouw van Ekke de Haan en Het Kompas zijn begin 2025 afgerond. De bouwwerkzaamheden voor kindcentrum De Greiden (Het Vogelnest en De Roerganger) starten in de zomer van 2025. De oplevering staat gepland voor de zomer van 2026.

Kindcentrum Albertine Agnesschool (inclusief gymzalen)
In scholenplan *ToekomstWIJS* is voor deze school gekozen voor volledige nieuwbouw op dezelfde locatie. In 2023 zijn de voorbereidingen gestart. De daadwerkelijk bouw vindt plaats vanaf de zomer van 2025 tot en met de zomer van 2026.

Kindcentrum Bernesintrum Aldeboarn (inclusief gymzalen)
Vanaf de zomer van 2023 is onderzocht waar we de scholen De Finne en De Boarne - inclusief gymzaal - het beste kunnen huisvesten. In 2024 kozen we definitief voor de locatie van De Finne. De bouw begint hier naar verwachting eind 2026 of begin 2027.

Kindcentrum Tjongerschool (inclusief gymzalen)
In 2025 zijn de voorbereidingen gestart voor vernieuwbouw of nieuwbouw van de Tjongerschool. De daadwerkelijk bouw verwachten we tussen eind 2026 en 2027.

Nieuwe projecten in voorbereiding
In 2026 statten we ook de voorbereidingen voor de basisscholen in Nieuwehorne, de St. Jozefschool en de Hoeksteen in Heerenveen.

Scholenplan *ToekomstWIJS* (Integraal Huisvestingsplan Onderwijs – VO)
In 2020 kwam hier ook het vraagstuk bij over het ruimtegebruik van SBO It Oerset en de Duisterhoutschool (speciaal onderwijs) in Het Facet. Op 12 mei 2022 stelde uw raad het Integrale Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs vast (nu: scholenplan *ToekomstWIJS*). Dit plan biedt tot en met 2031 een helder perspectief op de huisvesting van het voortgezet onderwijs in de gemeente.

In de herfstvakantie 2022 (na renovatie van de Kingweg 10) is de Compagnie/PrO Sevenwolden (praktijkonderwijs) van de Buitenbaan 3 naar de Beroepencampus aan de Kingweg 10 verhuisd. Hierdoor ontstond ruimte in de Buitenbaan 3 voor de (v)so Duisterhoutschool. Met beperkte bouwkundige ingrepen is dit gebouw voor een periode van circa tien jaar geschikt gemaakt voor het speciaal onderwijs.

Met het vertrek van (v)so Duisterhoutschool kwam ook het volledige gebouw Facet beschikbaar. Hierdoor konden de leerlingen van SBO It Oerset, die tijdelijk onderwijs kregen in het schoolgebouw in De Knipe, terug naar de oorspronkelijke locatie: gebouw Facet.

Uitbreiding Fedde Schurer
In 2025 voeren we een locatieonderzoek uit voor de uitbreiding van locatie Fedde Schurer (OSG). De uitbreiding omvat extra klaslokalen, een nieuwe gymzaal en mogelijk ruimte voor school KiiM. Als dit lukt, hoeven we het gebouw aan de Beugel 68 (voormalig schoolgebouw Bornego College) niet te renoveren voor gebruik door school KiiM en komt het terug naar de gemeente. De daadwerkelijk uitbreiding verwachten we tussen 2027 en 2028.

Sportvelden en bijbehorende gebouwen

De gemeente onderhoudt de gemeentelijke sportvelden. Bij sommige sportvelden zijn de dagelijkse onderhoudswerkzaamheden overgedragen aan de verenigingen, die hiervoor jaarlijks een vergoeding ontvangen.

Voor de sportvelden is de herijking meerjarenonderhoudsplanning Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen van 9 november 2021 het uitgangspunt. De financiële dekking van de benodigde onderhoudsmaatregelen is geregeld in het product Sportaccommodaties in de begroting en in de Voorziening Sportvelden. In dit budget zijn ook de periodieke renovatiekosten van de natuur- en kunstgrasvelden en van de kunststofatletiekbaan opgenomen.

De totale beheer- en onderhoudskosten (inclusief kapitaallasten) zijn als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht onderhoudskosten sportvelden en sportaccom.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Klein onderhoud	484	484	484	484
Groot onderhoud (voorziening)	430	141	1.033	553
Kapitaallasten	1.042	1.082	1.149	1.196
Totaal onderhoudskosten sportvelden en sportaccomm.	**1.956**	**1.707**	**2.666**	**2.233**

Uitbreiding en/of vernieuwing
Voor specifieke uitbreiding en/of vernieuwing van de sportvoorzieningen (anders dan renoveren) reserveren we niet. Dit betekent dat hiervoor van geval tot geval een investeringskrediet nodig is, waarvan we de lasten in de begroting verwerken. Bij de vaststelling van eerder genoemde Actualisatie Accommodatieplan Sport besloot u dat, bij verzoeken voor dergelijke investeringen in sportaccommodaties, een vereniging in principe 1/3e van de werkelijke kosten (mee)betaalt.

Informatiemanagement en ICT

Hardware en infrastructuur (apparatuur en netwerken) met bijbehorende onderhoudscontracten vallen onder onze kapitaalgoederen. Deze zijn geborgd in een investeringsplan en de kapitaallasten zijn opgenomen in de begroting.

Software (programmatuur voor systemen, besturing, primaire, bedrijfsvoering-, mid- en frontoffice processen) valt niet onder kapitaalgoederen. Vervanging van software is namelijk afhankelijk van het functioneren, het aanbod van leveranciers, de wijzigingen in

wet- en regelgeving en andere invloeden. Het onderhoud van de software en de vervanging van software die we kunnen voorzien, is opgenomen in de begroting.

Voor 2026 verwachten we geen wijzigingen in de kapitaalslasten.

Financiering

In de financieringsparagraaf leggen we onze verwachtingen en ons beleid vast voor de financieringsrisico's. Deze paragraaf laat zien wat onze rentelasten en het renteresultaat zijn, op welke manier we rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden toerekenen en wat de financieringsbehoefte is.

Net als in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing beschrijven we ook in de paragraaf Financiering welke financiële risico's we als gemeente lopen. De risico's in deze paragraaf zijn goed kwantificeerbaar. Het gaat bijvoorbeeld om krediet-, rente- en liquiditeitsrisico's.

Wettelijke kaders

Voor de uitvoering van de treasuryfunctie heeft de gemeente te maken met verschillende wettelijke kaders. De belangrijkste zijn: de Wet HOF, Wet Fido, Ruddo.

Wet HOF

In de wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is vastgelegd dat het Rijk en de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) een gelijkwaardige inspanning leveren om een eventueel begrotingstekort (EMU-tekort) weg te werken. Gemeenten worden hierdoor bijvoorbeeld beperkt in het aantrekken van geldleningen.

Wet Fido

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de wettelijke kaders van de Wet Fido (financiering decentrale overheden). Transparantie en risicobeheersing staan in deze wet centraal. De transparantie komt onder andere tot uitdrukking in een financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Eind 2013 is de Wet Fido gewijzigd door de invoering van het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden. Reden voor de invoering van het verplicht schatkistbankieren is het beheersen van de overheidsschuld en het reduceren van het financiële risico voor decentrale overheden.

Ruddo

In de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) staan de regels waar uitzettingen aan moeten voldoen. Dit, voor zover die niet in de schatkist worden aangehouden. De Ruddo beperkt zich tot regelgeving over het uitzetten van gelden in de vorm van een belegging in waardepapieren en het aangaan van transacties in financiële derivaten.

Treasurystatuut

In het treasurystatuut gemeente Heerenveen zijn binnen de mogelijkheden van de Wet Fido en de Ruddo de kaders vastgelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie. Het huidige statuut is eind 2021 geactualiseerd en is in het voorjaar van 2022 vastgesteld.

Rentevisie en risicobeheer

Rentevisie

In deze paragraaf geven we inzicht in de verwachte renteontwikkeling en de gevolgen daarvan voor de financieringslasten van de gemeente in de periode 2026–2029. De renteverwachting is gebaseerd op actuele marktinformatie, waaronder de 3-maands Euribor-forwardcurve en de rentecurves voor langlopende leningen (Interest Rate

Swaps). Daarbij hanteren we als uitgangspunt een stabiele depositorente van de Europese Centrale Bank (ECB) rond de 2,00%.

Voor het begrotingsjaar 2026 gaan we uit van een kasgeldrente van circa 2,20%. Voor langlopende financiering hanteren we een rente van 2,70% voor 10-jaarsleningen en 2,90% voor 30-jaarsleningen. In de daaropvolgende jaren verwachten we een geleidelijke daling van de korte rente, tot ongeveer 1,85% in 2029. Ook de langlopende rentes dalen naar verwachting, tot respectievelijk 2,50% (10 jaar) en 2,75% (30 jaar) in 2029.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gehanteerde rentepercentages in deze begroting:

Rentevisie	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Rente kasgeldleningen (< 1 jaar)	2,20%	2,05%	1,95%	1,85%
Rente langelopende leningen (10 jaar)	2,70%	2,60%	2,55%	2,50%
Rente langelopende leningen (30 jaar)	2,90%	2,85%	2,80%	2,75%

Deze verwachte rentedaling heeft een positief effect op de rentelasten van nieuwe leningen en herfinancieringen binnen de begrotingsperiode. Dit draagt bij aan een gunstiger financieel perspectief voor de gemeente.

Tegelijkertijd blijven de financiële markten en het rentebeleid van de ECB onderhevig aan onzekerheden, zoals geopolitieke spanningen, inflatieontwikkelingen en economische groei. Daarom toetsen we onze renteverwachtingen jaarlijks en actualiseren we de ramingen indien nodig in de begroting, zodat we tijdig kunnen inspelen op veranderende omstandigheden.

Door deze aanpak waarborgen we een realistische en toekomstbestendige inschatting van de financieringslasten, waarmee we bijdragen aan een solide en transparant financieel beleid.

Risicobeheer
Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen, namelijk de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Een ander risico dat de gemeente loopt, is het kredietrisico op verstrekte kapitaalverstrekkingen en uitzettingen. Hieronder worden de verschillende risico's behandeld.

<u>Kasgeldlimiet</u>
De gemiddelde netto vlottende schuld per kalenderkwartaal wordt getoetst aan de kasgeldlimiet. Bij een begrotingsomvang van € 246,6 miljoen (exclusief reservemutaties) In 2026 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet € 21,0 miljoen (8,5%). Dit is het maximale bedrag dat met kort geld mag worden gefinancierd. Aan de hand van de liquiditeitsprognose wordt dit gemonitord. Hieronder is de ontwikkeling kasgeldlimiet voor de begroting 2026 - 2029 weergegeven.

(Bedragen x € 1.000)

Kasgeldlimiet themabegroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Kasgeldlimiet gemeente Heerenveen	21.000	19.400	19.500	19.000

Renterisiconorm

De hoogte van de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van opgenomen leningen wordt getoetst aan de renterisiconorm. In de Wet Fido is het renterisico bepaald op twintig procent van het begrotingsvolume. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven. Hieruit blijkt dat de norm niet wordt overschreden.

(Bedragen x € 1.000)

Renterisiconorm themabegroting 2026		Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
a.	Renteherzieningen	-	-	-	-
b.	Aflossingen	5.870	7.237	7.237	8.404
c.	**Renterisico (a + b)**	**5.870**	**7.237**	**7.237**	**8.404**
d.	Begrotingstotaal	246.600	228.200	229.300	223.900
e.	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
f.	**Renterisiconorm (d * e)**	**49.300**	**45.600**	**45.900**	**44.800**
g.	Ruimte onder renterisiconorm (f > c)	43.430	38.363	38.663	36.396
h.	Overschrijding renterisiconorm (c > f)	-	-	-	-
Overschrijding risiconorm?		**Nee**	**Nee**	**Nee**	**Nee**

Kredietrisico's

Het kredietrisico richt zich op de kredietwaardigheid (en dus het risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's loopt de gemeente bij kapitaalverstrekkingen en uitzettingen (verstrekte leningen en beleggingen). De kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen bestaan uit verschillende participaties, waarvan de deelneming in Sportstad Heerenveen het grootste deel vertegenwoordigt. In verband met een mogelijk risico van oninbaarheid is in het verleden al een voorziening getroffen van € 1,5 miljoen over de participatie in Thialf.

De uitzettingen betreffen onder andere de verstrekte hypothecaire geldleningen aan personeel en de leningen verstrekt aan een voetbalvereniging en aan Energiepark Klaverblad Noordoost B.V. (zie de uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer verderop in deze paragraaf). Hieronder volgt een overzicht van de kapitaalverstrekkingen en uitzettingen waarover een kredietrisico gelopen wordt.

(Bedragen x € 1.000)

Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	Oorspr. Bedrag	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Participatie Thialf	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Voorziening participatie Thialf	*-1.500*	*-1.500*	*-1.500*	*-1.500*	*-1.500*
Aandelenkapitaal gem.sportcentrum	18	18	18	18	18
Deelname Sportstad Heerenveen	11.900	11.900	11.900	11.900	11.900
Deelname IJshockeyhal Thialf H'veen	18	18	18	18	18
Aandelen Afvalsturing Friesland N.V.	54	54	54	54	54
Aandelen BNG B.V.	128	128	128	128	128
Aandelen Afvalsturing Friesland N.V.	16	16	16	16	16
Aandelen BNG B.V.	22	22	22	22	22
Deelneming Friesland Milieu	125	125	125	125	125
Totaal kapitaalverstrekkingen		**12.281**	**12.281**	**12.281**	**12.281**

In zijn algemeenheid verwachten we ten aanzien van de bovengenoemde kapitaalverstrekkingen geen problemen. Er is dus geen reden om voor het kredietrisico aanvullende risicovoorzieningen te vormen.

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer (aangetrokken leningen)
Hieronder is het verloopoverzicht van de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer opgenomen (omvang einde boekjaar). Eind 2026 heeft de gemeente Heerenveen nog voor ongeveer € 88,5 miljoen aan langlopende leningen (exclusief de financieringsbehoefte).

(Bedragen x € 1.000)

Vaste schulden	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
NWB (2005)	13.000	2030	2.080	1.560	1.040	520
NWB (2012)	12.000	2037	5.280	4.800	4.320	3.840
NWB (2015)	10.000	2027	1.000	-	-	-
BNG (2015)	22.000	2035	22.000	22.000	22.000	22.000
BNG (2015)	75.709	2045	47.318	44.794	42.271	39.747
NWB (2015)	17.400	2045	10.875	10.295	9.715	9.135
Totaal vaste schulden			**88.553**	**83.449**	**79.346**	**75.242**

Uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer (verstrekte leningen)
De gemeente Heerenveen kent enkele uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer. Over deze uitzettingen wordt een rentevergoeding ontvangen. Voor deze uitzettingen zijn geen specifieke geldleningen aangetrokken. Het verloop van de uitgezette geldleningen is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overige langlopende geldleningen (UG)	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Heerenveense Boys	119	2032	68	56	44	32
Energiepark Klaverblad Noordoost B.V.	800	2054	846	866	885	905
Totaal overige langlopende geldleningen			**942**	**934**	**937**	**942**

Financieringsbehoefte (nieuw aan te trekken leningen)

De financieringsbehoefte is berekend per begin van het boekjaar. Voor de nieuw aan te trekken leningen is uitgegaan van leningen met een looptijd van 30 jaar, rentevast en met een aflossing in gelijke delen. De totale financieringsbehoefte over de gehele meerjarenbegroting bedraagt € 174 miljoen, inclusief eventuele herfinancieringen.
De vraag naar externe financiering komt onder andere door de omvangrijke investeringen die voortvloeien uit het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP), het nieuwe gemeentehuis en de ondergrondse parkeergarage op het Burgemeester Kuperusplein. Met de aflossingen en rentelasten van de nieuwe leningen hebben we in de begroting rekening gehouden. Deze extra aflossingen zijn ook meegenomen in de berekening van de renterisiconorm.

(Bedragen x € 1.000)

Financieringsbehoefte langlopend	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Financiering 2025 (2,90%)	23.000	2055	22.233	21.467	20.700	19.933
Financiering 2026 (2,90%)	41.000	2056	41.000	39.633	38.267	36.900
Financiering 2027 (2,85%)	30.000	2057	-	30.000	29.000	28.000
Financiering 2028 (2,80%)	35.000	2058	-	-	35.000	33.833
Financiering 2029 (2,75%)	45.000	2059	-	-	-	45.000
Totaal boekwaarde financieringsbehoefte			**63.233**	**91.101**	**122.967**	**163.667**

Rentemethodiek en renteresultaat

Renteresultaat

De gemeente heeft uitstaande geldleningen waaruit rentebaten voortvloeien. Deze rente komt ten goede aan het exploitatieresultaat op het taakveld treasury. Daarnaast heeft de gemeente langlopende geldleningen afgesloten waarvoor een rentevergoeding betaald moet worden.

Door de verwachte toename van de vaste schulden zien we de externe rentelasten behoorlijk toenemen. Dit wordt met name veroorzaakt door de rentelasten die de gemeente naar verwachting verschuldigd zal zijn over de nieuw aan te trekken langlopende geldleningen (zie financieringsbehoefte). Het verloop van de rentebaten en rentelasten voor deze begroting is gepresenteerd op de volgende pagina.

(Bedragen x € 1.000)

Renteresultaat	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Externe rentelasten (onderhandse leningen)	2.194	2.066	1.944	1.823
Externe rentelasten (financieringsbehoefte)	1.252	2.228	3.077	4.075
a. Totaal rentelasten	**3.446**	**4.294**	**5.021**	**5.899**
Externe rentebaten (uitzettingen)	70	69	69	69
b. Totaal rentebaten	**70**	**69**	**69**	**69**
Saldo rentelasten en rentebaten (a -/- b)	**3.376**	**4.224**	**4.951**	**5.829**

Renteschema

Door toepassing van de rente-omslagmethode worden de rentelasten aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de producten in de themabegroting. De achterliggende gedachte is hierbij dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijke rentelast groter wordt dan 25% dient de gehanteerde omslagrente aangepast te worden. Hieronder is de meerjarige berekening van de renteomslag opgenomen.

(Bedragen x € 1.000)

Renteschema themabegroting 2026			Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
a.	De externe rentelasten voor de korte en lange financiering		3.446	4.294	5.021	5.899
b.	De externe rentebaten voor de korte en lange financiering	-/-	70	69	69	69
Saldo rentelasten en rentebaten			**3.376**	**4.224**	**4.951**	**5.829**
c1.	De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) **moet** worden doorberekend.	-/-	-	-	-	-
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	-/-	-	-	-	-
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend.	+/+	-	-	-	-
Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente			**3.376**	**4.224**	**4.951**	**5.829**
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+	-	-	-	-
d2.	Rente over voorzieningen	+/+	-	-	-	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			**3.376**	**4.224**	**4.951**	**5.829**
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	3.650	4.948	5.617	6.072
Renteresultaat op het taakveld treasury			**-273**	**-724**	**-666**	**-243**

(Bedragen x € 1.000)

Renteomslag themabegroting 2026			Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
f.	Totaal boekwaarde activa + voorraad gronden (per 1 januari).		226.719	259.277	279.901	302.701
g.	Boekwaarden aan derden verstrekte leningen	-/-	915	914	921	929
h.	Boekwaarde projectfinanciering	-/-	-	-	-	-
Boekwaarde ten behoeve omslagrente			**225.803**	**258.363**	**278.980**	**301.773**
Percentage renteomslag begroting (toegepast)			**1,60%**	**1,90%**	**2,00%**	**2,00%**

Bedrijfsvoering

Algemeen

Om onze doelen te realiseren wat betreft dienstverlening en bestuur, is een goed functionerende bedrijfsvoering noodzakelijk. In het hoofdlijnenakkoord wordt benadrukt dat wij onze dienstverlening en bedrijfsvoering moeten versterken om de veranderingen die we voor ogen hebben, waar te kunnen maken.

In de paragraaf Bedrijfsvoering geven we inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering bedoelen we de bedrijfsprocessen die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de thema's te realiseren. Het betreft de beleidsmatige (primaire) processen, de ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing hiervan.

We beschrijven eerst de ontwikkelingen op het gebied van rechtmatigheid. Daarna volgen de ontwikkelingen op het gebied van personeel, informatievoorziening, juridische zaken en inkoop, organisatie, automatisering, communicatie en huisvesting en tot slot facilitaire zaken (de zogenaamde PIJOFACH-functies).

1. Verbetering getrouwheid en/ of rechtmatigheid

Rechtmatigheidsverantwoording college

Gemeenten nemen een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af over de naleving van de geldende wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten en lasten en de balansmutaties in de jaarrekening. Het college van burgemeester en wethouders legt verantwoording af aan de gemeenteraad. We benoemen in deze verantwoording kort en bondig alle rechtmatigheidsafwijkingen die boven de verantwoordingsgrens uitkomen.

De verantwoordingsgrens is een door de gemeenteraad vastgesteld percentage. Alle afwijkingen hierboven moet het college opnemen in de rechtmatigheidsverantwoording. Onder afwijkingen verstaan we afzonderlijk 'fouten' (het niet naleven van wet- en regelgeving) en 'posten waarvan bij het college onduidelijkheid bestaat over de rechtmatigheid'.

Interne controle

Het college is verplicht om zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van financiële beheershandelingen (cf. art. 212/213 van de Gemeentewet). Ten behoeve hiervan, stellen we jaarlijks een controleplan op. In dit plan staan de belangrijkste verbijzonderde interne controlewerkzaamheden (VIC).

We toetsen de rechtmatigheid aan drie criteria:

- Het voorwaardencriterium (voldoen we aan het vastgestelde normenkader).
- Het begrotingscriterium (blijven we binnen de begrotingskaders).
- Het M&O-criterium (hebben we procedures ingericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen en handhaven we indien nodig).

Gedurende het jaar vinden binnen de domeinen interne controles plaats. Dit zijn controles die medewerkers uitvoeren die direct betrokken zijn bij het proces (in de uitvoering, de zogenaamde eerste lijn) of die daar indirect bij ondersteunen (de zogenaamde tweede lijn). Het doel van deze interne controles is om fouten gedurende

het proces te voorkomen. Vervolgens vindt de verbijzonderde interne controle (VIC) plaats door onafhankelijke medewerkers die geen betrokkenheid hebben bij het proces. Zij vormen vanuit een onafhankelijk rol een zelfstandig oordeel over het proces of de uitkomsten hiervan. Door onze interne controle en de VIC kunnen we ingrijpen en bijsturen wanneer dat nodig is en op een goede manier verantwoording afleggen aan de gemeenteraad en de accountant.

Doorontwikkeling VIC-functie
In 2025 is de missie en visie voor het nieuwe team concern-control & auditing opgesteld, naar aanleiding van de herinrichting van de organisatie. In 2026 gaan we in nauwe samenwerking met de accountant verder met de doorontwikkeling van de VIC-functie, maar ook met het versterken van de tweede lijn. Het meer risicogericht uitvoeren van controles en het bieden van meer toegevoegde waarde vanuit de VIC zijn hier onderdelen van. We zetten ook in op een meer aanwezige rol van de VIC-functie binnen de aanbestedingen. Dit is van belang om de kwaliteit van de inkoopanalyse en gerichte controles te verbeteren en met een objectieve blik te kijken naar de onrechtmatigheden die mogelijk ontstaan in dit proces.

Fraude en integriteit
Onderdeel van de doorontwikkeling VIC is de aandacht voor fraude en de frauderisicoanalyse. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude en het niet naleving van wet- en regelgeving ligt bij zowel de raad als het college. De accountant besteedt in haar wettelijke controles ook tijd en aandacht aan frauderisico’s en de hiermee samenhangende werkzaamheden en is verplicht in haar controleverklaring te rapporteren over de werkzaamheden op het gebied van fraude en continuïteit. Ook hierover wordt in de jaarstukken verantwoording afgelegd.

Rechtmatige inkoop en contractmanagement
In 2026 zetten we belangrijke stappen richting structureel rechtmatige inkoop. Ons doel is om het onrechtmatigheidsbedrag aantoonbaar te verminderen ten opzichte van 2024. We erkennen echter dat het volledig oplossen van de onrechtmatigheden binnen één jaar niet realistisch is. Dit vraagt om een meerjarige, consistente aanpak.
Om dit te bereiken, voeren we in 2025 projectmatig het vastgestelde 'Plan van aanpak rechtmatige inkoop' uit. Dit plan is erop gericht om onrechtmatige inkoop zowel op te lossen als - zoveel mogelijk - te voorkomen. Onderdeel van het plan is in ieder geval het invoeren van contractmanagement.
We leggen hiervoor in 2026 de basis. Zo stellen we een organisatiebreed contractmanagementbeleid op, brengen we de bestaande contracten in kaart ten behoeve van de contractadministratie en standaardiseren we het inkoopproces. Deze basis is de aanzet tot structurele verbetering. We zetten hierbij in op procesafspraken, monitoring, bewustwording, training en het vergroten van de capaciteit binnen het team inkoop.
De invoering van contractmanagement in zijn volle omvang is een traject dat meerdere jaren beslaat. Naast het implementeren van beheersmaatregelen en structurele procesverbeteringen vraagt het ook om aandacht voor houding en gedrag binnen de organisatie. We rollen contractmanagement in 2026 stapsgewijs uit en verankeren het vervolgens geleidelijk binnen de organisatie.
We voeren frequenter spend-analyses uit en begeleiden medewerkers actief in het naleven van de geldende aanbestedingsregels. Aanbevelingen uit externe onderzoeken en het accountantsverslag volgen we zorgvuldig op. Op deze manier vergroten we de grip op inkoop en zorgen we voor transparantie richting de raad, accountant en samenleving.

Rechtmatigheid
In de zomer is een extern onderzoek uitgevoerd naar de oorzaak van de geconstateerde onrechtmatigheden. In deze rapportage zijn ook (praktische) adviezen opgenomen om dergelijke onverwachte onrechtmatige aanbestedingen in de toekomst zoveel als mogelijk te voorkomen. Tevens wordt in november 2025 een plan van aanpak met betrekking tot rechtmatigheid door ons vastgesteld dat zich richt op:

- Wegnemen van geconstateerde onrechtmatige inkopen
- Versterking van de inkooporganisatie;
- Verbetering van interne processen;
- Implementatie van aanvullende verbetermaatregelen;
- Duurzame borging van rechtmatigheid;
- Begrotingsrechtmatigheid.

Aanpassingen in structuur, systemen en processen vragen ook om ander gedrag; een cultuur van betrouwbaar zijn, afspraken nakomen en rolduidelijkheid. Hiertoe is in juni 2025 het leiderschapstraject Gouden Leiderschap gestart, met daarin specifiek aandacht voor communicatievaardigheden, sturing en aanspreken. Daarbij start in het najaar van 2025 een pilot ten behoeve van het vergroten van het ambtelijk vakmanschap en daarmee het ontwikkelen van de bestuurlijke sensitiviteit in de organisatie. Deze pilot heeft als doel de basis te leggen voor een organisatie brede beweging in 2026.

Tenslotte wordt het inkoop- en aanbestedingsbeleid 2025 in de organisatie geïmplementeerd met behulp van een implementatieplan. Dit inkoop- en aanbestedingsbeleid, de invoering van contractmanagement, de adviezen van het

externe onderzoek, het leiderschapstraject én de pilot en het plan van aanpak moet de komende jaren leiden tot het versterken van eigenaarschap, procesbeheersing en het in control komen op rechtmatigheid.

2. Ontwikkelingen bedrijfsvoering

Personele ontwikkelingen

De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt vraagt om een gerichte en samenhangende aanpak van ons personeelsbeleid. We zetten in op effectieve werving en selectie én op het binden en boeien van medewerkers. Dit doen we onder andere via aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden, loopbaanmogelijkheden en ruimte voor het 'goede gesprek'.

Tegelijk blijven we bouwen aan een wendbaar, lerend en inclusief personeelsbeleid, met extra aandacht voor vitaliteit, gezondheid en duurzame inzetbaarheid. We willen een veilige werkomgeving bieden waarin collega’s zich gezien en gewaardeerd voelen. Om de werkdruk beheersbaar te houden, maken we bewuste keuzes en stellen we prioriteiten.

In 2026 geven we invulling aan goed werkgeverschap door nog beter aan te sluiten bij de wensen en verwachtingen van de (nieuwe) medewerkers, zodat zij zich blijvend verbonden en betrokken voelen bij onze organisatie.

Dit alles vraagt om de volgende inspanningen:

- De lancering van een arbeidsmarktcampagne (in het eerste en tweede kwartaal van 2026) waarin de organisatie zich als werkgever onderscheidt middels meerdere gerichte wervingsstrategieën. We zetten hierbij actief in op diversiteit en inclusie door wervingsstrategieën te ontwikkelen die recht doen aan de talenten, achtergronden en perspectieven van alle doelgroepen.
- De ontwikkeling van een organisatie brede aanpak van Strategische Personeelsplanning (SPP, in het eerste en tweede kwartaal van 2026) in lijn met de opgave van de organisatie, uitgewerkt in het A3-jaarplan (planning en resultaten) en aansluitend op de planning en control cyclus. Resultaat is dat we tijdig kunnen anticiperen op de noodzakelijke kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling en inzet van medewerkers op de korte en middellange termijn. Het opstellen en uitvoeren van een SPP vraagt echter om een gedegen aanpak. Dit vraagt tijd en capaciteit van directie en management om het samen te doorleven en op te stellen. Het opstellen van een plan van aanpak SPP is daarentegen minder tijdsintensief.
- De implementatie van een vernieuwde jaarlijkse gesprekscyclus (in het eerste en tweede kwartaal van 2026) met zowel aandacht voor resultaat- en ontwikkelafspraken als voor duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en gezondheid. Uiteindelijk draagt de gesprekscyclus als instrument bij aan onze taak voor maatschappelijke dienstverlening. Wendbare en toekomstgerichte medewerkers gaan zorgen. Daarnaast dragen betrokkenheid, verantwoordelijkheid en vitaliteit bij aan het verhogen van werkplezier van onze medewerkers. Dit is een noodzakelijke ontwikkeling bij het realiseren van de nieuwe koers van de Gemeente Heerenveen.

Informatievoorziening en digitalisering

Een goede informatiehuishouding is erg belangrijk voor de gemeente. Het zorgt ervoor dat medewerkers, managers en bestuurders hun werk goed kunnen doen. Alles werkt beter als de juiste informatie op het juiste moment bij de juiste persoon is.

Hiervoor is nodig dat:

- informatie goed bewaard en toegankelijk blijft;
- informatie eenvoudig is terug te vinden;
- data betrouwbaar is;
- processen kloppen en bekend zijn;
- we letten op kwaliteit, ethiek, privacy en veilig gebruik.

Door digitalisering verandert onze manier van werken
De digitale wereld verandert snel. Als we niks doen, raken we achterop. Dit vraagt van ons dat we onze bedrijfsvoering en dienstverlening continu aanpassen aan de wensen vanuit de samenleving en aan nieuwe (technische) mogelijkheden.

Vooral de overstap van papier naar digitaal werken kost de komende jaren veel tijd en moeite. Dit heeft invloed op het informatiebeheer, processen, ondersteunende systemen en het werken van medewerkers.

We zetten de komende jaren in op volgende vier doelen:

- We verbeteren onze bedrijfsvoering door bestaande processen aan te passen en waar mogelijk te vereenvoudigen. Hierbij staat de dienstverlening aan onze inwoners centraal. Ook vernieuwen we de applicaties waarmee we werken.
- We verbeteren onze digitale dienstverlening door te werken met bijvoorbeeld webformulieren en door onze informatie begrijpelijk te formuleren.
- We werken aan betrouwbaarheid, waarbij we voldoen aan regels voor kwaliteit, veiligheid, privacy en het bewaren van informatie.
- We zetten nieuwe technologie en mogelijkheden in, zoals het slim en verstandig gebruiken van kunstmatige intelligentie.

Deze lijn komt overeen met de jaarplannen van de VNG en de aanpak uit de Nederlandse Digitaliseringsstrategie.

Organisatie (ontwikkeling)

In 2024 en 2025 is met de invoering van een nieuwe organisatiestructuur het fundament gelegd voor de toekomst van onze organisatie. Teams werden kleiner, de directie en het middenmanagement zijn versterkt en een ketenstructuur maakt integraal werken binnen de domeinen beter mogelijk.

In 2026 bouwen we hierop voort. We verdiepen de samenwerking, richten het non-routinematige werk in het domein Ontwikkeling steviger in en investeren in een cultuur van verbinding, trots en aandacht. Leiderschap speelt hierin een sleutelrol. Daarom investeren we in vaardigheden, onderlinge samenwerking en politiek-bestuurlijke sensitiviteit. We gaan samen voor goud, zodat we sturen op integrale resultaten, de kwaliteit van dienstverlening verhogen én het werkplezier in onze organisatie vergroten.

Samen voor goud
In Heerenveen gaan we samen voor goud. Het draait dus om de teamprestatie. Of het nu gaat om een paspoort, uitkering of de nieuwe omgevingsvisie; we kunnen alleen het beste uit onszelf halen wanneer iedereen, van medewerker tot bestuurder, écht samenwerkt. Deze bestaande organisatiekoers krijgt in 2026 opnieuw lading. Vóór Heerenveen, betrouwbaar, de mens voorop en met het gezamenlijk belang als ons kompas.

#TEAM Heerenveen
#TEAM staat bij ons voor Trots, Energie, Aandacht en Met lef. Het is onze motor voor verbinding. #TEAM Heerenveen wakkert dit gevoel van gezamenlijkheid aan. In 2026 organiseren we een aantal activiteiten voor en door onze eigen mensen, zoals Heerenveen DOET, een sportdag en de interne week van de uitwisseling. Hierin hebben we doorlopend aandacht voor grote en kleine resultaten die zowel binnen als buiten de organisatie het verschil maken.

Gouden Leiderschap
In 2026 volgen alle leidinggevenden het leiderschapstraject Gouden Leiderschap. Hierin staan verandering, aandacht voor medewerkers en sturen op gezamenlijk resultaat centraal. Teamsessies, vaardigheidstraining en intervisie ondersteunen teammanagers en de directie in de ontwikkeling van nieuw Gouden Leiderschap binnen onze organisatie. Naast deze investering in het management, hebben we ook aandacht voor persoonlijk leiderschap van medewerkers. We bieden doelgroepgerichte trainingen aan voor het versterken van ambtelijk vakmanschap en domeinspecifieke sessies, gericht op eigenaarschap ten behoeve van integraal werken.

Structuur en governance
Met een verschuiving van onze focus richting gedrag, cultuur en leiderschap verliezen we de nieuwe structuur en governance niet uit het oog. In 2026 krijgt het nieuwe domein Ontwikkeling daadwerkelijk vorm met de introductie van een opgaventafel, een virtueel strategisch team en een programma- en projectenbureau. Ook evalueren we de nieuwe overlegstructuur en regelen we de sturingscyclus opnieuw in.

Duurzaam werken
Duurzaamheid als onderdeel van al onze gemeentelijke projecten en processen is een ambitie die door zowel de raad als het college is vastgesteld. In 2025 is er een routekaart naar duurzaam werken opgesteld samen met de medewerkers van gebouwde omgeving, openbare ruimte, facilitair en IT, sociaal en economie. In de gemeente Heerenveen richten we ons op de duurzame thema’s energietransitie, circulaire economie, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Met de routekaart zorgen we ervoor dat in 2030 alle medewerkers van Gemeente Heerenveen gericht werken aan duurzame doelen. In 2026 start het eerste jaar van implementatie van de opgestelde routekaart. Dit betekent dat we beginnen met trainingen, het uitvoeren van pilotprojecten en het uitvoeren van nulmetingen. In 2026 is duurzaamheid ook een vast onderdeel van alle raadsvoorstellen

Financiën
Met het oog op toekomstige financiële uitdagingen zet de gemeente Heerenveen vanaf 2026 vol in op het versterken van haar financiële fundament. Door te investeren in heldere rollen, structurele kennisborging en een toekomstbestendige inrichting van de financiële en fiscale functie leggen we de basis voor een betrouwbaar financieel beleid. Een verplichtingenadministratie kan hierbij helpen. Een nieuw financieel systeem is hierbij het noodzakelijke gereedschap voor transparantie, rechtmatigheid en duurzaam financieel beheer.

Communicatie

In 2026 richt team communicatie zich op het verder versterken van de basis die in 2025 is gelegd De investeringen in het team én de aandacht voor positionering zijn niet op zichzelf staand: ze zijn gericht op het verbeteren van de communicatie met inwoners. Inwoners willen weten waar ze aan toe zijn, zich gehoord voelen en kunnen vertrouwen op heldere en eerlijke overheidscommunicatie. Daarom professionaliseren we onze aanpak, verstevigen we de rol van communicatie binnen de organisatie en maken we bewuste keuzes in de inzet van capaciteit en middelen. Zo bouwen we aan een communicatieafdeling die niet alleen uitvoert, maar ook meedenkt, richting geeft en de stem van de samenleving beter weet te vertalen binnen de organisatie. We toetsen onze missie en visie bij betrokken stakeholders en voeren het gesprek over reële wederzijds verwachtingen. Daarmee versterken we de samenwerking, de taakafbakening en rolvastheid binnen het team en vergroten we het effect van communicatie op het vertrouwen tussen overheid en inwoner.

Concrete acties in 2026

1. **Bijdragen aan het versterken van participatie**
    - Gericht op de luistervaardigheid van de organisatie en het doorgronden van maatschappelijke context.
    - Doel: inwoners zien en horen voor het versterken van beleid en uitvoering.
2. **Strategische inzet en borging van communicatie**
    - Werken met methodieken, opleiding van medewerkers en het beter benutten van data en inzichten voor gerichte communicatie.
    - Doel: communicatie sterker verankeren als adviserend vakgebied binnen beleid en projecten.
3. **Voorbereiden persbeleid**
    - Inclusief afspraken over woordvoering en de organisatie van persmomenten.
    - Doel: eenduidige en professionele omgang met de media, voor een transparant beeld naar buiten.
4. **Voorbereiden social mediabeleid**
    - Doorontwikkeling van beeldcommunicatie, tone of voice en kanaalspecifieke inzet.
    - Doel: inwoners effectief, herkenbaar en op maat bereiken.
5. **Definiëren van rol AI**
    - Definiëren van de rol van team Communicatie in de inzet van AI. Met focus op effectiviteit, betrouwbaarheid, ethiek en vooral: waarheidsgetrouwheid.
    - Doel: technologie benutten zonder afbreuk te doen aan authenticiteit en vertrouwen.
6. **Opstellen Koersplan Communicatie**
    - In samenspraak met bestuur en organisatie, als basis voor teamontwikkeling en toekomstig communicatiebeleid.
    - Doel: een gedeelde visie op communicatie als fundament voor de toekomst.

Vooruitblik: communicatie als strategisch beleidsinstrument

In 2026 zetten we communicatie steviger neer als strategisch beleidsinstrument. Dat betekent: vroeg aan tafel, meedenken vanuit communicatie-impact, en stevig verankerd in beleidsprocessen. We investeren in een stabiele, professionele formatie die past bij de toenemende verwachtingen, veranderende technologie en maatschappelijke opgaven.

Onze ambitie: een wendbaar en betrouwbaar communicatieteam, dat toekomstbestendig werkt. Met altijd de inwoner centraal.

Huisvesting

Onze huisvesting moet onze manier van werken en dienstverlening ondersteunen. Keuzes op dit vlak - bijvoorbeeld over investeringen in de huidige panden - worden beïnvloed door besluiten die genomen worden over onze toekomstige huisvesting. Eind 2025 leggen we een voorkeursscenario voor aan de raad wat betreft onze toekomstige huisvesting. Dit besluit is bepalend voor het vervolgtraject.

De fysieke toegangsveiligheid op onze gemeentelijke locaties vraagt echter nu al om gerichte actie. Op basis van een onderzoek naar de huidige situatie bepalen we in 2025 welke verbeteringen nodig zijn om een veilige werkomgeving en een veilige ontvangst van inwoners en partners te waarborgen.

In 2026 zijn de besluiten over onze huidige en toekomstige huisvesting uitgewerkt in concrete plannen en zijn de bijbehorende (verbeter)activiteiten gestart, gericht op veiligheid, werkomgeving en de ontwikkeling van nieuwe huisvesting.

Juridische ontwikkelingen en inkoop

De druk op de gemeentelijke financiën neemt toe en wij willen hier grip op houden. Dit vraagt om blijvende aandacht voor doelmatigheid en rechtmatigheid. Op het gebied van rechtmatige inkoop is verbetering nodig. In 2026 bouwen we bovendien voort op de ingezette koers om onze juridische en inkoopprocessen verder te professionaliseren. We streven hierbij naar een optimale aansluiting op de actuele wet- en regelgeving, maatschappelijke ontwikkelingen en lokale ambities. Denk aan duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met deze aanpak versterken we de juridische en inkoopfunctie van onze gemeente en dragen we bij aan een betrouwbare, efficiënte en toekomstbestendige organisatie.

Teamontwikkeling en professionalisering

De bezetting van het team is in 2025 grotendeels op orde gebracht. Dit vormt de basis voor verdere professionalisering. We blijven investeren in de ontwikkeling van onze medewerkers, zodat zij proactief kunnen inspelen op veranderende wet- en regelgeving en organisatieontwikkelingen. De focus ligt op het versterken van juridische kwaliteit, efficiëntie en samenwerking.

Privacybeleid: van actualisatie naar implementatie

In 2025 is het privacybeleid geactualiseerd. Via een implementatieplan zorgen we ervoor dat we dit beleid daadwerkelijk doorvertalen naar de dagelijkse praktijk. Dit betekent heldere afspraken en kaders voor alle betrokken medewerkers, met nadruk op het belang van zorgvuldig omgaan met privacygevoelige gegevens. Daarnaast bevorderen we de bewustwording binnen de organisatie over het belang van privacy en bouwen we de interne privacyorganisatie verder uit, passend bij de nieuwe organisatiestructuur.

Juridische advisering: integraal en oplossingsgericht

De samenleving en het juridisch speelveld worden steeds complexer. We blijven daarom inzetten op een integrale, oplossingsgerichte benadering van vraagstukken. We zoeken actief de samenwerking met andere teams op, zodat we samen tot constructieve oplossingen komen die enerzijds juridisch verantwoord zijn en anderzijds bijdragen aan een optimale dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en interne klanten. Deze

werkwijze sluit aan bij de bredere organisatieontwikkeling en versterkt de verbinding tussen juridische advisering en de uitvoering in de vakteams.

Procesoptimalisatie en risicobeheersing
In 2025 zijn de processen van het team juridische zaken en inkoop in kaart gebracht. In 2026 richten we ons op het optimaliseren van deze processen. Dit leidt tot meer klantwaarde, een hogere efficiëntie en een betere kwaliteit. Op het gebied van verzekeringen zetten we de optimalisatie van de verzekeringsportefeuille stapsgewijs voort. We ronden de uitvoering van de risicoanalyse van de totale verzekeringsportefeuille af, vergroten het bewustzijn rondom risicobeheersing binnen de organisatie en herijken werkprocessen. Hierbij zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met andere teams.

Klachten en bezwaren: samenwerking en verwachtingen
Tot slot zetten we in 2026 in op het verder optimaliseren van de samenwerking met de teams bij de afhandeling van klachten en bezwaren. Ook willen we - waar mogelijk - vaker gebruik maken van pre-mediation. We bouwen voort op wat goed werkt, en waar nodig maken we nieuwe of aanvullende afspraken over processen en verantwoordelijkheden. Hierbij benutten we de leerpunten uit bezwaren en klachten. Zo zijn de verwachtingen voor alle betrokkenen duidelijk. Door deze aanpak streven we naar een nog effectievere, inwonersgerichte dienstverlening.

Samenwerking

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Is er alleen sprake van een financieel belang, dan gaat het niet om een verbonden partij.
In deze paragraaf lichten we de ontwikkelingen en risico's van de verbonden partijen toe op het gebied van samenwerken.

Inleiding

Nota samenwerken

Sinds 2019 werkt de gemeente Heerenveen volgens de Nota Samenwerken, zoals u die op 16 september 2019 heeft vastgesteld. Deze nota bestaat uit drie pijlers:

1. **Samenwerking is breder dan alleen verbonden partijen**

De Nota Samenwerken kijkt breder, namelijk ook naar partijen die grote invloed hebben op het realiseren van onze doelen. Deze noemen we de Nota Samenwerken-partijen.

2. **Geen kaders vooraf, maar maatwerk**

Het beleggen van een publieke taak geheel of gedeeltelijk bij een andere organisatie heeft als gevolg dat u als de gemeenteraad geen directe controle meer heeft. In plaats van dat zij bijvoorbeeld zelf een besluit neemt over een begroting, dient ze dan een zienswijze in. De afweging om een taak niet zelf te doen maar samen te werken is belangrijk, het heeft namelijk impact op de mate van invloed. Afhankelijk van het maatschappelijk belang, wat ervoor nodig is om dit belang te dienen en in hoeverre u hier zelf sturing op wilt houden, kan samenwerken een prima oplossing zijn. Het is op voorhand lastig te zeggen wat de juiste keuze is. Dit is situatie afhankelijk en dus maatwerk.

3. **Meer grip op onze samenwerkingspartners**

De gemeente Heerenveen voert verschillende taken uit. Ook die worden soms door externe organisaties uitgevoerd en ook in deze gevallen is het van belang om hier voldoende inzicht in - en grip op - te houden. Een risicoanalyse geeft zicht op de risico’s. De uitkomsten hiervan bepalen welke beheersmaatregelen we inzetten. Dit is maatwerk.

Actualisatie Nota Samenwerken

De Rekenkamer heeft een rapport uitgebracht naar aanleiding van een onderzoek naar de rol van de gemeenteraad bij gemeenschappelijke regelingen. U heeft vervolgens op 26 september 2024 besloten het college van B&W opdracht te geven een plan van aanpak aan de raad aan te bieden met betrekking tot de aanbevelingen met daarin een proces om te komen tot een actualisatie van de nota Samenwerken. En in dat proces ook mee te nemen hoe de raad te betrekken bij niet-gereguleerde vormen van samenwerking en hierover het gesprek aan te gaan met (een vertegenwoordiging van) de raad. Dit plan van aanpak is op 25 maart j.l. door u vastgesteld.

Op dit moment wordt door een ambtelijke werkgroep, samen met de griffie en in samenwerking met een raadswerkgroep gewerkt aan deze opdracht met als doel de bestuurlijke, inhoudelijke en financiële grip op verbonden partijen door college en raad te versterken. Dit leidt uiteindelijk tot een geactualiseerde nota Samenwerken en een proces, waarin door college en raad meer grip op verbonden partijen kan worden uitgeoefend, waarin risico’s voor de gemeente beter beheerst kunnen worden en waarin

gemeenteraad en college meer en beter invloed kunnen uitoefenen op het beleid en de activiteiten van verbonden partijen en niet-gereguleerde vormen van samenwerking.

De nieuwe nota Samenwerken wordt in het 1e kwartaal van 2026 aan u aangeboden.

Categorieën
In onderstaand overzicht ziet u een onderverdeling in de categorieën 'gemeenschappelijke regelingen', 'vennootschappen en coöperaties' en 'stichtingen, verenigingen en overige'. Dit zijn samenwerkingsvormen die voldoen aan de definitie van verbonden partijen, zoals opgenomen in het BBV, waarin de gemeente Heerenveen participeert.

Overzicht (bijdragen) verbonden partijen

(bedragen x €1.000)

Verbonden partij	Bijdrage		
	2024	2025	2026
Gemeenschappelijke regelingen			
Bedrijvenpark A7	-450	-650	-50
Veiligheidsregio Fryslân	6.145	6.770	6.871
Sociale werkvoorziening Fryslân	3	3	3
De Marrekrite	39	42	55
Welstandszorg Hûs en Hiem	0	0	0
Fryske Útfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	969	844	882
Vennootschappen en Coôperaties			
Afvalsturing Friesland NV	0	0	0
NV Fryslân Miljeu	0	0	0
Fryslân Miljeu Zuidoost BV	0	0	0
Caparis NV	8.450	8.552	8.978
Sportstad Heerenveen BV	0	0	0
Gemeentelijk Sportcentrum Heerenveen BV	0	0	0
Thialf OG BV	288	295	297
IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV	0	0	0
BNG Bank NV	0	0	0
Coôperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA	85	97	100
Stichtingen en Verenigingen			
Vereniging Nederlandse Gemeenten	86	91	93
Vereniging van Friese Gemeenten	32	36	37
Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen	0	0	0
Overige partijen			
Centrumregeling Sociaal DomeinFryslân	436	513	537
Totaal	**16.083**	**16.593**	**17.803**

Gemeenschappelijke regelingen

Bedrijvenpark A7	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	De gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren hebben ieder 50 % zeggenschap in het Algemeen bestuur.
Doelstelling	Het stimuleren van de ontwikkeling en verzorgen van een optimale afstemming van de in het werkingsgebied gelegen bedrijventerreinen. Het beleidskader voor de ontwikkeling van de bedrijvenparken A7 is de integrale visie Heerenveen- Skarsterlân. Het doel is een optimale benutting van de kansen op economische groei door de aanwezigheid van de rijksweg A–7, zonder afbreuk te doen aan het positieve woon- en leefklimaat.
Ontwikkelingen	Als gevolg van het Didam-arrest zijn de verkopen opgeschort. In september 2023 heeft het Algemeen Bestuur de 'beleidsregels selectieprocedure en reserveringsbeleid bedrijventerrein Haskerveen' vastgesteld. Vanaf begin 2024 zijn ondernemers in de gelegenheid gesteld om hun belangstelling voor de beschikbare kavels te tonen. De eerste verkopen worden op zijn vroegst verwacht eind 2024 en nog eerder begin 2025. In 2024 is een deel van de algemene reserve uitgekeerd aan beide gemeenten, met als consequentie een negatieve bijdrage van de gemeente Heerenveen van € 250.000. Voor 2025 is in de begroting van het Bedrijvenpark een uitkering voorzien van € 800.000 (voor Heerenveen € 400.000). Deze is afhankelijk van de daadwerkelijke verkopen van kavels en daarom te prematuur om in de begroting 2025 van de gemeente op te nemen.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	2.550	2.050	1.030
Vreemd vermogen	61	50	50
Resultaat	1.349	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	-250	-400

Risico's	Bestaande risico's grondexploitatie worden jaarlijks geïnventariseerd en leiden tot een aanpassing van de grondexploitatie; het betreft de aan de exploitatie van bedrijfsterreinen inherente risico's van hoeveelheid gronduitgifte, marktprijzen en renteontwikkeling.
Thema	3. Fysieke Leefomgeving
Link	Geen eigen website

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	
Vestigingsplaats	Grou
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in het bestuur met de andere Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en de Provincie Fryslân. Het aantal stemmen van de deelnemer wordt bepaald door diens financiële bijdrage. Er is voorzien in meervoudig stemrecht. Naast het lidmaatschap van het Algemeen Bestuur, heeft de gemeente Heerenveen ook zitting in het Dagelijks Bestuur.
Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht.

Ontwikkelingen	De invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 heeft een overdracht van taken naar de FUMO met zich mee gebracht. Hierdoor heeft een verschuiving in bijdragen plaats gevonden.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	1.279	1.200	1.200
Vreemd vermogen	200	200	200
Resultaat	72	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	673	960	844

Risico's

1) In de begroting is rekening gehouden met een indexering van 5,2%. Dit is gebaseerd op de middellange termijn raming van het CPB van maart 2023. Vanaf het najaar van 2021 is de inflatie alleen sterk opgelopen. Hierdoor ontstaat het risico dat de indexering ontoereikend is. Met name CAO-effecten kunnen tot extra kosten leiden. Een stijging van 2% bovenop de indexering van de loonkosten, betekent een extra kostenpost van ongeveer € 300.000.

2) In de begroting 2025 is rekening gehouden met een renteopbrengst van €150.000. Dit is het gevolg van de sterk gestegen rente in de afgelopen jaren. Het risico bestaat dat de rente weer gaat dalen en dat de begrote opbrengst niet gerealiseerd gaat worden. Het maximale risico wordt geschat op € 75.000, uitgaande van de halvering van de huidige rente.

3) De productiviteitsnorm bedraagt vanaf 2022 1.360 uur per fte. In 2024 is de norm niet gehaald en het risico bestaat dat we deze norm ook in toekomstige jaren niet gaan halen. Uitgaande van een realisatie van 1.280 uur en een formatie van 150 fte, schatten we het maximale risico in op €1.400.000.

4) Het ICT-landschap, waaronder het zaaksysteem LEEF, moet worden aangepast aan de veranderende wet- en regelgeving. Daarnaast vereist de aansluiting op het digitale stelsel een organisatie die geheel digitaal kwalitatieve, hoogstaande informatie verzamelt en opmaakt. Dit betekent dat (interne) processen en systemen opnieuw ingericht moeten worden. Ook moeten er aanpassingen komen om nieuwe data, noodzakelijk als gevolg van de Omgevingswet, te kunnen registreren. Omvang van het risico is moeilijk te bepalen. Schatting risico is €300.000

5) De Omgevingswet vraagt om een nieuwe manier van (samen)werken. Aandachtspunt hierbij is de aansluiting tussen het huidige personeelsbestand en de transitie naar het werken onder de Omgevingswet, inhoudelijk en/of op houding en gedrag. Het risico bestaat dat er sprake is van suboptimaal werken door deze verandering. Dit risico wordt ingeschat op €300.000.

Thema	3. Fysieke Leefomgeving
Link	www.fumo.nl

Recreatieschap Marrekrite

Vestigingsplaats	Uitwellingerga
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in het Algemeen bestuur met de Provincie Fryslân en andere Friese gemeenten.

Doelstelling	Recreatieschap Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân. Hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van natuur en landschap. Recreatie en toerisme hebben ontwikkelpotentie en dragen bij aan de economische ontwikkeling, de leefbaarheid en het voorzieningenniveau in de deelnemende gemeenten: kort gezegd aan onze brede welvaart. Recreatieschap Marrekrite heeft als doel het behartigen van de belangen van de deelnemers om een uniforme, toeristisch-recreatieve infrastructuur op het water en het land te realiseren en te behouden. In de praktijk gaat het bijvoorbeeld om aanlegplekken in het buitengebied, Toeristische overstappunten en om knooppuntsystemen voor fietsen, wandelen en in de toekomst mogelijk voor varen, ATB-en Ruiters.
Ontwikkelingen	Het planmatig onderhoud aan voorzieningen kan per jaar sterk wisselen. Tot 2016 werd altijd begroot op basis van vervanging van de historische voorraad. Na zorgvuldige afweging, onderzoek en overleg, bleek dat Recreatieschap Marrekrite te maken had met een overcapaciteit aan ligplaatsen. Hierom is gekoerst op vervanging van 70% van de bestaande capaciteit. Momenteel voert Recreatieschap Marrekrite een grote vervangingsoperatie uit, waarbij een groot deel van de voorzieningen duurzaam wordt vervangen. Recreatieschap Marrekrite heeft besloten om haar eigen vermogen af te bouwen. Voor de jaren 2022 tot en met 2025 resulteert dit in een aan de gemeente uit te keren bedrag van 8.000 euro per jaar. Nu de afronding van de vervangingsoperatie in zicht komt, bezint Recreatieschap Marrekrite zich op de toekomst en op de vraag of zij alleen een organisatie van beheer en onderhoud is, of zich kan doorontwikkelen tot een volwaardig recreatieschap met mogelijk een routebureau en eventueel andere taken. Hierover zal waarschijnlijk eind 2024 of begin 2025 een besluit worden genomen. Dit kan effect hebben op de deelnemersbijdragen.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	4.704	3.944	3.648
Vreemd vermogen	4.000	6233	7.517
Resultaat	91	9	-37
Bijdrage Heerenveen	37	40	42

Risico's	Het grootste risico voor Recreatieschap Marrekrite is dat er, als gevolg van ziekte, vertrek of uitval, extra of duurder personeel moet worden aangetrokken om de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen blijven garanderen. De financiële positie van de Marrekrite is op dit moment voldoende, maar is wel kwetsbaar. De netto schuldquote is hoog en meerjarig is er geen sprake van een sluitende begroting. Dit vormt een risico. Als de Marrekrite niet over voldoende liquide middelen beschikt om aan de verplichtingen te voldoen bestaat de kans dat er een beroep op de deelnemers moet worden gedaan. De ontwikkeling van de financiële positie wordt in de bestuurlijke en ambtelijk overleggen kritisch gevolgd.
Thema	3. Fysieke Leefomgeving
Link	https://www.marrekrite.frl

Sociale werkvoorziening Fryslân	
Vestigingsplaats	Drachten
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Zeggenschap is georganiseerd in het Algemeen bestuur.

Doelstelling	Uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening om de maatschappelijke participatie van inwoners met een arbeidsbeperking te bevorderen, veelal door een beschutte werkplek aan te bieden.
Ontwikkelingen	GR SW Fryslân declareert de loonkosten bij uitvoeringsbedrijf Caparis NV. Caparis NV brengt haar kosten via de dienstverleningsovereenkomsten in rekening bij de gemeenten. In deze structuur is geen sprake meer van een direct beslag door de GR op financiële middelen van de gemeenten. Gelet op de aard en de financiering van de bedrijfsactiviteit is in de GR sprake van een nihil-resultaat en dito eigen-vermogensontwikkeling. Er is per balansdatum alleen sprake van kort vreemd vermogen,. Dat betreft een schuldpositie jegens de belastingdienst voor loonbelasting en sociale premies c.a. Deze schuld wordt na balansdatum, in het nieuwe jaar met de fiscus afgerekend. GR SW Fryslân heeft voor 2024 een exploitatiebegroting met een nul-saldo gepresenteerd. Er is geen raming voor de eigen en vreemd vermogen afgegeven. De bijdrage van Heerenveen zal zowel in 2024 als in 2025 nihil zijn.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen		n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	7.172	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	De risico-ontwikkeling is afhankelijk van de CAO-stijging en de Rijksvergoeding die gemeenten gebruiken om aan Caparis te betalen. Zolang Caparis NV in staat is alle loonkosten aan GR SW Fryslân te voldoen is er de facto geen sprake van risico's voor de GR.
Thema	2. Economische Leefomgeving
Link	Geen eigen website, zie bij Caparis NV

Veiligheidsregio Fryslân

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Samen met de Friese gemeenten via dagelijks en algemeen bestuur en de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid. De burgemeesters hebben zitting in het algemeen bestuur, met voor ieder een gelijk stemrecht.
Doelstelling	Een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer, die voor het lokale grondgebied van de deelnemende gemeenten het ambulancevervoer dirigeert. Het behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, de taken op dit terrein waartoe door de deelnemende gemeenten of andere instanties specifieke opdrachten zijn verstrekt, en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding hierop.
Ontwikkelingen	De Veiligheidsregio heeft te maken met een aantal belangrijke, landelijk lopende ontwikkelingen zoals de Omgevingswet en de taakdifferentiatie bij de brandweer. De impact van deze landelijke ontwikkelingen zijn nog onduidelijk.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**

	Eigen vermogen	8.868	6.973	6.493
	Vreemd vermogen	50.187	67492	67.438
	Resultaat	562	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	5.561	6.297	6.770
Risico's	De huidige cao loopt tot 1 augustus 2025. Daarom is een inschatting gemaakt van de indexatie van de loonkosten. Conform bestuurlijke afspraken wordt hiervoor de indexering van de loonkosten gebruikt die is aangegeven in de septembercirculaire van het gemeentefonds. De indexering voor 2025 bedraagt 4,7%, voor 2026 3,8%, voor 2027 4,8%, voor 2028 en 2029 4,0%. Zodra de nieuwe cao bekend is, zal een evaluatie plaatsvinden van deze autonome ontwikkeling en zal er indien nodig, worden verrekend. Conform de financiële verordening worden de materiële kosten op dezelfde wijze geïndexeerd als de indexatie zoals opgenomen in het gemeentefonds. Het gemeentefonds is nog niet bekend bij het opstellen van de begroting. Daarom is de inschatting gemaakt op basis van de verwachte consumentenprijsindex, die in de septembercirculaire van het gemeentefonds staat. De indexering voor 2026 bedraagt 2,4% en voor 2027, 2028 en 2029 2,3%. Via een begrotingswijziging worden eventuele verschillen tussen de inschatting en werkelijke compensatie uit het gemeentefonds in het lopende begrotingsjaar verrekend. Het hoofdlijnenakkoord bevat een aantal voornemens die mogelijk verstrekkende gevolgen voor de Veiligheidsregio kunnen hebben. Een voorbeeld hiervan is de budgetkorting van 10 procent op specifieke uitkeringen. Om financiële risico’s tijdig te identificeren wordt het overheidsbeleid door de Veiligheidsregio kritisch gemonitord en geanalyseerd.			
Thema	3. Fysieke Leefomgeving			
Link	https://www.veiligheidsregiofryslan.nl			

Welstandszorg Hûs en Hiem

Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in Hûs en Hiem met de Friese gemeenten.			
Doelstelling	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid en waarden in de provincie. Samengevat in de term omgevingskwaliteit. De Welstandsnota is voor Hûs en Hiem de basis om de doelstelling voor Gemeente Heerenveen uit te voeren.			
Ontwikkelingen				
	Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
	Eigen vermogen	257	257	257
	Vreemd vermogen		0	n.v.t.
	Resultaat	-84	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Gemeenten hebben tot 2032 de tijd om gemeentelijk beleid te wijzigen. Hûs en Hiem heeft per 1 januari 2025 van geen enkele deelnemende gemeente een voornemen tot uittreding ontvangen. Hierdoor zijn ook in 2026 alle aangesloten gemeenten deelnemer. Of het aantal adviesaanvragen in 2026 daadwerkelijk op peil zal blijven is een onzekerheid. De mate waarin de daarmee gemoeide omzet zal wijzigen valt op dit moment nog niet te bepalen. Wel zijn door het voortbestaan van de GR in 2026 alle kosten gedekt, conform artikel 34 van de GR. Ontwikkelingen zullen nauwgezet worden gevolgd.
Thema	3. Fysieke Leefomgeving
Link	https://www.husenhiem.nl

Vennootschappen en coöperaties

Afvalsturing Friesland NV

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Zeggenschap	De zeggenschap is in de AVA georganiseerd naar rato van het aantal inwoners in Heerenveen, ten opzichte van het totale aantal inwoners in de provincie Friesland. Met 155 aandelen A heeft Heerenveen 3,6% van de geplaatste aandelen. De nominale waarde is 453,78 euro (70.336 euro).
Doelstelling	De doelstelling is het inzamelen, scheiden en verwerken van afvalstoffen, inclusief het sluiten van kringlopen, tegen zo laag mogelijke kosten.
Ontwikkelingen	De koers van het sluiten van de kringlopen, die uiteindelijk moet resulteren in een laag uniform verwerkingstarief, wordt ook in de nieuwe strategische koers vanaf 2021 doorgezet. Daarbij is de vollast van installaties (bijvoorbeeld de REC/Harlingen, SBI en KSI beiden in Heerenveen) een belangrijke taak die bij de onderneming rust, in het belang van bijvoorbeeld het aandeelhouderstarief. Als het gaat om de prioritering van het hergebruik van materialen en het produceren van duurzame energie dient het produceren van duurzame energie primair voort te vloeien uit de activiteit bewerken en verwerken van stromen.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	78.528	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	36.732	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	10.322	4.047	2.805
Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	Omrin voert een financieel solide beleid, waarbij niet wordt gestreefd naar winstmaximalisatie. De onderneming zoekt een balans tussen de tarieven die de aandeelhouders moeten betalen voor de inzameling en verwerking van hun afval en de winst die de onderneming maakt om voldoende solvabiliteit te hebben om tegenvallers te kunnen opvangen en investeringen te kunnen doen.
Thema	3. Fysieke Leefomgeving
Link	https://www.omrin.nl

B.V. Fryslân Miljeu Zuidoost

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Middels houder van aandelen is de zeggenschap in de AVA indirect.
Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grond- en afvalstoffen, en de hiermee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeenten.
Ontwikkelingen	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame, circulaire economie. Hierbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde 'VanAfvalNaarGrondstof' (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat onder andere consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregel.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	1.574	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	5.601	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	111	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	Geen.
Thema	3. Fysieke Leefomgeving
Link	Geen eigen website

BNG Bank NV

Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Zeggenschap	Via de algemene vergadering van aandeelhouders heeft de gemeente zeggenschap in BNG Bank N.V., via het stemrecht op onze aandelen (een stem per aandeel van 2,50 euro). Overigens is in het aandelenkapitaal sprake van een verdeling van 50% Rijk en 50% gemeenten, provincies en anderen.
Doelstelling	De BNG is bankier ten dienste van overheden. De bank biedt toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector door middel van een zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening.
Ontwikkelingen	De statutaire eis van voldoende overheidsbetrokkenheid begrenst het werkgebied van de bank. Het aankoersen op de mogelijkheid van wijziging van overheidseigendom is ook bij de bank zichtbaar en door de statutaire begrenzing zijn enkele cliënten afgevallen. De bank wordt verder geconfronteerd met nieuwe en/of gewijzigde wetgeving op financieel gebied (de bank is niet langer vrijgesteld van vennootschapsbelasting) en ten aanzien van bancair toezicht. Heerenveen neemt met 65.267 aandelen van nominaal 2,50 euro deel in de NV.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	4.721.000	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	110.819.000	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	254	n.v.t.	n.v.t.

	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Algemene bancaire risico's.			
Thema	4. Mensen, middelen en bestuur			
Link	https://www.bngbank.nl			

Caparis NV

Vestigingsplaats	Drachten			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen heeft samen met Leeuwarden, Smallingerland en Opsterland zitting in de AVA.			
Doelstelling	Het bieden van beschutte arbeid onder aangepaste omstandigheden aan de in de Wet sociale werkvoorziening en de Participatiewet bedoelde mensen met een arbeidshandicap. Praktisch werkt zich dit uit in het realiseren van dienstbetrekkingen, detacheringen en leerwerkplekken voor die mensen.			
Ontwikkelingen	Verwacht wordt dat per 1 januari 2025 bij Caparis circa 210 inwoners als SW'er aan het werk zullen zijn. Na de herstructurering in 2019 zorgt Caparis NV voor de organisatie en uitvoering van alle werkzaamheden. Caparis betaalt de loonkosten van de SW-cliënten aan GR SW Fryslan en brengt deze en andere bedrijfskosten via dienstverleningsovereenkomsten in rekening bij de opdrachtgevende gemeenten en andere klanten in de markt. Wij zullen u in najaar 2024 een voorstel aanbieden met nieuwe dienstverleningsovereenkomsten voor 2025 en de jaren daarna. Verwacht wordt, dat Caparis de tarieven in de dienstverleningsovereenkomsten zal willen aanpassen. De huidige afspraken en dienstverleningsovereenkomsten lopen af in 2025 en moeten opnieuw worden afgesloten. Caparis NV legt de begroting voor een nieuw jaar, in dit geval 2025, als regel in december voorafgaand aan de aandeelhouders voor.			
	Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
	Eigen vermogen	7.594	6.839	n.v.t.
	Vreemd vermogen	20.089	18886	n.v.t.
	Resultaat	-580	-713	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	8.401	8.392	8.361
Risico's	De Participatiewet vormt een risico voor de toekomst van Caparis. Het risico zit met name in het genereren van voldoende omzet. Een ander risico is de daling van het aantal dienstbetrekkingen in de SW. Een effect van Corona is dat opdrachtgevers werk bij Caparis hebben opgeschort. Door minder beschikbare mensen en het wegvallen van werk is de exploitatie verlieslatend geworden. Gemeenten spannen zich in om het aantal medewerkers bij Caparis te laten stijgen. Caparis zoekt naar nieuwe dan wel vervangende werkgelegenheid. Dat moet meehelpen om het bedrijf op termijn weer rendabel te laten worden.			
Thema	2. Economische Leefomgeving			
Link	https://www.caparis.nl			

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA

Vestigingsplaats	Leeuwarden, kantoorhoudend te Sneek.
Rechtsvorm	Coöperatie
Zeggenschap	Leden zijn de Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en de Provincje Fryslân.
Doelstelling	Adequaat en betaalbaar beheer en onderhoud van openbare verlichting/ energievoorziening (en aanverwante zaken)/ laadinfrastructuur voor elektrische vervoersmiddelen en het behalen van financiële voordelen met de gezamenlijke inkoop van energie.
Ontwikkelingen	Uitbreiding met inkoop van energie (voor meerdere partners). Per 1 januari 2024 wordt OVEF zelf energieleverancier. Het accent komt dan meer te liggen op flexibiliteit en dat elk individueel lid meer keuzevrijheid heeft.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	129	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	-297	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	49	50	50

Risico's	1. Risico met variabele energieprijzen is dat ze ook hoger kunnen uitvallen dan de prognose. 2. Vanuit economische overwegingen kan het minder rendabel zijn om nu in nieuwe zonne-energieprojecten te investeren. Dit heeft te maken met de (huidige) lage stroomprijs. Hierdoor wordt de terugverdientijd langer dan 10 jaar, omdat de winst van de nieuwe eigen zonne-energie minder groot is dan bij een hoge energie inkoopprijs. 3. De overeenkomst is niet aanbesteed. Daarvoor is een wettelijke grondslag. Dit is artikel 2.24b van de Aanbestedingswet 2012. Daarin staat -samengevat- dat 'aanbestedende diensten' (zoals gemeenten, provincies en waterschappen) bij de uitvoering van hun taken kunnen samenwerken in een bestaande of op te richten rechtspersoon (zoals OVEF). De leden van OVEF kunnen zo één op één inkopen bij OVEF. Deze uitzondering wordt ook wel 'quasi-inbesteding' genoemd. OVEF heeft dit laten onderzoeken door Brackmann (aanbestedingsspecialist).
Thema	3. Fysieke Leefomgeving
Link	https://ovef.nl

Gemeentelijk Sportcentrum BV

Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Heerenveen is 100 % aandeelhouder
Doelstelling	Het realiseren, beheren en exploiteren van sportvoorzieningen in het multifunctioneel centrum "Sportstad Heerenveen". Primaire doelstelling is het faciliteren van de Heerenveense breedtesport en zwemgelegenheid.

Ontwikkelingen	Zoals aangegeven onder het kopje ontwikkelingen bij Sportstad Heerenveen BV loopt de huurovereenkomst van Sportstad met Gemeentelijk Sportcentrum BV af medio 2026. Continuïteit van het Gemeentelijk Sportcentrum (met name het zwembad) vraagt een forse bijdrage in de onrendabele top. Sportstad en de gemeente zijn hierover in gesprek en de gemeenteraad wordt bij de integrale afweging bij de Perspectiefnota 2025 een afweging voorgelegd. Vooruitlopend hierop wordt de gemeenteraad een voorstel voorgelegd met een scenariokeuze rond het zwembad (streven maart 2025). Aan alle opties zijn kosten verbonden: • Voortzetting van de huidige zwembadvoorziening; • Een minimale zwembadvoorziening; • Sluiten van zwembadvoorziening. De onrendabele top bestaat uit het exploitatietekort én kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Tot 1 juni 2026, de looptijd van het huidige contract, zal Sportstad de noodzakelijke kosten voor onderhoud en vervangingsinvesteringen voor zijn rekening nemen. Dit betreft maatregelen die voor 15 jaar gelden. Mocht de gemeente overgaan tot sluiting zullen deze kosten mee moeten worden genomen in de compensatie van gevolgschade. Zonder voldoende compensatie wil Sportstad het Gemeentelijk Sportcentrum niet blijven huren/exploiteren en kan het sportcentrum (met name het zwembad) niet voortbestaan. In een informerende sessie met de raad in december 2023 is een en ander al aangekondigd. In het verleden is steeds al gewezen op de uitdaging met de onrendabele top.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	18	18	18
Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.
Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	Exploitatietekort gemeentelijk sportcentrum Het exploitatietekort van het gemeentelijk sportcentrum was het belangrijkste risico. De gemeenteraad heeft inmiddels jaarlijks € 1 miljoen voor het zwembad beschikbaar gesteld. BTW-vrijstelling Sportstad is deels vrijgesteld van btw: • Voordeel: Geen btw afdracht op sommige inkomsten (zoals zwembadkaartjes). • Nadeel: Geen btw-teruggave op inkoop van derden voor exploitatie en investeringen. Tot 1 januari 2024 kon Sportstad gebruikmaken van de zogenaamde BOSA-regeling als compensatie voor de btw. Deze regeling is nu vervallen. Er wordt geprobeerd om Sportstad volledig btw-plichtig te maken, zodat alle btw kan worden verrekend. Dit risico bij Sportstad hangt samen met het gemeentelijk sportcentrum.
Thema	1. Sociale Leefomgeving
Link	Niet van toepassing

Ijshockeyhal Thialf Heerenveen BV

Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Heerenveen bezit 100 % van de aandelen IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV

Doelstelling	Het beheer en het (doen) exploiteren van de IJshockeyhal als onderdeel van het Thialf IJsstadion. Primaire doelstelling is het faciliteren van de Heerenveense breedtesport. Daarnaast streven we naar behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op wereld-, Europees en nationaal niveau in samenhang en samenwerking met IJsstadion Thialf.
Ontwikkelingen	Ook voor de ijshockeyhal komt een voorstel in de Perspectiefnota 2025. De huidige ijshockeyhal kan nog gebruikt worden tot en met april 2028. Benodigde werkzaamheden zijn afgerond en er zijn geen onverwachte zaken naar boven gekomen. Een afweging bij de Perspectiefnota 2025 is de uiterste datum om in 2028 renovatie of vernieuwbouw te realiseren. Dit betekent wel, dat wij bepaalde besluiten/processen gelijktijdig moeten laten lopen en in juli 2025 meteen een voorbereidingskrediet nodig zal zijn. Risico van het doorschuiven van de planning is dat er vertragingen tijdens het proces optreden (bijvoorbeeld rond vergunningen, (aanvullende) besluitvorming, bouw, etc.). Ter voorbereiding op de integrale afweging in de Perspectiefnota 2025 worden separate voorstellen aan de raad aangeboden in het eerste kwartaal van 2025 (streven maart). Voor de ijshockeyhal zijnde volgende drie opties (aan alle opties zijn kosten verbonden): • Renovatie; • Vernieuwbouw; • Sluiting. De komende tijd wordt gebruikt om te bekijken of er nog andere creatieve mogelijkheden zijn. Eind september 2024 eindigt de initiële looptijd van het huurcontract tussen IJshockeyhal en Thialf. De overeenkomst wordt stilzwijgend verlengd met 5 jaar (deze optie is opgenomen in de huurovereenkomst). Bij de verlenging maken IJshockeyhal BV en Thialf enkele aanvullende afspraken. Dit heeft betrekking op de mogelijke keuze van de gemeenteraad de hal vanaf april 2028 niet meer open te houden. Daarnaast speelt het rapport Eringa waarin is aangegeven, dat Thialf groot onderhoud en vervangingsinvesteringen zelf niet kan dragen. Zonder voldoende middelen zal Thialf de huur niet willen continueren vanaf medio 2028 en kan de ijshockeyhal niet voort blijven bestaan. De benodigde middelen hebben betrekking op groot onderhoud, vervangingsinvesteringen en verduurzaming. De gemeente draagt jaarlijks al ca. € 300.000 bij aan de exploitatie van Thialf (met name gericht op het tekort van de ijshockeyhal). In een informerende sessie met de raad in december 2023 is een en ander al aangekondigd.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	18	18	n.v.t.
Vreemd vermogen	289	0	n.v.t.
Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	1.555	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	Geen keuze ijshockeyhal Bij de afweging nog geen keuze te maken over de toekomst van de ijshockeyhal zijn de volgende risico's benoemd: 1. uit de (halfjaarlijkse) inspecties blijkt dat de veiligheid alleen geborgd kan worden bij instandhouding zonder publieksfunctie; 2. uit inspecties blijkt dat de veiligheid in zijn geheel niet meer kan worden geborgd, met sluiting van de ijshockeyhal als gevolg; 3. de luchtbehandelingsinstallatie valt uit (meer dan 30 jaar oud en nu reeds een risico), met als gevolg dat de ijshockeyhal verder niet meer gebruikt kan worden c.q. dat er geen grote aantallen publiek in de hal kunnen in verband met klimaatbeheersing. Het laatste zal met name de wedstrijden van UNIS Flyers raken; 4. bovenstaande drie risico's kunnen leiden tot problemen met het gebruik en schade voor de gebruikers/Thialf (bijvoorbeeld voor het uitwijken naar andere locaties dan wel het helemaal niet meer kunnen beoefenen van de sport). Groot onderhoud en vervangingsinvesteringen Vanaf 2030 heeft Thialf een uitdaging rond groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Binnenkort wordt inzichtelijk of de batterij bij Thialf hier voor een deel een oplossing kan bieden. Daarnaast moet samen met de stakeholders naar oplossingen worden gezocht. VWS is hierbij belangrijk. Dit risico bij Thialf hangt samen met de ijshockeyhal. Vanuit VWS zijn met het huidige gebruik geen middelen vanuit VWS te verwachten. BTW-vrijstelling Thialf is deels vrijgesteld van btw: • Voordeel: Geen btw afdracht op sommige inkomsten (zoals kaartverkoop). • Nadeel: Geen btw-teruggave op bepaalde uitgaven (zoals investeringen in de ijshal). Tot 1 januari 2024 kon Sportstad gebruikmaken van de zogenaamde BOSA-regeling als compensatie voor de btw. Deze regeling is nu vervallen. Op dit moment is er nog geen oplossing. Dit risico bij Thialf hangt samen met de ijshockeyhal.
Thema	1. Sociale Leefomgeving
Link	Zie website Thialf

NV Fryslân Miljeu	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Zeggenschap	De aandelen zijn in handen van elf Friese gemeenten en drie Groningse gemeenten. Gemeente Heerenveen beschikt over 19.063 aandelen C van nominaal 4,53 euro (86.504 euro). Dit vertegenwoordigt 13,0% van het geplaatste aandelenkapitaal.
Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van herbruikbare grondstoffen en van afvalstoffen en de hiermee verband houdende beleidsondersteuning. De vier regio B.V.'s sturen de inzameling van huishoudelijk afval aan namens de deelnemende gemeenten. Beleidsmatig richt de gemeente zich op een duurzame, circulaire economie met de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG)-doelstellingen als uitgangspunt.

Ontwikkelingen	Fryslân Miljeu/Omrin staat met haar gemeenten voor de uitdaging om bij te dragen aan de totstandkoming van een circulaire economie, waarin afval door zoveel mogelijk hergebruik waarde krijgt en houdt. Naast het belang van deze duurzaamheidsdoelstelling blijft het zaak om de kosten die hiermee gemoeid zijn, zo laag mogelijk te houden.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	11.573	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	7.767	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	1.007	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	Het belangrijkste risico voor Fryslân Miljeu zijn de overeenkomsten met de gemeenten. De omzet en het resultaat uit deze dienstverlening zijn van significante omvang. Het beëindigen van de overeenkomsten door een groot aantal gemeenten kan een behoorlijke impact hebben. Belangrijk is daarom dat in deze overeenkomsten een opzegtermijn van vier jaar is opgenomen, waardoor Fryslân Miljeu de tijd krijgt om de nodige maatregelen te treffen.
Thema	3. Fysieke Leefomgeving
Link	Geen eigen website

Sportstad Heerenveen BV

Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Het belang van gemeente Heerenveen is 55,9 %. SC Heerenveen Vastgoed BV bezit 44,1 % van de aandelen. Gemeente Heerenveen is meerderheidsaandeelhouder.
Doelstelling	Het realiseren, besturen en beheren van een multifunctioneel centrum voor sport, gezondheid, zorg, onderwijs en vrije tijd. Met het multifunctionele centrum zet gemeente Heerenveen in op bevordering van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid en de bevordering van actieve deelname aan sport.

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen
Sportstad heeft vier belangrijke pijlers, die alle vier onder druk staan:
- Verhuur stadion SC Heerenveen
- Verhuur schoolgebouw Firda
- Huur Gemeentelijk Sportcentrum
- Energie

SC Heerenveen wil haar structurele kosten naar beneden brengen en heeft van daaruit de wens om nieuwe huurafspraken te maken. Sportstad en SC Heerenveen zijn hierover in gesprek.

De huur van het schoolgebouw door Firda loopt af medio 2026. Het is duidelijk dat huur onder de huidige voor Sportstad gunstige voorwaarden niet houdbaar blijft. Sportstad en Firda zijn hierover in gesprek.

Zoals aangegeven bij de ontwikkelingen Gemeentelijk Sportcentrum BV loopt de huurovereenkomst daarvan af medio 2026. Continuïteit van het Gemeentelijk Sportcentrum (met name het zwembad) vraagt een forse bijdrage in de onrendabele top van de exploitatie. Sportstad en de gemeente zijn hierover in gesprek en de gemeenteraad wordt bij de integrale afweging bij de Perspectiefnota 2025 een afweging voorgelegd. Vooruitlopend hierop wordt de gemeenteraad een voorstel voorgelegd met een scenariokeuze rond het zwembad (streven maart 2025). Aan alle opties zijn kosten verbonden:
• Voortzetting van de huidige zwembadvoorziening;
• Een minimale zwembadvoorziening;
• Sluiten van zwembadvoorziening.

De onrendabele top bestaat uit het exploitatietekort én kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Tot 1 juni 2026, de looptijd van het huidige contract, zal Sportstad de noodzakelijke kosten voor onderhoud en vervangingsinvesteringen voor zijn rekening nemen. Dit betreft maatregelen die voor 15 jaar gelden. Mocht de gemeente overgaan tot sluiting zullen deze kosten mee moeten worden genomen in de compensatie van gevolgschade. Zonder voldoende compensatie wil Sportstad het Gemeentelijk Sportcentrum niet blijven huren/exploiteren en kan het sportcentrum (met name het zwembad) niet voortbestaan. In een informerende sessie met de raad in december 2023 is een en ander al aangekondigd. In het verleden is steeds al gewezen op de uitdaging met de onrendabele top.

De energiekosten zijn een aandachtspunt rond de financiën van Sportstad. Sportstad is op dit moment in de afrondende fase van de realisatie van een EnergieOpslagSysteem (EOS) achter de topsportturnhal. Met het EOS en een flexibel energiecontract wil Sportstad haar energiekosten dempen.

Sportstad heeft bij de begroting 2024 geen balansprognose afgegeven en evenmin begrotingscijfers voor 2025.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	24.237	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	19.617	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	560	725	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	634	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	Vier kernpunten De belangrijkste risico's voor Sportstad liggen bij: 1. Huur stadion sc Heerenveen (overleg vindt plaats tussen sc Heerenveen en Sportstad) 2. Huur schoolgebouw Firda (de huurovereenkomst is verlengd tot medio 2031 met een lagere huur) 3. Exploitatietekort gemeentelijk sportcentrum (de gemeenteraad heeft jaarlijks € 1 miljoen beschikbaar gesteld voor het zwembad) 4. Energiekosten (Sportstad heeft een batterij geplaatst en een dynamisch energiecontract) Deze onderdelen beïnvloeden elkaar. Slechte voorwaarden in huurcontracten kunnen de financiële resultaten negatief beïnvloeden. Garantstelling Gemeente Heerenveen staat garant voor een geldlening van de Bank Nederlandse Gemeenten aan Sportstad. Sportstad heeft momenteel genoeg inkomsten en eigen vermogen om aan de verplichtingen te voldoen. Er is geen directe druk op de garantstelling. BTW Sportstad is deels vrijgesteld van btw: • Voordeel: Geen btw afdracht op sommige inkomsten (zoals zwembadkaartjes). • Nadeel: Geen btw-teruggave op inkoop van derden voor exploitatie en investeringen. Tot 1 januari 2024 kon Sportstad gebruikmaken van de zogenaamde BOSA-regeling als compensatie voor de btw. Deze regeling is nu vervallen. Er wordt geprobeerd om Sportstad volledig btw-plichtig te maken, zodat alle btw kan worden verrekend.
Thema	1. Sociale Leefomgeving
Link	https://www.sportstad.nl

Thialf OG BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Provincie Fryslan bezit tweederde van de aandelen en gemeente Heerenveen éénderde. Heerenveen heeft zich voor € 1,5 miljoen ingekocht waarbij voorzichtigheidshalve direct een voorziening met dezelfde omvang is getroffen Heerenveen neemt ingaande februari 2005 deel met 6.000 aandelen van nominaal € 1,00 (€ 6.000) in Thialf OG B.V. (1/3 deel).
Doelstelling	De holding Thialf OG BV is opgericht ten behoeve van het Thialf IJsstadion. Doel is het behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op wereld-, Europees- en nationaal niveau. Daartoe biedt Thialf trainingsfaciliteiten aan topsporters van wereldniveau en organiseert Thialf schaatswedstrijden voor zowel de wereld-, de Europese - als de nationale competitie. Naast het schaatsen op mondiaal topniveau faciliteert Thialf het recreatieve schaatsen.

Ontwikkelingen

Thialf heeft in april 2020 een Herstelplan opgesteld, waarin Provincie Fryslan (€ 1,9 miljoen) en Gemeente Heerenveen (€ 991.000) deelnemen. Uiteindelijk was een steunbedrag van € 1,6 miljoen voldoende, omdat de stakeholders van Thialf hun verantwoordelijkheid hebben genomen.

In het kader van het Herstelplan hebben provincie en gemeente elk een bijdrage beschikbaar gesteld. Voor Heerenveen ging het initieel om € 271.000, in de vorm van een bijdrage Dienst met een Algemeen Economisch Belang (DAEB). De bijdrage wordt jaarlijks geïndexeerd.

Door de Corona-pandemie heeft ook Thialf in 2020 en 2021 schade ondervonden. Hiervoor zijn via gemeente Heerenveen bij het ministerie van VWS twee aanvragen voor de rijksregeling SPUK IJZ ingediend met een omvang van samen ca. € 1.991.000 miljoen. Deze zijn eveneens bij de EC gemeld. Medio augustus 2022 is de Regeling SPUK IJZ wederom opengesteld (Q4 2021 en Q1 2022). Thialf heeft ook in deze tranche een aanvraag gedaan. Er is ca. € 224.000 verleend. Inmiddels wordt de vervolgstap van de prenotificatiefase naar de notificatiefase gezet. SPUK III en IV wachten op de afwikkeling van SPUK I en II en zijn derhalve nog niet beschikt/uitbetaald. Ook de afronding van het herstelplan wacht hierop.

Het is de bedoeling dat een daling van de energiekosten door het inmiddels in werking zijnde EnergieOpslagSysteem (EOS) (batterij opslag) ruimte gaat bieden om kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen (deels) te dekken. Daarnaast is VWS bezig met topsportaccommodatiebeleid waar Thialf ook op de radar wil komen/blijven. VWS heeft hierover onlangs een rapport gepresenteerd.

Thialf heeft een Strategische Visie 2023-2027 opgesteld en is bezig te onderzoeken hoe hier uitvoering aan te geven.

NOC*NSF heeft als grote belanghebbende van Thialf het initiatief genomen om met Thialf, KNSB en Topsport NOORD tot meerjarenafspraken te komen en daarmee bij te dragen aan een gezonde exploitatie van Thialf.

Thialf heeft voor 2024 geen balansprognose verstrekt. De begroting 2025 zal eind december 2024 aan de aandeelhouders worden voorgelegd.

Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	-116	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	5.587	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	39	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	279	288	295

Risico's

Groot onderhoud en vervangingsinvesteringen
Vanaf 2030 heeft Thialf een uitdaging rond groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Binnenkort wordt inzichtelijk of de batterij bij Thialf hier voor een deel een oplossing kan bieden. Daarnaast moet samen met de stakeholders naar oplossingen worden gezocht. VWS is hierbij belangrijk onder andere vanuit de SVPT.
BTW-vrijstelling
Thialf is deels vrijgesteld van btw:
- Voordeel: Geen btw afdracht op sommige inkomsten (zoals kaartverkoop).
- Nadeel: Geen btw-teruggave op bepaalde uitgaven (zoals investeringen in de ijshal).

Tot 1 januari 2024 kon Sportstad gebruikmaken van de zogenaamde BOSA-regeling als compensatie voor de btw. Deze regeling is nu vervallen. Op dit moment is er nog geen oplossing.
Kleine organisatie
Thialf heeft een kleine organisatie. Dit kan kwetsbaarheden met zich meebrengen gezien de complexe/grote uitdagingen die er liggen.

Thema

1. Sociale Leefomgeving

Link	https://thialf.nl

Stichtingen en verenigingen

Vereniging Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd door middel van stemrecht in de ledenvergadering. Vanwege het aantal leden zijn de zeggenschap en invloed voor een individueel lid beperkt.
Doelstelling	De VNG staat haar leden-gemeenten bij in de vervulling van bestuurstaken, zowel collectief als individueel. Zo worden er bijvoorbeeld modelverordeningen ontwikkeld en aan de leden aangereikt.
Ontwikkelingen	De ontwikkeling bij de VNG is stabiel.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	56.301	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	3.758	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	77	78	79

Risico's	Geen.
Thema	4. Mensen, middelen en bestuur
Link	https://vng.nl

Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen

Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Vereniging
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen en Sportstad ieder 50% zeggenschap
Doelstelling	De Vereniging van Eigenaars Sportcentrum Heerenveen heeft als doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. Hieronder valt uitdrukkelijk ook het verkrijgen, bezwaren, vervreemden en beheren van registergoederen. Het betreft hier het registergoed Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Ontwikkelingen	Enige activiteit is belangenbehartiging in voorkomende gevallen. Binnen de Vereniging is geen sprake van enige vermogenspositie.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	0	n.v.t.
Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Risico's	
Thema	1. Sociale Leefomgeving
Link	Niet van toepassing

Vereniging van Friese Gemeenten

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Vereniging
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd door middel van stemrecht in de ledenvergadering. De leden zijn de achttien Friese gemeenten.
Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de leden (de Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platform-functie voor afstemming met - en communicatie tussen - de leden; het regelen van vertegenwoordigingen voor en namens de leden. De activiteiten moeten leiden tot kwaliteitsverbetering bij de gemeenten. VFG werkt samen met Provincie Fryslân.
Ontwikkelingen	Er zijn geen specifieke ontwikkelingen.

Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	171	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	-14	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Heerenveen	26	27	31

Risico's	Geen.
Thema	4. Mensen, middelen en bestuur
Link	https://www.friesegemeenten.nl

Overige verbonden partijen

Centrumregeling samenwerking Sociaal domein Fryslân				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Overige			
Zeggenschap	Door het aangaan van de gemeenschappelijke regeling in de vorm van een centrumgemeente-regeling, is de zeggenschap over de onderwerpen die in deze regeling zijn opgenomen, feitelijk en formeel overgedragen aan de gemeente Leeuwarden. In de centrumregeling nemen alle achttien Friese gemeenten deel.			
Doelstelling	De Friese gemeenten streven binnen het Sociaal Domein, zowel ten aanzien van de wettelijk verplichte samenwerking als ten aanzien van de vrijwillige samenwerking, naar maximale efficiëntie en effectiviteit in de uitvoering van de aan hen opgelegde wettelijke taken. De regeling stroomlijnt de beleidsvoorbereiding ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van Jeugdzorg, Maatschappelijke ondersteuning en Participatie. Ook beoogt de regeling de inkoop van de Jeugdzorg en Maatschappelijke ondersteuning doelmatig te organiseren. Beoogd worden lage administratieve lasten bij de centrumconstructie, de deelnemende gemeenten en de zorgaanbieders.			
Ontwikkelingen	Er is zorg ingekocht op de taken die bij de doelstelling horen. Via het accounthouderschap wordt gemonitord of de gestelde doelen door de zorgaanbieders worden gerealiseerd, en voor de beleidsvoorbereiding worden aan de hand van de actualiteit voorstellen ontwikkeld en besluiten genomen. In de regeling is opgenomen dat er een periodieke evaluatie van de samenwerking plaatsvindt.			
	Omschrijving **(Bedragen *€ 1.000)**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	313	423	513
Risico's	Risico’s doen zich voor op het terrein van aanbestedingsrecht en/of op fiscaal terrein, waaronder de btw. Daarnaast kunnen bij beëindiging van deelname risico's ontstaan rond de uitvoering en de continuïteit van de zorgverlening jegens cliënten. Bij beëindiging kunnen frictiekosten ten laste van de gemeente ontstaan. De zeggenschap ligt bij gemeente Leeuwarden, maar de risico's bij de deelnemende gemeenten.			
Thema	1. Sociale Leefomgeving			
Link	https://www.sdfryslan.nl			

Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te helpen verwezenlijken. In de paragraaf Grondbeleid is daarom opgenomen:

- Een visie op het grondbeleid, in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting.
- Een omschrijving van hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert.
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie.
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming.
- De beleidsuitgangspunten voor de reserves van grondzaken in relatie tot de risico's van grondzaken.

Nota grondbeleid

De actuele nota grondbeleid, die op 19 oktober 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld, beschrijft de kaders van ons grondbeleid. Hierin is rekening gehouden met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 en het Didam-arrest van 2021. Ook de problematiek rondom de woningvoorraad had grote invloed op de kaders. Waar de vorige nota nog uitging van krimp, is in de nieuwe nota eerder sprake van het tegenovergestelde. De gemeente heeft beleidsstukken vastgesteld die groei, betaalbaarheid, diversiteit, woonzorg en duurzaamheid benadrukken. Er is een streven naar samenwerking op provinciaal en regionaal niveau met focus op leefbaarheid en werklocaties die inspelen op maatschappelijke trends.

Beleidsregels opgenomen in de nota grondbeleid

De kaders voor het huidige grondbeleid, zoals in de nota grondbeleid beschreven en voor zover in de huidige situatie relevant, zijn de volgende:

- De gemeente kiest voor situationeel grondbeleid, waarbij we per ontwikkeling een keuze maken tussen (meer) actief of (meer) faciliterend beleid.
- Bij actief grondbeleid zijn diverse instrumenten voor grondverwerving beschikbaar, waaronder voorkeursrecht, minnelijke verwerving en onteigening.
- Bij faciliterend grondbeleid speelt de gemeente een kaderstellende rol, waarbij de focus ligt op planologische beslissingen en de kwaliteit van de openbare ruimte. De gemeente legt de nadruk op de instrumenten van het kostenverhaal. Wij willen gemaakte kosten terugverdienen tegen een zo beperkt mogelijk risicoprofiel.
- Met het grondprijsbeleid beoogt de gemeente de bouwgrond te verkopen tegen marktconforme condities en prijzen. Hierbij houden we voortdurend rekening met wijzigingen in marktomstandigheden.
- Gronden worden uitgegeven tegen marktwaarde. Deze waarde wordt objectief en transparant vastgesteld. In eerste aanleg maken we gebruik van de residuele grondwaardebepaling en waar nodig huren we de expertise in van makelaars en taxateurs en adviseurs om bouwkosten te toetsen.
- Voor niet commerciële functies hanteren we in eerste aanleg de gemeentelijke grondprijsbrief.
- Voor alle grondexploitaties maken we onderbouwde exploitatieberekeningen.
- De exploitatieberekeningen worden aan de raad aangeboden ter vaststelling en jaarlijks herzien.
- Naast de reguliere informatie in het kader van de planning en control cyclus en het vaststellen van de grondexploitaties informeren wij u minimaal twee maal per

jaar over de voortgang van de grondexploitatie. Via deze monitoring betrekken wij u bij de inhoudelijke en kwalitatieve voortgang binnen de afzonderlijke projecten. Afwijkingen signaleren we vroegtijdig zodat we kunnen bijsturen als dit nodig is.
- Bij het opstellen van grondexploitaties worden ook risicoanalyses opgesteld.
- Winsten nemen we conform de Percentage of Completion methode (POC-methode). Dit betekent dat in het geval van positieve grondexploitaties, voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst op basis van de eindwaarde wordt opgenomen. Bovenstaande is conform de notitie BBV.
- Verlies nemen we door een voorziening te treffen ter grootte van het volledige verlies. Het verlies wordt direct genomen zodra het zich voordoet.

Monitoring projecten grondbedrijf, risicoanalyse en actualisatie
De monitor grondbedrijf is inmiddels enkele jaren actief. De monitor voldoet aan de verwachtingen. Hij geeft goede handvatten voor het beheersen van de grondexploitaties en maakt de inhoudelijke voortgang van de verschillende projecten en processen inzichtelijk. Bij het monitoren richten we ons steeds op de referentiesituatie zoals die jaarlijks wordt vastgesteld bij de behandeling van de themarekening. Hierbij wordt per project de situatie per 1 januari van het betreffende jaar geschetst en vastgelegd in de vorm van:
- Voorziene grondverkopen en inkomsten bij themarekening;
- Gerealiseerde grondverkopen;
- Duiding van de (reden voor) afwijking van prognose.

Voor de jaarrekening stellen wij een position paper op. In dit document lichten we de waardering van de grondexploitaties toe. Wij zijn in control door:
- aan te geven welke werkzaamheden worden verricht, door wie dit is gedocumenteerd en wie de werkzaamheden heeft gecontroleerd.

Zo worden de ramingen in de grondexploitaties betrouwbaarder en signaleren we potentiële risico's eerder.

Techniek grondexploitaties
We bouwen en onderhouden de grondexploitaties in het systeem 'GREX-manager'. Dit systeem maakt de opbouw van de verschillende projecten helderder en eenduidiger. Ook maakt het systeem snellere (management)analyses mogelijk. Tot slot biedt het de afzonderlijke disciplines meer mogelijkheden en comfort bij het werken aan de afzonderlijke projectonderdelen binnen de verschillende grondexploitaties.

Risicomanagement grondbedrijf
Al enkele jaren voeren we voor het grondbedrijf via de GREX-manager een risicoanalyse uit. De GREX-manager kan per complex en rekening houdend met de looptijd en omvang, de financiële risico's bepalen. Op deze manier brengen we per complex de risico’s in kaart. In onderstaande tabel is het totaal aan risico’s opgenomen.

(Bedragen x € 1.000)

	Risicobuffer
Wonen	
Tjalleberd - De Eide	109
Heerenveen Oost Stadiongebied	2.744
De Fjilden Nieuwehorne	12
Schoollocaties Jubbega	58
Tellegebied	23
Haskerdijken	64
Skoatterwâld fase 1+2	890
Skoatterwâld fase 3	177
Hepkema's Park	94
Subtotaal Wonen	**4.171**
Werken	
De Kavels	-
IBF II	-
Spikeboor Zuid	-
KNO	-
Subtotaal Werken	-
Totaal Bouwgronden in exploitatie	**4.171**
Factor 1,2 (Zwarte Zwanen)	**5.005**

De benodigde buffer dekt negentig procent van de mogelijke scenario's af. De benodigde buffer wordt met een factor 1,2 verhoogd omdat er mogelijk risico's ontbreken ('zwarte zwanen') en er strengere regels voor winstneming zijn ingevoerd. Dit heeft als gevolg dat de buffer door potentiële winst niet langer aanwezig is.
Aangezien bij bedrijventerreinen een positief resultaat wordt verwacht is een risicobuffer niet noodzakelijk.

Woningbouw
Wonen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving		2026	2027	2028	2029
Totaal kosten	L	11.185	7.437	9.629	3.729
Totaal opbrengsten	B	16.005	12.669	11.233	9.600
Saldo exploitatie		4.820	5.232	1.604	5.871
Verhoging onderhanden werk	B	3.619	1.212	3.855	756
Verlaging onderhanden werk	L	8.244	6.444	5.459	6.627
Resultaat		**195**	-	-	-
Totale lasten	L	19.429	13.881	15.088	10.356
Totale baten	B	19.624	13.881	15.088	10.356
Resultaat		**195**	-	-	-
Balans: Onderhanden werk					
Boekwaarde 1-1		14.807	10.182	4.950	3.346
Mutatie onderhanden werk		-4.625	-5.232	-1.604	-5.871
Boekwaarde 31-12		**10.182**	**4.950**	**3.346**	**-2.525**

In de onderstaande tabel staan de geraamde (tussentijdse) winstnemingen voor de betreffende jaren. Deze winstnemingen zijn op basis van het voorzichtigheidsbeginsel voor 30% verwerkt in deze begroting, alleen voor het eerste begrotingsjaar.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Hepkema's Park	-	60	500	580
Skoatterwâld fase 1+2	350	470	210	50
Skoatterwâld fase 3	300	90	20	-
(tussentijdse) winstnemingen	**650**	**620**	**730**	**630**
Verwerkt in de begroting	**195**	-	-	-

Bedrijventerreinen
Werken

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving		2026	2027	2028	2029
Totaal kosten	L	2.169	2.406	2.374	973
Totaal opbrengsten	B	6.056	3.638	1.312	1.337
Saldo exploitatie		3.887	1.232	-1.062	364
Verhoging onderhanden werk	B	-	1.286	1.307	-
Verlaging onderhanden werk	L	3.263	2.518	245	364
Resultaat		**624**	-	-	-
Totale lasten	L	5.432	4.924	2.619	1.337
Totale baten	B	6.056	4.924	2.619	1.337
Resultaat		**624**	-	-	-
Balans: Onderhanden werk					
Boekwaarde 1-1		-2.042	-4.681	-3.138	-936
Mutatie onderhanden werk		-2.639	-1.232	1.062	-364
Boekwaarde 31-12		**-4.681**	**-5.913**	**-2.076**	**-1.300**

In de onderstaande tabel staan de geraamde (tussentijdse) winstnemingen voor de betreffende jaren. Deze winstnemingen zijn op basis van het voorzichtigheidsbeginsel voor 30% verwerkt in deze begroting, alleen voor het eerste begrotingsjaar.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
IBF	1.440	860	850	-
KNO	640	460	290	320
(tussentijdse) winstnemingen	**2.080**	**1.320**	**1.140**	**320**
Verwerkt in de begroting	**624**	-	-	-

Lokale Heffingen

Tarievenbeleid algemeen

Uitgangspunt voor de tarieven van 2026 zijn de tarieven van 2025, gecorrigeerd met het inflatiepercentage. Voor de overwegend loongevoelige heffingen, zoals leges, begraafrechten, bruggelden, havengelden en veergelden, is de inflatiecorrectie 4,72 procent.
Daar waar het tarief wettelijk is gemaximaliseerd, hanteren we het maximaal mogelijke tarief (bijvoorbeeld paspoort- en rijbewijsleges). Ook zijn in deze themabegroting 2026 de ombuigingen, welke samen met de Perspectiefnota 2026 door de gemeenteraad zijn vastgesteld, verwerkt in de begroting. Dit heeft effect op de Onroerendezaakbelasting, Forensenbelasting, Leges bij intaketafel, Parkeerbelasting en Toeristenbelasting.

Eventuele tariefsverhogingen melden we in deze paragraaf en leggen we bij de vaststelling van de verordeningen expliciet aan u voor.

Lastendruk 2026

Onderstaande tabel geeft het verschil weer tussen de gemiddelde lokale lasten van de gemeente Heerenveen en het landelijk gemiddelde.

	2025	2026
OZB-lasten gezin WOZ-waarde	358	396
Rioolheffing gezin	265	275
Lasten mini-containers, per aansluiting	293	315
Totale woonlasten	**916**	**987**
Woonlasten landelijk gemiddelde t-1 (bron Coelo,Atlas van de lokale lasten)	994	1.052

bedragen x € 1.000

	2025	2026
Gemiddelde WOZ-waarde	328	360
Belastingcapaciteit	92%	94%

Daarmee liggen de totale woonlasten van de gemeente Heerenveen onder het landelijk gemiddelde.

Voor inzicht in de lokale lastendruk maken wij gebruik van de lokale lasten meter. Deze geeft inzicht in de lokale lasten. Ook kunnen we aan de hand van deze meter onze eigen lokale lasten vergelijken met die van andere gemeenten, zoals de omliggende gemeenten De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Leeuwarden en Smallingerland. De meter geeft inzicht in:

- De OZB;
- De rioolheffing;
- De afvalstoffenheffing;
- De hondenbelasting.

Kostendekkendheid

Voor een deel van de bestemmingsheffingen is wettelijk geregeld dat de belastingopbrengst de lasten niet mag overschrijden. Dit is de zogenaamde eis van maximaal honderd procent kostendekkendheid. Bij overschrijding van de norm kostendekkendheid bestaat het risico dat de verordening onverbindend kan worden

verklaard en de aanslag wordt verminderd of vernietigd. De toelichting op de kostendekkendheid is in onderstaande tabel opgenomen.

bedragen x € 1.000

Omschrijving heffing	Lasten	Perceptie kosten	Overhead	BTW	Lasten totaal	Egalisatie/ sparen *	Baten	Saldo lasten-baten	Heffingen	Kosten dekking
Afvalstoffenheffing	6.485	180	125	1.237	8.027	-118	-666	7.243	7.243	100%
Rioolheffing	8.628	180	437	1.426	10.671	-2.855	-100	7.716	7.716	100%
Begraafrechten	532	60	191	-	782	-	-310	472	-	40%
Totaal generaal	**15.645**	**420**	**753**	**2.663**	**19.480**	**-2.973**	**-1.076**	**15.431**	**14.959**	**97%**

Uit de tabel blijkt dat alle heffingen op of onder de grens van honderd procent kostendekkendheid blijven. Er is onderscheid tussen juridische kostendekkendheid en budgettaire kostendekkendheid. Bij een tweetal bestemmingsheffingen is sprake van budgettaire kostendekkendheid waarbij het saldo van de geraamde lasten en baten nul is. Dit betreft de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Een eventueel overschot of tekort bij deze twee heffingen egaliseren we via de voorziening egalisatie heffingen.

Kwijtscheldingsbeleid

In Heerenveen is kwijtschelding (kws) mogelijk van: OZB-woningen, rioolheffing woningen, het vaste deel van de afvalstoffenheffing en (gedeeltelijk) van de Diftar. Ondernemers kunnen gebruik maken van de kwijtscheldingsregeling als het hun privé aanslag betreft.

bedragen x € 1.000

	begroting 2025	begroting 2026
Afvalstoffenheffing vast	300	264
Diftar	75	66
Rioolheffing	350	383
OZB	27	2
Totaal	**752**	**715**

In de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen 2025 | Lokale wet- en regelgeving heeft uw raad de belastingen bepaald waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt.

Invorderingsbeleid

Het grootste deel van de belastingen en heffingen leggen we met een gecombineerde aanslag op aan de belastingplichtigen. De rest leggen we op andere wijze op. Als niet op tijd wordt betaald, start de invordering. Hierin worden de wettelijke regels opgenomen in de door uw raad besloten belasting- en heffingsverordeningen en de Leidraad invordering gemeentelijke belastingen Gemeente Heerenveen | Lokale wet- en regelgeving gevolgd.

Verordeningen

De verordeningen van de heffingen en belastingen, zijn de actuele verordeningen. In de raadsvergadering van december 2025 stelt uw raad de nieuwe verordeningen voor 2026 vast.

Heffingen en belastingen

Opbrengsten	2026	2027	2028	2029
Afvalstoffenheffing	7.243	7.272	7.301	7.330
Rioolheffing	7.716	7.716	7.716	7.716
Onroerende zaakbelasting	19.572	20.187	20.195	20.202
Parkeerbelasting	3.517	4.018	4.018	4.190
Forensenbelasting	73	77	81	81
Haven-, kade- en opslaggeld	35	35	35	35
Leges	3.478	3.524	3.443	3.443
Lijkbezorgingrechten	310	310	310	310
Precariobelasting	49	49	49	49
Reclamebelasting	139	139	139	139
Toeristenbelasting	406	406	406	406
Totaal	**42.538**	**43.733**	**43.693**	**43.901**

Afvalstoffenheffing

We heffen voor alle percelen, waar als gevolg van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, een afvalstoffenheffing. Dat heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing. In Heerenveen maken we bij afvalstoffenheffing onderscheid tussen een vast deel en een variabel deel. Dit noemen we Diftar.

De afvalstoffenheffing dient als dekking van de kosten van het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Hier is sprake van een wettelijke inzamelplicht. In onderstaande tabel zijn de tarieven afvalstoffenheffing van het voorgaande jaar alsmede het voorgestelde tarief voor 2026 weergegeven.

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Gemiddelde lasten minicontainers:					
Vastrecht Diftar	167,00	182,00	182,00	182,00	182,00
Diftar+ minicontainers	119,29	127,55	127,55	127,55	127,55
Opbrengst milieustraat per aansluiting	6,64	5,09	5,07	5,05	5,02
gemiddelde kosten per aansluiting	**292,93**	**314,63**	**314,61**	**314,59**	**314,57**
mutatie	3,4%	7,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Diverse belastingeenheden:					
Minicontainers restafval per container	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Minicontainers restafval per kg	0,37	0,39	0,39	0,39	0,39
Huisvuilzakken per zak	2,20	2,40	2,40	2,40	2,40
Eenpersoonshuishoudens zonder diftar	251,00	271,00	271,00	271,00	271,00
Meerpersoonshuishoudens zonder diftar	311,00	336,00	336,00	336,00	336,00

De begroting is gebaseerd op de verwachte kosten en opbrengsten. De meerjarig verwachte stijging van de kosten van klein huishoudelijk restafval vlakt af. Dit wordt veroorzaakt door lagere verwerkingskosten - met name bij de rijksafvalstoffenbelasting - omdat Omrin meer herbruikbare afvalstromen uit het afval kan halen.

Rioolheffing

We heffen een rioolheffing op alle percelen die direct of indirect zijn aangesloten op de riolering. Dat heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing 2025 | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl). Met deze rioolheffing op woningen en niet-woningen dekken we de kosten van onderhoud en vervanging van de gemeentelijke voorzieningen voor inzameling en het transport van stedelijk afvalwater (hemel- grond- en afvalwater) in de gemeente. Hieronder vallen ook maatregelen voor klimaatadaptatie (aanpassingen als gevolg van het veranderende klimaat zoals bijvoorbeeld extremere neerslag) die zijn gericht op het beperken van wateroverlast en het beperken van de negatieve effecten van droogte.

In het vastgestelde Watertakenplan 2025-2028 (inclusief kostendekkingsplan) is opgenomen dat de rioolheffing jaarlijks met de reguliere inflatiecorrectie stijgt. Het Watertakenplan is gebaseerd op de constante prijzen waarin is opgenomen een langjarige doorkijk, met betrekking tot de opgaven voor onderhoud en vervanging voor inzameling en transport van stedelijk (afval)water.

De kosten voor riolering worden aan de bewoners in rekening gebracht via twee afzonderlijke rioolheffingen:

- een belasting voor de gebruikers van woningen (RIOP);
- een belasting voor de gebruikers van niet-woningen (RIOZ).

Het tarief voor de rioolheffingen wordt bepaald op basis van de kostentoerekening:

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
tariefstijging	4,75%	4,72%	0,00%	0,00%	0,00%
Woningen					
tarief eenpersoonshuishoudens	199,00	207,00	207,00	207,00	207,00
tarief meerpersoonshuishoudens	265,00	275,00	275,00	275,00	275,00
Niet woningen					
Tarief tot 50m3 geloosd afvalwater	398,00	414,00	414,00	414,00	414,00
Tarief 50 tot 200 m3 geloosd afvalwater	622,00	645,00	645,00	645,00	645,00

Vanaf 200m^3 geloosd afvalwater wordt een aflopende staffel toegepast per 100m^3.

	Tarief per 100 m3	
	Begroting 2025	Begroting 2026
Tarief < 200 m3	311	323
Tarief > 200 m3-1.000 m3	230	240
Tarief > 1.000 m3-10.000 m3	168	174
Tarief > 10.000 m3-50.000 m3	88	91
Tarief > 50.000 m3-100.000 m3	52	54
Tarief > 100.000 m3	26	27

Onroerende zaakbelasting

We heffen onroerendezaakbelasting (OZB) op onroerende zaken in de gemeente Heerenveen. Dit heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen.

Op grond van de Wet WOZ bepalen we jaarlijks de economische waarde van de onroerende zaken in Heerenveen. Voor het belastingjaar 2026 geldt als waardepeildatum 1 januari 2025. Op basis van de uitkomsten van de taxaties tot dusverre gaan we voor 2026 bij de woningen uit van een waardestijging van 9,69 procent en bij de niet-

woningen van 9,69 procent. Zie ook onderstaande tabel voor het verloop over de afgelopen jaren.

Tabel Verloop WOZ-waarde

	2024	2025	2026
Woningen	0,00%	2,20%	9,69%
Niet-woningen	2,00%	2,00%	9,69%

De OZB bestaat uit drie afzonderlijke belastingen:

- een belasting voor de gebruikers van niet-woningen;
- een belasting voor de eigenaren van niet-woningen;
- een belasting voor de eigenaren van woningen.

Bij de berekening van de tarieven OZB gaan we uit van bepaalde vaste verhoudingen. Hiermee beogen we om een stabiele lastendruk te bevorderen en daarmee de acceptatiegraad van de lokale belastingen.

Tussen het gebruikers- en eigenarentarief is een vaste verhouding van 1:1,25. Daarnaast is er een 'vaste' verhouding tussen het aandeel van de woningen en de niet-woningen in de totale opbrengst. Met deze laatste verhouding voorkomen we dat verschillen in waardeontwikkeling tussen woningen en niet-woningen leiden tot verschillen in ontwikkeling van de belastingdruk.

Tabel Vaste verhoudingen opbrengsten OZB **bedragen x € 1.000**

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Woningen	48,8%	48,8%	48,8%
Niet-woningen	51,2%	51,2%	51,2%
OZBE won	8.267	8.433	9.542
OZBE nwon	5.070	5.172	5.824
OZBG nwon	3.616	3.688	4.207
OZB totaal	**16.954**	**17.293**	**19.573**

Tabel Ontwikkeling opbrengsten OZB (% stijging t.o.v. vorig jaar)

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Woning	9,62%	2,01%	13,15%
Niet-woningen	9,44%	2,00%	13,22%

Bij de stijgingen en dalingen van de opbrengsten onroerendezaakbelastingen houden we geen rekening met de aanpassing van de tarieven als compensatie van de wijzigingen in de WOZ-waarde. In het geval van een verschil in gemiddelde waardestijging tussen de categorieën woningen en niet-woningen passen we de tarieven dusdanig aan dat de opbrengst in elke categorie gelijk blijft. Dit heeft dan uiteindelijk geen gevolg voor de reële belastingdruk (opbrengst OZB blijft ongewijzigd).

Op basis van het project *Gezonde Financiële Positie* heeft uw Raad op 7 juli 2025 gekozen voor ombuigingsvoorstellen met betrekking tot extra opbrengsten OZB. De effecten van dit besluit zijn verwerkt in de begroting, waarbij de financiële consequenties en beleidsmatige keuzes conform dit voorstel zijn doorvertaald. Ten aanzien van het OZB tarief heeft dit de volgende wijziging tot gevolg:

OZB Tarief	Tarief 2025	Tarief 2026
Eigenaar Woningen	0,1091%	0,1100%
Eigenaar Niet-woningen	0,3617%	0,3700%
Gebruikers Niet-woningen	0,2868%	0,3000%

Ondernemersfonds
De tarieven van de OZB voor de niet-woningen zijn inclusief een opslag van 4,76 procent ten behoeve van het Ondernemersfonds. Deze extra opbrengst wordt, na aftrek van de gemeentelijke objecten, volledig in een door de ondernemers zelf beheerd fonds gestort. Het Heerenveen Ondernemers Fonds (HOF) is van, voor en door ondernemers in de gemeente Heerenveen. Alle ondernemers dragen hieraan bij via de onroerendezaakbelasting (OZB) en deze bijdrage komt vervolgens weer ten goede aan de ondernemers. Stichting Heerenveen Ondernemers Fonds heeft de opdracht het fonds te beheren en projecten, voorzieningen, activiteiten mogelijk te maken. Voor meer informatie over het HOF: website ondernemersfonds

Parkeerbelasting
We heffen parkeerbelasting voor het parkeren van een motorvoertuig en voor een parkeervergunning. Dit heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelasting.

Op basis van het project *Gezonde Financiële Positie* heeft uw Raad op 7 juli 2025 gekozen voor een ombuigingsvoorstel met betrekking tot dit tarief. De effecten van dit besluit zijn verwerkt in de begroting, waarbij de financiële consequenties en beleidsmatige keuzes conform dit voorstel zijn door vertaald. Ten aanzien van het parkeertarief heeft dit de volgende wijziging tot gevolg:

Parkeerduur	Tarief 2025	Tarief 2026
Per uur	€ 1,80	€ 2,00
Dagtarief (>5 uur)	€ 9,00	€ 9,00

Forensenbelasting
Personen die langer dan de in de verordening genoemde periode een gemeubileerde woning beschikbaar houden, zonder te zijn ingeschreven in het gemeentelijke bevolkingsregister, moeten forensenbelasting betalen. Dit heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van een forensenbelasting.

In 2025 hanteerden we voor een forensenbelasting die gebaseerd was op een indeling in vaste waardenklassen. De hoogte van de belasting werd bepaald aan de hand van de WOZ-waarde van het pand (of de economische waarde indien er geen WOZ-waarde beschikbaar is). De tarieven van 2025 waren als volgt:
- Bij een waarde van € 85.000 of minder: € 459,00
- Bij een waarde van € 85.000 tot € 170.000: € 561,00
- Bij een waarde van € 170.000 tot € 255.000: € 683,00
- Bij een waarde van € 255.000 tot € 340.000: € 785,00
- Bij een waarde van € 340.000 of meer: € 907,00

Op basis van het project *Gezonde Financiële Positie* heeft uw Raad op 7 juli 2025 gekozen voor een ombuigingsvoorstel met betrekking tot dit tarief, waarbij gekozen is om de waardenklasses los te laten en over te stappen naar een percentage van de WOZ-waarde van het pand. De effecten van dit besluit zijn verwerkt in de begroting, waarbij de financiële consequenties en beleidsmatige keuzes conform dit voorstel zijn door vertaald. Ten aanzien van de forensenbelasting heeft dit de volgende wijziging tot gevolg:

Forensenbelasting	Tarief 2025	Tarief 2026
Belastingpercentage	n/a	0,4%
Minimumtarief	€ 459,-	€ 500,-
Maximumtarief	€ 907,-	€ 1.100,-

Haven-, kade- en opslaggeld

Haven-, kade- en opslaggeld heffen we voor:

- het innemen van ligplaatsen in de gemeentelijke industriehaven;
- het gebruikmaken van gemeentelijke kaden, oevers, aanlegsteigers of meerpalen;
- en het opslaan of hebben van goederen of voorwerpen op gemeentelijke kaden.

Dat heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van haven-, kade- en opslaggeld.

Leges

Kostendekkendheid leges

De inkomsten van leges mogen in totaal niet hoger zijn dan de hieraan gerelateerde kosten. In totaliteit dekken de inkomsten uit leges titel 1 tot en met 3,75 procent van de gemaakte kosten. Zie onderstaand de opstelling hiervan per titel.

bedragen x € 1.000

Titel 1 Burgerzaken leges Berekening kostendekkendheid van de leges	Begroting 2025 Saldo	Begroting 2026 Saldo
Lasten taakveld(en)	1.006	1.548
Overhead	403	527
BCF-BTW	-	-
Totaal lasten (A)	**1.409**	**2.074**
Legesopbrengsten	1.097	1.447
Totaal baten (B)	**1.097**	**1.447**
Kostendekkendheid leges titel 1	**78%**	**70%**

bedragen x € 1.000

Titel 2 Bouwleges Berekening kostendekkendheid van de leges	Begroting 2025 Saldo	Begroting 2026 Saldo
Lasten taakveld(en)	1.742	1.566
Overhead	799	731
BCF-BTW	25	25
Totaal lasten (A)	**2.567**	**2.322**
Legesopbrengsten	1.833	1.932
Totaal baten (B)	**1.833**	**1.932**
Kostendekkendheid leges titel 2	**71%**	**83%**

bedragen x € 1.000

Titel 3 Overige leges (evenementen en horeca) Berekening kostendekkendheid van de leges	Begroting 2025 Saldo	Begroting 2026 Saldo
Lasten taakveld(en)	121	121
Overhead	-	-
BCF-BTW	-	-
Totaal lasten (A)	**121**	**121**
Legesopbrengsten	16	26
Totaal baten (B)	**16**	**26**
Kostendekkendheid leges titel 3	**13%**	**21%**
Totaal lasten titel 1 t/m 3 (A)	**4.097**	**4.517**
Totaal baten titel 1 t/m 3 (B)	**2.946**	**3.405**
Totaal saldo titel 1 t/m 3 (A-B)	**1.151**	**1.112**
Totale kostendekkendheid titel 1 t/m 3 (B/A*100%)	**72%**	**75%**

Mede in het kader van het project Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief doen we nog onderzoek naar de juiste en volledige toerekening van de kosten aan de producten waarvoor leges worden geheven.

Op voor, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten worden (onder de naam leges) rechten geheven. Dit geldt ook voor de werkzaamheden die verband houden met het aanvragen van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. Dit heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van leges.

Omgevingswet
Bij aanvragen voor een Omgevingsvergunning kunnen plannen eerst via de intaketafel worden beoordeeld op wenselijkheid en haalbaarheid, voordat een vooroverleg of definitieve aanvraag plaatsvindt. Op basis van het project *Gezonde Financiële Positie* heeft uw Raad op 7 juli 2025 gekozen voor een ombuigingsvoorstel met betrekking tot

het tarief voor de intaketafel. Dit tarief is onderdeel van de legesopbrengsten van de in Titel 2 genoemde bouwleges. De effecten van dit besluit zijn verwerkt in de begroting, waarbij de financiële consequenties en beleidsmatige keuzes conform dit voorstel zijn door vertaald. Ten aanzien van de legestarieven heeft dit de volgende wijziging tot gevolg:

Leges	Tarief 2025	Tarief 2026
Leges bij intaketafel	€ 0,-	€ 600,-

Lijkbezorgingsrechten

We heffen rechten voor het gebruik van een begraafplaats en voor de door ons verleende diensten in verband met een begraafplaats. Dit heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten.
In de Verordening op de lijkbezorgingsrechten en de hierbij behorende tarieventabel, is de keuze voor het vastleggen van een grafrecht met meerdere mogelijkheden verfijnd.

Precariobelasting

We heffen precariobelasting op het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond. Dit heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting.

Reclamebelasting

In het centrumgebied van Heerenveen heffen we reclamebelasting. Dit heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en invordering van reclamebelasting. We houden de gemeentelijke perceptiekosten (kosten die te maken hebben met de heffing en invordering van belastingen) in op de opbrengsten. Wat overblijft, verstrekken we als subsidie aan de stichting Centrum Promotie Heerenveen. Het grootste deel van de opbrengsten is dus bestemd voor de evenementen in het centrum.

Toeristenbelasting

We heffen een toeristenbelasting op nachtverblijf. De logiesverstrekker mag deze belasting verhalen op degene die overnacht. Dit heeft uw raad geregeld in de Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting.

Op basis van het project *Gezonde Financiële Positie* heeft uw Raad op 7 juli 2025 gekozen voor een ombuigingsvoorstel met betrekking tot dit tarief. De effecten van dit besluit zijn verwerkt in de begroting, waarbij de financiële consequenties en beleidsmatige keuzes conform dit voorstel zijn door vertaald. Ten aanzien van de toeristenbelasting heeft dit de volgende wijziging tot gevolg:

Toeristenbelasting	Tarief 2025	Tarief 2026
Verblijf toeristische plaatsen (camping)	€ 1,05 p.p.p.n	€ 1,15 p.p.p.n
Verblijf (vaste) jaar- en seizoenplaatsen en in groepsaccommodaties	€ 1,05 p.p.p.n	€ 1,15 p.p.p.n
Verblijf overige slaapplaatsen, zoals hotels en B&B's	€ 2,45 p.p.p.n	€ 2,65 p.p.p.n
Verblijf in onderkomens op vaste jaar- en seizoenplaatsen	€ 200,-	€ 225,-

WOO (Wet Open Overheid)

Deze tekst maakt deel uit van de Wet open overheid (Woo). Elk jaar besteden we bij het opstellen van de begroting aandacht aan onze plannen voor een overheid die open en duidelijk is.

Waarom de Wet open overheid

De gemeente Heerenveen streeft naar een transparante en betrouwbare overheid die inwoners, ondernemers en de gemeenteraad actief en tijdig informeert. Sterke dienstverlening en goede interne samenwerking zijn daarbij essentieel. De Wet open overheid (Woo) verplicht overheden om informatie actief en toegankelijk te maken, zodat inwoners inzicht krijgen in het handelen van de gemeente. Dit versterkt het vertrouwen in het bestuur en draagt bij aan een open en controleerbare overheid. Voor onze organisatie betekent dit dat we processen en systemen zodanig moeten inrichten dat informatie snel, nauwkeurig en begrijpelijk beschikbaar is—zowel intern als extern.

Hoe werkt de Wet open overheid?

We geven informatie vrij als mensen hier om vragen. Dit heet passieve openbaarmaking. De Wet open overheid schrijft echter voor dat overheden bepaalde informatie ook actief openbaar moeten maken. Voor gemeenten gaat het om elf soorten documenten, waaronder de stukken voor de gemeenteraad, wetten en regels en onderzoeksrapporten.

Hoe passen we de Wet open overheid toe?

We pakken dit projectmatig op volgens het 'Meerjarenplan implementatie Wet open overheid Gemeente Heerenveen: Op weg naar een open overheid en bewuste medewerkers.' Hierin staat hoe we de Wet open overheid invoeren in onze gemeente. Informatie die we actief openbaar moeten maken, moet digitaal vindbaar zijn via de landelijke Woo-index.

Wij willen dat onze medewerkers begrijpen dat zij een rol spelen in het delen van deze informatie. Dit is de sleutel tot actieve openbaarmaking van informatie in de elf informatiecategorieën. Het meerjarenplan is opgesplitst in diverse deelprojecten die we stapsgewijs uitvoeren, inclusief controle op de planning.

Wat gaan we in 2026 doen?

Gemeente Heerenveen voert de Wet open overheid uit conform de minimale wettelijke vereisten. Daarbij hanteren we een eigen routepad dat aansluit bij onze lokale context en prioriteiten. We richten ons op het praktisch ondersteunen van medewerkers bij het naleven van de wet. Dit doen we via specifieke communicatie en waar nodig trainingen. Voor de invoering van de informatiecategorieën die actief openbaar gemaakt moeten worden, volgen we de landelijke volgorde. Hoewel nog niet alle categorieën zijn vastgesteld, houden we de landelijke ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en passen ons beleid daarop aan waar nodig.

Eind 2024 is een eerste basis gelegd voor de infrastructuur voor het actief openbaar maken van informatie. Deze infrastructuur is in 2025 verder uitgewerkt per informatiecategorie. Het uiteindelijke resultaat is een architectuurplaat voor te publiceren informatie. Dit geeft inzicht in hoe we - in principe - omgaan met de opslag van deze informatie en hoe we vanuit onze eigen publicatiemiddelen kunnen aansluiten op de landelijke Woo-index.

Naast het delen van informatie met het publiek, is het van groot belang om onze informatiehuishouding op orde te hebben. Dit is ook een van de pijlers van de Woo. Dit betekent dat we duidelijke afspraken moeten maken over hoe we als gemeente met informatie omgaan. Een goede informatiehuishouding is de basis voor een transparante en toegankelijke overheid en versterkt het vertrouwen van inwoners in de overheid. Ook bij de inzet van kunstmatige intelligentie (AI) is het van belang dat de informatiehuishouding op orde is en dat er duidelijke afspraken zijn over onder andere archivering en datakwaliteit.

Goed beleid en een aanpak die gericht is op de verbetering van de informatiehuishouding, is dus noodzakelijker dan ooit. De hoeveelheid informatie in het digitale tijdperk is onvergelijkbaar veel groter dan die uit de tijd van papieren informatie. Goed digitaal informatiebeheer bevordert de informatieverstrekking naar inwoners, journalisten en onderzoekers. Op dit moment voldoet geen enkele overheidsorganisatie aan de eisen uit de Archiefwet 1995 en het is dus van belang om structureel te investeren in een goede informatiehuishouding.

In 2025 stellen we beleid vast voor het archiveren van e-mails, aangezien deze informatie ook onder de Woo-verzoeken valt. Dit beleid implementeren we eind 2025/begin 2026. Momenteel kost het veel tijd om relevante e-mails te verzamelen, daarom streven we naar oplossingen die bijdragen aan een efficiënte bedrijfsvoering en een goede dienstverlening.

Hiernaast onderzoeken we de beste manier om een digitaal archiefdepot (e-depot) op te zetten en in te richten voor onze gemeente. Een e-depot is een digitale bewaarplaats waar we permanent te bewaren informatie kunnen beheren en bewaren. In 2026 verwachten we hierin vervolgstappen te maken.

Tot slot blijven we in 2026 en de jaren daarna inzetten op de informatiebewustwording van onze medewerkers.

Welke andere wetten dragen bij aan transparantie?
Naast de Wet open overheid zijn er andere wetten die zorgen voor goede informatievoorziening en toegankelijkheid. Deze dragen bij aan goede dienstverlening op een veilige manier. We proberen deze wetten zo veel mogelijk met elkaar samen te laten werken. Er is al geanalyseerd wat deze wetten betekenen en wat hun impact is op onze dienstverlening, processen, informatievoorziening, techniek en vooral op onze inwoners.

- De Archiefwet schrijft voor dat overheidsinstanties hun informatie op een goede manier bewaren. De huidige wet is verouderd en niet goed toepasbaar op digitale informatie. Daarom wordt deze wet gemoderniseerd, zodat ook digitale informatie goed bewaard blijft en in de toekomst kan worden geraadpleegd.

- De Wet digitale toegankelijkheid (Dto) zorgt ervoor dat onze communicatiekanalen toegankelijk zijn voor iedereen, inclusief mensen met beperkingen. Ook digitale informatie en diensten moeten toegankelijk zijn. Iedereen in onze gemeente heeft het recht om mee te doen. We moeten ervoor zorgen dat onze websites en apps toegankelijk zijn. Intranetten hoeven alleen bij vernieuwing toegankelijk te zijn.

- De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) regelt hoe inwoners en bedrijven digitaal met de overheid kunnen communiceren. Ze kunnen officiële berichten elektronisch naar de overheid sturen, zoals vergunningsaanvragen. Deze wet verbetert hun positie bij digitale interactie met de overheid.

- De Wet digitale overheid (Wdo) zorgt ervoor dat inwoners en bedrijven veilig en betrouwbaar bij de overheid kunnen inloggen. Dit betekent dat inwoners elektronische identificatiemiddelen krijgen. Deze identificatiemiddelen geven publieke dienstverleners zekerheid over iemands identiteit. De wet verplicht ook open standaarden, zoals de Europese richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps.

- De Wet elektronische publicaties (Wep) verplicht de overheid om officiële publicaties online te plaatsen. Dit geeft inwoners de kans om digitaal bekendmakingen en mededelingen van de overheid te raadplegen. Inwoners kunnen op tijd inspraak uitoefenen. De Bekendmakingswet is hierdoor gewijzigd: documenten die vroeger fysiek ter inzage lagen, moeten nu digitaal beschikbaar zijn. De Wep past verschillende wetten aan, zoals de Algemene wet bestuursrecht, de Bekendmakingswet, de Gemeentewet en de Wet op de ruimtelijke ordening. De Bekendmakingswet regelt ook waar en hoe we besluiten bekend moeten maken.

- De Wet implementatie open data richtlijn (die op 19 juni 2024 in werking trad) is een uitbreiding van de Wet hergebruik overheidsinformatie. Deze verplicht gemeenten om op verzoek overheidsinformatie als open data beschikbaar te stellen voor hergebruik. Dat hergebruik kan zowel maatschappelijke als commerciële doelstellingen hebben. Dit betekent dat alles wat we onder de Woo publiceren, ook als open data beschikbaar kan komen.

Financiën

Overzicht van baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting				
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
Sociale Leefomgeving	-74.689	-77.406	-81.457	-79.544	-82.576	-79.854
Economische Leefomgeving	-60.720	-62.607	-59.326	-50.056	-50.419	-50.980
Fysieke Leefomgeving	-59.719	-73.111	-68.750	-62.948	-62.129	-56.594
Mensen Middelen en Bestuur	-10.081	-7.870	-8.018	-7.570	-7.630	-7.915
Totaal lasten	**-205.208**	**-220.994**	**-217.551**	**-200.118**	**-202.754**	**-195.342**
Baten						
Sociale Leefomgeving	6.600	5.419	4.212	3.865	4.520	3.385
Economische Leefomgeving	36.712	36.007	32.461	22.666	22.396	22.396
Fysieke Leefomgeving	39.440	41.252	46.310	39.590	37.629	31.414
Mensen Middelen en Bestuur	5.157	3.167	3.268	3.314	3.148	3.149
Totaal baten	**87.909**	**85.845**	**86.251**	**69.435**	**67.693**	**60.343**
Lasten						
Algemene Dekkingsmiddelen	-1.059	-1.469	-617	-477	878	956
Overhead	-26.714	-34.069	-28.147	-27.566	-27.389	-29.519
VPB	-443	-266	-250	-39	-39	-39
Onvoorzien	-	-1	-1	-1	-1	-1
AD, overhead, VPB, onvoorzien lasten	**-28.216**	**-35.805**	**-29.015**	**-28.083**	**-26.551**	**-28.602**
Baten						
Algemene Dekkingsmiddelen	147.838	150.850	158.869	160.965	158.105	160.394
Overhead	492	144	13	13	13	13
VPB	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
AD, overhead, VPB, onvoorzien baten	**148.330**	**150.994**	**158.882**	**160.978**	**158.118**	**160.407**
Geraamd saldo van baten en lasten	**2.815**	**-19.960**	**-1.433**	**2.211**	**-3.495**	**-3.194**
Totaal Toevoegingen reserves	**-12.283**	**-5.802**	**-1.864**	**-1.634**	**-1.073**	**-2.697**
Totaal onttrekkingen reserves	**19.361**	**27.143**	**4.308**	**665**	**2.236**	**4.200**
Geraamd resultaat	**9.893**	**1.380**	**1.011**	**1.243**	**-2.332**	**-1.691**

Overzicht incidentele lasten en baten per thema

bedragen x €1.000

Lasten per programma	Toelichting lasten	2026	2027	2028	2029
Sociale leefomgeving / Us Mienskip					
Sportbeleid en activering	Brede SPUK	304			
Musea	Museum opstelling De Friese Droom	300			
Media	SPUK Informatiepunten digitale overheid	51			
Samenkracht en burgerparticipatie	Brede SPUK	438			
Ruimte en leefomgeving	Personele inzet tbv ABC complex	34	34		
Ruimte en leefomgeving	aankoop ABC complex			3.000	
Mutaties reserves	Storting reserve verkoop grond aan supermarkt		446		
Economische leefomgeving / Us Ekonomy					
Onderwijsbeleid en leerlingenvervoer	Leerlingenvervoer	400			
Onderwijshuisvesting	Desinvestering onderwijs ivm IHP	130	28		
Onderwijshuisvesting	1e inrichting it Butenplak	43			
Samenkracht en burgerparticipatie	SPUK inburgering	700			
Samenkracht en burgerparticipatie	SPUK opvang Oekraine	9.310			
Fysieke leefomgeving / Us Romte					
Overhead	Opzetten integraal omgevingsplan PPN 2021	100			
Verkeer en vervoer	Oeverfonds	30	30		
Verkeer en vervoer	Onderhoud bruggen	50	50		
Economische havens en waterwegen	Baggerplan	319	143	143	
Ruimte en leefomgeving	Masterplan Lelylijn	254			
Ruimte en leefomgeving	Lelylijn	250			
Ruimte en leefomgeving	Omgevingsvisie	80			
Grondexploitatie	Grondbedrijf bedrijven	24.861	18.805	17.707	10.356
Mutaties reserves	Storting reserve Duurzaamheidsfonds	34	34	34	34
Mutaties reserves	Storting reserve Duurzaamheidsfonds	42	42	42	42
Mutaties reserves	Storting reserve resultaat grexen	1.425	750	766	610
Mutaties reserves	Storting reserve actualisatie mobiliteitsfonds	350	350	220	
Mutaties reserves	Bijdrage Energiefonds ZP en KNO	11	11	11	11
Mutaties reserves	Bestemmingsreseve kapitaallasten van reserve mobiliteit				2.000
Mensen, middelen en bestuur / Us Minsken en Middels					
Bestuur	Verkiezingen	120			
Burgerzaken	Nieuwe opgaven dienstverlening	253			
Overhead					
Overhead	PPN 2026 Europa Pact Fryslan	52	52		
Overhead	PPN 2024 Nieuw financieel systeem	138			
Overhead	Frictielasten	19			
Overhead	PPN26 Achterstanden vergunningverlening overhead	22			
Overhead	PPN26 Flexschil jeugd overhead	40			

Overhead	PPN26 Programmaleiders transities overhead	78			
Overhead	PPN26 Str adviseur Thialf-Sportstad overhead	34			
Overhead	PPN26 Achterstanden vergunningverlening ict	6			
Overhead	PPN26 Flexschil jeugd ict	10			
Overhead	PPN26 I&I adviseur (AI) ict	5	5		
Overhead	PPN26 Programmaleiders transities ict	19			
Overhead	PPN26 Str adviseur Thialf-Sportstad ict	9			
Overhead	PPN26 Programmaleiders transities personeel	388			
Overhead	PPN26 I&I adviseur (AI) personeel	100	100		
Overhead	PPN26 Str adviseur Thialf-Sportstad personeel	171			
Overhead	PPN26 Flexschil Jeugd	200			
Overhead	PPN26 Vergunningverlening personeel	110			
Overhead	Overhead begroting en raadsbesluiten 2023	56			
Overhead	Afschrijving ineens gemeentehuis				297
Overhead	Tijdelijke huisvesting en stelpost gemeentehuis				1.796
VPB					
Vennootschapsbelasting	Grondexploitatie bedrijven	211			
Totaal incidentele lasten		**41.557**	**20.880**	**21.923**	**15.146**

Baten per programma	Toelichting baten	2026	2027	2028	2029
Sociale leefomgeving / Us Mienskip					
Media	SPUK Informatiepunten digitale overheid	51			
Samenkracht en burgerparticipatie	Brede SPUK	742			
Ruimte en leefomgeving	Bijdrage tbv Personele inzet tbv ABC complex	34	34		
Ruimte en leefomgeving	Verkoop ABC complex			1.135	
Ruimte en leefomgeving	Verkoop grond aan HCO		446		
Mutaties reserves	Onttrekking reserve Museum Heerenveen opstelling De Friese Droom	300			
Mutaties reserves	Onttrekking reserve aan-/verkoop AH/ABC complex			1.865	
Economische leefomgeving / Us Ekonomy					
Samenkracht en burgerparicipatie	SPUK Oekraïne	9.310			
Samenkracht en burgerparicipatie	SPUK Inburgering	700			
Mutaties reserves	Ontrekking reserve 1e inrichting it Bûtenplak	43			
Mutaties reserves	Onttrekking algemene reserve dekking IHP	130	28		
Mutaties reserves	Onttrekking reserve PPN26 Leerlingenvervoer	400			
Fysieke leefomgeving / Us Romte					
Economische havens en waterwegen	Bijdrage baggerplan Wetterskip	312	143	143	
Milieubeheer	Bijdrage energiefonds ZP KNO	11	11	11	11
Ruimte en leefomgeving	Actualisatie parkeerbijdragen mobiliteitsfonds			220	
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Mobiliteitsfonds en reserve afschrijvingslasten	350	350		
Grondexploitatie	Grondbedrijf bedrijven	26.149	19.470	18.417	10.910
Mutaties reserves	Onttrekking algemene reserve oeverfonds	30	30		
Mutaties reserves	Ontrrekking reserve Omgevingsvisie	80			
Mutaties reserves	Onttrekking reserve PPN2021	100			

Mutaties reserves	Onttrekking reserve resultaat grexen	137	85	56	56
Mutaties reserves	Onttrekking reserve Masterplan Lelylijn	504			
Mutaties reserves	Onttrekking reserve PPN26 Onderhoud bruggen	50	50		
Mutaties reserves	Bestemmingsreserve kapitaallasten van reserve mobiliteit				2.000
Mensen, middelen en bestuur / Us Minsken en Middels					
Beheer overige gebouwen en gronden	pacht Zonnepark	34	34	34	34
Beheer overige gebouwen en gronden	pacht Zonnepark Zandwinput	42	42	42	42
Mutaties reserves	Onttrekking reserve verkiezingen	120			
Algemene dekkingsmiddelen					
Parkeerbelasting	Parkeren centrumvisie uitstel parkeergarage	-173	-172	-172	
Reserve mobiliteitsfonds	Onttrekking reserve parkeren centrumvisie	173	172	172	
Overhead					
Mutaties reserves	Onttrekking frictiereserve	19			
Mutaties reserves	Onttrekking algemene PPN 2024	138			
Mutaties reserves	Ontrekking reserve dekking incidentele mut. begr 23	316			
Mutaties reserves	Onttrekking reserve PPN 2026	1.244	157		
Mutaties reserves	Onttrekking reseve Afschr. ineens gemeentekantoor				297
Mutaties reserves	Onttrekking reserve tijdelijke huisvesting gemeenthuis				1.796
Overhead					
Mutaties reserves	Onttrekking reserve VPB grexen	211			
Totaal incidentele baten		**41.557**	**20.880**	**21.751**	**15.146**

(Bedragen x €1.000)

Berekening structureel saldo		**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**
Begrotingsresultaat na mutatie reserves		**1.011**	**1.243**	**-2.332**	**-1.691**
-/-	Incidentele lasten	39.693	19.246	20.850	12.449
+	Incidentele baten	37.249	20.215	19.687	10.997
-/-	Incidentele toevoegingen reserves	1.864	1.634	1.073	2.697
+	Incidentele onttrekkingen reserves	4.308	665	2.236	4.149
Structureel saldo begroting		**1.011**	**1.243**	**-2.332**	**-1.691**

Structureel evenwicht?	**Ja**	**Ja**	**Nee**	**Nee**

Toelichting

Incidentele mutaties vanaf € 100.000 zijn hieronder toegelicht. Waar relevant zijn meerdere mutaties gezamenlijk toegelicht.

Sociale Leefomgeving

- De brede SPUK (Specifieke uitkering) is een regeling op basis van de afspraken die zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord. De hiervoor geraamde lasten en baten zijn € 742.000.

- Bij het vaststellen van het raadsbesluit in het kader van het cultuurkwartier is ook een eenmalige bijdrage in het kader van de Friese Droom vastgesteld. Deze lasten van € 300.000 worden gedekt uit de algemene reserve.
- In het kader van de ontwikkelingen rondom het huidige ABC complex zijn voor 2028 eenmalige lasten € 300.000 en baten € 1.135.000 opgenomen. De dekking komt uit de algemene reserve.
- De verplaatsing van een supermarkt in het centrum zorg voor een eenmalige opbrengst van de verkoop grond in 2027 baten € 446.000. Dit bedrag storten we in de algemene reserve

Economische leefomgeving

- Het contract in het kader van het leerlingenvervoer blijkt duurder te zijn. Hiervoor is nu eenmalig een extra bedrag van € 400.000 opgenomen in de begroting. Deze incidentele extra bijdrage wordt gedekt uit de algemene reserve.
- Door de ontwikkelingen in het IHP en nieuwbouw van scholen wordt er ook gedesinvesteerd in gebouwen. Deze eenmalige lasten in 2026 en 2027 komen ten laste van de algemene reserve.
- In de incidentele baten en lasten is een bedrag van € 700.000 opgenomen in het kader van de SPUK inburgering.
- In de incidentele baten en lasten is een bedrag van € 9.310.000 opgenomen in het kader van de SPUK opvang Oekraïne.

Fysieke leefomgeving

- Voor het opstellen van het Integraal omgevingsplan is bij de Perspectiefnota 2021 voor een aantal jaren een bedrag per jaar beschikbaar gesteld. Voor 2026 is het een bedrag van € 100.000, dit bedrag wordt gedekt door de algemene reserve.
- Er is voor een beperkt aantal jaren een Baggerplan opgesteld waarbij de lasten en baten (vanuit een bijdrage van het Waterschap) voor 2026 € 312.000, voor 2027 en 2028 € 143.000 zijn.
- Om bij te kunnen dragen in de ontwikkelingen rondom (het Masterplan van) de Leylijn is voor 2026 een totaalbedrag aan lasten van € 554.000 opgenomen. Dit wordt gedekt uit de algemene reserve
- De grondexploitaties zijn per definitie incidenteel en de lasten en baten hiervoor zijn daarom in dit overzicht opgenomen.
- Er wordt verwacht dat voor 2026 € 350.000, 2027 € 350.000 en 2028 € 220.000 aan baten verwacht voor parkeerbijdragen.
- De bestemmingsreserve mobiliteit wordt ingezet ter dekking van de kapitaallasten van de parkeergarage. Deze omzetting naar een bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten is hier opgenomen. De inzet van de bestemmingsreserve kapitaallasten is geen incidentele onttrekking, dus wordt niet opgenomen in dit overzicht.

Mensen middelen en bestuur

- Bij de Perspectiefnota 2024 is een incidenteel bedrag van € 120.000 opgenomen voor de organisatie en ondersteuning bij de verkiezingen.
- Bij het team Burgerzaken is voor een aantal jaar een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld. 2026 is het laatste jaar waarbij een bedrag van € 253.000 beschikbaar is.

Overhead

- Voor de implementatie van het nieuwe financiële systeem is een bedrag van € 138.000 beschikbaar gesteld in 2026
- Voor de transities zijn programmaleiders aangesteld. Deze zijn incidenteel, omdat de transities tijdelijk zijn. Tot en met 2026 is er een bijdrage opgenomen.
- Bij de Perspectiefnota 2026 is voor de ontwikkelingen rondom AI voor 2026 en 2027 een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld
- Bij de Perspectiefnota 2026 is voor de ontwikkelingen rondom Thialf en Sportstad een bedrag van € 171.000 beschikbaar gesteld om een adviseur aan te stellen
- Bij de Perspectiefnota 2026 is voor de ontwikkelingen rondom jeugd voor 1 jaar een bedrag van € 250.000 aan flexibele schil beschikbaar gesteld. Hiervan is € 50.000 voor opslag overhead.
- Bij de Perspectiefnota 2026 is voor de ondersteuning in de vergunningverlening € 110.000 beschikbaar gesteld voor 2026.
- In het kader van de ontwikkelingen rondom het nieuwe gemeentehuis zijn eenmalige bedragen opgenomen voor de afschrijving ineens van het huidige gemeentehuis en daarnaast voor tijdelijke huisvesting.

Vennootschapsbelasting (VPB)

- De verwachte vennootschapsbelasting op de grondexploitaties levert incidentele lasten op voor 2026 van € 211.000

Overzicht reserves en voorzieningen

OVERZICHT RESERVES

(Bedragen x €1.000)

Omschrijving reserve	Stand per 1 jan. 2026	Storting 2026	Onttrekk. 2026	Stand per 31 dec. 2026	Storting 2027	Onttrekk. 2027	Stand per 31 dec. 2027	Storting 2028	Onttrekk 2028	Stand per 31 dec. 2028	Storting 2029	Onttrekk 2029	Stand per 31 dec. 2029
Algemene reserve	**42.195**	**1.427**	**4.289**	**39.333**	**750**	**665**	**39.418**	**766**	**371**	**39.813**	**610**	**2.149**	**38.274**
Projecten uit eigen middelen	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79
Leegstand Kompenije/ MFG Jubbega	77	-	-	77	-	-	77	-	-	77	-	-	77
Reserve Baggeren	280	-	-	280	-	-	280	-	-	280	-	-	280
Energiefonds	851	74	-	925	74	-	998	74	-	1.072	74	-	1.146
Mobiliteitsfonds	1.083	350	-	1.433	350	-	1.783	220	-	2.003	-	2.000	3
Reserve kapitaallasten Parkeren Centrumvisie	-	-	-	-	446	-	446	-	-	446	2.000	52	2.394
Bestemmingsreserve Centrumvisie Heerenveen	1.865	-	-	1.865	-	-	1.865	-	1.865	-	-	-	-
Afwaardering grond zonnepark KNO	20	14	-	34	14	-	48	14	-	61	14	-	75
Sociale Huur	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000
Organisatieontwikkeling	975	-	-	975	-	-	975	-	-	975	-	-	975
Afschrijving investeringen	2.000	-	-	2.000	-	-	2.000	-	-	2.000	-	-	2.000
Versnelling woningbouw	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000
Olympische spelen 2030	1.250	-	-	1.250	-	-	1.250	-	-	1.250	-	-	1.250
Frictiekosten concern	860	-	19	841	-	-	841	-	-	841	-	-	841
Bestemmingsreserves	**11.540**	14	**19**	**11.958**	**883**	**-**	**12.841**	**307**	**1.865**	**11.284**	**2.087**	**2.052**	**11.319**
TOTAAL RESERVES	**53.734**	**1.864**	**4.308**	**51.291**	**1.634**	**665**	**52.259**	**1.073**	**2.236**	**51.097**	**2.697**	**4.200**	**49.594**

Toelichting structurele reservemutaties

In de meerjarenbegroting 2026–2029 zijn vrijwel alle mutaties in reserves incidenteel van aard, conform de uitgangspunten van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In het BBV is opgenomen dat toevoegingen en onttrekkingen aan reserves in principe incidenteel zijn, met uitzondering van mutaties in de bestemmingsreserve dekking kapitaallasten.

Een structurele mutatie doet zich voor in 2029, waar een onttrekking van € 52.000 plaatsvindt uit de bestemmingsreserve kapitaallasten Parkeren Centrumvisie. Deze reserve is specifiek gevormd ter dekking van kapitaallasten van een geactiveerde investering. Daarmee is sprake van een structurele dekking, die, conform BBV, geen invloed heeft op het structurele begrotingssaldo.

Alle overige reservemutaties in de begroting zijn incidenteel van aard.

Overzicht reservemutaties

(Bedragen x €1.000)

Omschrijving reservemutatie per thema	Reserve	Storting 2026	Onttrekk. 2026	Storting 2027	Onttrekk. 2027	Storting 2028	Onttrekk 2028	Storting 2029	Onttrekk 2029
Sociale leefomgeving		**-**	**300**	**446**	**-**	**-**	**1.865**	**-**	**-**
Bijdrage Museum Heerenveen opstelling De Friese Droom	Algemene reserve	-	300	-	-	-	-	-	-
Reservering grondverkoop aan HCO	Kap.lstn. parkeren Centrumvisie	-	-	446	-	-	-	-	-
Dekking aan- en verkoop ABC complex	Centrumvisie Heerenveen	-	-	-	-	-	1.865	-	-
Economische leefomgeving		**-**	**573**	**-**	**28**	**-**	**-**	**-**	**-**
PPN26 - Eerste inrichting It Bûtenplak	Algemene reserve	-	43	-	-	-	-	-	-
PPN26 - Leerlingenvervoer	Algemene reserve	-	400	-	-	-	-	-	-
Desinvestering CBS De Finne (2027)	Algemene reserve	-	-	-	21	-	-	-	-
Desinvestering CBS De Roerganger (2026)	Algemene reserve	-	6	-	-	-	-	-	-
Desinvestering OBS De Boarne (2027)	Algemene reserve	-	-	-	7	-	-	-	-
Desinvestering OBS Het Vogelnest (2026)	Algemene reserve	-	124	-	-	-	-	-	-
Fysieke leefomgeving		**1.817**	**1.213**	**1.140**	**308**	**1.026**	**199**	**2.650**	**2.107**
Omgevingsvisie	Algemene reserve	-	80	-	-	-	-	-	-
Oeverfonds	Algemene reserve	-	30	-	30	-	-	-	-
Opzetten integraal omgevingsplan	Algemene reserve	-	100	-	-	-	-	-	-
Baggeren	Algemene reserve	-	312	-	143	-	143	-	-
Masterplan Lelylijn	Algemene reserve	-	504	-	-	-	-	-	-
Onderhoud bruggen	Algemene reserve	-	50	-	50	-	-	-	-
Grondexploitaties 2026	Algemene reserve	1.427	137	750	85	766	56	610	56
Bijdrage duurzaamheidsfonds ZP KNO	Energiefonds	11	-	11	-	11	-	11	-
Pacht Zonnepark Omweg	Energiefonds	29	-	29	-	29	-	29	-
Parkeerbijdragen Mobiliteitsfonds	Mobiliteitsfonds	350	-	350	-	220	-	-	-
Overboeking naar kapitaallastenreserve BK-plein	Mobiliteitsfonds	-	-	-	-	-	-	-	2.000
Overboeking naar kapitaallastenreserve BK-plein	Kap.lstn. parkeren Centrumvisie	-	-	-	-	-	-	2.000	-
Dekking afschrijving vergroening BK-plein	Kap.lstn. parkeren Centrumvisie	-	-	-	-	-	-	-	52
Middelen, mensen en bestuur		**47**	**120**	**47**	**-**	**47**	**-**	**47**	**-**
PPN 2024 - Verkiezingen	Algemene reserve	-	120	-	-	-	-	-	-
Afwaardering grond KNO	Afwaardering grond ZP KNO	14	-	14	-	14	-	14	-
Bijdrage Duurzaamheidsfonds ZP Zandwinput	Duurzaamheidsfonds	34	-	34	-	34	-	34	-
Overhead		**-**	**1.717**	**-**	**157**	**-**	**-**	**-**	**2.093**
Incidentele uitgaven bedrijfsvoering	Algemene reserve	-	316	-	-	-	-	-	-
PPN24 - Nieuw financieel systeem	Algemene reserve	-	138	-	-	-	-	-	-
Tijdelijke huisvesting gemeentehuis	Algemene reserve	-	-	-	-	-	-	-	1.796
Frictiekosten personeel	Frictiekosten concern	-	19	-	-	-	-	-	-
PPN26 - Achterstanden vergunningverlening	Algemene reserve	-	138	-	-	-	-	-	-
PPN26 - Financiering EPF	Algemene reserve	-	52	-	52	-	-	-	-
PPN26 - Flexschil jeugd	Algemene reserve	-	250	-	-	-	-	-	-
PPN26 - I&I adviseur (AI)	Algemene reserve	-	105	-	105	-	-	-	-
PPN26 - Programmaleiders transities	Algemene reserve	-	485	-	-	-	-	-	-
PPN26 - Str adviseur Thialf-Sportstad	Algemene reserve	-	214	-	-	-	-	-	-
Desinvestering gemeentekantoor	Algemene reserve	-	-	-	-	-	-	-	297
Vennootschapsbelasting		**-**	**211**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Grondexploitaties 2026	Algemene reserve	-	211	-	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen		**-**	**173**	**-**	**172**	**-**	**172**	**-**	**-**
Inkomstenderving parkeergelden	Algemene reserve	-	173	-	172	-	172	-	-
TOTAAL RESERVEMUTATIES		**1.864**	**4.308**	**1.634**	**665**	**1.073**	**2.236**	**2.697**	**4.200**

OVERZICHT VOORZIENINGEN

(Bedragen x €1.000)

	Begroting 2025	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Voorzieningen	**Eind-saldo**	**Dotatie**	**Aan-wending**	**Eind-saldo**	**Dotatie**	**Aan-wending**	**Eind-saldo**	**Dotatie**	**Aan-wending**	**Eind-saldo**	**Dotatie**	**Aan-wending**	**Eind-saldo**
Gevolgen Wet Appa	4.471	-	-	4.471	-	-	4.471	-	-	4.471	-	-	4.471
Voorziening verlofsparen	1.889	-	-	1.889	-	-	1.889	-	-	1.889	-	-	1.889
Voorziening wachtgeld wethouder	63	-	-	63	-	-	63	-	-	63	-	-	63
Voorziening RVU-regeling	57	-	-	57	-	-	57	-	-	57	-	-	57
Voorziening verplichtingen en verliezen	**6.481**	**-**	**-**	**6.481**	**-**	**-**	**6.481**	**-**	**-**	**6.481**	**-**	**-**	**6.481**
Voorziening sportvelden	1.652	528	430	1.750	528	141	2.136	528	1.033	1.630	528	553	1.605
Onderhoud kade- en oeverbescherming	137	104	-	241	104	105	239	104	105	237	104	105	235
Onderhoud civiele kunstwerken	1.588	1.034	1.904	717	1.034	630	1.121	1.034	630	1.525	1.034	630	1.929
Groot onderhoud verhardingen	700	1.932	2.297	334	1.932	1.755	512	1.932	1.755	689	1.932	1.755	866
Voorziening onderh. gebouwen	3.733	969	1.174	3.528	969	894	3.603	916	1.483	3.036	916	1.483	2.469
Voorzieningen ter egalisatie van kosten	**7.810**	**4.566**	**5.805**	**6.570**	**4.566**	**3.525**	**7.611**	**4.513**	**5.006**	**7.118**	**4.513**	**4.526**	**7.105**
Vervangingsinvesteringen riolering	37	3.038	3.038	37	1.536	1.536	37	2.403	2.403	37	3.849	3.849	37
Voorz. toekomstige vervangingsinvestering	**37**	**3.038**	**3.038**	**37**	**1.536**	**1.536**	**37**	**2.403**	**2.403**	**37**	**3.849**	**3.849**	**37**
Afvalstoffenheffing	434	-	118	316	-	102	215	-	86	129	-	76	53
Egalisatievoorziening riolering	10.751	-	2.855	7.897	-	1.100	6.797	-	2.164	4.633	-	3.923	710
Voorz. van derden verkregen middelen	**11.186**	**-**	**2.973**	**8.213**	**-**	**1.201**	**7.012**	**-**	**2.249**	**4.762**	**-**	**3.999**	**763**
Totaal voorzieningen	**25.513**	**7.604**	**11.816**	**21.301**	**6.102**	**6.262**	**21.140**	**6.916**	**9.658**	**18.397**	**8.362**	**12.374**	**14.385**

Uiteenzetting financiële positie

EMU-saldo

(Bedragen x € 1.000)

Berekening EMU-saldo		Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Periode		**T**	**T+1**	**T+2**	**T+3**
A.	Geraamd exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-1.433	2.211	-3.495	-3.194
B.	Mutatie (im)materiële vaste activa	37.787	26.832	21.465	35.103
C.	Mutatie voorzieningen	-4.212	-160	-2.743	-4.012
D.	Mutatie voorraden	-6.964	-6.764	2.233	-5.095
E.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-
F.	**Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)**	**-36.468**	**-18.018**	**-29.936**	**-37.215**
G.	EMU-saldo referentiewaarde 2023	-11.413	-11.413	-11.413	-11.413
H.	**Verschil EMU-saldo & referentiewaarde (F-G)**	**-25.055**	**-6.605**	**-18.523**	**-25.802**

Geprognosticeerde balans

(Bedragen x € 1.000)

Geprognosticeerde balans per 31 december	Realisatie 2024	Begr.2025 na wijz.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Activa						
(Im)materiële vaste activa	**162.433**	**198.280**	**236.067**	**262.899**	**284.364**	**319.467**
Financiële vaste activa	**13.207**	**13.196**	**13.195**	**13.202**	**13.210**	**13.217**
Voorraden	**15.072**	**12.765**	**5.801**	**-963**	**1.270**	**-3.825**
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	**41.053**	**320**	**-**	**3.606**	**1.427**	**801**
Liquide middelen	**1.916**	**884**	**118**	**1.000**	**1.000**	**1.000**
Overlopende activa	**13.293**	**13.293**	**13.293**	**13.293**	**13.293**	**13.293**
Totaal activa	**246.973**	**238.739**	**268.474**	**293.038**	**314.564**	**343.954**
Passiva						
Eigen vermogen	**75.075**	**55.114**	**53.682**	**55.893**	**52.399**	**49.205**
- Algemene reserve	*60.606*	*42.195*	*39.333*	*39.418*	*39.813*	*38.274*
- Bestemmingsreserve(s)	*4.576*	*11.540*	*11.958*	*12.841*	*11.284*	*11.319*
- Te bestemmen resultaat (boekjaar)	*9.893*	*1.380*	*1.011*	*1.243*	*-2.332*	*-1.691*
- Nog te bestemmen resultaat (cumulatief)	*-*	*-*	*1.380*	*2.391*	*3.634*	*1.302*
Voorzieningen	**31.671**	**25.513**	**21.301**	**21.140**	**18.397**	**14.385**
Vaste schulden met looptijd > 1 jaar	**98.772**	**116.657**	**151.786**	**174.549**	**202.313**	**238.909**
- Langlopende leningen/vaste schulden	*98.772*	*93.657*	*88.553*	*83.449*	*79.346*	*75.242*
- Nieuwe leningen (financieringsbehoefte)	*-*	*23.000*	*63.233*	*91.100*	*122.967*	*163.667*
Vlottende schulden met looptijd < 1 jaar	**6.534**	**6.534**	**6.784**	**6.534**	**6.534**	**6.534**
Overlopende passiva	**34.921**	**34.921**	**34.921**	**34.921**	**34.921**	**34.921**
Totaal passiva	**246.973**	**238.739**	**268.474**	**293.038**	**314.564**	**343.954**

Uitgangspunten Themabegroting 2026-2029

Voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2026-2029 zijn de volgende technische uitgangspunten gehanteerd:

We houden rekening met de volgende indexatiepercentages:

Uitgangspunten indexatie begroting 2026	2026	2027	2028	2029
Lonen (excl. inhuur)*	1,35%	0%	0%	0%
Subsidies	4,72%	0%	0%	0%
Vastgoed	4,72%	0%	0%	0%
Software en hardware/infra ICT	4,72%	0%	0%	0%
Sociaal domein open einde regelingen	4,72%	0%	0%	0%
Huuropbrengsten	2,00%	0%	0%	0%
Belastingen en leges	4,72%	0%	0%	0%

* In de CAO is een structurele salarisstijging opgenomen van 6,7%, deze is getrapt ingevoerd, te weten:

- 1 april 2025 een loonstijging van 2%
- 1 oktober 2025 een loonstijging van 1,85%
- 1 januari 2026 het bodem uursalaris € 16 exclusief schaal A
- 1 januari 2026 € 35 nominaal in de salarisschalen
- 1 juli 2026 een loonstijging van 1,25%
- 1 januari 2027 een loonstijging van 1,6%

Per saldo is de stijging voor 2026 1,35%

Voor kostendekkende heffingen zoals de riool- en afvalstoffenheffing geldt dat de hoogte van de tarieven wordt bepaald door de hoogte van de kosten die we voor dit betreffende onderdeel maken. De kosten worden wel geïndexeerd.

Bijlagen

Investeringsplan 2026 - 2029

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving investering	Jaar start investering	Gereed in (verwacht)	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029
Sociale Leefomgeving							
Beeldend Kunstwerk Jubbega	2021	2025	24	-	-	-	-
Economische Leefomgeving							
IHP Albertine Agnesschool - infra	2023	2026	254	46	-	-	-
IHP Albertine Agnesschool kinderopvang	2023	2026	842	-	-	-	-
IHP Cbs De Finne	2023	2026	109	1.253	-	-	-
IHP Cbs De Finne Gymzaal	2023	2026	150	2.105	-	-	-
IHP Cbs De Finne Kinderopvang	2023	2026	73	1.256	-	-	-
IHP Cbs De Roerganger	2023	2026	4.686	-	-	-	-
IHP Cbs De Roerganger Kinderopvang	2023	2026	1.281	-	-	-	-
IHP Cbs Het Kompas - infra	2023	2025	166	-	-	-	-
IHP De Buitenkans - kinderopvang	2023	2026	888	-	-	-	-
IHP De Buitenkans - tijdelijke huisvesting	2023	2026	464	-	-	-	-
IHP Obs Albertine Agnesschool	2023	2026	4.337	-	-	-	-
IHP Obs De Boarne	2023	2026	158	2.130	-	-	-
IHP Obs Ekke de Haan - infra	2023	2025	9	-	-	-	-
IHP Obs Ekke de Haan Gymzaal	2023	2025	641	-	-	-	-
IHP obs Het Vogelnest	2023	2026	2.628	-	-	-	-
IHP Obs Het Vogelnest - infra	2023	2026	196	-	-	-	-
IHP Obs Het Vogelnest Gymzaal	2023	2026	641	-	-	-	-
IHP Renovatie De Buitenkans	2023	2026	3.984	-	-	-	-
IHP Uitbreiding De Buitenkans	2023	2026	989	-	-	-	-
IHP VO KIIM	2023	2027	757	10.793	-	-	-
IHP VO KIIM Gymzaal	2023	2027	98	2.112	-	-	-
IHP VO OSG Sevenwolden	2023	2027	410	3.834	-	-	-
IHP VO OSG Sevenwolden LO-voorzienningen	2023	2027	173	2.038	-	-	-
IHP VO OSG Sevenwolden Upgrade terrein	2023	2027	46	431	-	-	-

IHP VO Renovatie Kingweg 1 Bornego College	2023	2025	431	-	-	-	-
IHP PO 2022 De Buitenkans - infra	2024	2026	268	-	-	-	-
IHP VO Tijdelijke huisvesting Kingweg 1	2024	2025	500	-	-	-	-
Grond school Fedde Schurerplein (2025)	2025	2025	490	-	-	-	-
Herstel constructiefout Akkrum	2025	2026	1.000	-	-	-	-
IHP PO 2022 - Cbs De Finne infra	2025	2026	-	185	-	-	-
IHP PO 2022 - Futura Infra	2025	2029	-	-	5	45	-
IHP PO 2022 - Kinderopang rksb St. Jozefschool	2025	2028	-	76	-	854	-
IHP PO 2022 - Kinderopvang cbs De Hoeksteen	2025	2028	-	76	828	-	-
IHP PO 2022 - Kinderopvang Futura	2025	2029	-	-	25	362	-
IHP PO 2022 - Kinderopvang obs Tjongerschool	2025	2027	33	-	366	-	-
IHP PO 2022 - Kinderopvang OSB Sevenaerschool	2025	2028	-	76	-	854	-
IHP PO 2022 - Nieuwbouw cbs De Hoeksteen	2025	2028	-	97	1.104	-	-
IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Sevenaerschool	2025	2028	-	246	-	2.331	-
IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Tjongerschool	2025	2027	240	-	2.693	-	-
IHP PO 2022 - Nieuwbouw rkbs Sint Jozefschool	2025	2028	-	264	-	3.181	-
IHP PO 2022 - obs Sevenaerschool-infra	2025	2028	-	6	-	56	-
IHP PO 2022 - obs Tjongerschool-infra	2025	2027	1	-	11	-	-
IHP PO 2022 - Renovatie cbs De Hoeksteen	2025	2028	-	201	3.767	-	-
IHP PO 2022 - Renovatie Futura	2025	2029	-	-	146	2.081	-
IHP PO 2022 - Renovatie gymzaal MFA Kempenaar	2025	2028	-	-	45	1.051	-
IHP PO 2022 - Renovatie Gymzaal obs Tjongerschool	2025	2027	45	-	1.051	-	-
IHP PO 2022 - rkbs Sint Jozefschool-infra	2025	2028	-	17	-	169	-
IHP PO 2022 - Wijkvoorziening rkbs St. Jozefschool	2025	2028	-	47	-	529	-
IHP PO 2022- cbs De Hoeksteen Infra	2025	2028	-	-	50	-	-
IHP PO 2022 Nieuwbouw cbs mr. s. wijbrandigschool	2025	2028	-	333	-	3.440	-
Spring!	2025	2028	189	-	650	-	-
IHP VO 2022-KIIM Infra	2026	2027	-	420	-	-	-
IHP 2022 Butenplak kinderopvang	2029	2030	-	-	-	-	39
IHP 2022 Butenplak nieuwbouw	2029	2030	-	-	-	-	45
IHP 2022 Butenplak vernieuwbouw	2029	2030	-	-	-	-	198

IHP 2022 investering Gymzaal schoterschans	2029	2030	-	-	-	-	110
IHP 2022 Maasdijkschool gymzaal	2029	2030	-	-	-	-	110
IHP 2022 Maasdijkschool kinderopvang	2029	2030	-	-	-	-	90
IHP 2022 Maasdijkschool vernieuwbouw	2029	2030	-	-	-	-	502
Fysieke Leefomgeving							
Herstructurering Sinnebuorren Akkrum	2014	2025	99	-	-	-	-
Verbeteringen A32	2017	2025	403	-	-	-	-
Beplantingsplan KNO	2019	2025	416	-	-	-	-
Calamiteitenontsluiting Kanaal West	2019	2025	430	-	-	-	-
Sport & Bewegen: Wandelpaden	2020	2025	69	-	-	-	-
Herinrichten Jelle van Damweg	2021	2025	259	-	-	-	-
Herinrichting PW Jansenweg	2021	2026	502	-	-	-	-
Herinrichting Romkessteeg	2021	2025	72	-	-	-	-
Oever Compagnonsvaart	2021	2025	287	-	-	-	-
Opwaarderen brug Jubbega	2021	2025	170	-	-	-	-
Brug Bourren	2022	2026	93	-	-	-	-
Damwand Boudewijn Leenheerstraat	2022	2025	30	-	-	-	-
Herinr.Van Oenemastraat & Coehoorn v.Schelt.weg	2022	2026	250	-	-	-	-
Herinrichting Burg. Falkenaweg	2022	2026	250	1.500	-	-	-
Herinrichting centrum Akkrum fase 1	2022	2025	44	-	-	-	-
Herinrichting centrum Akkrum fase 2	2022	2025	769	-	-	-	-
Herinrichting evenemententerrein Akkrum	2022	2025	173	-	-	-	-
Herinrichting Hiddingastraat e.o.	2022	2026	-	895	-	-	-
Speelvoorziening Rozenveld Heerenveen	2022	2025	20	-	-	-	-
Sport- en speeltoestellen 2022	2022	2025	49	-	-	-	-
Vervanging damwand Badweg	2022	2025	70	-	-	-	-
Vervanging damwand Folkert Kuiperstrjitte	2022	2025	124	-	-	-	-
Vervanging damwand Ljouwerterdyk	2022	2025	499	-	-	-	-
Waterrecreatie Akkrum	2022	2025	4	-	-	-	-
Aanpassingen sanitairgebouw Aldeboarn	2023	2025	26	-	-	-	-
Bankjes langs de Boarn	2023	2025	14	-	-	-	-

Damwand It Finlan	2023	2025	11	-	-	-	-
Damwand Opstekker	2023	2025	87	-	-	-	-
Doorfietsroute Heerenveen-Drachten	2023	2027	179	179	1.434	-	-
Herinr. Doelhof-Kerkplein-Lycklema's Leantjes	2023	2025	322	-	-	-	-
Herinrichting BK-plein rondom parkeergarage	2023	2029	89	14	117	609	-
Herinrichting Koornbeursweg	2023	2029	-	-	49	168	272
Laadpalen-watertappunten-digitaal Aldeboarn	2023	2025	59	-	-	-	-
Oever Hoflaan - Park ten Woude	2023	2025	58	-	-	-	-
Oever Kleasterwei	2023	2025	71	-	-	-	-
Oever Leeuwarderstraatweg	2023	2025	28	-	-	-	-
Parkeren Sudkant West	2023	2025	34	-	-	-	-
Upgrade recreatiegebied de Heide	2023	2025	341	-	-	-	-
Verlichting kerk Aldeboarn	2023	2025	37	-	-	-	-
Voorbereidingskrediet Gebiedsvisie A32	2023	2025	-29	-	-	-	-
Voorbereidingskrediet vm. J.B. Kanschool Jubbega	2023	2025	19	-	-	-	-
Aanlegkosten materiaalopslag Komeet	2024	2025	167	-	-	-	-
Damwand Amelius van Oenemapark	2024	2025	90	-	-	-	-
Damwand Bolster	2024	2025	28	-	-	-	-
Damwand Haskeruitgang/Veenscheiding	2024	2025	62	-	-	-	-
Damwand Siemen Brinksmaweg Jubbega	2024	2025	132	-	-	-	-
Damwand Teampeal Akkrum	2024	2025	9	-	-	-	-
Damwand Veilingstraat	2024	2025	9	-	-	-	-
Damwand W.J. Koopmanstrjitte	2024	2025	15	-	-	-	-
Groeiplaatsverbetering bomen 2024	2024	2025	69	-	-	-	-
Herinrichting Kernwinkelgebied Heerenveen	2024	2027	1.010	1.945	652	-	-
Herontwikkeling Gashoudersplein & E.van Harenplein	2024	2029	68	-	39	58	897
Horecacluster Breedpad – Amelius van Oenemapark	2024	2028	88	-	38	747	-
Nutsvoorzieningen horeca De Heide	2024	2025	111	-	-	-	-
Oever Westein Aldeboarn	2024	2025	15	-	-	-	-
Paalschot Crackstate	2024	2025	55	-	-	-	-
Riolering horeca De Heide	2024	2026	74	-	-	-	-

Speelvoorziening Kerkelaan	2024	2025	5	-	-	-	-
Speelvoorziening Kwartelstraat	2024	2025	35	-	-	-	-
Speelvoorziening Reigerstraat	2024	2025	35	-	-	-	-
Straatmeubilair 2024	2024	2025	38	-	-	-	-
Verharding Parkeerterrein Muntflats	2024	2025	169	-	-	-	-
Voorber.krediet Uitbreiding Akkrum	2024	2026	60	60	-	-	-
Bouwkundige aanpassing toiletvoorziening Crackstate	2025	2025	85	-	-	-	-
Doorfietsroute Heerenveen-Sneek	2025	2027	-	1.083	-	-	-
Groeiplaatsverbetering bomen 2025	2025	2025	347	-	-	-	-
Herinrichting Jelle van Damweg fase 2	2025	2025	475	-	-	-	-
Hydraulische maatregelingen 2025	2025	2025	100	-	-	-	-
Klimaatregelen bovengronds structueel 2025	2025	2025	145	-	-	-	-
Klimaatregelingen ondergronds structureel 2025	2025	2025	325	-	-	-	-
Rotonde Haskeruitgang	2025	2026	100	300	-	-	-
Speelvoorziening 2025	2025	2025	93	-	-	-	-
Stegenplan 2.0 excl Romkessteeg	2025	2028	-	-	67	312	-
Straatmeubilair 2025	2025	2025	38	-	-	-	-
Uitbreiding riolering grexen 2025	2025	2025	844	-	-	-	-
Verbinding Vlinderbuurt Sportstad	2025	2027	-	37	251	-	-
Verbouw HVS - Cultuurhuis	2025	2027	-	2.623	2.613	-	-
Verledden Armaturen 2025	2025	2025	609	-	-	-	-
Verledden Lichtmasten	2025	2025	42	-	-	-	-
Vervanging houten damwanden 2025	2025	2025	541	-	-	-	-
Vervanging landmeetkundige apparatuur	2025	2026	-	56	-	-	-
Groeiplaatsverbetering bomen 2026	2026	2026	-	513	-	-	-
Hydraulische maatregelingen 2026	2026	2026	-	105	-	-	-
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2026	2026	2026	-	220	-	-	-
Klimaatmaatregelen ondergronds structureel 2026	2026	2026	-	120	-	-	-
Parkeerautomaten Sportstad	2026	2026	-	80	-	-	-
Speelvoorziening 2026	2026	2026	-	53	-	-	-
Straatmeubilair 2026	2026	2026	-	75	-	-	-

Verledden amaturen 2026	2026	2026	-	628	-	-	-
Verledden lichtmasten 2026	2026	2026	-	42	-	-	-
Vervanging houten damwanden 2026	2026	2026	-	592	-	-	-
Vervanging Parkeerautomaten	2026	2026	-	450	-	-	-
Vervanging verhardingen 2026	2026	2026	-	900	-	-	-
Weidlansbrege	2026	2027	-	500	5.500	-	-
Groeiplaatsverbetering bomen 2027	2027	2027	-	-	641	-	-
Hydraulische maatregelen 2027	2027	2027	-	-	109	-	-
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2027	2027	2027	-	-	355	-	-
Klimaatmaatregelen ondergronds structureel 2027	2027	2027	-	-	50	-	-
Speelvoorziening 2027	2027	2027	-	-	30	-	-
Straatmeubilair 2027	2027	2027	-	-	75	-	-
Verledden amaturen 2027	2027	2027	-	-	647	-	-
Verledden lichtmasten 2027	2027	2027	-	-	43	-	-
Vervanging bruggen 2027	2027	2027	-	-	708	-	-
Vervanging cirkelmaaiers 2027	2027	2027	-	-	372	-	-
Vervanging grasveegmachine 2027	2027	2027	-	-	18	-	-
Vervanging HD spuit (wasstraat) 2027	2027	2027	-	-	16	-	-
Vervanging Hoogwerker 2027	2027	2027	-	-	93	-	-
Vervanging houten damwanden 2027	2027	2027	-	-	200	-	-
vervanging onkruidborstel 2027	2027	2027	-	-	63	-	-
Vervanging verhardingen 2027	2027	2027	-	-	878	-	-
Groeiplaatsverbetering bomen 2028	2028	2028	-	-	-	765	-
Hydraulische maatregelingen 2028	2028	2028	-	-	-	114	-
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2028	2028	2028	-	-	-	100	-
Klimaatmaatregelen ondergronds structureel 2028	2028	2028	-	-	-	165	-
Speelvoorziening 2028	2028	2028	-	-	-	13	-
Straatmeubilair 2028	2028	2028	-	-	-	75	-
Verledden amaturen 2028	2028	2028	-	-	-	647	-
Verledden lichtmasten 2028	2028	2028	-	-	-	45	-
Vervanging bruggen 2028	2028	2028	-	-	-	142	-

Vervanging houten damwanden 2028	2028	2028	-	-	-	311	-
Vervanging verhardingen 2028	2028	2028	-	-	-	1.011	-
Vervanging versnippercombinatie 2028	2028	2028	-	-	-	212	-
Afzetcontainers 2029	2029	2029	-	-	-	-	123
Groeiplaatsverbetering bomen 2029	2029	2029	-	-	-	-	512
Houtversnipperaar 2029	2029	2029	-	-	-	-	56
Hydraulische maatregelingen 2029	2029	2029	-	-	-	-	119
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2029	2029	2029	-	-	-	-	275
Klimaatmaatregelen ondergronds structureel 2029	2029	2029	-	-	-	-	340
Speelvoorziening 2029	2029	2029	-	-	-	-	25
Straatmeubilair 2029	2029	2029	-	-	-	-	75
Verledden amaturen 2029	2029	2029	-	-	-	-	647
Verledden lichtmasten 2029	2029	2029	-	-	-	-	45
Vervanging bruggen 2029	2029	2029	-	-	-	-	142
Vervanging houten damwanden 2029	2029	2029	-	-	-	-	311
Vervanging verhardingen 2029	2029	2029	-	-	-	-	1.011
Mensen Middelen en Bestuur							
Aanleg systeem Parkeergeleiding	2017	2026	107	32	-	13	48
Zonnepanelen gem. gebouwen	2019	2026	-	25	-	-	-
Gem.huis - niet gebouw gebonden kosten	2023	2029	-	-	-	-	2.370
Gemeentehuis - aanhelen Crackstate	2023	2029	-	-	-	-	150
Gemeentehuis - huisvesting	2023	2029	400	400	400	400	33.626
H&I - Docking stations 2023	2023	2025	39	-	-	-	-
H&I - ICT faciliteiten vergaderruimten 2023	2023	2025	25	-	-	-	-
Inrichting kantoor 2023	2023	2025	107	-	-	-	-
Parkeergarage BK-plein	2023	2029	1.024	3.790	7.380	8.130	410
Investering faciliteiten vergaderruimten	2024	2025	93	-	-	-	-
Investering printers publiekruimte	2024	2025	12	-	-	-	-
Investering thuiswerkplek dockingstations	2024	2025	25	-	-	-	-
Kantoor en werkplekken 2024 (3 jr)	2024	2025	172	-	-	-	-
Kantoor en werkplekken 2024 (5 jr)	2024	2025	35	-	-	-	-

Werkconcept belcellen	2024	2025	24	-	-	-	-
Kantoorinventaris (structureel)	2025	2025	20	-	-	-	-
Laptops e.d. 2025	2025	2025	275	-	-	-	-
NAC - Switches 2025	2025	2025	160	-	-	-	-
Servers en opslag 2025	2025	2025	163	-	-	-	-
Telefoon e.d. 2025	2025	2025	90	-	-	-	-
Vergarderruimten 2025	2025	2025	135	-	-	-	-
Vervanging Pick-Ups 2025	2025	2025	112	-	-	-	-
Kantoorinventaris 2026	2026	2026	-	30	-	-	-
Laptop e.d. 2026	2026	2026	-	275	-	-	-
Telefoon e.d. 2026	2026	2026	-	90	-	-	-
Vervanging Pick-ups 2026	2026	2026	-	60	-	-	-
Vervanging Shovel	2026	2025	148	-	-	-	-
Kantoorinvenstaris 2027	2027	2027	-	-	30	-	-
Laptops e.d. 2027	2027	2027	-	-	275	-	-
Plotters en speciale voorzieningen 2027	2027	2027	-	-	10	-	-
Printers, Scanners en multifunctionals 2027	2027	2027	-	-	102	-	-
Telefoon e.d. 2027	2027	2027	-	-	90	-	-
Vervanging Pick-Ups 2027	2027	2027	-	-	1.386	-	-
Kantoorinventaris 2028	2028	2028	-	-	-	30	-
Laptops e.d. 2028	2028	2028	-	-	-	275	-
Plotters en speciale voorzieningen 2028	2028	2028	-	-	-	10	-
Servers en opslag 2028	2028	2028	-	-	-	34	-
Telefoon e.d. 2028	2028	2028	-	-	-	90	-
Vergaderruimten 2028	2028	2028	-	-	-	125	-
Vervanging agria 2028	2028	2028	-	-	-	23	-
Vervanging bestelbus 2028	2028	2028	-	-	-	81	-
Vervanging bronpomp 2028	2028	2028	-	-	-	17	-
vervanging div. machines 2028	2028	2028	-	-	-	34	-
Vervanging klepelmaaier 2028	2028	2028	-	-	-	136	-
Vervanging natstrooiers 2028	2028	2028	-	-	-	464	-

Vervanging Pick-Ups 2028	2028	2028	-	-	-	307	-
vervanging tractoren 2028	2028	2028	-	-	-	351	-
Werkplekken kantoor & Thuis 2028	2028	2028	-	-	-	350	-
Wifi 2028	2028	2028	-	-	-	120	-
Bestelwagen 2029	2029	2029	-	-	-	-	83
Borstelmachine 2029	2029	2029	-	-	-	-	174
Dieplader 2029	2029	2029	-	-	-	-	51
Kantoorinventaris 2029	2029	2029	-	-	-	-	30
Laptops e.d. 2029	2029	2029	-	-	-	-	275
Plotters en speciale voorzieningen 2029	2029	2029	-	-	-	-	18
Schaftwagens 2029	2029	2029	-	-	-	-	102
Table-air 2029	2029	2029	-	-	-	-	45
Telefoon e.d. 2029	2029	2029	-	-	-	-	90
Trilplaat 2029	2029	2029	-	-	-	-	27
Vergaderruimten 2029	2029	2029	-	-	-	-	125
Vervanging cirkelmaaiers 2029	2029	2029	-	-	-	-	466
Vervanging natstrooiers 2029	2029	2029	-	-	-	-	274
Vervanging Pick-Ups 2029	2029	2029	-	-	-	-	175
vervanging sneeuwploeg 2029	2029	2029	-	-	-	-	130
vervanging tractoren 2029	2029	2029	-	-	-	-	172
vervanging vrachtwagens 2029	2029	2029	-	-	-	-	938
Waterpomp 2029	2029	2029	-	-	-	-	20
Werkplekken kantoor & Thuis 2029	2029	2029	-	-	-	-	35
Zoutmenger 2029	2029	2029	-	-	-	-	52
Totaal			**42.882**	**45.713**	**35.471**	**31.438**	**45.829**

Nadere toelichting

Verhardingen:
De kredieten die opgenomen zijn in het investeringsplan komen overeen met de posten die opgenomen zijn in de brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027 voor het onderdeel wegen/verhardingen.

Riolering:
Vervangingsinvesteringen riolering en investeringen in uitbreidingsinvesteringen op basis van het Watertakenplan 2025-2029.

IHP Primair onderwijs en Voortgezet onderwijs:
De kredieten die opgenomen zijn in het investeringsplan komen overeen met de posten die opgenomen zijn in het IHP Primair onderwijs en Voortgezet onderwijs die op 12 mei 2022 is vastgesteld.

Bruggen en oevers:
De kredieten die opgenomen zijn in het investeringsplan komen overeen met de posten die opgenomen zijn in de brede nota kapitaalgoederen 2023 - 2027 voor het onderdeel oevers en bruggen.

Openbare verlichting:
Voor het verledden van de openbare verlichting heeft uw Raad ingestemd met het beschikbaar stellen van een totaal krediet van € 4.912.000 gedurende een periode van 8 jaren. Voor 2026 wordt een bedrag beschikbaar gesteld van € 670.000.

Taakvelden begroting en Beleidsindicatoren

Bedragen x € 1.000

Lasten					
Omschrijving		**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
0.1	Bestuur	-3.536	-3.416	-3.416	-3.416
0.10	Mutaties reserves	-1.864	-1.634	-1.073	-2.697
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-1.011	-1.243	2.332	1.691
0.2	Burgerzaken	-2.262	-2.298	-2.262	-2.135
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-2.394	-2.480	-2.518	-2.506
0.4	Overhead	-28.147	-27.566	-27.389	-29.519
0.5	Treasury	198	648	590	166
0.61	OZB woningen	-289	-289	-289	-289
0.62	OZB niet-woningen	-	-	-	-
0.63	Parkeerbelasting	-62	-60	-62	-64
0.64	Belastingen overig	-295	-292	-292	-292
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-260	-260	-260	-260
0.8	Overige baten en lasten	288	422	1.780	1.860
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-250	-39	-39	-39
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-4.175	-4.175	-4.175	-4.175
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.912	-1.907	-1.904	-1.904
2.1	Verkeer en vervoer	-9.423	-9.856	-10.475	-10.656
2.2	Parkeren	-1.249	-1.417	-1.559	-2.045
2.3	Recreatieve havens	-51	-51	-51	-51
2.4	Economische havens en waterwegen	-1.614	-1.533	-1.554	-1.427
3.1	Economische ontwikkeling	-1.497	-1.533	-1.264	-1.265
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-5.630	-5.142	-2.747	-1.666
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-102	-101	-103	-104
3.4	Economische promotie	-590	-583	-586	-589
4.2	Onderwijshuisvesting	-6.080	-7.228	-7.867	-8.449
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.988	-2.576	-2.576	-2.576
5.1	Sportbeleid en activering	-1.206	-891	-896	-899
5.2	Sportaccommodaties	-4.386	-4.411	-4.478	-4.525
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-3.229	-3.209	-3.139	-3.138
5.4	Musea	-901	-599	-474	-474
5.5	Cultureel erfgoed	-61	-61	-61	-61
5.6	Media	-1.548	-1.345	-1.345	-1.344
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-7.633	-7.557	-7.771	-7.930

6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-17.571	-6.590	-6.590	-6.590
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-1.361	-1.351	-1.360	-1.351
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-575	-537	-537	-537
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-	-	-	-
6.3	Inkomensregelingen	-27.039	-27.020	-27.017	-27.019
6.4	WSW en beschut werk	-9.526	-9.513	-9.512	-9.491
6.5	Arbeidsparticipatie	-3.317	-3.318	-3.315	-3.312
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-2.855	-3.106	-3.369	-3.595
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-9.086	-9.091	-9.101	-9.114
6.712	Begeleiding (WMO)	-5.581	-5.578	-5.579	-5.578
6.713	Dagbesteding (WMO)	-2.437	-2.434	-2.434	-2.434
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-1.003	-961	-961	-961
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-16.623	-16.578	-16.579	-16.578
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-839	-797	-797	-797
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-368	-364	-365	-364
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-3.995	-3.991	-3.992	-3.991
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-264	-260	-260	-260
6.791	PGB WMO	-1.154	-1.152	-1.152	-1.152
6.792	PGB Jeugd	-678	-674	-674	-674
6.811	Beschermd wonen (WMO)	-331	-328	-328	-328
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-156	-156	-156	-156
6.821	Jeugdbescherming	-2.358	-2.354	-2.354	-2.354
6.822	Jeugdreclassering	-425	-421	-421	-421
6.91	Coördinatie en beleid WMO	-626	-586	-586	-585
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-626	-586	-586	-585
7.1	Volksgezondheid	-2.752	-2.752	-2.752	-2.752
7.2	Riolering	-5.815	-6.112	-5.959	-5.561
7.3	Afval	-6.988	-6.970	-7.001	-7.022
7.4	Milieubeheer	-2.123	-2.142	-2.163	-2.164
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-666	-659	-664	-663
8.1	Ruimte en leefomgeving	-2.847	-2.202	-5.058	-1.970
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-19.888	-14.343	-15.552	-10.833
8.3	Wonen en bouwen	-5.409	-5.470	-4.951	-4.982
Totaal Lasten		**-249.441**	**-231.078**	**-228.046**	**-224.951**

Baten					
Omschrijving		2026	2027	2028	2029
0.1	Bestuur	-	-	-	-
0.10	Mutaties reserves	4.308	665	2.236	4.200
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	-
0.2	Burgerzaken	1.251	1.297	1.216	1.216
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.801	1.801	1.717	1.717
0.4	Overhead	13	13	13	13
0.5	Treasury	350	350	350	350
0.61	OZB woningen	9.569	9.914	9.919	9.923
0.62	OZB niet-woningen	10.030	10.300	10.303	10.305
0.63	Parkeerbelasting	3.516	4.017	4.017	4.622
0.64	Belastingen overig	215	215	215	215
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	135.239	136.219	133.351	135.028
0.8	Overige baten en lasten	138	138	138	138
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-	-	-	-
1.2	Openbare orde en veiligheid	25	25	25	25
2.1	Verkeer en vervoer	417	431	356	356
2.2	Parkeren	22	22	22	22
2.3	Recreatieve havens	27	27	27	27
2.4	Economische havens en waterwegen	338	338	338	338
3.1	Economische ontwikkeling	248	273	3	3
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.146	5.034	2.619	1.337
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	90	90	90	90
3.4	Economische promotie	482	486	489	489
4.2	Onderwijshuisvesting	41	230	230	230
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	813	813	813	813
5.1	Sportbeleid en activering	76	76	76	76
5.2	Sportaccommodaties	340	340	340	340
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	886	886	886	886
5.4	Musea	-	-	-	-
5.5	Cultureel erfgoed	-	-	-	-
5.6	Media	51	-	-	-
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	22	22	22	22
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	10.752	-	-	-
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-	-	-	-

6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-	-	-	-
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-	-	-	-
6.3	Inkomensregelingen	22.160	22.160	22.160	22.160
6.4	WSW en beschut werk	-	-	-	-
6.5	Arbeidsparticipatie	-	-	-	-
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-	-	-	-
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	560	560	560	560
6.712	Begeleiding (WMO)	12	12	12	12
6.713	Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-	-	-	-
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-	-	-	-
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-	-	-	-
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	-	-	-
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	-	-	-
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	-	-	-
6.791	PGB WMO	-	-	-	-
6.792	PGB Jeugd	-	-	-	-
6.811	Beschermd wonen (WMO)	165	165	165	165
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	-	-
6.821	Jeugdbescherming	-	-	-	-
6.822	Jeugdreclassering	-	-	-	-
6.91	Coördinatie en beleid WMO	-	-	-	-
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-	-	-	-
7.1	Volksgezondheid	-	-	-	-
7.2	Riolering	7.816	7.816	7.816	7.816
7.3	Afval	8.130	8.132	8.145	8.165
7.4	Milieubeheer	514	514	514	514
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	311	311	311	311
8.1	Ruimte en leefomgeving	512	958	1.483	128
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	19.630	13.887	15.094	10.362
8.3	Wonen en bouwen	2.427	2.542	1.977	1.977
Totaal Baten		**249.441**	**231.078**	**228.046**	**224.951**

Overzicht van te verstrekken subsidies

(bedragen x 1000)

Thema	Taakveld	Gesubsidieerde instellingen	Begroting 2025	Begroting 2026
Sociale Leefomgeving	Openbaar groen en recreatie	Wijk en dorpsbudgetten	83	87
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Maak het!	83	87
Sociale Leefomgeving	Cultureel erfgoed	Monumentenstichting Boarnsterhim	32	34
Sociale Leefomgeving	Cultureel erfgoed	Molen Welgelegen	19	20
Sociale Leefomgeving	Cultureel erfgoed	De Fryske Mole- Tjongermûne	3	3
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Scouting Van Maasdijk	1	1
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Zomerspelweken Jubbega - Hoornsterzwaag	4	4
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Tienerclub Aldeboarn	4	4
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Jongerencentrum STAJ Akkrum	2	2
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Scouting Polaris	1	1
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Jeugdraad De Regenboog	1	1
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Stichting Lets Sport	3	4
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Spikerspulwike Akkrum	3	3
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	St. Stjoer	7	7
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Outreachend jongerenwerk V.N.N.	56	51
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Maatregelen preventie	53	55
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Onderwijsachterstandsmiddelen subsidies VVE	909	909
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Vereniging Humanitas BOR	7	-
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Projectleiding CJG in de School	33	22
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Expansiehal/Kompenije Jubbega	25	26
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Plaatselijk Belang Oudeschoot	43	45
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Toegankelijke sportaccommodaties	17	17
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Subsidie Maatschappelijke organisaties	62	64
Sociale Leefomgeving	Sportbeleid en activering	Subsidie Heerenveens Skutsje	2	2
Sociale Leefomgeving	Sportbeleid en activering	Subsidie Skutsje Akkrum	2	2
Sociale Leefomgeving	Sportbeleid en activering	Subsidie Samen onderweg	3	3
	Sportbeleid en activering	Subsidie Topsport Noord	40	42
Sociale Leefomgeving Sociale Leefomgeving	Sportbeleid en activering	Subsidie Buurtsportcoaches (v/h Combinatiefuncties)	520	560
Sociale Leefomgeving	Sportbeleid en activering	(Inter)nationale evenementen	90	94
Sociale Leefomgeving	Sportbeleid en activering	Subsidie UT-Hal Akkrum	25	26
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Stichting Caleidoscoop	1.932	2.023
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Humanitas	5	5
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Cosbo	6	-
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Tumba	46	49
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Slachtofferhulp	12	12
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Stg. Present	6	6

Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Julia Jan Wouterhospice	1	1
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Dorpshulp Haskerdijken - Nieuwebrug	1	1
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Stichting Regenboogbelang	20	21
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	VN panel	6	7
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Klachtenregeling	18	19
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Alzheimer cafe	2	2
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Stichting MOM	2	2
Sociale Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Leefbaarheid en Meedoen	71	75
Sociale Leefomgeving	Economische promotie	Evenementen subsidies	30	31
Sociale Leefomgeving	Economische promotie	Subsidie aan marktproducenten	6	7
Sociale Leefomgeving	Media	Bibliotheken Mar en Fean: Inzet culturele samenwerking	38	-
Sociale Leefomgeving	Media	Bibliotheken Mar en Fean	1.443	1.623
Sociale Leefomgeving	cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Ateliers Majeur-Cultuureducatie	855	872
Sociale Leefomgeving	cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Ateliers Majeur- Cultuureducatie : Inzet culturele samenwerking	23	-
Sociale Leefomgeving	Musea	Museum Heerenveen	415	437
Sociale Leefomgeving	Musea	Museum Heerenveen - huur Heerenveense School vm V.V.V.	22	23
Sociale Leefomgeving	Musea	Museum Heerenveen - Frontoffice toeristische activiteiten	10	11
Sociale Leefomgeving	Musea	Museum Heerenveen - huur Stg. De Heerenveense School	17	-
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Muziekkorpsen	16	17
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Tomke - subsidie	3	4
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	AFUK - subsidie	6	6
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Comité Soarremoarre 8-11	0	0
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Concert 4-5 koren CVF, TK en COV	3	3
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Stichting werkgroep Heerenveen	1	2
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Subs.Cult.act. kwetsbare inwoners	14	14
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Herdenking 4-5 Akkrum	0	0
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Herdenking 4-5 Raad van Kerken Heerenveen	1	1
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Oranjewoud Festival	30	32
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Museum Belvédère	111	63
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Stifting Akkrum Ald en Nij	1	1
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Stifting Aldheidkeamer U. Bottema	1	1
Sociale Leefomgeving	Cultuur en recreatie	Subsidie Bevorderen Amateurkunst	38	40
Sociale Leefomgeving	Ruimte en leefomgeving	Centrum management	-	-
Sociale Leefomgeving	Ruimte en leefomgeving	Regiomarketing	-	-
Sociale Leefomgeving	Openbaar groen en recreatie	Recreatie	44	46
Sociale Leefomgeving	Sportaccommodaties	Bijdrage buitengebied Sportstad	19	20
Sociale Leefomgeving	Sportaccommodaties	Bijdrage Thialf	297	311
			7.705	**7.964**
Economische Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Vluchtelingenwerk	15	15

Economische Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Kindfondsen	311	266
Economische Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Volwassenenfonds Sport en Cultuur	110	115
Economische Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Stichting Sociaal & Vitaal	15	16
Economische Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Stichting Urgente noden	9	9
Economische Leefomgeving	Samenkracht en burgerparticipatie	Voedselbank	32	36
Economische Leefomgeving	Arbeidsparticipatie	SC Heerenveen- sportproject	35	33
Economische Leefomgeving	Economische ontwikkeling	IPF 2.0	34	34
Economische Leefomgeving	Economische ontwikkeling	Ondernemersfonds	385	436
Economische Leefomgeving	Economische ontwikkeling	Centrummanagement	168	176
Economische Leefomgeving	Economische ontwikkeling	Subsidie regiomarketing	86	99
Economische Leefomgeving	Economische ontwikkeling	Fairtrade	6	-
Economische Leefomgeving	Economische ontwikkeling	SEB subsidie	71	75
			1.277	**1.309**
Fysieke Leefomgeving	Riolering	Subsidie Watertakenplan	58	66
			58	**66**
Totaal			**9.040**	**9.339**

Indicatoren

Hieronder staan de beleidsindicatoren opgesomd, zoals deze verplicht zijn vanuit de BBV. Deze indicatoren zijn overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl. Deze kunnen soms afwijken (of ouder zijn) dan onze eigen informatie.
Waarstaatjegemeente.nl

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Verwijzingen HALT	per 1.000 inwoners 12 t/m 17 jaar	2024	9	9	Stichting HALT
Jongeren met delict voor rechter	%	2024	0,2	0,3	CBS Jeugd
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2024	2,5	2,3	DUO/Ingrado
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	7,2	6,7	DUO/Ingrado
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	20	28	DUO/Ingrado
Netto arbeidsparticipatie	%	2024	72,3	73,2	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners 15-74 jaar	2024	15,0	13,1	CBS
Wmo-cliënten met een maatwerk-arrangement	per 10.000 inwoners	2023	900	720	CBS MSD WMO
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2023	5	6	CBS Jeugd
Personen met een bijstands-uitkering	per 1.000 inwoners	2024	36,0	34,0	CBS
Werkloze jongeren	%	2023	2	2	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdhulp	% inwoners tot 18 jaar	2024	13,8	13,7	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering	% inwoners 12-23 jr	2024	0,3	0,4	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	% inwoners tot 18 jaar	2024	1,2	1,0	CBS Jeugd
Niet sporters	% niet wekelijkse sporters tov bevolking >19	2024	44,5	42,5	Meerdere bronnen
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2024	13,4	8,4	Basisregistratie adressen en gebouwen

Demografische druk	%	2024	79,5	70,7	CBS- bevolking statistiek
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	1,5	2,2	CBS
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	3,9	4,3	CBS
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	0,7	1,2	CBS
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	4,6	5,7	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Vestigingen	per 1.000 inwoners 15-64 jaar	2025	187,3	181,8	LISA
Functiemenging	%	2023	59,5	54,2	Meerdere bronnen
Banen	per 1000 inwoners 15-74 jaar	2024	927,0	714,7	Meerdere bronnen
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2023	122	148	CBS- statistiek huishoudelijk afval
Hernieuwbare elektriciteit	%	2022	24,8	32,5	Rijkswaterstaat klimaatmonitor
Gemiddelde woonlasten éénpersoons huishoudens	€	2024	874	957	COELO
Gemiddelde Woonlasten meerpersoons huishoudens	€	2024	1.007	1.050	COELO
Gemiddelde WOZ waarde woningen	x €1.000	2025	332	398	CBS-WOZ